5 292084 000013

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Κυριακή 23 Ιουνίου 2024 • Ετος 16ο • Αρ. φύλλου 826* | Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy | €2,90

Προεδρικό πλάνο με ορόσημο το 2026

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης αναζητεί συμμάχους και στρατηγική

Το αποτέλεσμα των διπλών εκλογών άνοιξε τη συζήτηση για το ποιο θα είναι τελικά το μέλλον της διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη. Η πανωλεθρία των συνεργαζόμενων κομμάτων, σε συνδυασμό με την πρωτιά του ΔΗΣΥ, η οποία τσιμέντωσε και τον αντιπολιτευτικό του ρόλο, προκαταλαμβάνει πως τα πράγματα θα είναι ιδιαίτερα σύνθετα κατά την υπόλοιπη θητεία του. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης φαίνεται πως θα κινηθεί στο μοντέλο Φειδία. Θα παρακάμψει τα κόμματα, όπως επιχείρησε να κάνει και στον προεκλογικό του, με κύριο στόχο την άμεση επαφή με τη βάση και αλιεύοντας ψηφοφόρους απ' όλα τα κόμματα. **Σελ. 8**

Η ΓΑΛΛΙΑ ΣΕ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ

Η πόλη ετοιμαζόταν για τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Τώρα ετοιμάζεται και για το ενδεχόμενο ενός πολιτικού σεισμού.

Η «ζαριά» του Μακρόν τρομάζει την Ευρώπη

Με κομμένη την ανάσα παρακολουθεί η Ευρώπη την πρόωρη εκλογική αναμέτρηση στη Γαλλία. Το κόμμα της Λεπέν εξακολουθεί να έχει προβάδισμα στις δημοσκοπήσεις και μένει να φανεί αν θα καταφέρει να αποσπάσει και κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Ποια είναι τα σενάρια για την επόμενη ημέρα. Ο Σάιμον Κούπερ, δημοσιογράφος των Financial Times που ζει στο Παρίσι εξηγεί γιατί οι εκλογές είναι πιθανό να αποδειχθούν το πιο τρομαχτικό από όλα όσα έχει ζήσει στη Γαλλία έως τώρα. **Σελ. 20, 21**

ΤΙΕΡΙ ΜΠΡΕΤΟΝ

Σημαντικός εταίρος για εμάς η Κύπρος

«Κάθε απειλή εναντίον κράτους-μέλους της Ε.Ε. είναι απειλή εναντίον ολόκληρης της Ενωσης» λέει στην «Κ» ο Τιερί Μπρετόν, μετά και την απειλή Νασράλα. Σημειώνει πως η Κύπρος έχει καταφέρει να θεωρείται πολύ σημαντικός παίκτης στην καινοτομία σε τομείς Αμυνας. **Σελ. 5**

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Σοβαρό ΜΟΕ η Επιτροπή Αλήθειας

Τη θέση πως η Μαρία Άνχελα Ολγκίν μπορεί λόγω της πείρας της να βοηθήσει στην προσπάθεια για την Επιτροπή Αλήθειας εξέφρασε ο Αχιλλέας Δημητριάδης. **Σελ. 6**

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟ ΚΑΛΩΔΙΟ

Η Κύπρος το στηρίζει

Ο πρόεδρος του ΑΔΜΗΕ, Φορέα Υλοποίησης του ηλεκτρικού καλωδίου, Μανούσος Μανουσάκης, λέει στην «Κ» πως υποστηρίζει τη συμμετοχή της Κύπρου στο μετοχικό σχήμα του έργου. **Σελ. 16**

ΕΛΛΑΔΑ

Οι αλυσιδωτοί ανασχηματισμοί

Για μια κυβέρνηση που δεν αλλάζει συχνά σύνθεση, οι «ανασχηματισμοί» στο επιτελείο του Μαξίμου ήταν πολύ συχνοί. Ποιοι έχουν σήμερα θέση δίπλα στον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη. **Σελ. 18**

■ **Νίκος Δένδιας:** Οι απώλειες της Ν.Δ. είναι αμφίπλευρες **Σελ. 16**

ΗΠΑ-ΚΥΠΡΟΣ

Προσδοκίες για άρση βίζας και εμπάργκο

Τέλος του 2024 ελπίζει η Λευκωσία πως θα υπάρξουν καλά νέα για τη διαφοροποίηση της πολιτικής της Ουάσιγκτον σε σχέση με την αξιολόγηση της άρσης του εμπάργκο όπλων και για την προοπτική ένταξης της Κύπρου στο Πρόγραμμα Κατάργησης Θεωρήσεων Διαβατηρίων των ΗΠΑ. **Σελ. 4**

ΧΕΖΜΠΟΛΑΧ

Πίσω από το μήνυμα Νασράλα

Το διάγγελμα του Χασάν Νασράλα την περασμένη εβδομάδα θορύβησε τη Λευκωσία, με τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη να προχωρά σε άμεσα βήματα. Το μεγάλο ερώτημα που εγείρεται είναι τι σηματοδοτούν και πώς ερμηνεύονται οι ευθείες απειλές της Χεζμπολάχ. **Σελ. 5**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Το δίκαιο

Σαφώς και δεν υπάρχουν εύκολες διπλωματικές μάχες σε περίπλοκες καταστάσεις, όπως αυτή που βιώνει σήμερα η Μέση Ανατολή, ωστόσο η σταθερή προσήλωση της χώρας στην πλευρά του δικαίου και του Ανθρώπου θα πρέπει να είναι ο πρωταρχικός στόχος της κυβέρνησης αλλά και ολόκληρου του πολιτικού μας συστήματος. Όπως ορθά δήλωσε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, μετά τις απειλές του ηγέτη της Χεζμπολάχ Χασάν Νασράλα, η Κύπρος είναι μέρος της λύσης και όχι του προβλήματος. Άλλωστε το νησί έχει βιώσει και ακόμη βιώνει την αδικία, με το 37% του εδάφους του να είναι κατεχόμενο από ξένο στρατό.

ΓΙΑ ΠΛΗΡΗ ΕΞΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΑΠΟ EUROBANK

Ιούλιο ξεκαθαρίζει το σκηνικό για Ελληνική

Στα τελευταία της στάδια βρίσκεται η διαδικασία για πλήρη εξαγορά των μετοχών της Ελληνικής Τράπεζας από την Eurobank. Στις επόμενες ημέρες, η Eurobank θα προχωρήσει με τη δημόσια πρότασή της για εξαγορά όλων των μετοχών της Ελληνικής και μέχρι τα τέλη Ιουλίου θα διαφανεί ποιοι μέτοχοι πώλησαν προς 2,56 ευρώ ανά μετοχή. **Οικονομική, σελ. 4**

ΘΕΑΤΡΟ

«Φοίνισσες» στον ΘΟΚ

Η σκηνοθέτρια της παράστασης «Φοίνισσες» του Ευριπίδη, Μαγδαλένα Ζήρα μιλάει στην «Κ» για την παράσταση. Το ευριπίδειο αριστούργημα αντικατοπτρίζει την κατάσταση στην Κύπρο και παραμένει διαχρονικά επίκαιρο. **Τέχνες, σελ. 4**

ΜΟΥΣΙΚΗ

«Ωδή στη Χαρά» στο Ηρώδειο

Ο Νέεμε Γιέρβι θα διευθύνει την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών στην αριστουργηματική 9η Συμφωνία του Μπετόβεν, την «Ωδή στη Χαρά». Ο μαέστρος λέει πως «είναι ένα υπέροχο μήνυμα και είναι σημαντικό να μεταδώσουμε αυτό το μουσικό κομμάτι». **Τέχνες, σελ. 1**

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / *Γράφει ο* **ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Τα ένδοξα Παρίσια

«Αν η μισή μου καρδιά βρίσκεται γιατρέ εδώ πέρα, η άλλη μισή στο Παρίσι βρίσκεται» είπε η χήρα στον αγαπημένο καρδιολόγο της αστικής Λευκωσίας, κατά το ετήσιο check up της. «Σας ακούω κάπως προβληματισμένη, αγαπητή μου Ιουλία». «Είναι γιατί το κοσμικό τσουνάμι παρέσυρε και το τελευταίο οχυρό. Όλη αυτή η ανενδοίαστη επίδειξη πλούτου, όλη αυτή η προκλητική χλιδή, μόνο θλίψη μου προκαλεί, γιατρέ».

«Τι ζήλεψες, τι τα 'θελες τα ένδοξα Παρίσια» σχολίασε σκωπτικά η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, καθώς το καρέ χάζευε τις φωτογραφίες του «γάμου της χρονιάς». Ο εκπρόσωπος Τύπου του ΔΗΚΟ Θεόδωρος Μανιταράς και η ιατρός Άντια Στυλιανού ανέβασαν τον κοσμικό πήχη ψηλά, με μια υπερπαραγωγή χολιγουντιανών προδιαγραφών. Το ζεύγος υποδέχτηκε τους κοσμικούς φίλους του στον Σηκουάνα, ενώ το δείπνο του γάμου δόθηκε στο opera ballroom του ξενοδοχείου Intercontinental. Δεν έχει νόημα να αναλωθούμε σε περιγραφές, αφού οι νεόνυμφοι φρόντισαν να υπάρχει άφθονο υλικό εκεί έξω προς τέρψη του φιλοθεάμονος κοινού.

Μετά τη Λίμνη Κόμο και την Τοσκάνη, ο θεσμός του κυπριακού «γάμου της χρονιάς» απογειώθηκε στην καρδιά της γαλλικής πρωτεύουσας.

Όπως σημείωσε πάντως η Ιουλία μια φράση αποδίδει το γαμήλιο σόου: «Όλα στον υπερθετικό βαθμό». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, show me the money» συμπλήρωσε και ζήτησε από τη Ρωσίδα να τους σερβίρει τα Kir Royale. «Μια επίγευση σαμπάνιας από το My own private Paris» συνέχισε, παραδομένη στον κινηματογραφικό της οίστρο. Για μια στιγμή ένιωσε ότι βρισκόταν στη σκιερή αυλή του Hotel Costes και χαμογέλασε...

Έκλεισε τα μάτια της και αναπόλησε τα περασμένα, όλα όσα δεν ένιωσε ποτέ την ανάγκη να μοιραστεί με κανένα: τα ψώνια στην Colette και τη rue Cambon, τις εκθέσεις στο Πομπιντού και το Μουσείο Ορσέ, μια μέρα στην αγορά της Βαστίλης με ζεστή μπαγκέτα και κατσικίσιο τυρί, τους καφέδες στο Les Philosophes στο Marais, τις βόλτες στον Κήπο του Λουξεμβούργου, τα πιάτα του Alain Ducasse και τα γλυκά του Cédric Grolet. «Ιδιωτικές απολαύσεις που ποτέ δεν έγιναν δημόσιο θέαμα. Ποιος μας το παραλάλησε αλήθεια ότι θα ζούσαμε αρκετά για να δούμε τη μετάλλαξη των ιερών συμβόλων: Liberté, Égalité, Fraternité... Socialité!» σάρκασε η Ιουλία.

Εν τω μεταξύ, στη νήσο των Αγίων, με τη θερμοκρασία αλλά και το πολιτικό θερμόμετρο να έχουν ανέβει στα ύψη, η Λεμεσός συνέχισε να πετά. Όσοι πλούσιοι και διάσημοι δεν συμμετείχαν στους γαμήλιους εορτασμούς στο Παρίσι διασκέδασαν στον Ρέμο και τη Φουρέιρα. Ένα πρόγραμμα για γερά πορτοφόλια, που τίμησε και ο Τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας παρέα με τον Βαγγέλη Μαρινάκη. «Ζωάρα!» σχολίασε η σιεροκουτάλα η Κούταλου και οι υπόλοιπες κυρίες κατάνευσαν σιωπηλά.

Αν και η προηγούμενη εβδομάδα έδωσε άφθονο υλικό στο εγχώριο κοσμικό ρεπορτάζ, ο «τίτλος του μήνα» δεν ήταν κυπριακός. Ένα ελληνικό website το τερμάτισε: «Ήταν όλες οι πάμπλουτες εκεί: Βαρδινογιάννη, Μαρινάκη & Λαιμού, παρέδωσαν μαθήματα στιλ στη Αθηναϊκή Ριβιέρα». Ένα «chapeau» από το καρέ είναι λίγο, πολύ λίγο...

Σε άλλα νέα, η σύλληψη του εν αργία αρχιμανδρίτη Νεκτάριου μας έμαθε πολλά χριστιανικά και χρήσιμα. Όπως, επί παραδείγματι, ότι η αγορά ενός πολυελαίου ανέρχεται σε 8.000 ευρώ ενώ 3.000 ευρώ κοστίζει η λειψανοθήκη της Αγίας Θέκλας. Αν την Αγία πάλι τη θέλεις σε εικόνα η τιμή πέφτει στα 750 ευρώ. Σε αντίθεση με την Αγία Θέκλα, η εικόνα του Αγίου Εφραίμ ανεβαίνει στις 5.000 ευρώ. Σύμφωνα με μαρτυρία πιστής, η οποία βρήκε το ποσό υπερβολικό, ο πληθωρικός αρχιμανδρίτης της έδωσε την εξής αποστομωτική απάντηση: Εμείς θέλουμε να κάνουμε εικόνες που να σου μιλούν και όχι Μίκι Μάους». «Ο Θεός να μας ελεήσει» μουρμούρισε η συνταξιούχος Θεολόγος Θεοπίστη Θεοδούλου και κατέβασε το Kir Royale άσπρο πάτο.

«Δεν συμβαίνουν μόνο στην Εκκλησία πράγματα και θαύματα» είπε η Ευγενία η Καλαμαρού στη Θεοπίστη για να την παρηγορήσει. Στο ευαγές ΡΙΚ οι εργαζόμενοι έλαβαν μήνυμα από τον αναπληρωτή γενικό διευθυντή Κώστα Νικολαΐδη με τον εύγλωττο τίτλο "Καλοκαιρινή ενδυμασία". Απολαύστε υπεύθυνα: «Αγαπητοί συνάδελφοι, παρακαλώ να προσεχθεί λίγο η καλοκαιρινή ενδυμασία στην εργασία. Παράδειγμα τα φλι φλο συνάδουν περισσότερο με έξοδο σε παραλία παρά σε εργασία». Οι κυρίες γέλασαν με την καρδιά τους, κυρίως για τα «φλι φλο» (γιατί όχι «φλιφλό» κύριε Διευθυντά;), τα οποία γνωρίζουμε επίσης ως φλιπ φλοπ ή σαγιονάρες.

Σαν να μην έφτανε ο καύσωνας το καρέ έμαθε και τα καυτά νέα που μας ήρθαν από τη μακρινή Ινδία. Εκεί ζει ο αστρολόγος Kushal Kumar, ο «Νέος Νοστράδαμος» όπως αποκαλείται, ο οποίος με ένα περίπλοκο γεωπολιτικό σκεπτικό προέβλεψε την ημερομηνία έναρξης του Τρίτου Παγκοσμίου Πολέμου. Η ημερομηνία (18 Ιουνίου) πέρασε τελικά χωρίς να σκάσει μύτη, οπότε δεν έχουμε παρά να περιμένουμε την άλλη εμβληματική του πρόβλεψη για την «ημέρα της κρίσεως», την 29η Ιουνίου.

Η Θεοπίστη Θεοδούλου έφτυσε στον κόρφο της ενώ οι άλλες κυρίες χαμογέλασαν συγκαταβατικά. Ώσπου η Ιουλία Παλαιολόγου Ουιλσον, αδίστακτη ως συνήθως, τις ενημέρωσε για την απειλητική δήλωση του Χριστόφορου -Νεβερσαρέντερ- Τορναρίτη ότι αναζητεί... 56 Φειδίες! Για τη δική μας Βουλή προφανώς, το 2026 κι όποιος αντέξει. Ξαφνικά, μια πηχτή σιωπή απλώθηκε στο δωμάτιο που την έκοβες θαρρείς με το μαχαίρι. Ώσπου ακούστηκε η τρεμάμενη φωνή της θεοσεβούμενης Θεοπίστης να ψιθυρίζει έντρομη «Θα πεθάνουμε όλοι», με τη δυσοίωνη προφητεία του Νέου Νοστράδαμου για το τέλος του κόσμου να πλανιέται στην ατμόσφαιρα.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

23.6.1934

ΠΑΡΕΞΗΓΗΣΙΣ: Σήμερον, ο Εδουάρδος - Αλβέρτος - Δαυίδ - Πάτρικ, πρίγκηψ της Ουαλλίας και διάδοχος του θρόνου της Μεγάλης Βρεττανίας και της Αυτοκρατορίας των Ινδιών, εισέρχεται εις το τεσσαρακοστόν έτος της ηλικίας του. Είνε, λοιπόν, σαράντα ετών, ο αεικίνητος αυτός νέος, ο οποίος εξακολουθεί, χάρις εις τα κατάξανθα μαλλιά του, τα διαυγή μάτια του και το ρόδινον χρώμα του προσώπου του, να παρέχη εντύπωσιν σπουδαστού του Κολλεγίου του Ητον; Είνε, λοιπόν, τεσσαρακκοντούτης ο πρίγκηψ αυτός, ο τόσον αφελής και χαριτωμένος, ώστε να διστάζουν πολλοί να τον πάρουν εις τα σοβαρά; Αλλοίμονον! Ολοι πίπτομεν θύματα της παρεξηγήσεως αυτής.

ΚΟΛΛΑΡΑ: Σκληρά ή μαλακά κολλάρα; Ιδού ένα πρόβλημα το οποίον αποκτά αρκετήν σπουδαιότητα διά το ανδρικόν φύλον ιδίως κατά την εποχήν των κυνικών καυμάτων. Προ πολλού τα μαλακά κολλάρα έχουν επικρατήσει ως πρακτικώτερα και δροσερώτατα, αλλά μια Αγγλική εφημερίς έρχεται τώρα να ανατρέψη αυτήν την πεποίθησιν. Η προσεκτική και ειδική εξέτασις του ζητήματος απέδειξεν ότι τα σκληρά κολλάρα είναι δροσερώτερα.

ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟΣ: Το ζήτημα του προσωρινού φωτισμού της πόλεως δύναται να θεωρηθή ως λυθέν. Οι σημερινοί νεκροί λαμπτήρες θα αποκτήσουν φως, θα προστεθούν δε έτεροι 1.000-1.200 λαμπτήρες.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / *Γράφει ο* **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Ο Αβέρωφ, τα φλιπ φλοπ και η Χεζμπολάχ

Ωχ ωχ ωχ. Πάλι εμφανίστηκε σε podcast ο Αβέρωφ -μα πώς τα προλαβαίνει όλα;- για να διερωτηθεί γιατί πανηγυρίζουν για το 24 τοις εκατό αυτοί που στις Προεδρικές θεώρησαν καταστροφικό το 26 τοις εκατό! Well, Φούλη της καρδιάς μου, μήπως επειδή το 24 συνοδευόταν με πρωτιά, ενώ το 26 με την τελευταία θέση και τον αποκλεισμό; Σε άλλα νέα, στις προηγούμενες ευρωεκλογές με εσένα πρόεδρο ο ΔΗΣΥ πήρε 81.000 ψήφους και η Αννιτούλλα μέσα στον κακό χαμό που έφτιαξες εσύ και ο ακατονόμαστος έφερε μέσα στο μαντρί 91.316 ψηφοφόρους. Νοτ μπατ, όπως λένε και στην Αργάκα. Μιας και το έφερε η κουβέντα μας, μας πήρε πάλιν το χωρίο ο Χριστοδουλίδης σιόρ; Ούτε την Αργάκα δεν μπορείς να ελέγξεις;

Αν αυτός ο Χασάν της Χεζμπολάχ συνεχίσει να μας απειλεί τότε πρέπει να στείλουμε τον Φειδία να τον βάλει στη θέση του. Να μην ξεχνάμε πως ο Φειδίας ήταν ΟΥΚ. Κάποτε η Κύπρος ήταν ένα μικρό και ασήμαντο νησάκι. Κανείς δεν μας λάμβανε σοβαρά υπόψη. Ένα χρόνο και κάτι με τον νεαρό μας Νίκο στο τιμόνι και νιώθουμε πως είμαστε στο κέντρο του κόσμου. Μέχρι και στο κέντρο των σκοπευτικών της Χεζμπολάχ. Και σιγά που θα φοβηθούμε οργάνωση που τα μέλη της κυκλοφορούν με φλιπ φλοπ.

Μέσα σε όλο αυτό έσκασε μύτη το ΑΚΕΛ να ψέγει την κυβέρνηση για την στροφή στη δύση. Θα μπορούσε να επικαλεστεί τα καλά που μας έφεραν οι Αδέσμευτοι, ή η μητέρα Ρωσία και το ξανθό γένος που περιμένουμε να μας σώσει. ΕΟΚ – ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο.

Θα πάω και σε podcasts του εξωτερικού.

Λέγοντας φλιπ φλοπ περνάμε στο ΡΙΚ το οποίο με ανακοίνωσή προτρέπει τους υπαλλήλους του να μην προσέρχονται στην εργασία τους με φλιπ φλοπ. Πώς αλλιώς να πάνε όμως σε ένα χώρο όπου για τους περισσότερους είναι απλώς μέρος χαλαρών και ολόχρονων διακοπών; Εγώ θα τους έλεγα απλώς να φροντίσουν ώστε να έχουν τουλάχιστον ένα καλαίσθητο πεντικιούρ.

Στο μεταξύ η μισή ηγετική πυραμίδα του ΡΙΚ βρίσκεται -επίσημα ή ανεπίσημα- είτε σε διαθεσιμότητα είτε υπό διερεύνηση για οικονομικές και άλλες ατασθαλίες. Δεν είμαι σίγουρος πως αν βγάλουν τα φλιπ φλοπ θα λυθούν τα προβλήματα του ιδρύματος, όπως δεν είμαι σίγουρος πώς η απαγόρευση των κινητών θα λύσει τα προβλήματα της Παιδείας μας.

Ο αρχιμανδρίτης Νεκτάριος, που μετακόμισε πρόσφατα από το κελί της μονής σε κελί κρατητηρίων, λέει πως πριμοδότησε με πολλές χιλιάδες ευρώ -μαύρα και αδήλωτα- τον Μητροπολίτη Ησαΐα. Σε μια περίπτωση ισχυρίζεται πως για να μην γίνουν αντιληπτοί του έστειλε μαύρη τσάντα με το συνθηματικό «τα χάπια σου, Δέσποτα». Τα νεύρα μου, τα χάπια μου και ένα ταξί να φύγω. Αν η ιστορία αυτή γίνει σειρά πάει σίγουρα για Νέτφλιξ. Το κατασκοπευτικό Βαν μου με ενημέρωσε πως εντός της Μητρόπολης, μέσα από μια βιβλιοθήκη που μετακινείται, υπάρχει γκλαμ εστιατόριο επτάστερο, όπου οι συνέταιροι, (ουπς συγγνώμη), δωρητές Ρώσοι του Ησαΐα διοργανώνουν λουκούλλεια πάρτι γεύματα με μπάτζετ 1000 ευρώ το άτομο. Οποίος αμφισβητεί, υπάρχουν ονόματα και τιμολόγια. Cash is king.

Ο Πούτιν, διαβάζω, έδιωξε τους υφυπουργούς Άμυνας και διόρισε μια συγγενή του. Όλοι όσοι λοιπόν κατηγορείτε τον νεαρό μας Πρόεδρο για νεποτισμό και κουμπαροκρατία μπορείτε τώρα να σωπάσετε, γιατί όπως βλέπετε την πατέντα ακολουθούν και άλλοι. Όλοι μας ζηλεύουν και όλοι μας μιμούνται.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθύντρια: Μαρινα Οικονομιδου • Σύμβουλος Εκδοσης: Αλκης Ανδρεου
Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νικόλαου Σαριπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

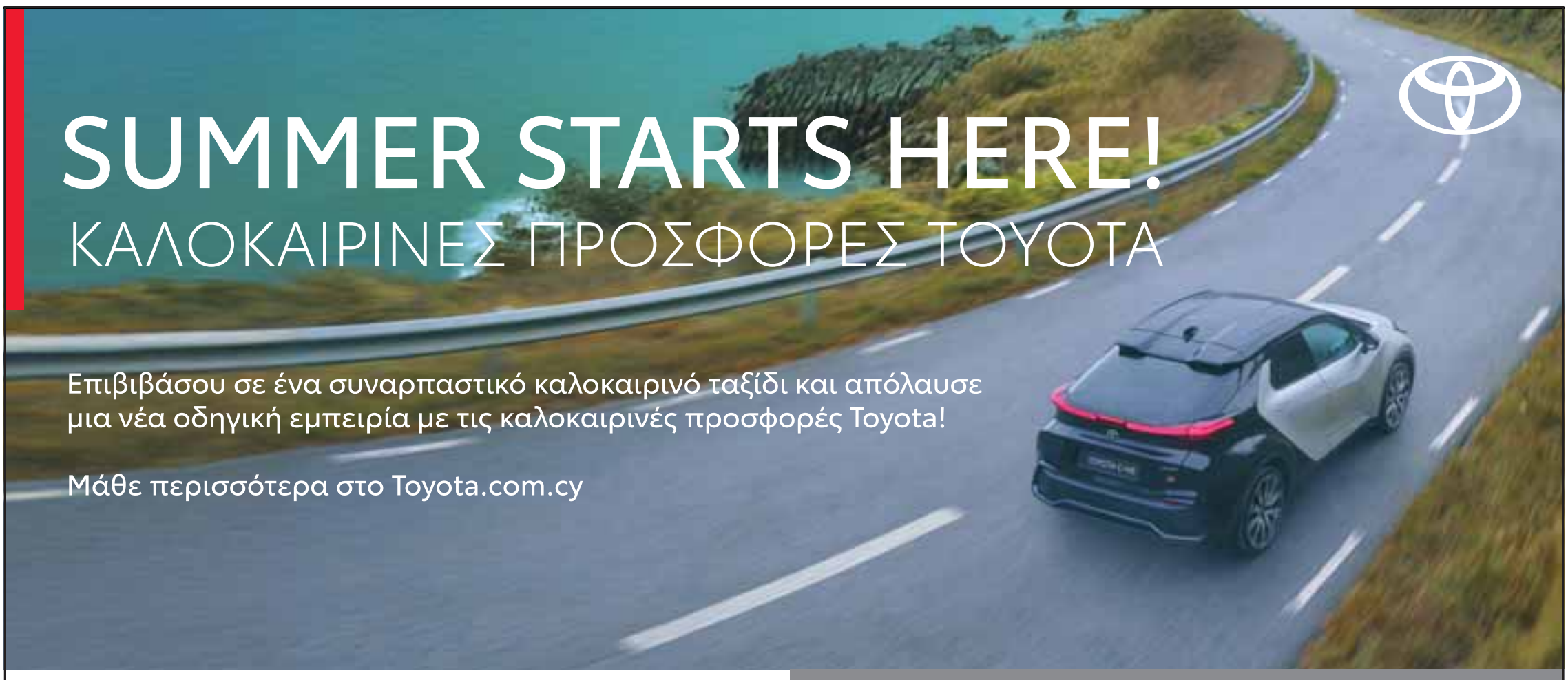

SUMMER STARTS HERE!

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ TOYOTA

Επιβιβάσου σε ένα συναρπαστικό καλοκαιρινό ταξίδι και απόλαυσε μια νέα οδηγική εμπειρία με τις καλοκαιρινές προσφορές Toyota!

Μάθε περισσότερα στο Toyota.com.cy

AYGO X

Δωρεάν αυτόματο κιβώτιο ταχυτήτων αξίας **€1,200**

YARIS

Όφελος **€1,000**
& δωρεάν κάλυψη
Toyota Insurance ενός έτους*

TOYOTA C-HR

Όφελος **€2,000**
με την ανταλλαγή
του παλιού σου αυτοκινήτου**

YARIS CROSS

Όφελος **€1,000**
& δώρο πακέτο αξεσουάρ
αξίας €500

ΔΙΚΡΑΝ ΟΥΖΟΥΝΙΑΝ & ΣΙΑ ΛΤΔ

77774010 | www.toyota.com.cy | info@toyota-cyprus.com | ToyotaCyprus

Aygo X: Fuel Combined WLTP (l/100 km): από 4.8 l/100 km. CO_2 Combined WLTP (g/km): από 108 g/km. | **Yaris:** Fuel Combined WLTP (l/100 km): από 3.8 l/100 km. CO_2 Combined WLTP (g/km): από 87 g/km.
Toyota C-HR: Fuel Combined WLTP (l/100 km): από 4.5 l/100 km. CO_2 Combined WLTP (g/km): από 103 g/km. | **Yaris Cross:** Fuel Combined WLTP (l/100 km): από 4.5 l/100 km. CO_2 Combined WLTP (g/km): από 101 g/km

Οι προσφορές ισχύουν μέχρι 31/07/24. *Yaris: Η υπηρεσία Toyota Insurance παρέχεται σε συνεργασία με τις Γενικές Ασφάλειες Κύπρου και αποτελεί συγκεκριμένη ασφάλεια για τα οχήματα των ιδιοκτητών Toyota. Η Ασφάλιση αυτή συστήνεται από την Toyota Κύπρου ενώ ο κίνδυνος αξιολογείται και αναλαμβάνεται από τις Γενικές Ασφάλειες Κύπρου. Το μέγιστο όφελος για τη διαδικτυακή αγορά ασφαλιστηρίου συμβολαίου είναι €600. **Toyota C-HR: Η προσφορά ανταλλαγής αυτοκινήτου ισχύει για περιορισμένο αριθμό αυτοκινήτων σε στοκ. Δεχόμαστε ανταλλαγές αυτοκινήτων από όλες τις μάρκες.

«Αμεσα παραδοτέα», άρση εμπάργκο και visa waiver

Τέλος 2024 η Λευκωσία προσδοκά σε «καλά νέα» από την Ουάσιγκτον – Επί του πρακτέου ο Στρατηγικός Διάλογος

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Δύο σημαντικά ντοσιέ, με επίκεντρο την κυπριακή άμυνα, αλλά και την κατάργηση των αμερικανικών θεωρήσεων διαβατηρίων για τους Κυπρίους πολίτες, οριοθετούν τις άμεσες προσδοκίες της Λευκωσίας, η οποία επενδύει στην αναβαθμισμένη σχέση της με την Ουάσιγκτον, όπως αυτή διαμορφώνεται στο πλαίσιο του Στρατηγικού Διαλόγου ΗΠΑ-Κύπρου. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι τα εν λόγω δύο ντοσιέ θεωρούνται «άμεσα παραδοτέα» και εκτιμάται στη Λευκωσία, ότι θα μπορούσαν να κλείσουν πολύ σύντομα, «ενδεχομένως μέχρι το τέλος του 2024». Αφορούν, αφενός στη διαφοροποίηση της πολιτικής της Ουάσιγκτον σε σχέση με την αξιολόγηση της άρσης του εμπάργκο όπλων προς την Κύπρο, ώστε να παρέχεται και άνεση χρόνου προς τη Λευκωσία, προκειμένου να κάνει τον αμυντικό της προγραμματισμό, χωρίς εμπόδια. Και αφετέρου, στην προοπτική ένταξης της Κύπρου στο Πρόγραμμα Κατάργησης Θεωρήσεων Διαβατηρίων των ΗΠΑ (Visa Waiver Program).

Άριστα ενημερωμένη πηγή, η οποία μίλησε στην «Κ», ανέφερε ότι η Λευκωσία προσδοκά σε «καλά νέα» από την Ουάσιγκτον «σύντομα και ενδεχομένως μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους», 2024, στα δύο υπό αναφορά ντοσιέ, σημειώνοντας χαρακτηριστικά ότι: «Υπάρχει διάθεση και από τις δύο πλευρές να προχωρήσουν», προσθέτοντας πάντως ότι δεν παραγνωρίζει το «ρίσκο ενδεχόμενων καθυστερήσεων», κυρίως λόγω των επικείμενων αμερικανικών εκλογών.

Η ενίσχυση των κυπροαμερικανικών σχέσεων δεν θα μπορούσε βεβαίως να μη γεννά και προσδοκίες για εκδήλωση παρεμβάσεων προς την κατεύθυνση λύσης του Κυπριακού.

Η έναρξη του Στρατηγικού Διαλόγου ΗΠΑ-Κύπρου ανακοινώθηκε την περασμένη Δευτέρα, 17 Ιουνίου, μετά από συνάντηση των ΥΠΕΞ των δύο χώρών, Άντονι Μπλίνκεν και Κωνσταντίνου Κόμπου.

Γενικότερα, η ίδια πηγή εμφανίστηκε αισιόδοξη για την προοπτική και της «μεγάλης εικόνας» του Στρατηγικού Διαλόγου ΗΠΑ-Κύπρου, καθώς πλέον η νήσος τοποθετείται μεταξύ των 31 χωρών, με τις οποίες οι ΗΠΑ έχουν ανάλογη συμφωνία, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη σημασία που αποδίδει η Ουάσιγκτον στη συμπερίληψη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ομάδα των εν λόγω κρατών. Η ενίσχυση των κυπροαμερικανικών σχέσεων δεν θα μπορούσε βεβαίως να μη γεννά και προσδοκίες για εκδήλωση παρεμβάσεων προς την κατεύθυνση λύσης του Κυπριακού. Άλλωστε, ο Στρατηγικός Διάλογος ΗΠΑ-Κύπρου έχει αναμφισβήτητα θετικό πρόσημο και αποτελεί την πλέον απτή απόδειξη ότι οι κυπροαμερικανικές σχέσεις έχουν φτάσει στο ύψιστο δυνατόν επίπεδο (ενώ η προοπτική «συμμαχίας» περνά μέσα από το ΝΑΤΟ). Όμως, η Λευκωσία θα πρέπει προφανώς να γνωρίζει ότι η Ουάσιγκτον δεν δείχνει διατεθειμένη να εγκαταλείψει τις ισορροπίες με την Άγκυρα, όπως καταδεικνύει η πολιτική που ακολουθεί όχι μόνο στην παρούσα συγκυρία, αλλά και διαχρονικά. Από την άλλη πάντως, αυτές οι ισορροπίες που καταφέρνει να κρατάει η Ουάσιγκτον, ακόμη και έναντι του προβλέψιμα απρόβλεπτου Ερντογάν, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για ξεκλείδωμα της διαδικασίας λύσης του Κυπριακού, σε μια περίοδο που η Ε.Ε. δεν δείχνει να έχει καμιά δυνατότητα άσκησης επιρροής προς το καθεστώς της Άγκυρας. Δεν είναι προφανώς τυχαίο ότι ο ΥΠΕΞ Κωνσταντίνος Κόμπος ανέφερε, έχοντας δίπλα του τον Αμερικανό ΥΠΕΞ Άντονι Μπλίνκεν, ότι η Κύπρος είναι ένας αξιόπιστος εταίρος για τις ΗΠΑ και σε μια πολύ περίπλοκη περιοχή», προσθέτοντας χαρακτηριστικά: «Το μήνυμα είναι πολύ απλό: η Κύπρος είναι μέρος της λύσης. Η Κύπρος είναι μέρος της απάντησης. Μέσα από αυτό το πρίσμα πρέπει να προσεγγίσουμε πέντε δεκαετίες κατοχής της Κύπρου από την Τουρκία. Και σε αυτό, υπολογίζουμε στην υποστήριξη των Ηνωμένων Πολιτειών».

Ειδικότερα, σε σχέση με τα δύο «άμεσα παραδοτέα» ντοσιέ, η Λευκωσία θεωρεί ότι «βρισκόμαστε πολύ κοντά στην υλοποίησή τους»:

• **Άρση εμπάργκο όπλων:** Στο ζήτημα αυτό, η Λευκωσία θα ήθελε ιδανικά να αρθεί πλήρως το εμπάργκο όπλων, κάτι που με βάση τα ισχύοντα δεδομένα, αξιολογείται από την Ουάσιγκτον σε ετήσια βάση. Σε πρακτικό δηλαδή επίπεδο, με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, ο Αμερικανός πρόεδρος έχει εξουσιοδοτήσει το Στέιτ Ντιπάρτμεντ να αξιολογεί και να πιστοποιεί κάθε δώδεκα μήνες ότι η Κυπριακή Δημοκρατία εκπληρώνει όλες τις προϋποθέσεις που απαιτούνται, προκειμένου να παρέχεται έγκριση για την ετήσια αναστολή του εμπάργκο όπλων. Ωστόσο, όπως επεσήμανε στην «Κ» η ίδια άριστα ενημερωμένη πηγή, η Λευκωσία έχει βάσιμες ελπίδες ότι η πολιτική των ΗΠΑ θα διαφοροποιηθεί. Βάση για την «άρση», αποτελεί το δικομματικό νομοσχέδιο που εκκρεμεί ενώπιον του Κογκρέσου, με τίτλο Νόμος για τον Τερματισμό του Κυπριακού Εμπάργκο. Το εν λόγω δικομματικό νομοσχέδιο προνοεί όπως η άρση του εμπάργκο ανανεώνεται αυτόματα, κάθε πέντε χρόνια, κάτι που εξυπηρετεί τη Λευκωσία, καθώς μια τέτοια εξέλιξη θα της παράσχει τη δυνατότητα να προβεί σε καλύτερο προγραμματισμό για κάλυψη των αμυντικών της αναγκών. Ανάγκες οι οποίες, όπως μας εξήγησε η ίδια πηγή, δεν μπορούν να καλυφθούν με ευκολία, καθώς η υφιστάμενη ετήσια αξιολόγηση άρσης του εμπάργκο από τις ΗΠΑ, λειτουργεί εκ των πραγμάτων αποτρεπτικά στη δυνατότητα προγραμματισμού της αμυντικής πολιτικής της Κύπρου.

• **Κατάργηση Θεωρήσεων Διαβατηρίων ΗΠΑ:** Ομοίως και στο ντοσιέ αυτό, η Λευκωσία προσδοκά «βασίμως», όπως μας λέχθηκε, ότι μέχρι το τέλος του 2024 ενδέχεται να μπορεί να ολοκληρωθεί η ένταξη της Κύπρου στο πρόγραμμα Visa Waiver System, ώστε οι Κύπριοι πολίτες να μη χρειάζονται θεώρηση διαβατηρίου για να ταξιδέψουν στις ΗΠΑ. Πριν από μερικά εικοσιτετράωρα υπογράφηκε διμερής συνεργασία αναφορικά με τη χρήση ταξιδιωτικών δεδομένων. Η ίδια πηγή επεσήμανε στην «Κ» ότι πολύ σύντομα αναμένεται η ολοκλήρωση ανάλογης συμφωνίας, που «αφορά στην πρόσβαση σε δεδομένα, ένα είδος data sharing», προσθέτοντας ότι «εν συνεχεία θα απομείνει μόνο η αξιολόγηση του ορίου (threshold) 3%, κάτω από το οποίο πρέπει να βρίσκεται το ποσοστό απορρίψεων αμερικανικών θεωρήσεων διαβατηρίων στην Κύπρο, ώστε να δρομολογηθεί η ένταξή της στο Πρόγραμμα Κατάργησης, Visa Waiver System».

Η μεγάλη εικόνα

Η έναρξη του Στρατηγικού Διαλόγου ΗΠΑ-Κύπρου ανακοινώθηκε την περασμένη Δευτέρα, 17 Ιουνίου, μετά από συνάντηση των ΥΠΕΞ των δύο χώρών, Άντονι Μπλίνκεν και Κωνσταντίνου Κόμπου. Σύμφωνα με διπλωματικές πηγές, ο Στρατηγικός Διάλογος είναι πλέον «θεσμικά κατοχυρωμένος», έχει αποκτήσει «δομή» και διαθέτει κάθε προοπτική εμβάθυνσης σε πολλά ζητήματα, περιλαμβανομένων της ασφάλειας της ενέργειας, και της διαχείρισης κρίσεων, κάτι που φαίνεται να αποτελεί για την Ουάσιγκτον την προστιθέμενη αξία της Κύπρου, καθώς αναγνωρίζεται η στρατηγική σημασία της νήσου, όπως αυτή καταγράφηκε και στις απομακρύνσεις Αμερικανών πολιτών από την περιοχή της Μέσης Ανατολής, μετά τις πρόσφατες συγκρούσεις, αλλά και της συνεργασίας στην υλοποίηση του σχεδίου Αμάλθεια. Άλλωστε, η θετική στροφή της Κομισιόν και της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν επί της πρωτοβουλίας «Αμάλθεια», ήταν όπως δημοσίευσε η «Κ», απόρροια αμερικανικής παρέμβασης, καθώς η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν αρχικά «εξαιρετικά αρνητική», θεωρώντας ότι το σχέδιο της Λευκωσίας δεν είχε καμιά προοπτική υλοποίησης.

Πέραν τούτων, όπως ανέφερε στην «Κ» άριστα ενημερωμένη πηγή, οι προοπτικές που δημιουργεί η εγκαθίδρυση του Στρατηγικού Διαλόγου με τις ΗΠΑ, αγγίζουν και το ζήτημα συνδρομής της Κύπρου στις προσπάθειες που αναμένεται να αναληφθούν προσεχώς, για την ανοικοδόμηση της Γάζας.

Όπως ανακοινώθηκε, η πρώτη συνάντηση αντιπροσωπειών ΗΠΑ-Κύπρου αναμένεται να πραγματοποιηθεί τον Σεπτέμβριο, σε κυπριακό έδαφος. Στις δηλώσεις που ακολούθησαν, ο Αμερικανός ΥΠΕΞ ανέφερε ότι ο Στρατηγικός Διάλογος αποτελεί «ισχυρή απόδειξη της ενίσχυσης, της εμβάθυνσης, της διεύρυνσης των σχέσεων μεταξύ των χωρών μας, ενεργώντας από κοινού σε τόσους πολλούς διαφορετικούς τομείς». Πρόσθεσε ότι «αυτή είναι μια σημαντική στιγμή στη σχέση μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κύπρου», ενώ δεν παρέλειψε να αναφερθεί στο θαλάσσιο διάδρομο για τη μεταφορά ανθρωπιστικής βοήθειας στη Γάζα, ως ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της αναβάθμισης των σχέσεων των δύο χωρών.

Ο ΥΠΕΞ Κωνσταντίνος Κόμπος ανέφερε ότι «προχωρούμε για να δημιουργήσουμε έναν δομημένο διάλογο, έναν διάλογο που θα είναι εντατικός, και αυτό είναι προς όφελος των λαών, των δύο χωρών μας. Μοιραζόμαστε κοινά θεμέλια, τις βασικές μας αξίες, τον σεβασμό μας, τη δέσμευσή μας στη δημοκρατία, στο κράτος δικαίου, την αντίθεσή μας στην επιθετικότητα και στον ρεβιζιονισμό και σε αυτούς που είμαστε μαζί, είτε στην Ουκρανία, είτε σε άλλα μέρη όπου έχουμε τέτοια περιστατικά», συμπλήρωσε ο Κωνσταντίνος Κόμπος.

Όπως ανέφερε κοινοτική πηγή στην «Κ», σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση των κυπροαμερικανικών σχέσεων, μέσα από τον Στρατηγικό Διάλογο, «διαδραμάτισε και η απόλυτη στήριξη της Λευκωσίας προς την Ουκρανία, χωρίς αμφιταλαντεύσεις», όπως αυτή εκφράστηκε και στο ευρωπαϊκό πεδίο.

Η Τουρκία δεν κρατά όμηρο την Κύπρο

Ένα από τα βασικά μηνύματα που αντλούνται μέσα από την εγκαθίδρυση του Στρατηγικού Διαλόγου ΗΠΑ-Κύπρου είναι ότι «η Τουρκία πλέον δεν κρατά όμηρο την Κύπρο», υποστήριξε ο Έντι Ζεμενίδης, εκτελεστικός διευθυντής του Συμβουλίου Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας (HALC- Hellenic American Leadership Council). Ο κ. Ζεμενίδης, μιλώντας στην «Κ», πρόσθεσε ότι οι διμερείς σχέσεις ΗΠΑ-Κύπρου προχωρούν, το τρένο έχει ξεκινήσει, κάτι που όπως είπε, στέλνει μήνυμα προς όλες τις κατευθύνσεις. Ο εκτελεστικός διευθυντής του HALC επεσήμανε ακόμη ότι ο Στρατηγικός Διάλογος ΗΠΑ-Κύπρου συνεπάγεται την ενεργοποίηση του αμερικανικού μηχανισμού, σε δομημένο επίπεδο, ο οποίος θα ασχολείται με την Κύπρο και την εμβάθυνση των κυπροαμερικανικών σχέσεων, σε πάρα πολλούς τομείς, δημιουργώντας ένα επωφελές πλαίσιο συνεργασίας για τα δύο μέρη. Αν μας έλεγε κάποιος πριν από δέκα χρόνια, ότι ο κυβερνητικός μηχανισμός των ΗΠΑ θα ενεργοποιείται για την εκπόνηση και υλοποίηση πολιτικών, που άπτονται της εμβάθυνσης των σχέσεων με την Κύπρο, θα μας φαινόταν απίστευτο, σημείωσε ο κ. Ζεμενίδης, προσθέτοντας ότι αυτό πλέον καθίσταται μια πραγματικότητα και αποτελεί μια εξαιρετικά σημαντική εξέλιξη για την Κυπριακή Δημοκρατία.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ***

Η στοχοποίηση της Κύπρου

Ο ηγέτης της Χεζμπολάχ, Νασράλα, απείλησε την Κυπριακή Δημοκρατία με επιθέσεις στην επικράτειά της, σε περίπτωση που συνδράμει το Ισραήλ σε ενδεχόμενη επίθεση του τελευταίου εναντίον της σιιτικής οργάνωσης που κατοικοεδρεύει στον νότιο Λίβανο. Είναι η πρώτη φορά που η εν λόγω στρέφεται εις βάρος της Κύπρου και έχει σημασία να διαγνώσουμε τους λόγους αλλά και τη χρονική στιγμή που επιλέγει να το κάνει. Σχεδόν από την αρχή των επιχειρήσεων του Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας, άρχισε να συζητείται εντός της χώρας, στους πιο συντηρητικούς κύκλους, οι οποίοι όμως αυτή τη στιγμή εκφράζονται και εκπροσωπούνται στην ισραηλινή κυβέρνηση, η ιδέα ταυτόχρονου ξεκαθαρίσματος λογαριασμών με τη Χεζμπολάχ. Η λογική είναι ότι όσο παραμένουν ενεργοί πυρήνες των πληρεξουσίων του Ιράν στη γειτονιά του Ισραήλ, οι πολίτες του τελευταίου δεν μπορούν να αισθανθούν ξανά ασφαλείς. Επομένως, χωρίς απαραίτητα να είναι κυρίαρχη άποψη, αλλά πάντως ισχυρή, το momentum ίσως να είναι το κατάλληλο προκειμένου το Ισραήλ να επιχειρήσει να εξουδετερώσει και τη Χεζμπολάχ, ακόμη κι αν πρόκειται για μία κατά πολύ ισχυρότερη στρατιωτική μηχανή σε σύγκριση με τη Χαμάς.

Φέρονται μάλιστα Ισραηλινοί να προετοιμάζονται για επίθεση εναντίον της Χεζμπολάχ. Επειδή όμως η δύναμη πυρός της είναι αξιοπρόσεκτη, ο Νασράλα εκτιμά, μάλλον σωστά, ότι θα χρειαστεί να εμπλακούν κι άλλες δυνάμεις πέραν του Ισραήλ σε αυτή τη σύγκρουση. Βλέποντας την Κύπρο να έρχεται πολύ κοντά με τις ΗΠΑ, φοβάται ότι οι Αμερικανοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν την κυπριακή επικράτεια για να πλήξουν στόχους της Χεζμπολάχ, αλλά και ότι εν γένει λόγω της εμβάθυνσης της σχέσης Κύπρου - Ισραήλ, η πρώτη θα είναι πρόθυμη να παράσχει όποια διευκόλυνση της ζητηθεί από το δεύτερο.

Η επιλογή στοχοποίησης της Κύπρου δεν είναι τυχαία, γιατί η Λευκωσία στερείται των αμυντικών δυνατοτήτων να υπερασπιστεί την επικράτειά της, σε περίπτωση που δεχτεί επίθεση με ρουκέτες ή και drones από τη Χεζμπολάχ, με αποτέλεσμα να θεωρείται αδύναμος κρίκος. Είναι σαφές ότι ο Νασράλα, προειδοποιώντας την ηγεσία της Κύπρου, προσπαθεί να δημιουργήσει εντός αυτής ένα μέτωπο εναντίον της οποιασδήποτε εμπλοκής σε ενδεχόμενο πόλεμο ανάμεσα σε Ισραήλ και Χεζμπολάχ. Και πράγματι, της απειλής του ακολούθησαν διπλωματικές ενέργειες επαναβεβαίωσης της καλής σχέσης Κύπρου - Λιβάνου αλλά και δήλωση αλληλεγγύης του εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις εξωτερικές υποθέσεις, Πίτερ Στάνο. Δεν έχουν, ωστόσο, πρακτική αξία, ούτε καθησυχάζουν τη Λευκωσία, καθώς η απειλή προέρχεται από μία μπαρουτοκαπνισμένη οργάνωση, που συνήθως εννοεί όσα λέει.

Η Χεζμπολάχ μπορεί να πλήξει την κυπριακή επικράτεια, ακόμη και ενεργειακές εγκαταστάσεις εντός της ΑΟΖ, χωρίς να υπάρχει απαραίτητα η δυνατότητα αναχαίτισης. As πούμε, μία επίθεση με πολλά drones θα ήταν τουλάχιστον προβληματική για τον τουρισμό. Ή μια στοχοποίηση ενός ενεργειακού κοιτάσματος στο οποίο γίνονται γεωτρητικές εργασίες. Ολο αυτό ασφαλώς εντάσσεται στο πλαίσιο ενός ψυχολογικού πολέμου, αφού δεν υπάρχει κάποιο εργαλείο πίεσης ή κάποιος φορέας για να μεταπείσει τη σιιτική οργάνωση, ώστε αν έχει αποφασίσει να πλήξει την Κύπρο να μην το κάνει. Οι σχέσεις Κύπρου και κυρίως Ελλάδας με το Ιράν είναι διαταραγμένες. Δεν είναι πάντως βέβαιο ότι στην παρούσα φάση η Τεχεράνη, που ακόμη δεν έχει ξεπεράσει το σοκ της απώλειας Ραϊσί θα έδινε το πράσινο φως για επίθεση εις βάρος της Κύπρου. Από την άλλη, η λήψη αποφάσεων, πολύ περισσότερο εν μέσω εμπόλεμης κατάστασης και μάλιστα μιας οργάνωσης με τα χαρακτηριστικά της Χεζμπολάχ, είναι πολύ διαφορετική απ' αυτή που υποθέτουμε στη Δύση. Επιπροσθέτως, πρόκειται για μία πολεμική μηχανή, που έχει μάθει να συγκρούεται, και μάλιστα αν η επιβίωση τεθεί σε κίνδυνο, μπορεί να στραφεί εναντίον οποιουδήποτε, και όχι μόνο εγκαταστάσεων αλλά και άμαχου πληθυσμού. Και πάνω σε αυτό ποντάρει για να σπείρει την ανησυχία. Αλλωστε, στο πρόσωπο της Κύπρου, η Χεζμπολάχ στέλνει μηνύματα προς οποιαδήποτε δύναμη σχεδιάζει να συμμετάσχει στη χερσαία εισβολή του Ισραήλ στον νότιο Λίβανο ή όποια συντονισμένη επίθεση εναντίον της.

Εν τέλει, αυτό είναι το τίμημα που καλείται να καταβάλει κάθε χώρα που βρίσκεται στο μεταίχμιο μεταξύ ειρήνης και πολέμου, ενώ έχει αναπτύξει στρατηγικές σχέσεις με ένα από τα εμπλεκόμενα μέρη (εν προκειμένω το Ισραήλ), τοποθετούμενη πλέον με ξεκάθαρο τρόπο στον δυτικό συνασπισμό, και ας έχει η Κύπρος επιχειρήσει φιλότιμα και με σχέδιο να συμβάλει στο άνοιγμα ανθρωπιστικών διαδρόμων προς τη Γάζα, τηρώντας μία ισορροπημένη στάση στη σύγκρουση Ισραήλ - Χαμάς. Είναι, πάντως, αυτονόητη υποχρέωση των συμμάχων της Λευκωσίας να δημιουργήσουν ασπίδα προστασίας γύρω από αυτήν.

* Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

ΤΙΕΡΙ ΜΠΡΕΤΟΝ, *Επίτροπος Εσωτερικής Αγοράς της Ε.Ε.*

Η Ε.Ε. είναι έτοιμη απέναντι σε εξωτερικές προκλήσεις

Ο Ευρωπαίος Επίτροπος μιλάει για τη στρατηγική αυτονομία της Ενωσης και τον ρόλο της Κύπρου

Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ο Ευρωπαίος Επίτροπος Τιερί Μπρετόν, που εκτός του χαρτοφυλακίου της Εσωτερικής Αγοράς, ασχολείται και με ζητήματα Άμυνας, Ασφάλειας και Κυβερνοασφάλειας επισκέφθηκε τις προηγούμενες ημέρες Ελλάδα και Κύπρο και είχε εκτενείς συναντήσεις με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, Νίκο Χριστοδουλίδη και τον υπουργό Άμυνας, Βασίλη Πάλμα. Στο πλαίσιο της επίσκεψής του στην Κύπρο η «Κ» συνάντησε τον κ. γαλλικής καταγωγής Ευρωπαίο Επίτροπο και συνομίλησε μαζί του για τις προκλήσεις της Ευρώπης μετά τις ευρωεκλογές, τις απειλές εναντίον της Κύπρου από τη Χεζμπολάχ του Λιβάνου και για την κοινή πυραυλική ασπίδα της Ευρώπης.

Σημαντική χώρα η Κύπρος

Ο κ. Μπρετόν επισημαίνει στην «Κ» πως η Κυπριακή Δημοκρατία αποτελεί ένα πολύ σημαντικό εταίρο λόγω γεωγραφικής θέσης και το ανατολικότερο κράτος στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ερωτηθείς για τις πρόσφατες απειλές εκ μέρους της ηγεσίας της οργάνωσης Χεζμπολάχ του Λιβάνου ο Ευρωπαίος Επίτροπος παίρνει ξεκάθαρη θέση: «Κάθε απειλή εναντίον κράτους-μέλους

> *Κάθε απειλή εναντίον κράτους- μέλους της Ευρωπαϊκής Ενωσης είναι απειλή εναντίον ολόκληρης της Ενωσης.*

της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι απειλή εναντίον ολόκληρης της Ένωσης». Η Κύπρος, κατά τον κ. Μπρετόν, έχει κατορθώσει τα τελευταία χρόνια όχι μόνο να συμμετέχει ενεργά σε ζητήματα στρατηγικής αυτονόμησης της Ευρώπης αλλά θεωρείται, κατά τον ίδιο, «ένας πολύ σημαντικός παίκτης στο κομμάτι της καινοτομίας σε τομείς Άμυνας». Η Κύπρος έχει επωφεληθεί πλήρως από τον ευρωπαϊκό μηχανισμό χρηματοδότησης για θέματα ανάπτυξης στους τομείς της Άμυνας και της Ασφάλειας και 16 εταιρείες, όπως υπενθυμίζει ο κ. Μπρετόν, από την Κύπρο συμμετέχουν και στηρίζονται σε συγκεκριμένα πρότζεκτ που αφορούν την αμυντική βιομηχανία. Ο κ. Μπρετόν επισημαίνει στην «Κ» πως πολλά κράτη-μέλη της Ε.Ε. υφίστανται σε περιοχές με ανασφαλείς γείτονες και πως ο ίδιος προσωπικά θεωρεί πως και στη νέα σύνθεση της Ε.Ε. η ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία και το σχετικό της πρόγραμμα θα έχουν την πλήρη στήριξη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προκειμένου να επιτευχθούν, άμεσα και αποτελεσματικά, οι υπό εξέταση στόχοι.

Ο Τιερί Μπρετόν επισημαίνει στην «Κ» πως η Κυπριακή Δημοκρατία αποτελεί ένα πολύ σημαντικό εταίρο λόγω γεωγραφικής θέσης και το ανατολικότερο κράτος στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ενωσης.

Προτεραιότητα η αυτονομία

Στη μεγάλη συζήτηση για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς την πραγματική της στρατηγική αυτονόμηση, εντός και εκτός του τομέα της Άμυνας και της Ασφάλειας, ο κ. Μπρετόν επισημαίνει στην «Κ» τρία ενδιαφέροντα στοιχεία: Πρώτο, πως τόσο η ιδέα της στρατηγικής αυτονόμησης όσο και η πολιτική για τη στρατηγική αυτονομία της Ευρώπης ξεκίνησαν πολύ νωρίτερα από τον πόλεμο στην Ουκρανία και τον πόλεμο Ισραήλ-Χαμάς στη Γάζα και πως αποτελούν ζητήματα ύψιστης σημασίας που απλώς τέτοιες συγκρούσεις όπως και πανδημία του Covid-19 νωρίτερα τα επιτάχυναν. Δεύτερο στοιχείο που επισήμανε ο κ. Μπρετόν είναι πως η διάσταση των εξαρτήσεων της Ε.Ε. συνδέεται άρρηκτα με τις γραμμές εφοδιασμού, συνεπώς αυτές πρέπει να παραμένουν ανοικτές ανεξαρτήτως φυσικών ή γεωπολιτικών αιτιών. Ο κ. Μπρετόν υπενθύμισε εξάλλου στην «Κ» το ζήτημα της ενεργειακής ανεξαρτησίας της Ε.Ε. που είναι κατεξοχήν στρατηγικό και τέλος επισήμανε την ανάγκη όπως η Ε.Ε., ένα πρότζεκτ ειρήνης, να παραμένει έτοιμη απέναντι σε εξωτερικές προκλήσεις, χωρίς προστατευτισμούς αλλά με πραγματική επένδυση στον τομέα της αμυντικής βιομηχανίας.

Καταληκτικά, ο κ. Μπρετόν αναφέρει στην «Κ» πως η Ε.Ε., μια τεράστια δύναμη 27 κρατών και 400 εκατομμυρίων πολιτών πρέπει να παραμένει δυνατή τόσο για σκοπούς εξυπηρέτησης των πολιτών της αλλά και για την ειρήνη και την συνεργασία διεθνώς στο πλαίσιο της εξισορρόπησης της ισχύος, για σκοπούς επαναβιομηχανοποίησης περιοχών της και με την υπενθύμιση πως «όπως στην Κύπρο, πολλά μπορούν να συμβούν στα σύνορά της».

Σε καλό δρόμο η ομπρέλα

Κατά τη σύντομη συνάντησή μου με τον κ. Μπρετόν, ζήτησα και το σχόλιο του για την πρωτοβουλία των Κυριάκου Μητσοτάκη και Ντόναλντ Τουσκ για μια κοινή πυραυλική ασπίδα της Ευρώπης για σκοπούς διασφάλισης μιας ενιαίας αντιαεροπορικής ομπρέλας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο κ. Μπρετόν είναι κάθετος ως προς τη στήριξή του και ερχόμενος στην Κύπρο από την Ελλάδα μου γνωστοποίησε πως όχι μόνο συζήτησε εκτενώς το ζήτημα με τον Έλληνα πρωθυπουργό αλλά πως και ο ίδιος στηρίζει πλήρως μια τέτοια πρωτοβουλία και εξετάζει πώς θα υλοποιηθεί.

«Στηρίζουμε πλήρως την πρωτοβουλία Ελλάδας και Πολωνίας και θεωρούμε πως πρέπει να υπάρχει μια πλήρης και διαλειτουργική αρχιτεκτονική σε τέτοια θέματα στην Ευρώπη», μας αναφέρει. Ο κ. Μπρετόν καταλήγει πως υπάρχουν πολλές τέτοιες κοινές πρωτοβουλίες εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θεωρεί ύψιστης σημασίας πως τέτοιες πρωτοβουλίες πρέπει να καταστούν πλήρως επιχειρησιακές σε όλο το λειτουργικό πλέγμα της Ε.Ε. και επί τούτου πως θα υπάρχει η κατάλληλη διακυβέρνηση –σε ευρωπαϊκό επίπεδο– για να καταστεί κάτι τέτοιο εφικτό.

Μέρος της λύσης, όχι του προβλήματος

Τι σηματοδοτούν και πώς ερμηνεύονται οι ευθείες απειλές της Χεζμπολάχ εναντίον της Κύπρου

ΤΟΥ **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Το διάγγελμα του Χασάν Νασράλα την περασμένη εβδομάδα, με το οποίο για πρώτη φορά, με αφορμή τον πόλεμο Ισραήλ-Χαμάς στη Λωρίδα της Γάζας και την κλιμάκωση στον νότιο Λίβανο μεταξύ Ισραήλ-Χεζμπολάχ, απειλεί ευθέως την Κύπρο δημιούργησε έντονες ανησυχίες επαναφέροντας τη μεγάλη εικόνα της εγγύτητας της Κύπρου στο ταραγμένο και συγκρουσιακό υποσύστημα της Μέσης Ανατολής. Ο Νασράλα, που συχνά επιδίδεται σε πύρινες ομιλίες, με αφορμή και την κλιμάκωση των τελευταίων ημερών στην περιοχή, με τον IDF να βρίσκεται σε πλήρη ετοιμότητα για ένα δεύτερο μέτωπο με τον Λίβανο, δήλωσε ουσιαστικά πως αν η Κύπρος χρησιμοποιηθεί επιχειρησιακά από το Ισραήλ σε περίπτωση ενός πολέμου πλήρους ισχύος Ισραήλ-Χεζμπολάχ τότε θα γίνει μέρος του. Σημειολογικά αλλά και ουσιαστικά το νέο εδώ είναι πως για πρώτη φορά η Κ.Δ., ένα κράτος-μέλος της Ε.Ε., γίνεται αντικείμενο ευθείας απειλής από έναν μη κρατικό δρώντα όπως η οργάνωση Χεζμπολάχ, που αποτελεί αναπόσπαστο μάλιστα μέρος του λεγόμενου φιλοιρανικού «Άξονα της Αντίστασης», που ελέγχεται από το Ιράν, και έχει στρατιωτικό αποτύπωμα στις συγκρούσεις σε Συρία, Λίβανο/Ισραήλ, Ιράκ και Υεμένη.

Φυσικά η Λευκωσία, διά του Προέδρου Χριστοδουλίδη, αντέδρασε σε κάτι τέτοιο επαναλαμβάνοντας πως όχι μόνο δεν συμμετέχει στον πόλεμο αλλά αποτελεί μέρος της λύσης του προβλήματος στην περιοχή. Οι κινήσεις της Λευκωσίας όμως για αποτροπή περιπετειών δεν περιορίστηκαν στη δημόσια τοποθέτηση του προέδρου Χριστοδουλίδη. Όπως ενημερώθηκε η «Κ» το απόγευμα της Παρασκευής από έγκυρες πηγές ισχύουν οι πληρο-

> *Η Κυπριακή Δημοκρατία δεν εμπλέκεται με κανένα τρόπο στον πόλεμο, αυτό είναι η κύρια απάντηση της κυβέρνησης μετά τις απειλές.*

φορίες δημοσιευμάτων του Λιβάνου που θέλουν τα δύο μέρη να προχώρησαν ήδη σε έμμεση επαφή. Μετά και την ενεργοποίηση καναλιών επικοινωνίας δόθηκαν θετικότερα μηνύματα από τη Χεσμπολάχ σε σχέση με τις προηγούμενες δηλώσεις Νασράλα. Η θέση της Δημοκρατίας ότι η χώρα αποτελεί μέρος της λύσης του προβλήματος

Ο Χασάν Νασράλα, ηγέτης της σιιτικής οργάνωσης Χεζμπολάχ του Λιβάνου συχνά επιδίδεται σε τηλεοπτικά μηνύματα με απειλές εναντίον του Ισραήλ και της Δύσης.

φαίνεται και από την πρωτοβουλία «Αμάλθεια», για την ανθρωπιστική βοήθεια στη Γάζα, βοήθεια ουσιαστικά στους Παλαιστίνιους, συμμάχους του λεγόμενου «Άξονα της Αντίστασης». Ενδεικτική ήταν και η αντίδραση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (το επιβεβαιώνει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Τιερί Μπρετόν) που επίσημα τοποθετήθηκε ενώ και σε διπλωματικό επίπεδο υπήρξε αντίδραση με τον ΥΠΕΞ της Κ.Δ., Κωνσταντίνο Κόμπο, να συζητάει το θέμα με τον Λιβανέζο ομόλογό του.

Η απειλή

Ως προς την ίδια την σοβαρότητα της απειλής τα δύο στοιχεία που προκύπτουν είναι:

• Πως θεωρητικά η Χεζμπολάχ μπορεί να πλήξει με το πυραυλικό της οπλοστάσιο περιοχές της Κύπρου. Ωστόσο, κάτι τέτοιο για να γίνει υπάρχουν προϋποθέσεις που δεν αφορούν μόνο την ίδια την οργάνωση και τις δυνατότητές της αλλά εδράζονται κυρίως στο πώς θα εξελιχθεί ένας πλήρους ισχύος, όπως το 2006, πόλεμος μεταξύ Ισραήλ και Χεζμπολάχ στο νότιο Λίβανο.

• Σε σχέση με την ως άνω διάσταση, η Κ.Δ. δεν εμπλέκεται με κανένα τρόπο στον πόλεμο Ισραήλ-Χαμάς-Χεζμπολάχ και επιπλέον προκειμένου ο χώρος της να χρησιμοποιηθεί από δυνατότητες των ισραηλινών ενόπλων δυνάμεων αυτό αφορά πρώτο αίτημα σε διακρατικό επίπεδο και δεύτερο ένα σενάριο γενίκευσης του πολέμου Ισραήλ-Λιβάνου όπου η Χεζμπολάχ θα έχει πλήξει κρίσιμες υποδομές του κράτους του Ισραήλ (π.χ. αεροδρόμιο Μπεν Γκουριόν, λιμάνι Χάιφας, Εϊλάτ ή Ασντότ, κοκ.).

Φυσικά, η διάσταση της ιρανοκινούμενης τρομοκρατίας (υπήρξε στο πρόσφατο παρελθόν συμβάν που απετράπη στην Κύπρο), η διάσταση των Βάσεων (που ωστόσο αποτελούν νατοϊκό έδαφος, δεν έχουν υποστεί ποτέ απευθείας στρατιωτικό χτύπημα –αεροπορικό ή πυραυλικό– και δεν συμμετέχουν ενεργά σε στρατιωτικές επιχειρήσεις στη Γάζα ή τον Λίβανο) και η δράση της Χεζμπολάχ (έχει σημειωθεί στο παρελθόν στην Κύπρο πρόθεση δράσης της με πιο γνωστή την περίπτωση με τη νιτρική αμμωνία στη Λάρνακα το 2015) αποτελούν, σε κάθε περίπτωση, ζητήματα που πρέπει να απασχολούν τις αρχές ασφάλειας της Κ.Δ. χωρίς ωστόσο να υφίσταται σε επίπεδο δημόσιου διαλόγου μια προσέγγιση πανικού και κινδυνολογίας ή μια κατάσταση αφοριστικού εφησυχασμού. Καταληκτικά η αποτροπή μεταξύ Ισραήλ-Χεζμπολάχ, χωρίς να αποκλειστεί μια κλιμάκωση που θα υπερχειλίσει τον πόλεμο από την Γάζα, συνήθως δουλεύει στο βόρειο μέτωπο του Ισραήλ και υπό αυτό το πλαίσιο οι δηλώσεις Νασράλα εντάσσονται και σε αυτό το πεδίο.

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

«Να προχωρήσουμε με το να κάνουμε μια Επιτροπή Αλήθειας που δεν θα είναι μόνο για τους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους, αλλά και παράδειγμα για όλες τις χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης στις οποίες υπήρξε πόλεμος», λέει στην «Κ» ο Αχιλλέας Δημητριάδης.

Δικαίωμα των συγγενών των αγνοουμένων να μάθουν την αλήθεια

Αχιλλέας Δημητριάδης: Η κα Ολγκίν με την πείρα της μπορεί να μας βοηθήσει

«Η Επιτροπή Αλήθειας θα μπορούσε να είναι ένα σοβαρό μέτρο οικοδόμησης εμπιστοσύνης. Δεν θα μας σώσει. Πιθανώς όμως να είναι μια αρχή για μεταβατική δικαιοσύνη» λέει σε συνέντευξη του στην «Κ» ο νομικός Αχιλλέας Δημητριάδης. Αναφέρει ότι ο χρονικός ορίζοντας είναι ο Μάρτιος του 2025, όπου θα εξεταστεί η συμμόρφωση με την απόφαση στην τέταρτη διακρατική προσφυγή. Προσθέτει ότι «ευκαιρία θα είναι η επίσκεψη της γενικού γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης στην Κύπρο τον Ιούλιο. Υπάρχουν πολλές συγκρούσεις ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Εάν επιτύχουμε τη λειτουργία της Επιτροπής Αλήθειας, στο πλαίσιο και υπό την εποπτεία του Συμβουλίου της Ευρώπης θα είναι μια πιλοτική απόφαση».

–Πού βρισκόμαστε σε σχέση με την προσπάθειά σας για τη σύσταση Επιτροπής Αλήθειας;

–Βρισκόμαστε σε ένα σχετικά προχωρημένο στάδιο. Υπάρχει ένα σχέδιο δράσης και έχει αρχίσει η συζήτηση μέσω του Μη Κυβερνητικού Οργανισμού «Truth Now» με πρόσωπα της κοινωνίας των πολιτών στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Αυτό που χρειάζεται τώρα είναι μια κίνηση από την πολιτική μας ηγεσία για να αρχίσει μια ανοικτή συζήτηση και να λειτουργήσει το σχέδιο. Ήδη πολλοί μιλούν για μεταβατική δικαιοσύνη και την ανάγκη που υπάρχει να γίνουν βήματα στο θέμα των Αγνοουμένων. Είμαστε λοιπόν σε εκείνο το κομβικό σημείο που είτε θα προχωρήσουμε με την Επιτροπή Αλήθειας, είτε η προσπάθεια θα ατονήσει και πάλι για πολλά ακόμη χρόνια.

–Ποιος είναι ο κύριος στόχος της συγκεκριμένης επιτροπής;

–Να εστιάσει στο θέμα των Αγνοουμένων. Να δοθεί η ευκαιρία στους συγγενείς των 1044 που ταυτοποιήθηκαν τα λείψανα να μάθουν τις συνθήκες εξαφάνισης και θανάτου των δικών τους ανθρώπων αλλά και για να αυξηθούν οι πιθανότητες να εντοπιστούν τα λείψανα και να μαθευτεί η αλήθεια για τους υπόλοιπους 958.

> *Είμαστε λοιπόν σε εκείνο το κομβικό σημείο που είτε θα προχωρήσουμε με την Επιτροπή Αλήθειας, είτε η προσπάθεια θα ατονήσει και πάλι για πολλά ακόμη χρόνια.*

–Παρόλο που συνεχίζονται οι προσπάθειες για την ανεύρεση λειψάνων αγνοουμένων οι δυσκολίες που έχει να αντιμετωπίσει η ΔΕΑ την τελευταία πενταετία είναι σχεδόν ανυπέρβλητες, πόσο εύκολο είναι να συσταθεί και Επιτροπή Αλήθειας;

–Αν δεν το δοκιμάσουμε δεν θα μάθουμε. Άλλωστε πρέπει να το κάνουμε τώρα που ακόμη ορισμένοι στενοί συγγενείς των αγνοουμένων βρίσκονται εν ζωή. Δικαιούνται την αλήθεια. Η Διερευνητική Επιτροπή Αγνοουμένων είχε συγκεκριμένους όρους εντολής που δεν συμπεριλαμβάνονταν οι συνθήκες εξαφάνισης ή οι συνθήκες κάτω από τις οποίες αυτοί οι άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. Έχουν δικαίωμα οι συγγενείς να μάθουν την αλήθεια αλλά έχει και το κράτος την υποχρέωση να πει την αλήθεια. Αυτό δυστυχώς δεν έγινε στην Κύπρο. Αυτήν την αλήθεια πρέπει να διαχειριστούμε και από εκεί πρέπει να αρχίσουμε να ξαναχτίζουμε την ειρήνη στον τόπο μας.

–Πώς μπορεί να γίνει μία τέτοια προσπάθεια την ώρα που οι προσπάθειες για επανέναρξη του διαλόγου στο Κυπριακό έχουν παγώσει;

–Θα το θέσω ανάποδα. Επειδή ακριβώς δεν φαίνεται να γίνεται τίποτε, αυτό θα μπορούσε να είναι ένα σοβαρό μέτρο οικοδόμησης εμπιστοσύνης. Δέχομαι τη θέση που είπατε για τελμάτωση και αυτή η ιδέα είναι για να ξεφύγουμε. Βέβαια δεν θα μας σώσει μια Επιτροπή Αλήθειας. Πιθανώς όμως να είναι μια αρχή για μεταβατική δικαιοσύνη. Λειτούργησαν πάνω από 40 Επιτροπές Αλήθειας στον πλανήτη, η πιο γνωστή είναι στη Νότιο Αφρική και έχουμε τώρα και την ειδική αντιπρόσωπο του γενικού γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, η οποία ήρθε από την Κολομβία. Σας πληροφορώ ότι μέρος της ειρηνευτικής διαδικασίας στην Κολομβία ήταν μια Επιτροπή Αλήθειας. Αυτό το άτομο με την πείρα της μπορεί να μας βοηθήσει. Άλλωστε η πιο σκοτεινή στιγμή είναι πάντοτε λίγο πριν να ξημερώσει.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

«Είτε τώρα είτε μετά η αλήθεια θα λάμψει. Αν γίνει τώρα οι δύο κοινότητες θα έχουν άμεσο κέρδος, οι Κύπριοι θα μάθουν τι έγινε».

–Οι δύο κοινότητες όμως μπορούν τη δεδομένη στιγμή να στηρίξουν τη συγκεκριμένη επιτροπή;

–Δεν νομίζω ότι έχουν επιλογή. Είτε τώρα είτε μετά η αλήθεια θα λάμψει. Αν γίνει τώρα οι δύο κοινότητες θα έχουν άμεσο κέρδος, οι Κύπριοι θα μάθουν τι έγινε. Υπάρχει όμως και το επίπεδο της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Τουρκίας. Θα πρέπει να εφαρμοστεί η απόφαση στην τέταρτη διακρατική προσφυγή. Να πληρωθούν οι αποζημιώσεις και να χτιστεί αυτή η Επιτροπή Αλήθειας ως γενικό μέτρο συμμόρφωσης. Μάλιστα, αν η Κυπριακή Δημοκρατία θέλει να φανεί σωστή, θα μπορούσε και εκείνη για τις 492 οικογένειες Τουρκοκυπρίων αγνοουμένων να δώσει, χωρίς να παραδέχεται ευθύνη, το αντίστοιχο χρηματικό ποσό που καταδικάστηκε η Τουρκία να πληρώσει για τους Ε/κ αγνοούμενους.

–Η κοινωνία είναι έτοιμη να δεχτεί την αλήθεια και να αποδεχτεί ασυλία των υπευθύνων;

–Η αλήθεια είναι ότι η ΔΕΑ για 34 χρόνια λειτουργεί με ντε φάκτο ασυλία. Η άποψή μου είναι ότι πρέπει αυτή να γίνει ντε γιούρε. Να θεσμοθετηθεί δηλαδή και να καλύπτει όχι μόνο τις ποινικές αλλά και τις αστικές και τις διοικητικές διαδικασίες τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό. Αυτή την ντε φάκτο ασυλία έδωσαν το 1990 οι προϊστάμενοι των διωκτικών αρχών και από τις δύο πλευρές της Πράσινης Γραμμής στο τρίτο μέλος της ΔΕΑ. Δεν βλέπω λόγω να την αλλάξουμε τώρα.

–Η Επιτροπή θα λειτουργήσει μόνο αν υπάρξει πολιτική βούληση;

–Είναι μια Επιτροπή η οποία θα γίνει διότι ικανοποιεί μια κοινωνική ανάγκη. Πρέπει να δοθούν οι κατευθυντήριες γραμμές και θα έλεγα σε μεγάλο βαθμό έχουν δοθεί αυτές, απλώς πρέπει να τις υλοποιήσουμε. Σε πρώτο στάδιο είναι η ηθική και κοινωνική διάσταση. Το δεύτερο είναι η νομική και το τρίτο είναι η πολιτική διάσταση. Σε ό,τι αφορά το νομικό επίπεδο για να λειτουργήσει θα πρέπει να συμφωνήσουμε ως κοινότητες να αλλάξουμε τους όρους εντολής. Να τροποποιήσουμε ως κράτος την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών και να αναφερθεί ότι μετά από τη Διερευνητική Επιτροπή των Αγνοουμένων αναβαθμιζόμαστε και προχωράμε σε Επιτροπή Αλήθειας. Το τέταρτο νομικό βήμα που χρειάζεται είναι η δημιουργία νέων κανονισμών για τον τρόπο που θα οργανωθεί όπως και για τη σύνθεση και λειτουργία της.

–Αυτήν την ιδέα σας για την οποία εργάζεστε τα τελευταία δέκα χρόνια την έχετε μοιραστεί με τον πρόεδρο Νίκο Χριστοδουλίδη;

–Το κρίσιμο σημείο, αν θέλετε, ήταν στο δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών του 2023, όταν έπρεπε να αποφασιστεί ποιον θα υποστηρίζαμε. Και οι δύο εναπομείναντες υποψήφιοι μού έδωσαν γραπτώς τη δέσμευσή τους για την Επιτροπή Αλήθειας. Από εκεί άρχισε σε πολιτικό επίπεδο να δημιουργούνται οι δυνατότητες. Μάλιστα προς τιμήν του Προέδρου Χριστοδουλίδη πέρυσι τον Ιούλιο δήλωσε δημόσια ότι δέχεται την Επιτροπή Αλήθειας, πράγμα που επανέλαβε και τον Νοέμβριο. Τώρα χρειαζόμαστε μια πιο συγκεκριμένη τοποθέτηση. Ευκαιρία πιστεύω θα είναι η επίσκεψη της γενικής γραμματέως του Συμβουλίου της Ευρώπης στην Κύπρο τον Ιούλιο. Το Συμβούλιο έχει δείξει ενδιαφέρον για το θέμα. Υπάρχουν πολλές συγκρούσεις ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Εάν επιτύχουμε την λειτουργία της Επιτροπής Αλήθειας, στο πλαίσιο και υπό την εποπτεία του Συμβουλίου της Ευρώπης θα είναι μια πιλοτική απόφαση. Πιστεύω θα το δεχτεί και η Τουρκία γιατί έχει να αντιμετωπίσει την απόφαση εναντίον της στην τέταρτη διακρατική προσφυγή Κύπρου vs Τουρκίας. Να προχωρήσουμε με το να κάνουμε μια Επιτροπή Αλήθειας που δεν θα είναι μόνο για τους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους, αλλά και παράδειγμα για όλες τις χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης στις οποίες υπήρξε πόλεμος.

–Θα μπορούσε να σας πει ρωτήσει κάποιος γιατί τώρα, πενήντα χρόνια μετά την τουρκική εισβολή;

–Νομίζω ότι τώρα τα πράγματα ωρίμασαν. Μάλιστα, το γεγονός ότι έχουμε αυτή την τελματώδη κατάσταση δίδει την ευκαιρία του συγκεκριμένου μέτρου οικοδόμησης εμπιστοσύνης να είναι ενδεχόμενα το μόνο το οποίο μπορεί να γίνει σύντομα και ακολουθεί τη λογική ότι θέλουμε να βοηθήσουμε τους ανθρώπους αυτής της χώρας και να δώσουμε έναν τέλος στο πόνο τους.

–Το επόμενο σας βήμα σε σχέση με την Επιτροπή ποιο θα είναι;

–Ελπίζω ότι το θέμα θα προχωρήσει στο Συμβούλιο της Ευρώπης, όπου με την βοήθεια της πολιτικής πίεσης στην Επιτροπή Υπουργών θα συμφωνήσει και η Τουρκία. Ο χρονικός ορίζοντας είναι ο Μάρτιος του 2025, οπότε και θα εξεταστεί η συμμόρφωση με την απόφαση στην τέταρτη διακρατική προσφυγή. Οπότε έχουμε μέχρι τότε να βάλουμε σε λειτουργία το σχέδιο δράσης και πραγματικά ελπίζω ότι τα Ηνωμένα Έθνη, η Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά κυρίως το Συμβούλιο της Ευρώπης, μπορούν να μας βοηθήσουν. Έτσι θα βρούμε τον δρόμο που ακολούθησαν και άλλες χώρες που είχαν παρόμοια προβλήματα και θέλησαν όμως να επανέλθουν σε μια ειρηνική κατάσταση. Δώστε λοιπόν μια ευκαιρία στην Αλήθεια.

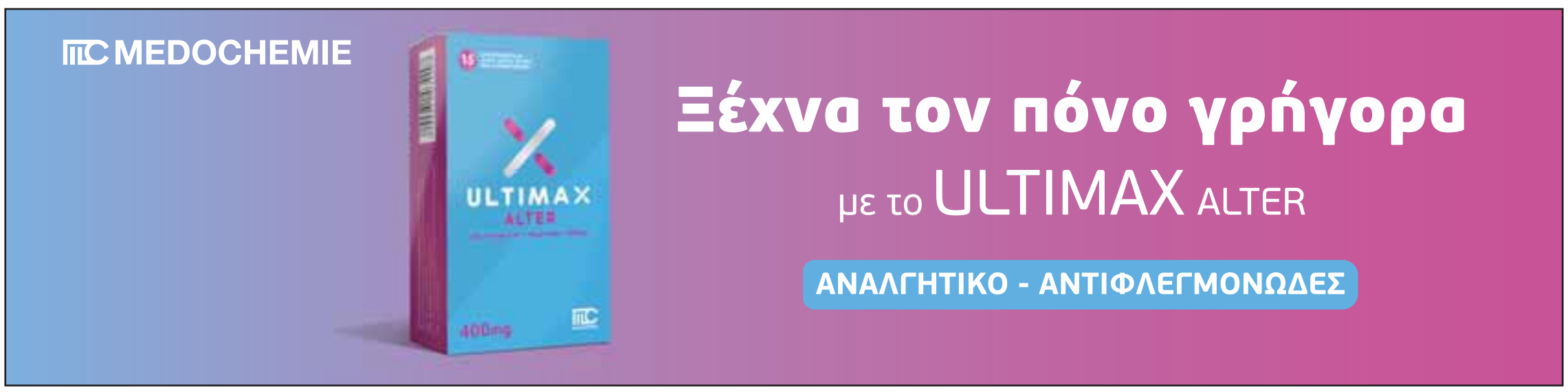

epic

STREET FEST

NICOSIA
02 JULY

- Serial Griller, Bar & Grill
- Rha Tha Thai
- Hungry Deal
- The Pot Belly
- Quattrino Autentico Italiano
- Omni eats
- Por Favor
- PAPAFiLiPOU Ice Cream
- Charity Steak Sandwiches
- Churros Amigos Street
- Notes & Spirits
- Baronymous
- Blurry Lights
- Volvèr
- Rabbit Hop - Beer Shop
- The Old Powerhouse

19:00-00:00, PALIAS ILEKTRIKIS STR.

SUPPORTED BY

HELLENIC BANK

Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας αντιλαμβάνεται πως δεν μπορεί να βασιστεί στα συνεργαζόμενα κόμματα για να κυβερνήσει, ωστόσο ερώτημα εγείρεται γύρω από το ποιοι θα τον στηρίξουν μπροστά στις συνεχείς επικρίσεις που δέχεται.

Ενας πρόεδρος ψάχνει συμμάχους

Ο Ν. Χριστοδουλίδης θα επιχειρήσει να παρακάμψει τα κόμματα, θα επικεντρωθεί στους συνεργάτες του και στο κοινωνικό του προφίλ

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Μπορεί κατά τη διάρκεια του παρατεταμένου αυτού προεκλογικού, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας να ξεκαθάριζε πως δεν θα εμπλακεί με κανέναν τρόπο σε αυτόν και επισήμως όντως να μην το έκανε, όμως το αποτέλεσμα της 9ης Ιουνίου είχε αναπόφευκτα αρνητικές συνέπειες στον ίδιο και τη διακυβέρνησή του. Τα κόμματα της συγκυβέρνησης όχι μόνο χάνουν ποσοστά αλλά τίθεται πλέον εν αμφιβόλω η επιβίωσή τους στην κομματική σκακιέρα, οι στενοί σύμμαχοι του Προέδρου δεν έχουν καταφέρει να εκλεγούν πουθενά, ενώ η πρωτιά του Δημοκρατικού Συναγερμού απομακρύνει ολοένα το σενάριο πρόσδεσής του στο κυβερνητικό άρμα. Όλα αυτά τα δεδομένα καταδεικνύουν πως η εναπομείνασα θητεία του δεν θα είναι υγιεινός περίπατος στο πάρκο. Εγείρεται λοιπόν το ερώτημα πώς θα κινηθεί για να διασωθεί πολιτικά, για να ολοκληρώσει με επιτυχία την τετραετία και κυρίως με ποιους σύμμαχους στο πλευρό του. Ο ίδιος βεβαίως δεν εκφράζει ανησυχία για όσα εκτυλίχθηκαν την 9η Ιουνίου και επιδιώκει τα εξής:

• Να παρακάμψει τα κόμματα, προβάλλοντας μεταξύ άλλων, πρόσωπα που ανήκουν μεν στο δεξιό συντηρητικό ακροατήριο, αλλά που δεν προέρχονται από κόμματα.

• Να απευθυνθεί απευθείας στην κοινωνία, όπως άλλωστε θεωρούν ότι έπραξε επιτυχημένα ο Φειδίας Παναγιώτου. Θεωρεί πως η προσωπική επαφή που τον εξέλεξε το 2023, θα τον κρατήσει στη ζωή και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο έχει δώσει έμφαση σε κοινωνικές εκδηλώσεις, προβολής προσωπικών στιγμών με την οικογένειά του μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

• Να αποκατασταθεί η εικόνα του εξαιτίας των κινήσεων που έκανε το τελευταίο διάστημα στην εξωτερική πολιτική (συμφωνία ΗΠΑ-Κύπρου, ανθρωπιστικός διάδρομος στη Γάζα, συμφωνία Λιβάνου, κ.ο.κ.)

• Σε ό,τι αφορά τα της εσωτερικής διακυβέρνησης, υπάρχει ο εφησυχασμός πως εκτός συγκλονιστικού απροόπτου και τουλάχιστον μέχρι το 2026, όταν δηλαδή θα γίνουν οι βουλευτικές εκλογές, θα έχει την ανοχή στα μεγάλα ζητήματα, τόσο από τον Ενδιάμεσο όσο και από τον ΔΗΣΥ, δίδοντάς του ανάσες, χρόνο και χώρο κινήσεων.

Η ελεύθερη πτώση

Προφανώς το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών ήταν ένα δυνατό χαστούκι για τα κόμματα του Ενδιάμεσου και ιδιαίτερα γι' αυτά της συγκυβέρνησης. Το ΔΗΚΟ εξαρχής ανησυχούσε για τη διατήρηση της τρίτης θέσης, ήλπιζε όμως να διατηρήσει τους σταυρούς προτίμησης σε απόλυτους αριθμούς που έλαβε στις βουλευτικές εκλογές. Δεν είχε όμως υπολογίσει σε καμία περίπτωση πως θα εμφανιζόταν πέμπτο στη σειρά κατάταξης με απώλειες σε ποσοστά. Ούτε βεβαίως η Δημοκρατική Παράταξη, η οποία διαβεβαίωνε προεκλογικά πως θα αγγίξει το 7% ανέμενε την πανωλεθρία του 2,2%. Η ΕΔΕΚ, δεδομένης της αποχώρησης πρωτοκλασάτων στελεχών, διατήρησε κάπως τα ποσοστά που έλαβε στις βουλευτικές εκλογές του 2021 (6,72%) με το ποσοστό 5,1%, έχασε όμως την έδρα, με ό,τι κι αν συνεπάγεται αυτό για την εναπομείνασα επιρροή του κόμματος. Το ερώτημα συνεπώς που ηγέρθηκε από την ίδια νύχτα των αποτελεσμάτων είναι αν οι απώλειες που κατέγραψαν μπορούν να αποτελέσουν την αφορμή για την αποχώρησή τους από το κυβερνητικό σχήμα. Και στο ενδεχόμενο που αποφασίσουν να παραμείνουν, πόση μπορεί να είναι η επιρροή και η βοήθεια προς το κυβερνητικό σχήμα.

Ο εγκλωβισμός

Στο ΔΗΚΟ και στη ΔΗΠΑ θεωρείται πως επί του παρόντος δεν υπάρχει άλλη επιλογή από το να παραμείνουν στην κυβέρνηση το επόμενο διάστημα, καθώς το ενδεχόμενο αποχώρησης χωρίς αυτήν να συνοδεύει πολιτική διαφωνία θα εντείνει την απαξίωσή τους προς την κοινωνία και θα ενοχλήσει παράλληλα και μέρος του ακροατηρίου τους που όχι μόνο θέλει να αποτελούν μέρος της εξουσίας, απαιτούν παράλληλα μεγαλύτερη πίτα από την εξουσία. Ο Μάριος Καρογιάν βεβαίως προετοιμάζεται να πάει σε πολιτικό συνέδριο το επόμενο διάστημα. Στόχος είναι μέσω αυτού να καταγραφούν συγκεκριμένες θέσεις και προτάσεις τις οποίες η ΔΗΠΑ θα παρουσιάσει στον πρόεδρο της Δημοκρατίας. Αν αρνηθεί να τις υλοποιήσει, τότε ενδεχομένως να μπει στο τραπέζι των συλλογικών σωμάτων το ενδεχόμενο αποχώρησης. Το κατά πόσο αυτό αποτελεί το τελεσίγραφο της ΔΗΠΑ προς τον Πρόεδρο είναι ένα ζήτημα που συζητείται. Οι κύριες εκτιμήσεις ωστόσο βλέπουν πως αυτό είναι ένα παιχνίδι τακτικισμού από τον πρόεδρο της ΔΗΠΑ.

Αυτό που θα απασχολήσει περισσότερο το επόμενο διάστημα τα κόμματα θα είναι πως θα μπορέσουν να επιβιώσουν απομακρύνοντας την εσωστρέφεια που εντείνεται. Αν εξαιρεθεί ο Σάββας Ηλιοφώτου, ο οποίος μέσω επιστολής του ζήτησε από τον Μαρίνο Σιζόπουλο να παραιτηθεί, κάτι παρόμοιο δεν έχει διαφανεί στην περίπτωση του Νικόλα Παπαδόπουλου και του Μάριου Καρογιάν. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος άφησε βεβαίως ανοικτά όλα τα δεδομένα στη Γραμματεία του κόμματος, ωστόσο όλοι διαφώνησαν με το ενδεχόμενο εκλογικού συνεδρίου. Είτε γιατί δεν θεωρούν πως δεν έχει ευθύνη η ηγεσία για το αποτέλεσμα, είτε γιατί αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει εναλλακτική διαδοχής εντός των δύο κομμάτων. Η Χριστιάνα Ερωτοκρίτου, που θεωρητικά θα μπορούσε να αποτελεί την εναλλακτική στο ΔΗΚΟ, περιορίστηκε να θίξει στο Εκτελεστικό Γραφείο ότι ο Νικόλας Παπαδόπουλος δεν έπρεπε να προκαταβάλει –πριν από το εκτελεστικό γραφείο– μέσω συνέντευξής του στην «Κ» ότι δεν πρόκειται το ΔΗΚΟ να αποχωρήσει από την κυβέρνηση. Σε γενικές γραμμές ωστόσο το κλίμα ήταν ιδιαίτερα αμήχανο, δεδομένου ότι στελέχη της πρώτης γραμμής αρνήθηκαν να μπουν στο ψηφοδέλτιο και κατ' επέκταση να βοηθήσουν το κόμμα. Αντιθέτως δύο μέλη της Γραμματείας του κόμματος εργάζονταν αποκλειστικά για την υποψηφιότητα συγγενικών τους προσώπων στην τοπική αυτοδιοίκηση. Στην περίπτωση της Δημοκρατικής Παράταξης υπήρξαν πιο έντονες αντιδράσεις, όπως αυτή του Μαρίνου Κλεάνθους, ο οποίος άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο αποχώρησης, αν δεν αλλάξει τρόπο λειτουργίας η ΔΗΠΑ. Ο Γιάννος Λακκοτρύπης από την άλλη, ενώ διέρρεε πως θα είναι ιδιαίτερα έντονος και με τη διακυβέρνηση αλλά και με το ζήτημα αλλαγών στο κόμμα, τελικά δεν είπε οτιδήποτε στα συλλογικά όργανα.

Ο εγκλωβισμός των συνεργαζόμενων κομμάτων στην κυβέρνηση και το ενδεχόμενο ενός rebranding των κομμάτων.

Τα σενάρια συγχώνευσης

Αυτό που φαίνεται να προβληματίζει και τις δύο πλευρές είναι το ζήτημα επιβίωσής τους στον κομματικό χάρτη για τις βουλευτικές του 2026. Στο Εκτελεστικό Γραφείο του ΔΗΚΟ για παράδειγμα μόνο ο Νεόφυτος Χαραλαμπίδης έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για την επιβίωση του κόμματος, υπογραμμίζοντας πως ως προϊόν είναι πεθαμένοι και θα πρέπει να τα αλλάξουν όλα. Εντός του ΔΗΚΟ υπάρχει η έντονη άποψη στα πηγαδάκια πως στις επικείμενες εκλογές το κόμμα δεν θα πρέπει να κατέλθει με το ίδιο brand και λογότυπο αλλά θα πρέπει να υπάρξει συγχώνευση με άλλες δυνάμεις. Άλλωστε η έχθρα Νικόλα Παπαδόπουλου και Μάριου Καρογιάν έχει ακυρωθεί μετά και τη συστέγαση των δύο κάτω από το κυβερνών σχήμα. Αν και δεν έχει γίνει καμία επίσημη συζήτηση για κάτι τέτοιο, είναι αντιληπτό πως για την υλοποίηση ενός τέτοιου εγχειρήματος θα πρέπει να αποχωρήσουν από θέση ηγεσίας, τόσο ο Νικόλας Παπαδόπουλος όσο και ο Μάριος Καρογιάν.

Το πώς θα κινηθεί ο ενδιάμεσος χώρος επηρεάζει αναπόφευκτα την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Όχι μόνο γιατί στο εσωτερικό των κομμάτων υπάρχει η αίσθηση ότι έχουν μετανιώσει για την επιλογή Χριστοδουλίδη για τις προεδρικές του 2023, αλλά και γιατί πολλοί αποκλείουν πλέον εκ νέου υποστήριξη. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας αντιλαμβάνεται συνεπώς πως δεν μπορεί να βασιστεί στα συνεργαζόμενα κόμματα για να κυβερνήσει αλλά και για να διορθώσει το προφίλ του. Η αποτυχία τους στις εκλογές άλλωστε και η νίκη Φειδία, επιβεβαίωσε αυτό που εδώ και καιρό πιστεύει ότι η επιρροή των κομμάτων αποδυναμώνεται. Γι' αυτούς του λόγους αναμένεται να δώσει έμφαση στο κοινωνικό του προφίλ και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ως στενούς συνεργάτες επιλέγει δικά του πρόσωπα, ακόμα και από τον στενό οικογενειακό περίγυρο. Το ζήτημα, ωστόσο, είναι ποιος θα μπορεί να υπερασπιστεί το έργο της κυβέρνησης, ιδιαίτερα ενώπιον μεγάλων επικρίσεων που δέχεται, όχι μόνο για την αδιαφάνεια σε θέμα πρόσληψης συνεργατών, αλλά και στη φημολογία που ενισχύεται με την πάροδο του χρόνου, ότι το Προεδρικό εργοδοτεί συγκεκριμένα πρόσωπα που μέσω ψεύτικων λογαριασμών σπιλώνουν δημοσιογράφους και πολίτες που επικρίνουν τον Πρόεδρο.

Όσο όμως απομακρύνεται από τον Ενδιάμεσο, στήνοντας τη δική του ομάδα, με τον ίδιο ακριβώς τρόπο απομακρύνεται και η ενδεχόμενη στροφή του προς το ΕΛΑΜ. Προφανώς ο ίδιος δεν γνωρίζει το κομματικό παιχνίδι καλά, σίγουρα αντιλαμβάνεται πως μία τέτοια κίνηση θα θέσει αυτόματα όλα τα άλλα κόμματα εναντίον του. Αν και δεν αποκλείεται να υπάρχει σχετική ανεπίσημη συνεννόηση με τον πρόεδρο του ΕΛΑΜ Χρίστο Χρίστου, ιδιαίτερα μετά τον διορισμό του νοσταλγού της Χούντας και στελέχους του ΕΛΑΜ Κωσταλιά στο ΤΕΠΑΚ, κάτι τέτοιο δεν θα γίνει επίσημα, τουλάχιστον προς το παρόν. Στόχος ακριβώς του Νίκου Χριστοδουλίδη είναι να κτίσει τέτοιο δίκτυο που θα μπορεί να αλιεύσει ψηφοφόρους απ' όλα τα κόμματα, ανεξαιρέτως μέχρι και την άκρα Δεξιά.

Δεν είναι τυχαίες οι τελευταίες κινήσεις που έχει κάνει το τελευταίο διάστημα, σε θέμα πρωτίστως ρητορικής. Δεν πέρασε απαρατήρητος και ο διορισμός του υφυπουργού Μετανάστευσης Νικόλα Ιωαννίδη. Ο κ. Ιωαννίδης θεωρείται πολύ καλός τεχνοκράτης, δεν ανήκει σε κόμμα και σίγουρα όχι στο ΕΛΑΜ για να θεωρηθεί ο διορισμός του κομματική συνδιαλλαγή, έχει όμως μία σκληρή γραμμή στο Κυπριακό που αυτό έχει τη σημασία του για το πώς προτίθεται να κινηθεί ο πρόεδρος της Δημοκρατίας. Οι πρώτες εκτιμήσεις θέλουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη να επικεντρώνεται σε μία συντηρητική δεξιά γραμμή, τόσο στο Κυπριακό, όσο και στο μεταναστευτικό, αλιεύοντας έτσι ψήφους από τον Ενδιάμεσο που καταρρέει, από τον ΔΗΣΥ και από την Ακροδεξιά. Καθόλου τυχαίο ότι εν μέσω προεκλογικού και παρά το γεγονός ότι μειώθηκαν σημαντικά οι ροές, ο ίδιος έδωσε ιδιαίτερη έμφαση σε αυτό με αποκορύφωμα τις τελευταίες έντονες δηλώσεις του με τα Ηνωμένα Έθνη.

Ο ΔΗΣΥ σε αναδιάταξη

Η πρωτιά του ΔΗΣΥ, έστω και με μειωμένα ποσοστά, τσιμέντωσε την απόφαση ότι το κόμμα της Δεξιάς θα βρίσκεται στην αντιπολίτευση και αδυνατίζει παράλληλα την επιρροή στελεχών που ήθελαν όλο αυτό το διάστημα το κόμμα να συμπλεύσει μαζί του. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης βεβαίως είχε αποδεχτεί εδώ και καιρό πως η πρόσδεση του ΔΗΣΥ στο κυβερνητικό σχήμα είναι πολύ απίθανη. Θα συνεχίσει βεβαίως να έχει επαφή με στελέχη, τα οποία όλο αυτό το διάστημα πήγαιναν στο Προεδρικό και που διατηρούσαν σχέση. Αυτό βοηθά βεβαίως και το κόμμα καθώς τακτοποιούνται ψηφοφόροι του ΔΗΣΥ μέσω του Προεδρικού και παράλληλα η κυβέρνηση διασφαλίζει τη στήριξη του κόμματος σε μεγάλες αποφάσεις εντός της Βουλής. Το σημείο που θα κρίνει πολλά για τις σχέσεις των δύο μερών θα είναι σίγουρα ο διορισμός επιτρόπου. Ο επαναδιορισμός της Στέλλας Κυριακίδου δεν αποκλείεται, ενώ πολλά έχουν ακουστεί για την διαδοχή της από τον Χάρη Γεωργιάδη, παρά το ότι και οι δύο πλευρές διαψεύδουν την όποια συζήτηση επί τούτου. Ένα σενάριο διορισμού του κ. Γεωργιάδη, σίγουρα θα φέρει σε μεγάλη αμηχανία την ηγεσία του ΔΗΣΥ και δεν αποκλείεται να εντείνει τη δυσαρέσκεια. Σε αυτό το πλαίσιο ανακινείται τελευταίως το ενδεχόμενο μετακίνησης του νυν υπουργού Εξωτερικών Κωνσταντίνου Κόμπου και η αντικατάστασή του από την νυν υφυπουργό Εξωτερικών Υποθέσεων Μαριλέα Ραουνά. Πόσο κάτι τέτοιο ευσταθεί και πόσο βοηθά το προφίλ του Νίκου Χριστοδουλίδη είναι κάτι ανοικτό. Το σίγουρο πάντως είναι πως με τον ΔΗΣΥ να απομακρύνεται, τα κόμματα του ενδιάμεσου χώρου να νιώθουν εξαπατημένα και οι στενοί συνεργάτες του εντός ΔΗΣΥ να είναι πλέον πλήρως αποδυναμωμένοι μετά τις εκλογές, η πορεία του στο τιμόνι της διακυβέρνησης, δεν θα είναι η ευκολότερη.

ΓΙΑΝΝΟΣ ΛΑΚΚΟΤΡΥΠΗΣ, *αντιπρόεδρος ΔΗΠΑ*

Δεν υπάρχει λόγος αποχώρησης από την κυβέρνηση

Αν φύγουμε θα συσπειρωθεί η ΔΗΠΑ και θα επουλωθούν οι πληγές;

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

Η ΔΗΠΑ δεν είναι κόμμα του 2%, δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο αντιπρόεδρος του κόμματος Γιάννος Λακκοτρύπης στη σκιά του αρνητικού αποτελέσματος των ευρωεκλογών. Θεωρεί ότι ο Μάριος Καρογιάν δεν πρέπει να παραιτηθεί από τη θέση του προέδρου της ΔΗΠΑ και απευθύνει κάλεσμα για αναδιοργάνωση και ανασύνταξη δυνάμεων. Αναφέρει ότι ήταν αντίθετος με την υποψηφιότητα Τσίγκη για τη δημαρχία Στροβόλου και ότι έθεσε την παραίτησή του ενώπιον της Γραμματείας του κόμματος, η οποία δεν έγινε αποδεκτή. «Δεν μπορείς να επιβραβεύεις άτομα που πολέμησαν αποφάσεις του κόμματος, όπως ήταν η επιλογή του Νίκου Χριστοδουλίδη στις προεδρικές εκλογές», επισημαίνει ο κ. Λακκοτρύπης. Διαφωνεί με τη θέση που εξέφρασε δημόσια ο κ. Τσίγκης ότι η ΔΗΠΑ πρέπει να αποχωρήσει από την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, υποστηρίζοντας ότι δεν υπάρχει ουσιαστικός πολιτικός λόγος για κάτι τέτοιο. Ο κ. Λακκοτρύπης θεωρεί ότι το αποτέλεσμα των εκλογών αποτελεί μια μεγάλη ευκαιρία για συνεργασία του κεντρώου χώρου με στόχο την αναχαίτιση της ανόδου της Ακροδεξιάς.

–Πώς θα χαρακτηρίζατε το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών για τη ΔΗΠΑ;

–Είναι αδιαμφισβήτητα απογοητευτικό, ωστόσο, αποτελεί μια μεγάλη ευκαιρία να κάνουμε διορθωτικές τομές στη Δημοκρατική Παράταξη, ώστε να επαναπροσδιορίσουμε τις προτεραιότητές μας και να εισέλθουμε σε μια νέα πορεία με πιο ξεκάθαρους στόχους. Την ίδια ώρα, τα μηνύματα του εκλογικού σώματος αφορούν σύσσωμο τον κεντρώο χώρο, ο οποίος επίσης θα πρέπει να ανασυνταχθεί. Κατ' εμένα, μια επιλογή για να συνεχίσουμε να πολιτευόμαστε είναι να υπάρξει μια συνεργασία του κεντρώου χώρου σε σωστές βάσεις. Ένας υγιής κεντρώος χώρος είναι η μόνη επιλογή για να αναχαιτίσουμε την άνοδο της Ακροδεξιάς στην Κύπρο.

–Πού οφείλεται κατά την άποψή σας το αρνητικό αποτέλεσμα;

–Σε εξωγενείς και εσωγενείς παράγοντες. Η άνοδος της Ακροδεξιάς στην Κύπρο και την υπόλοιπη Ευρώπη, Γερμανία, Ιταλία, Βέλγιο, Γαλλία και παράλληλα η πτώση μετριοπαθών πολιτικών φωνών. Ενδεικτικά το κόμμα στο οποίο πρόσκειται η ΔΗΠΑ στην Ευρώπη το Renew, έχει υποστεί σοβαρές απώλειες. Αυτό οφείλεται κυρίως στους πολέμους, τη φτώχεια, το μεταναστευτικό και άλλα ζητήματα που ταλανίζουν τους πολίτες. Στους εσωγενείς παράγοντες εντοπίζω λάθη και παραλείψεις, που θα μπορούσαν να αποφευχθούν. Δεν με ικανοποιεί το γεγονός ότι η ΔΗΠΑ εξελίχθηκε σε προσωποπαγές κόμμα, στο οποίο τα συλλογικά όργανα δεν συνεδριάζουν ανά τακτά χρονικά διαστήματα, ώστε να αισθάνεται ο κόσμος της ότι συμμετέχει ή ότι ανήκει σε μια δύναμη με στέρεες βάσεις. Η αδυναμία να επικοινωνήσουμε τις πολιτικές θέσεις της παράταξης στην κοινωνία, η έλλειψη σύγχρονου λόγου, αλλά και ο τρόπος λειτουργίας της ΔΗΠΑ, παραπέμπει σε πεπαλαιωμένο μοντέλο οργάνωσης, χωρίς εκσυγχρονισμό και χωρίς αξιοποίηση της τεχνολογίας όπως θα έπρεπε. Σχετικά με το φαινόμενο «Φειδίας» θα πω μόνο ότι είμαστε τυχεροί που ο κόσμος εξέφρασε την απογοήτευσή του με αυτή την επιλογή και όχι με κάτι άλλο. Και να ευχηθώ στον Φειδία μια παραγωγική θητεία στο Ευρωκοινοβούλιο.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

Διαφώνησα με την υποψηφιότητα Τσίγκη και έθεσα την παραίτησή μου ενώπιον της Γραμματείας, η οποία δεν έγινε αποδεκτή. Δεν μπορείς να επιβραβεύεις άτομα που πολέμησαν αποφάσεις του κόμματος, όπως ήταν η επιλογή Χριστοδουλίδη στις προεδρικές.

> *Θα ήταν φυγομαχία η παραίτηση Καρογιάν στην πρώτη αποτυχία.*

> *Οι κύριοι λόγοι που έχασε ο κ. Τσίγκης δεν έχουν καμία σχέση με το Προεδρικό.*

> *Δεν με ικανοποιεί το γεγονός ότι η ΔΗΠΑ εξελίχθηκε σε προσωποπαγές κόμμα.*

–Ποιον βαραίνει η ευθύνη για το απογοητευτικό αποτέλεσμα της ΔΗΠΑ και για όσα λέτε για τον τρόπο λειτουργίας του κόμματος;

–Η ευθύνη είναι συλλογική. Σίγουρα το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης βαραίνει την ηγεσία. Πρέπει να ανασυντάξουμε δυνάμεις, αν θέλουμε να αντικρίσουμε τον κόσμο μας στα μάτια και να προχωρήσουμε με θετικό πρόσημο προς τις βουλευτικές εκλογές.

–Έπρεπε ή όχι να παραιτηθεί ο Μάριος Καρογιάν τη νύχτα των εκλογών;

–Πεποίθησή μου είναι πως θα ήταν φυγομαχία η παραίτηση με την πρώτη αποτυχία. Η εκλογική αποτυχία, ωστόσο, χρήζει προβληματισμού για την πορεία της ΔΗΠΑ. Ασφαλώς είναι διάχυτη η απογοήτευση, αλλά όταν επέλθει ηρεμία και πρυτανεύσει η λογική, είναι μια πρώτης τάξεως ευκαιρία να διορθώσουμε κακώς κείμενα και μόνο τότε να αποφασιστεί σε συλλογικό επίπεδο, αν είναι καιρός η παράταξη να αλλάξει με σοβαρές ανακατατάξεις.

–Έλεγε ότι η ΔΗΠΑ θα λάβει πέραν του 7,5% και αμφισβητούσε τις δημοσκοπήσεις.

–Ο πήχης μπήκε ψηλά δικαιολογημένα, αν λάβουμε υπόψη την προηγούμενη ανοδική πορεία της ΔΗΠΑ. Έπρεπε να δοθεί και ένα κίνητρο και ένας στόχος ταυτόχρονα στον κόσμο του κόμματος, για να συμμετάσχει στην εκλογική διαδικασία. Υπό άλλες συνθήκες το 7,5% θα μπορούσε να επιτευχθεί.

–Πότε παραιτείται ένας αρχηγός κόμματος, αν όχι μετά από τέτοιο αποτέλεσμα;

–Όταν οι πολιτικές τις οποίες εφαρμόζει το κόμμα του έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην κοινωνία. Το ότι η ΔΗΠΑ έχασε μια εκλογική αναμέτρηση, μετά από τρεις πετυχημένες, δεν σημαίνει ότι πρέπει να παραιτηθεί ο αρχηγός της.

–Είπατε ότι οι ευθύνες είναι συλλογικές. Ως αντιπρόεδρος του κόμματος έχετε μερίδιο ευθύνης; Απουσιάζατε από την προεκλογική εκστρατεία.

–Φυσικά κι έχω μεγάλο μερίδιο ευθύνης. Διαφώνησα στη Γραμματεία του κόμματος με συγκεκριμένη επιλογή στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Το Πολιτικό Γραφείο, ωστόσο, συναίνεσε στη διαφορετική επιλογή την οποία εξέφρασα πρόθεση να στηρίξω. Θεωρώ πως αυτό συνέβαλε στο να δημιουργηθεί αρνητική ατμόσφαιρα.

–Σύμφωνα με όσα λέτε, λειτουργήσατε εντός διαδικασιών κόμματος. Άρα ποια είναι η ευθύνη σας; Επειδή ακολουθήσατε αυτό που πιστεύατε και όχι την επιλογή του κόμματος;

–Φέρω κι εγώ ευθύνη ως στέλεχος της ηγεσίας για την εσωστρέφεια που δημιουργήθηκε. Μέχρι και την παραίτησή μου είχα θέσει ενώπιον της Γραμματείας, η οποία δεν έγινε αποδεκτή και παρέμεινα στη θέση μου για να μη δημιουργηθεί περαιτέρω εσωστρέφεια.

–Με ποια υποψηφιότητα διαφωνήσατε και γιατί;

–Η συγκεκριμένη υποψηφιότητα ήταν του Χρίστου Τσίγκη για τη δημαρχία Στροβόλου, ο μοναδικός μεγάλος Δήμος τον οποίο διεκδικούσε η παράταξη. Μπήκε στο τραπέζι χωρίς να προηγηθεί διαβούλευση με τη βάση και τα συλλογικά όργανα του κόμματος. Αυτό είναι σημάδι έλλειψης συλλογικότητας. Επίσης, δεν μπορείς να επιβραβεύεις άτομα που πολέμησαν το κόμμα σε πολύ σημαντικές αποφάσεις, όπως ήταν η επιλογή του Νίκου Χριστοδουλίδη στις προεδρικές εκλογές.

–Δεν αναφέρατε τη συμμετοχή της ΔΗΠΑ στην κυβέρνηση ως έναν από τους λόγους για το αρνητικό αποτέλεσμα στις εκλογές. Ο κ. Τσίγκης δήλωσε ότι η ΔΗΠΑ πρέπει να αποχωρήσει από την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη διότι έχει κόστος.

–Ελλείψει επιχειρημάτων, δεν μπορείς αυτόνομα και χωρίς συνεννόηση με την ηγεσία της παράταξης και πριν από τη συνεδρίαση της Γραμματείας να εξάγεις συμπεράσματα για το εκλογικό αποτέλεσμα. Αν αύριο αποχωρήσουμε από την κυβέρνηση, θα συσπειρωθεί η ΔΗΠΑ και θα επουλωθούν οι όποιες πληγές; Διαφωνήσαμε στο Κυπριακό; Διαφωνήσαμε στο μεταναστευτικό; Διαφωνήσαμε σε θέματα οικονομίας; Άρα δεν υπάρχει σοβαρός πολιτικός λόγος για να αποχωρήσουμε από την κυβέρνηση.

–Έχει θετικό πρόσημο για την ΔΗΠΑ η παρουσία της στην κυβέρνηση;

–Στην αρχή της διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη έγιναν λάθη για τα οποία είχαμε κι εμείς κόστος. Όμως φαίνεται ότι τα πράγματα έχουν ομαλοποιηθεί. Είμαστε ικανοποιημένοι γιατί ο πρόεδρος της Δημοκρατίας υιοθετεί στις πολιτικές του και θέσεις της ΔΗΠΑ σε καίρια ζητήματα.

–Πάντως ο κ. Τσίγκης υποστηρίζει ότι υπήρξε υπόσκαψη της υποψηφιότητάς του από το Προεδρικό.

–Κατ' αρχάς ο τρόπος αντίδρασης του κ. Τσίγκη δείχνει και τους λόγους για τους οποίους ο κόσμος μάς γύρισε την πλάτη. Οι κύριοι λόγοι που έχασε ο υποψήφιός μας στον Στρόβολο δεν έχουν καμία σχέση με το Προεδρικό. Ο βασικός λόγος είναι ότι δεν έπεισε την πλειοψηφία του κόσμου της ΔΗΠΑ, ο οποίος επέλεξε να μην τον στηρίξει.

–Ποιο μπορεί να είναι το μέλλον ενός κόμματος του 2%;

–Θα διαφωνήσω ότι η ΔΗΠΑ είναι κόμμα του 2%. Στις δημοτικές εκλογές η ΔΗΠΑ έλαβε τα ποσοστά της κοντά στο 5-6%. Το 2% είναι πλασματικό, γιατί οι ευρωεκλογές θεωρούνται χαλαρές για τους Κύπριους και άρα κάποιος μπορεί να έκανε άλλη επιλογή απλώς και μόνο γιατί η ψήφος προς τη ΔΗΠΑ θεωρήθηκε χαμένη ψήφος εξαιτίας και των δημοσκοπήσεων. Η ΔΗΠΑ έχει λόγο ύπαρξης, διότι είναι η μόνη γνήσια και μετριοπαθής φωνή του κεντρώου χώρου.

–Αναφερθήκατε σε τομές που πρέπει να γίνουν στη ΔΗΠΑ. Τι μπορεί να αλλάξει για να ανακάμψει;

–Αν κρίνουμε συλλογικά ότι τελικά πρέπει να υπάρξει αλλαγή προσώπων στην ηγεσία, να προχωρήσουμε σε εκλογικό συνέδριο. Αν θεωρούμε ότι πρέπει να υπάρξουν αλλαγές προσώπων σε στελέχη π.χ. δεύτερης γραμμής, τότε να το επισπεύσουμε. Αν πρέπει να γίνουν αλλαγές στο καταστατικό του κόμματος, για να βελτιωθεί το οργανωτικό και η λειτουργία του, να γίνουν. Πρέπει να τολμήσουμε με ειλικρίνεια και θάρρος να ανακατέψουμε την τράπουλα και να συμπεριφερθούμε περισσότερο συμπεριληπτικά.

Συνεργασία κεντρώου χώρου για αναχαίτιση της ανόδου της Ακροδεξιάς

–Μιλήσατε στην αρχή για την ανάγκη συνεργασίας του κεντρώου χώρου. Όμως, η ΔΗΠΑ ιδρύθηκε ουσιαστικά ως αντίβαρο στο ΔΗΚΟ. Συνεπώς, τι μπορεί να γίνει από δω και πέρα;

–Επιβάλλεται να υπάρξει συνεργασία του κεντρώου χώρου για να μπορέσουμε να σταματήσουμε την άνοδο της Ακροδεξιάς στον τόπο μας. Η εισήγησή μου είναι να ανοίξουμε ένα κανάλι επικοινωνίας με το ΔΗΚΟ, να δημιουργήσουμε επιτροπές επικοινωνίας για τα σημαντικά ζητήματα που απασχολούν τον τόπο, να αρχίσουμε μια συνεργασία και να σχεδιαστεί ένας οδικός χάρτης αντιμετώπισης του φαινομένου της Ακροδεξιάς. Αναφέρομαι σε συνέργειες, εθνική συνεννόηση και συναινέσεις σε καίρια ζητήματα, κάτι που διακηρύτταμε από την αρχή της ίδρυσης της ΔΗΠΑ.

–Πώς θα μπορούσε να γίνει αυτό που λέτε με το ΔΗΚΟ, λαμβάνοντας υπόψη όσα έγιναν ανάμεσα στα δύο κόμματα και όσα λέχθηκαν από τη μια πλευρά για την άλλη;

–Δεν μπορούμε να αφήσουμε τον κεντρώο χώρο να παραπαίει, επειδή υπάρχουν προσωπικές διαφορές. Ωρίμασε ο καιρός και το μήνυμα της ανανέωσης έρχεται από τον λαό και μάς αφορά όλους.

–Λέτε να δημιουργηθεί κανάλι επικοινωνίας μεταξύ ΔΗΠΑ και ΔΗΚΟ. Δεν υπάρχει αυτός ο δίαυλος επικοινωνίας λόγω της παρουσίας των δύο κομμάτων στην κυβέρνηση;

–Υπάρχει μια σύσκεψη των πολιτικών αρχηγών με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας μία φορά τη βδομάδα, όμως έχω την αίσθηση ότι δεν έχει ουσιαστικά αποτελέσματα ως προς τη συνεννόηση των δύο κομμάτων. Επιβάλλεται μια ευρύτερη συνεννόηση με τη συμμετοχή στελεχών.

–Η συνένωση των δύο κομμάτων έστω και σε βάθος χρόνου είναι στην εξίσωση;

–Όχι κατ' ανάγκη. Με το ΔΗΚΟ έχουμε διαφωνίες σε διάφορα θέματα όπως για παράδειγμα στο Κυπριακό και κάποιες θέσεις του θεωρώ πως δεν συνάδουν με έναν μετριοπαθή κεντρώο χώρο. Αυτά είναι που πρέπει να συζητήσουμε και να γεφυρώσουμε.

–Το ΔΗΚΟ έχει και στελέχη που από τη ΔΗΠΑ δεν θεωρούνται ως μετριοπαθή.

–Αν αρχίσουμε με αυτά, τότε δεν θα ξεκινήσουμε ποτέ την προσπάθεια.

–Έγιναν επαφές;

–Ακόμη δεν έχει γίνει τίποτα. Πρέπει πρώτα να τα συζητήσουμε στα συλλογικά μας όργανα. Τη συγκεκριμένη πρόταση την έχω ήδη καταθέσει στο Πολιτικό γραφείο.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

«Φτάνουν κοντά μου πληροφορίες ότι κάποιοι μιλούν για συνένωση αλλά οι προθέσεις τους δεν είναι γνήσιες. Θέλουν να εξυπηρετήσουν την προσωπική τους ατζέντα».

–Στο πλαίσιο της εισήγησής σας, στις βουλευτικές του 2026 θα κατέλθετε ως δύο ξεχωριστά κόμματα ή ως μια ενιαία παράταξη;

–Στις βουλευτικές σίγουρα θα κατέλθουμε ως δύο κόμματα. Μέχρι τότε όμως μπορούμε να ανοίξουμε κανάλι επικοινωνίας με ειλικρίνεια για να αρχίσουμε μια συνεργασία. Διότι φτάνουν κοντά μου πληροφορίες ότι κάποιοι μιλούν για συνένωση, αλλά οι προθέσεις τους δεν είναι γνήσιες. Θέλουν να εξυπηρετήσουν την προσωπική τους ατζέντα.

–Μπορείτε να γίνετε πιο συγκεκριμένος;

–Δεν θα ήθελα να επεκταθώ.

–Μπαίνει και η ΕΔΕΚ σε αυτή την εξίσωση για συνεργασία του κεντρώου χώρου;

–Θα μπορούσε σε μεταγενέστερο στάδιο να συμμετέχει, παρά το γεγονός ότι οι θέσεις της στο Κυπριακό είναι εκ διαμέτρου αντίθετες.

–Είναι το ΕΛΑΜ απειλή για τον κεντρώο χώρο;

–Δυστυχώς, έχει κερδίσει σε μεγάλο βαθμό την ψήφο αντίδρασης, η οποία προέρχεται από τη δεξαμενή του κεντρώου χώρου. Αναγνωρίζουμε πως η Ακροδεξιά είχε άνοδο πανευρωπαϊκά και πως δεν είναι κυπριακό φαινόμενο. Το θέμα είναι τι κάνουμε στην Κύπρο για να συγκρατήσουμε αυτή την κατάσταση. Θεωρώ ότι έχουμε ευθύνη ως ενδιάμεσος χώρος. Επίσης, η ρητορική που χρησιμοποιούν κάποια κόμματα όπως το ΑΚΕΛ και η ΕΔΕΚ δεν βοηθά. Δεν χρειάζεται ένταση και πόλωση αλλά μετριοπαθής και τεκμηριωμένος λόγος.

Στους ΟΕΑ η προσοχή στο παραπέντε της μεταρρύθμισης

Οι εκκρεμότητες, τα βαρίδια και οι προκλήσεις τους πρώτους μήνες

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ**

Αμαρτίες του βουλευτικού έργου θεωρεί ότι θα πληρώνει μέχρι και την υστάτη το υπουργείο Εσωτερικών, σε σχέση με τους ΕΟΑ, όπου έχει ρίξει το κύριο βάρος της προσοχής και εμπλοκής του, κυρίως λόγω του ευαίσθητου και κρίσιμου τομέα της αδειοδότησης, διότι η νομοθεσία προβλέπει να τρέχουν τα προσωρινά συμβούλια την προετοιμασία, χωρίς να μπορεί να δίνει το ίδιο έγκαιρα τη «θεραπεία» σε προβλήματα. Γι' αυτόν τον λόγο μέχρι και την 31η Ιουνίου, οπότε και εκπνέει η προθεσμία για τις προετοιμασίες, το ίδιο θα ασκεί πιέσεις και θα ζητάει συνεχή ενημέρωση από τα συμβούλια, παρά τις μέχρι στιγμής διαβεβαιώσεις τους ότι όλα θα είναι έτοιμα μέχρι την 1η Ιουλίου. Μετά τη συνεδρίαση που είχε στις 14 Ιουνίου με τους νεοεκλεγέντες προέδρους των ΟΕΑ, όπου διαπίστωσε ότι κάποιοι ΕΟΑ είναι σε πιο προχωρημένο στάδιο και κάποιοι, που είχαν διαφορετικές προκλήσεις, είναι πιο πίσω, ο υπουργός Εσωτερικών, Κωνσταντίνος Ιωάννου, επισκέφθηκε τα προσωρινά συμβούλια την περασμένη Παρασκευή, όπως θα κάνει και την προσεχή Τρίτη, για να ενημερωθεί για τις τελευταίες διευθετήσεις.

Μετά και την τελευταία εκκρεμότητα που έκλεισε σε σχέση με τα κτίρια, που αφορούσε τον ΟΕΑ Πάφου (υπήρχε δυστοκία εξεύρεσης χώρου, ωστόσο βρέθηκε λύση προσωρινά, μέχρι ο ΕΟΑ να προβεί σε ενέργειες για μόνιμη λύση), αυτές τις μέρες γίνεται προσπάθεια να ρυθμιστούν από όλους τους ΕΟΑ ορισμένες σημαντικές εκκρεμότητες. Πρώτο, η μεταφορά των φακέλων που αφορούν αιτήσεις για έκδοση πολεοδομικής και οικοδομικής άδειας από τους δήμους, τις επαρχιακές διοικήσεις και τα επαρχιακά γραφεία του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως στους χώρους όπου θα στεγαστούν οι τομείς αδειοδότησης των ΕΟΑ. Υπενθυμίζεται ότι η παραλαβή αιτήσεων από τα Επαρχιακά Γραφεία του ΤΠΟ ανεστάλη στις 14 Ιουνίου προσωρινά για δύο εβδομάδες, για να μεταφερθεί το προσωπικό στα γραφεία όπου θα στεγαστούν οι ΕΟΑ. Επιπλέον, έχει ανασταλεί η ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων μέσω του συστήματος «Ιππόδαμος» για σκοπούς μετάπτωσης όλων των πολεοδομικών αιτήσεων από το παλιό σύστημα καταχώρησης στους ΕΟΑ. Σύμφωνα με πληροφόρηση από τα Επαρχιακά Γραφεία του ΤΠΟ Αμμοχώστου, Λευκωσίας και Λεμεσού, την τρέχουσα εβδομάδα ολοκληρώνεται η μετακόμιση των φακέλων και την ερχόμενη θα μεταφερθεί και το προσωπικό, με εξαίρεση την Πάφο και τη Λάρνακα, διότι μένουν στους ίδιους χώρους.

Δεύτερον, η μεταφορά εξοπλισμού (υπολογιστές, διαδίκτυο, έπιπλα γραφείου, κ.λπ.) και τρίτον, η κατανομή καθηκόντων. Σύμφωνα με πληροφόρηση από το υπουργείο Εσωτερικών, οι επικεφαλής των διαφόρων τομέων έχουν αυτές τις μέρες συναντήσεις με το προσωπικό που θα αποσπαστεί στους ΕΟΑ για την αδειδότηση, για γνωριμία και για να τους αναθέσουν καθήκοντα.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Υπουργείου, αυτές τις μέρες αναμένεται να ρυθμιστεί και το ζήτημα που προέκυψε με την άρνηση ορισμένων δήμων της ελεύθερης περιοχής Αμμοχώστου να αποσπάσουν προσωπικό στον ΟΕΑ Αμμοχώστου, με αποτέλεσμα να αντιδράσει δημόσια ο εκλεγείς πρόεδρος του ΟΕΑ, Γιάννης Καρούσος, εκφράζοντας ανησυχία ότι θα επηρεαστεί η γρήγορη εξέταση των αιτήσεων αδειοδότησης. Τελικά, οι δήμοι αυτοί, οι οποίοι αρχικά πρόβαλαν το επιχείρημα ότι χρειάζονται τους λειτουργούς για δημοτικά έργα, υποχώρησαν.

Υπουργείο Εσωτερικών και βουλευτές θεωρούν ότι μετά και τις αλλαγές που ψηφίστηκαν την Πέμπτη, υπάρχουν ακόμα και άλλα που πρέπει να αλλάξουν, όπως θέματα χρηματοδότησης των ΟΕΑ, καθώς προβλέπεται τρύπα ύψους περίπου €12 εκατ. τον επόμενο χρόνο.

Στο ΥΠΕΣ υπάρχει ανησυχία για κατάχρηση από τα συμβούλια των ΕΟΑ στις εγκρίσεις πολεοδομικών αδειών κατά παρέκκλιση, γι' αυτό προωθεί ασφαλιστικές δικλίδες.

Την προσεχή εβδομάδα θα συνεχίσουν και οι εκπαιδεύσεις του προσωπικού, ιδιαίτερα όσων είναι αποσπασμένοι από τους δήμους, στο ενιαίο εγχειρίδιο για ομοιόμορφο έλεγχο των αδειών και στο σύστημα «Ιππόδαμος», που χρησιμοποιεί μέχρι σήμερα το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως. Σημειώνεται ότι από την 1η Ιουλίου όλες οι αιτήσεις θα υποβάλλονται ηλεκτρονικά μέσω του «Ιππόδαμος», με το υπουργείο Εσωτερικών να έχει τονίσει προς όλους τους μελετητές ότι δεν θα γίνονται εξαιρέσεις.

Η προσαρμογή του προσωπικού στους ΕΟΑ θα συνιστά το μεγαλύτερο πρόβλημα στους νέους οργανισμούς που θα προκύψουν, όπως εκτιμάται από αρμόδια πηγή του Υπουργείου, τονίζοντας ότι στο πρώτο διάστημα εφαρμογής της μεταρρύθμισης θα απαιτηθεί πίστωση χρόνου, μέχρι να αποδώσουν καλύτερα, καθώς θα απαιτηθεί η συνύπαρξη ενός κράματος υπαλλήλων προερχόμενων από διαφορετικές υπηρεσίες. Στο μεταξύ, για να είναι όσο το δυνατό ομαλότερη η μετάβαση στους νέους Οργανισμούς, το ΥΠΕΣ υλοποίησε μία σειρά από ενέργειες, που περιλαμβάνουν την πρόσληψη επιπρόσθετου προσωπικού, εφαρμογή μέτρων για απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης και εκπαίδευση προσωπικού. Αυτή τη στιγμή εκκρεμούν γύρω στις 35.000 πολεοδομικές και οικοδομικές αιτήσεις και υπήρξε αύξηση στις αιτήσεις τους τελευταίους πέντε μήνες, λόγω της ανησυχίας αρκετών πολιτών για τις αλλαγές που θα επέφερε η μεταρρύθμιση. Επίσης σύμφωνα με πληροφορίες, τους τελευταίους πέντε μήνες κάποιοι δήμοι είχαν αδικαιολόγητα σταματήσει να εξετάζουν αιτήσεις εν αναμονή της μεταρρύθμισης, αναγκάζοντας το Υπουργείο να στείλει επιστολές συμμόρφωσης.

Νομοθετικές αλλαγές

Από άποψη νομοθετικού έργου, την περασμένη Πέμπτη στην Ολομέλεια της Βουλής ψηφίστηκαν οι τελευταίες αλλαγές στη νομοθεσία, ώστε να μπορέσει να εφαρμοστεί η μεταρρύθμιση. Ανάμεσα σε αυτές είναι και η εκπροσώπηση των δήμων και των κοινοτήτων στα συμβούλια των ΕΟΑ. Όλοι οι νόμοι ψηφίστηκαν από όλους τους παρόντες βουλευτές πλην μιας αρνητικής ψήφου. Επίσης υπερψηφίστηκε με 21 ψήφους υπέρ και 16 εναντίον τροπολογία του βουλευτή της ΔΗΠΑ, Μαρίνου Μουσιούττα, που προβλέπει αντιπροσώπευση στα συμβούλια των ΕΟΑ όλων των κομμάτων που εκπροσωπούνται στις τοπικές αρχές, αν αυτό είναι δυνατό. Βουλευτές της Επιτροπής Εσωτερικών, αλλά και ο ίδιος ο υπουργός Εσωτερικών, θεωρούν ότι μετά και τις αλλαγές που ψηφίστηκαν την Πέμπτη, υπάρχουν ακόμα και άλλα που πρέπει να αλλάξουν. Όπως τονίστηκε, αυτή η μεταρρύθμιση που ψηφίστηκε είναι μια μεταρρύθμιση ζωντανή και θα αξιολογείται ανά τριμηνία από την Επιτροπή Εσωτερικών της Βουλής.

Τρύπα ύψους €12 εκατ.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι σε σχέση με τους ΕΟΑ, σημαντικές νομοθετικές αλλαγές επιθυμεί να γίνουν και ο ίδιος ο υπουργός Εσωτερικών. Σύμφωνα με ασφαλή πληροφόρηση από το υπουργείο Εσωτερικών, η πρόθεση είναι να ξεκινήσει η συζήτηση για τις αλλαγές από τον Σεπτέμβριο και για το θέμα αυτό ο υπουργός βρίσκεται ήδη σε συνεννόηση με βουλευτές. Ένα σημαντικό ζήτημα που αναμένεται να αντιμετωπιστεί άμεσα, αφορά νομοθεσία που ψηφίστηκε από τη Βουλή και προνοεί ότι το 60% των εσόδων από τις αδειοδοτήσεις στους ΕΟΑ θα πηγαίνει ως χορηγία στους δήμους.

Αυτές τις μέρες αναμένεται να ρυθμιστεί και το ζήτημα με την άρνηση ορισμένων δήμων της ελεύθερης περιοχής Αμμοχώστου να αποσπάσουν προσωπικό στον ΟΕΑ Αμμοχώστου.

Η συγκεκριμένη νομοθεσία ψηφίστηκε με το σκεπτικό ότι οι δήμοι έχουν την υποχρέωση να κάνουν τις υποδομές για τις αναπτύξεις στην επικράτειά τους και για τον λόγο αυτό χρειάζονται έσοδα. Ωστόσο, σύμφωνα με τους προϋπολογισμούς των ΕΟΑ για το 2024 που είναι ισοσκελισμένοι, τα έσοδα και τα έξοδά ανέρχονται κατά μέσο όρο στα 20 εκατ. ευρώ, κάτι ωστόσο που δεν θα ισχύει με την εφαρμογή της νομοθεσίας για το 60%. Αν εφαρμοστεί ο νόμος ως έχει αναμένεται να δημιουργήσει μια τρύπα ύψους περίπου 12 εκατ. τον επόμενο χρόνο, τα οποία θα κληθεί να καλύψει η κυβέρνηση. Γι' αυτούς τους λόγους και στο πλαίσιο της οικονομικής και διοικητικής αυτονομίας που πρέπει να διέπουν τους νέους Οργανισμούς αναμένεται να προωθηθεί άμεσα τροποποίηση στη νομοθεσία. Πηγές του Υπουργείου Εσωτερικών θεωρούν ότι η νομοθεσία θα πρέπει να τροποποιηθεί, ώστε το ποσό που δίνεται στους Δήμους από τους ΕΟΑ να είναι καθορισμένο και να μην είναι ποσοστό επί των εσόδων τους.

Ανησυχία για καταχρήσεις

Την ίδια ώρα στο Υπουργείο υπάρχει ανησυχία για κατάχρηση από τα συμβούλια των ΕΟΑ στις εγκρίσεις πολεοδομικών αδειών κατά παρέκκλιση, κάτι που παραπέμπει στις γνωστές «αμαρτίες» των μεμονωμένων κατοικιών, που απαντώνται σε ολόκληρη την Κύπρο. Για να υπάρχουν ασφαλιστικές δικλίδες, το Υπουργείο θα ζητά κάθε μήνα από τα συμβούλια τον αριθμό των εγκρίσεων για παρεκκλίσεις, ανάφερε αρμόδια πηγή από το Υπουργείο. Σε ερώτηση αν το Υπουργείο μπορεί σύμφωνα με τη νομοθεσία να ασκεί εποπτικό ρόλο στους ΟΕΑ, απάντησε αρνητικά, ωστόσο, διευκρίνισε ότι το Υπουργείο τους εκχωρεί εξουσίες, τις οποίες έχει τη δυνατότητα να πάρει πίσω, σε περίπτωση που παρατηρηθούν καταχρήσεις.

Μία κρίσιμη απόφαση από πλευράς υπουργού Εσωτερικών έγινε γνωστή την Παρασκευή, καθώς από διάταγμα που εξέδωσε ξεκαθαρίζεται ότι το βάρος για την τελική υπογραφή σε σχέση με τις αδειοδοτήσεις πέφτει στον τεχνοκράτη διευθυντή του ΕΟΑ και όχι στον εκλεγόμενο πρόεδρο, ένα ζήτημα, το οποίο, όπως τονίστηκε στη δημόσια συζήτηση τις προηγούμενες μέρες, θα συνδεόταν με τη διαφάνεια, σε περίπτωση που επιλεγόταν ο εκλεγμένος πρόεδρος ενός ΕΟΑ και όχι ο γενικός διευθυντής. Σύμφωνα με το διάταγμα, δεν περνάνε στους ΕΟΑ, αλλά παραμένουν στον διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως για άσκηση και επιβολή πολεοδομικού ελέγχου και σύναψη συμφωνίας, μεταξύ άλλων, αιτήσεις που αφορούν της Εθνική Ασφάλεια, την Εθνική Οικονομία (αεροδρόμια, μαρίνες, λιμάνια, καζίνο, γήπεδα γκολφ, αγκυροβόλια, συνεδριακά κέντρα κ.α.), ιδιωτικά νοσηλευτήρια, κέντρα έρευνας και ανάπτυξης, σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στάδια και γήπεδα με αριθμό θεατών μεγαλύτερο των 2.000, ενιαία τουριστικά συγκροτήματα εκτός ορίου ανάπτυξης, επισκέψιμα αγροκτήματα, κατασκηνώσεις πολυτελείας, αιτήσεις βιομηχανικές, βιοτεχνικές και αποθηκευτικές.

Ο ρόλος ενός περιφερειάρχη

Σχολιάζοντας εικόνες που παρατηρήθηκαν στη μεγάλη πυρκαγιά της Πάφου, με τον εκλεγέντα πρόεδρο του ΟΕΑ, Χαράλαμπο Πιττοκοπίτη, να παρεμβαίνει στις διαδικασίες πυρόσβεσης, ζητώντας τη μετακίνηση του διευθυντή του Τμήματος Δασών από το ΚΣΕΔ στη Λάρνακα, όπου βρισκόταν λόγω πρωτοκόλλου, στην περιοχή των πυρκαγιών, πηγή από το υπουργείο Εσωτερικών σημείωσε ότι οι ευθύνες ενός περιφερειάρχη περιορίζονται αποκλειστικά στην αδειοδότηση, την υδροδότηση και το αποχετευτικό.

Οι αριθμοί αντιδημάρχων

Όπως πληροφορείται η «Κ» ο υπουργός Εσωτερικών, Κωνσταντίνος Ιωάννου δεν προτίθεται να επιμείνει στο ζήτημα της τοποθέτησης στις προεδρίες των ΕΟΑ αιρετών προσώπων, καθώς μετά τη διεξαγωγή των εκλογών το θέμα μπορεί να θεωρείται ως λήξαν. Ωστόσο, αντιθέτως, από τον Σεπτέμβριο θα επιμείνει για νομοθετικές αλλαγές στο πεδίο των τοπικών αρχών, και συγκεκριμένα στο ζήτημα του αριθμού και των αρμοδιοτήτων των αντιδημάρχων.

EU Justice Scoreboard 2024: Μόνη πλέον στον πάτο της Ευρώπης η κυπριακή δικαιοσύνη

Του **ΝΙΚΟΛΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ**

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τη δωδέκατη έκδοση του EU Justice Scoreboard, μια ετήσια έκθεση που περιλαμβάνει δείκτες και αναλύει τάσεις σχετικά με τις επιδόσεις των εθνικών συστημάτων δικαιοσύνης. Κάθε χρόνο, ο πίνακας αποτελεσμάτων για τη δικαιοσύνη προσφέρει μια περιεκτική περίληψη δεδομένων σχετικά με τρία θεμελιώδη στοιχεία τα οποία κρίνουν τη λειτουργικότητα των εθνικών συστημάτων δικαιοσύνης: αποτελεσματικότητα, ποιότητα και ανεξαρτησία. Ο φετινός πίνακας αποτελεσμάτων περιλαμβάνει πολλά νέα στοιχεία σχετικά με την προσβασιμότητα στη δικαιοσύνη. Η έκδοση του 2024 εισάγει επίσης, για πρώτη φορά, συγκεκριμένα νέα στοιχεία σχετικά με τη δικαστική ανεξαρτησία, όπως οι διαδικασίες διορισμού προέδρων δικαστηρίων, τα εθνικά πλαίσια για τις δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων και οι διαδικασίες απόλυσης για τους γενικούς εισαγγελείς.

Όπως τονίζεται, μεγάλος αριθμός κρατών μελών συνέχισαν τις προσπάθειές τους για περαιτέρω βελτίωση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων δικαιοσύνης τους. Η Κύπρος έχει συμμετάσχει σε νομοθετικές και ρυθμιστικές ενέργειες σχετικά με το δικαστικό της σύστημα το 2023. Συγκεκριμένα, η Κύπρος έχει υιοθετήσει μέτρα σε διάφορες κατηγορίες, όπως στο δικονομικό δίκαιο, στον διορισμό δικαστών, στον επανασχεδιασμό του δικαστικού χάρτη, στην εξειδίκευση των δικαστηρίων και στις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στο δικαστικό σύστημα. Επιπλέον, ορισμένες πρωτοβουλίες όπως οι μέθοδοι Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών (ΕΕΔ), η διοίκηση των δικαστηρίων και η νομική συνδρομή βρίσκονται υπό συζήτηση. Παρά τις προσπάθειες αυτές, η Κύπρος παραμένει στο χαμηλότερο σημείο του φάσματος σε σύγκριση με άλλα κράτη μέλη ως προς τον αριθμό και το εύρος των μέτρων που έχουν εγκριθεί και προγραμματιστεί. Η απόδοση της Κύπρου στα αποτελέσματα δικαιοσύνης της Ε.Ε. για το 2024, είναι η χειρότερη στην Ενωση.

Το EU Justice Scoreboard παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των συστημάτων δικαιοσύνης χρησιμοποιώντας τρεις κύριους δείκτες: τη διάρκεια των διαδικασιών, το ποσοστό εκκαθάρισης και τον αριθμό των εκκρεμών υποθέσεων. Όσον αφορά τη διάρκεια των διαδικασιών η Κύπρος παρουσίασε μείωση στον εκτιμώμενο χρόνο που απαιτείται για την επίλυση αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων το 2022 σε σύγκριση με τα δύο προηγούμενα χρόνια. Ωστόσο, η Κύπρος εξακολουθεί να έχει τη μεγαλύτερη διάρκεια στην Ευρώπη για επίλυση δικαστικών υποθέσεων και συγκεκριμένα κατά μέσο όρο 800 ημέρες σε πρωτοβάθμια δικαστήρια. Επιπλέον, η Κύπρος δεν έχει παράσχει στοιχεία για τον εκτιμώμενο χρόνο επίλυσης επίδικων αστικών και εμπορικών υποθέσεων σε πρωτοβάθμια δικαστήρια για το 2020-2022. Το 2022, η Κύπρος είχε επίσης τον μεγαλύτερο χρόνο στα δευτεροβάθμια δικαστήρια που απαιτούσαν περίπου 1700 ημέρες.

Η Κύπρος είναι μία από τις χώρες με τον χαμηλότερο αριθμό δικαστών, που σημαίνει ότι κάθε δικαστής έχει μεγαλύτερο φόρτο υποθέσεων, γεγονός που επιβραδύνει τη δικαστική διαδικασία και οδηγεί σε αυξανόμενη συσσώρευση υποθέσεων.

Η Κύπρος παραμένει στο χαμηλότερο σημείο του φάσματος σε σύγκριση με άλλα κράτη μέλη ως προς τον αριθμό και το εύρος των μέτρων που έχουν εγκριθεί και προγραμματιστεί.

Οσον αφορά το ποσοστό εκκαθάρισης, η Κύπρος πέτυχε τιμές άνω του 100% για την επίλυση αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων το 2022, υποδεικνύοντας μεγαλύτερο αριθμό υποθέσεων που επιλύθηκαν από ό,τι ελήφθησαν. Αυτό αντιπροσωπεύει μια αξιοσημείωτη βελτίωση από το 2020 και το 2021, όταν οι τιμές ήταν κάτω από το 100%. Όσον αφορά τις εκκρεμείς υποθέσεις, ο αριθμός των ανεπίλυτων υποθέσεων στο τέλος του 2022 μειώθηκε ελαφρά σε σύγκριση με το 2021, αν και η κατάσταση το 2020 εμφανίστηκε καλύτερη. Αυτή η βελτίωση φαίνεται να είναι οριακή, ειδικά από τη στιγμή που η κατάσταση ήταν καλύτερη το 2020 και η Κύπρος παραμένει στις τελευταίες θέσεις όσον αφορά τις εκκρεμείς υποθέσεις.

Οι συνεχόμενες αστοχίες συλλογής δεδομένων για μια δεκαετία συνεπάγονται ένα ευρύτερο ζήτημα: την έλλειψη επενδύσεων από τις εθνικές αρχές για τη βελτίωση της ικανότητάς τους να παράγουν ακριβή δικαστικά στατιστικά δεδομένα. Επαρκείς πόροι, συμπεριλαμβανομένων των απαραίτητων επενδύσεων σε φυσική και τεχνική υποδομή, και καλά καταρτισμένο, εκπαιδευμένο και επαρκώς αμειβόμενο προσωπικό κάθε είδους, είναι απαραίτητα για τη σωστή λειτουργία του δικαστικού συστήματος. Χωρίς επαρκείς εγκαταστάσεις ή εργαλεία, υπονομεύεται η ποιότητα των διαδικασιών και των αποφάσεων. Η συνολική δαπάνη της γενικής κυβέρνησης για τα δικαστήρια σε ευρώ ανά κάτοικο της Κύπρου και ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) είναι η χειρότερη στην Ευρώπη.

Η χρήση ψηφιακής τεχνολογίας από τα κυπριακά δικαστήρια το 2023 ήταν από τις χαμηλότερες στην Ευρώπη. Ενώ όπως αναφέρεται η Κύπρος χρησιμοποιεί τεχνολογία επικοινωνίας εξ αποστάσεως, ιδιαίτερα για μαρτυρία με εικονοτηλεδιάσκεψη (σχεδόν αποκλειστικά σε ποινικές υποθέσεις ακόμη), ηλεκτρονικό σύστημα διαχείρισης υποθέσεων και ασφαλή εξ αποστάσεως εργασία για δικαστές, η συνολική χρήση ψηφιακών εργαλείων δεν είναι τόσο ολοκληρωμένη όσο σε πολλά άλλα μέλη κράτη. Αυτή η μερική εφαρμογή υποδηλώνει ότι ενώ η Κύπρος βαδίζει προς την ψηφιοποίηση, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά κενά που πρέπει να αντιμετωπιστούν για να επιτευχθεί ένα πλήρως ολοκληρωμένο και αποτελεσματικό σύστημα ηλεκτρονικής επικοινωνίας στο δικαστικό σώμα της.

Η αξιοποίηση της τεχνολογίας θα μπορούσε να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα, δεδομένης της έλλειψης δικαστών στη χώρα. Η Κύπρος είναι μία από τις χώρες με τον χαμηλότερο αριθμό δικαστών, ενώ έχει τον δεύτερο υψηλότερο αριθμό δικηγόρων μετά το Λουξεμβούργο για τα έτη 2020-2022. Αυτή η έλλειψη δικαστών σημαίνει ότι κάθε δικαστής έχει μεγαλύτερο φόρτο υποθέσεων, γεγονός που επιβραδύνει τη δικαστική διαδικασία και οδηγεί σε αυξανόμενη συσσώρευση υποθέσεων. Αν και η ύπαρξη πολλών δικηγόρων διασφαλίζει άφθονη νομική εκπροσώπηση, δεν εγγυάται την αποτελεσματικότητα, εάν το ίδιο το σύστημα δεν μπορεί να διεκπεραιώσει τις υποθέσεις αποτελεσματικά. Η ανισορροπία μεταξύ του μεγάλου αριθμού δικηγόρων και του μικρού αριθμού δικαστών υπογραμμίζει την ανάγκη για καλύτερη κατανομή των πόρων και επενδύσεις σε δικαστικές υποδομές, συμπεριλαμβανομένης της υιοθέτησης ψηφιακών εργαλείων.

Εξακολουθεί να έχει τη μεγαλύτερη διάρκεια στην Ευρώπη για επίλυση δικαστικών υποθέσεων και συγκεκριμένα κατά μέσο όρο 800 ημέρες σε πρωτοβάθμια δικαστήρια.

Η προώθηση εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών (ΕΕΔ) μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην άμβλυνση αυτής της εκκρεμότητας. Ο πίνακας αποτελεσμάτων της Ε.Ε. για τη δικαιοσύνη του 2024 συνεχίζει να αναλύει τους τρόπους με τους οποίους τα κράτη μέλη προωθούν την εθελοντική χρήση εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών (ΕΕΔ), συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών. Η Κύπρος έχει σχετικά τη χαμηλότερη συνολική βαθμολογία στην προώθηση και την παροχή κινήτρων στις μεθόδους ΕΕΔ σε όλες τις κατηγορίες σε σύγκριση με άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε. Αν και η Κύπρος έχει θεσπίσει ορισμένα μέτρα για την προώθηση της ΕΕΔ το 2023, αυτά τα μέτρα δεν είναι τόσο εκτεταμένα όσο σε χώρες με υψηλότερη βαθμολογία, ειδικά σε αστικές και εμπορικές διαφορές, όπου η Κύπρος έχει τη χαμηλότερη βαθμολογία.

Σε σύγκριση με άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε., η Κύπρος δείχνει σχετικά υψηλά επίπεδα ανησυχίας από το κοινό, καθώς και από εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη χώρα σχετικά με πολιτικές αλλά κυρίως οικονομικές παρεμβάσεις στο δικαστικό σώμα. Αυτό υποδηλώνει μια ουσιαστική αντίληψη ότι εξωτερικές πιέσεις εκτός από την ουσία της υπόθεσης υπονομεύουν τη δικαστική ανεξαρτησία στην Κύπρο, συμβάλλοντας στη χαμηλή εμπιστοσύνη των πολιτών στο σύστημα και υπονομεύουν το συνολικό επενδυτικό κλίμα. Συνοπτικά, ενώ η Κύπρος έχει υιοθετήσει κάποιες μεταρρυθμίσεις και μέτρα για τη βελτίωση του δικαστικού της συστήματος, οι προσπάθειες αυτές δεν έχουν συνοδευτεί από μια αντίστοιχη αλλαγή στην κουλτούρα, τη νοοτροπία και τη φιλοσοφία όλων των παικτών του συστήματος, οι οποίοι πρέπει να υιοθετήσουν και να υποστηρίξουν αυτή τη νεοεισαχθείσα προσέγγιση. Επιπλέον, υπάρχει σημαντική ανάγκη για επιταχυνόμενες και ολοκληρωμένες προσπάθειες για την ενίσχυση της αποδοτικότητας, της ποιότητας και της ανεξαρτησίας εντός του δικαστικού συστήματος. Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων θα απαιτήσει δέσμευση στη διαφάνεια, βελτιωμένη αναφορά δεδομένων, αυξημένες επενδύσεις στις δικαστικές υποδομές και την υιοθέτηση ψηφιακών τεχνολογιών.

Ο δρ Νικόλας Κυριακίδης είναι πρόεδρος Επιτροπής Μεταρρύθμισης του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου.

Η ανατομία της ψήφου προς Φειδία

Της **ΧΑΡΑΣ ΖΥΜΑΡΑ**

Πολλοί προσπάθησαν να εξηγήσουν το φαινόμενο της εκλογής Φειδία στο ευρωκοινοβούλιο και της ανάδειξής του σε τρίτη πολιτική δύναμη στην Κύπρο. Ορισμένοι επικαλέστηκαν την αυθεντικότητα της προσωπικότητάς του, ως το x-factor που τον έκανε να λάμψει εκλογικά. Άλλοι απέδωσαν τη νίκη του στη δεινότητά του ως influencer στα Μέσα Κοινής Δικτύωσης και συγκεκριμένα στο Tik Tok και στην απήχηση που έχει το μέσο στο νεανικό κοινό. Κάποιοι άλλοι είδαν την εκλογή του ως τη μετουσιωμένη αντίδραση του κόσμου προς τα κόμματα που δεν λένε να πάρουν το μήνυμα της κοινωνίας ότι είναι αναχρονιστικά. Το μόνο σίγουρο είναι ότι δεν είναι όλοι όσοι ψήφισαν τον Φειδία χαζοί ή παρορμητικοί.

Ο Φειδίας Παναγιώτου κρίνεται ως «αυθεντικός», από την άποψη ότι δεν έχει υιοθετήσει το συστημικό προφίλ του πολιτικού, ενώ αρνείται να μπει στο καλούπι της σοβαρότητας και της πολιτικής ορθότητας που χαρακτηρίζει την εποχή μας. Το 2016 ο Τραμπ ήταν ο πρώτος πολιτικός που «έσπασε» το πρωτόκολλο της πολιτικής ορθότητας και απέδειξε ότι σπάζοντάς το, όχι μόνο δεν «ακυρώθηκε» αλλά αύξησε και τα ποσοστά απήχησής του στην κούρσα για την προεδρία των ΗΠΑ. Το γεγονός ότι είναι πολύ πιθανό να κερδίσει εκ νέου τις αμερικανικές εκλογές, παρά την κατακραυγή για την πολιτική του ακαταλληλότητα και τα πολλαπλά σκάνδαλα που τον βαραίνουν, αποτελεί απόδειξη για τη συνεχιζόμενη απήχηση τέτοιων χαρακτηριστικών. Ας μην ξεχνάμε, άλλωστε, πως όταν η Χρυσή Αυγή έκανε ντεμπούτο στην Ελλάδα, η «αυθεντικότητα» των υποψηφίων της, μαζί με τον «τσαμπουκά» ήταν ένα από τα δυνατά της χαρτιά. Στην Ιταλία, επίσης, και ενώ το άγραφο πρωτόκολλο πολιτικής ορθότητας προνοεί ότι οι παραδοσιακοί προσδιορισμοί με βάση το βιολογικό φύλο, την εθνικότητα και τη θρησκεία δεν θα πρέπει να μονοπωλούν τη συζήτηση περί ταυτοτήτων κι επομένως ούτε τον πολιτικό στίβο, η Τζιόρτζια Μελόνι διεξήγαγε την προεκλογική της εκστρατεία διαλαλώντας «είμαι γυναίκα, είμαι μητέρα, είμαι Ιταλίδα, είμαι Χριστιανή».

Αν τα αποτελέσματα της εκλογικής διαδικασίας της 9ης Ιουνίου στέλνουν ένα μήνυμα, ίσως αυτό να μην έχει ως αποδέκτες μόνο τα κόμματα, αλλά την κοινωνία ευρύτερα.

Ο Φειδίας, ένας 24χρονος γιος παπά, χωρίς ουσιαστική επίσημη μόρφωση και χωρίς πολιτικές θέσεις, έκανε θρίαμβο όχι παρόλα τα χαρακτηριστικά του, αλλά ίσως και εξαιτίας τους. Το ενστικτώδες συμπέρασμα, ότι ο παράγοντας ΜΚΔ καθιστά ανεπαρκή και αναποτελεσματικά τα παραδοσιακά μέσα επικοινωνίας που χρησιμοποιούν κατά κύριο λόγο οι πολιτικοί στη χώρα μας σήμερα, είναι απολύτως λογικό, αφού, σύμφωνα με έρευνες (ευρωβαρόμετρο, Eurostat), 83% του πληθυσμού στην Κύπρο χρησιμοποιεί τα μέσα αυτά, με τη συντριπτική πλειοψηφία (70%) να τα αξιοποιεί ως τη βασική πηγή ενημέρωσής του. Δεν αντανακλά, ωστόσο, την πλήρη πραγματικότητα.

Πρόκειται, στην ουσία, για ένα μέσο στο οποίο κύριο εργαλείο πειθούς παύει να είναι ο λόγος (discourse) και τη θέση του παίρνει η εικόνα υπό τη μορφή φωτογραφίας ή βίντεο. Μια εικόνα με την οποία ο χρήστης δεν έχει παρά ελάχιστη επαφή, που όμως είναι αρκετή για να προκαλέσει ταύτιση. Υπόψη θα πρέπει να ληφθεί και η επίδραση των ΜΚΔ στα επίπεδα συγκέντρωσης και την πρόθεση των χρηστών τους να εντρυφήσουν σε αυτά στα οποία εκτίθενται, και στον τρόπο που αυτό αντανακλάται στη διαδικασία επιλογής των πολιτικών τους αντιπροσώπων. Από την άλλη, υπάρχει και ο αστάθμητος παράγοντας που ονομάζεται αλγόριθμος, και που, ενδέχεται να μεγεθύνει την απήχηση περιεχομένου που τυγχάνει να έχει τραβήξει την προσοχή ορισμένων χρηστών σε μια δεδομένη χρονική συγκυρία.

Η κοινωνία μας σήμερα χαρακτηρίζεται από έντονα στοιχεία πόλωσης. Από το ζήτημα των ταυτοτήτων μέχρι το μεταναστευτικό και τον πόλεμο στην Ουκρανία και τη Γάζα, οι πολίτες καλούνται να επιλέξουν στρατόπεδο στη βάση απόλυτων αληθειών, που δεν αφήνουν περιθώριο για αμφισβήτηση ή ενσυναίσθηση ως προς την αλήθεια της «άλλης πλευράς».

Η ψήφος στον Φειδία μπορεί να ιδωθεί και ως μια αντίδραση στις συνθήκες αυτές, από μια μερίδα του κόσμου που προτιμά να μην τοποθετηθεί, είτε επειδή νιώθει ότι δεν τον αφορούν οι εξελίξεις ή από φόβο μη γίνει «cancelled». Ανάμεσα στο δίλημμα επιλογής πολιτικών που, λαμβάνοντας θέση χαρακτηρίζονται, για παράδειγμα, ως αντισημίτες ή ισλαμόφοβοι, μία φαινομενικά απολίτικη επιλογή όπως ο Φειδίας ίσως να λειτουργεί σαν διέξοδος για τους ψηφοφόρους που δεν επιθυμούν να εισέλθουν σε αυτό τον χορό. Τουλάχιστον όχι ακόμα.

Δεν είναι επομένως όλοι όσοι ψήφισαν τον Φειδία χαζοί ή παρορμητικοί. Αποτελούν είδωλο του μέσου Κύπριου ψηφοφόρου, που, για τους ίδιους ακριβώς λόγους, στις επόμενες εκλογές, αν συνεχιστεί η πόλωση αυτή, και με δεδομένη πια την εύκολη εναλλαγή ψήφου, δεν αποκλείεται να επιλέξει να ψηφίσει ΕΛΑΜ ή οποιαδήποτε άλλη επιλογή κρίνει ως «αυθεντική», ως «αντισυστημική», ως «εναλλακτική» σε ένα πολιτικό σκηνικό που δεν επιτρέπει την παραμικρή παρεκτροπή από μία απόλυτη αλήθεια. Αν τα αποτελέσματα της εκλογικής διαδικασίας της 9ης Ιουνίου στέλνουν ένα μήνυμα, ίσως αυτό να μην έχει ως αποδέκτες μόνο τα κόμματα, αλλά την κοινωνία ευρύτερα. Ίσως το μήνυμα αυτό να είναι ότι στην πολιτική, όπως και στη ζωή, έννοιες, όπως η πολιτική ορθότητα, η αλήθεια και η Δημοκρατία, πρέπει να είναι δομημένες ακριβώς όπως ένα ψηλό κτήριο. Με ευκαμψία και ελαστικότητα που τους επιτρέπει να απορροφούν κραδασμούς και να κάμπτονται σε συνθήκες σεισμού για να μην καταρρεύσουν στην προσπάθειά τους να μείνουν ακίνητες.

Προβληματικές ηγεσίες μιας δύσκολης εποχής

Του **ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ**

Για να γνωρίζουμε πού βρισκόμαστε, για να δούμε πού θέλουμε να πάμε και πώς, χρήσιμο είναι να ακούμε ανθρώπους που βρίσκονται στην καρδιά των εξελίξεων. Έτσι, εάν μας απασχολεί η «κατάσταση του κόσμου», ποιος είναι πιο κατάλληλος από τον Μάρτιν Γκρίφιθς, τον απερχόμενο βοηθό γενικό γραμματέα του ΟΗΕ και υπεύθυνο των ανθρωπιστικών επιχειρήσεων του οργανισμού από το 2021; Σε πρόσφατο άρθρο του στους New York Times, ο Αγγλος διπλωμάτης δηλώνει πως οι ηγέτες του κόσμου έχουν αποτύχει στην αποστολή τους, με αποτέλεσμα το μαρτύριο εκατομμυρίων ανθρώπων. Και τι προτείνει ο Γκρίφιθς, λίγο πριν από το τέλος της θητείας του; Απευθυνόμενος στους ηγέτες, λέει: «Αφήστε στην άκρη τα στενά σας συμφέροντα, τον διχασμό και τη σύγκρουση. Τοποθετήστε πάλι στο κέντρο των διεθνών σχέσεων την ανθρωπιά, τη συνεργασία και τις ελπίδες των ανθρώπων για έναν καλύτερο, πιο δίκαιο κόσμο». Εξηγεί: «Χρειαζόμαστε ηγέτες που μπορούν και θέλουν να αξιοποιήσουν τη συλλογική μας ανθρωπιά, να αναζωογονήσουν την εμπιστοσύνη μας σε κοινούς νόμους, έθιμα και θεσμούς, και που έχουν το όραμα και την ορμή να πετύχουν τους ελπιδοφόρους και φιλόδοξους στόχους της Χάρτας του ΟΗΕ».

Οταν αυτό είναι το απόσταγμα της σκέψης ενός ανθρώπου που τα τελευταία χρόνια ζει από κοντά την Ουκρανία, τη Γάζα, τη Συρία, το Σουδάν και άλλα πεδία συγκρούσεων, δικαιούμαστε να αισθανόμαστε ανησυχία και θλίψη. Επειδή αυτά που προτείνει ο Γκρίφιθς ίσως να ήταν εφικτά σε έναν άλλον κόσμο, αυτόν από τον οποίο η ανθρωπότητα απομακρύνεται με ολοένα μεγαλύτερη ταχύτητα. Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ είναι παράλυτο λόγω συγκρουόμενων συμφερόντων των πέντε χωρών που δικαιούνται βέτο. Στην πολιτική επανέρχεται ο εθνικισμός, στο εμπόριο ο προστατευτισμός. Συλλογικοί θεσμοί όπως το Διεθνές Δικαστήριο αναδεικνύουν το μέγεθος του διχασμού, καθώς κάθε χώρα επιδιώκει να ανήκει σε ένα ή άλλο μπλοκ που ή θα χρησιμοποιεί αυτούς τους θεσμούς για δικούς του σκοπούς ή θα καταγγέλλει το αντίπαλο μπλοκ για την «εργαλειοποίησή» τους. Οσο κρατούσε η κυριαρχία της Αμερικής στο διεθνές σύστημα διακυβέρνησης που θέσπισε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι περισσότερες χώρες συμμορφώνονταν με τους «κοινούς νόμους, τα έθιμα και τους θεσμούς» του συστήματος. Τώρα, κάθε χώρα γνωρίζει ότι με τις κατάλληλες συμμαχίες μπορεί να κάνει ό,τι θέλει. Πρώτη διδάξασα ήταν η Αμερική στο Ιράκ το 2003. Ομως, η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία· η έντονη δράση «θυγατρικών» στρατιωτικών - πολιτικών δυνάμεων του Ιράν στο Ισραήλ, στον Λίβανο και στην Υεμένη· η ισοπέδωση της Γάζας από το Ισραήλ· οι εντάσεις μεταξύ Κίνας και γειτόνων· η πληθώρα «μεσαίων δυνάμεων» που διεκδικούν πρωταγωνιστικό ρόλο στις εξελίξεις, δείχνουν ότι πάμε προς έναν κόσμο όπου η σύνεση και η συνεννόηση θα σπανίζουν περισσότερο. Ακόμη και στην ήσυχή μας Ευρώπη, βλέπουμε πως οι πολιτικές εντάσεις εντός χωρών-μελών μπορούν να φθάσουν να απειλούν τη συνοχή της Ενωσης.

Μη γνωρίζοντας εάν η Αμερική θα παραμείνει ισχυρή και παρούσα, ή εάν η Κίνα θα την αντικαταστήσει ως κυρίαρχη δύναμη, παντού ενθαρρύνονται ο εθνικισμός και η καχυποψία. Ο ευκολότερος δρόμος στην πολιτική είναι μέσω του διχασμού, της κατάτμησης της κοινωνίας σε ολοένα μικρότερες και πιο φανατισμένες ομάδες, μέσω της επιθετικότητας εναντίον ξένων εντός και εκτός συνόρων. Η επίκληση του Γκρίφιθς στον καλύτερό μας εαυτό είναι η αναζήτηση ενός ηθικού πυρήνα που θα έπρεπε να έχουν οι ηγέτες, ο οποίος θα αποτελούσε δίαυλο συνεννόησης μεταξύ τους. Γνωρίζουμε ότι αυτό δεν θα το δούμε σύντομα. Τουλάχιστον όχι πριν από την περαιτέρω επιδείνωση των πραγμάτων.

EPA/ANDREI CUKIC

Η Νορβηγή αθλήτρια Helle Tuxen κατά τη διάρκεια του τελικού κατάδυσης γυναικών στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Υγρού Στίβου που διεξάγεται στο Βελιγράδι.

Γιατί χρειαζόμαστε τα δημόσια πανεπιστήμια;

Της **ΤΑΤΙΑΝΑΣ ΕΛΕΝΗΣ ΣΥΝΟΔΙΝΟΥ**

Το ερώτημα ίσως φαντάζει ιδιαίτερο, αν όχι περίεργο. Αλλά οι καιροί είναι περίεργοι και σε περίεργους καιρούς τα αυτονόητα και αναγκαία, όπως η λειτουργία και ανάπτυξη των δημοσίων πανεπιστημίων, χρειάζονται επεξήγηση. Γιατί λοιπόν χρειαζόμαστε τα δημόσια πανεπιστήμια; Διότι τα δημόσια πανεπιστήμια έχουν τον δικό τους ιδιαίτερο σημαντικό ρόλο σε ένα διεθνοποιημένο περιβάλλον εκπαίδευσης, λειτουργώντας ως πρότυπα και εγγυητές ενός υψηλού πήχη ποιοτικής παιδείας προσβάσιμης για όλες τις κοινωνικές τάξεις και ως μοχλός προώθησης της ερευνητικής αριστείας, προτάσσοντας ύψιστες κοινωνικές και πολιτιστικές προτεραιότητες απέναντι σε μια ισοπεδωτική λογική που εντάσσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση πρωτίστως στη λογική της αγοράς. Όμως τα τελευταία χρόνια, ολοένα και περισσότερο, παρατηρείται μια ανησυχητική τάση αποδόμησης της αξίας και υποβάθμισης της προοπτικής των δημοσίων πανεπιστημίων. Αναφέρονται, ενδεικτικά, η θεσμική αμφισβήτηση της ερευνητικής τους απόδοσης (βλ. Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας 2024-2026 του υφυπουργείου Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής), η δυνατότητά τους να διεκδικούν ερευνητικά προγράμματα επί ίσοις όροις (βλ. τις πρόσφατες προσκλήσεις του ΙδΕΚ όπου, ως παγκόσμια πρωτοτυπία, σε προγράμματα αριστείας πριμοδοτούνται τα ιδιωτικά πανεπιστήμια έναντι των δημοσίων!), οι τεράστιες αδικαιολόγητες καθυστερήσεις αναφορικά με τη θέσπιση νομοθεσίας που θα τους επιτρέψει να αξιοποιήσουν καλύτερα υφιστάμενους πόρους και να προχωρήσουν με νέες στρατηγικές δράσεις (οι Κανονισμοί για τα ξενόγλωσσα προπτυχιακά προγράμματα σπουδών εκκρεμούν από το 2018, η τροποποίηση της νομοθεσίας για τους τεχνοβλαστούς από το 2019, η νομοθεσία για τις πανεπιστημιακές κλινικές από το 2020, κ.ά.). Και αν όλα αυτά μεμονωμένα εμφανίζονται για ορισμένους ως «ψιλά γράμματα», συσσωρευτικά αποτυπώνουν μια ζοφερή εικόνα, με κύρια χαρακτηριστικά μια ιδιαίτερα αποθαρρυντική στασιμότητα που δεν ανταποκρίνεται στη δυναμική και στο όραμα των δημοσίων πανεπιστημίων. Η εικόνα αυτή ενισχύεται περαιτέρω από την παρατεταμένη ετήσια ανασφάλεια σχετικά με την έγκαιρη ψήφιση του προϋπολογισμού, η οποία εκ των πραγμάτων υπονομεύει κάθε προσπάθεια βιώσιμου αναπτυξιακού σχεδιασμού, δεδομένου ότι επιβάλλεται η μικρόπνοη λογική της οικονομικής επιβίωσης και όχι η μακρόπνοη υλοποίηση στρατηγικών στόχων.

Η σταδιακή υποβάθμιση των δημοσίων πανεπιστημίων θα μπορούσε ίσως από ορισμένους να ιδωθεί ως «ψιλά γράμματα» σε μια Κύπρο που λειτουργούν και «επιχειρούν» ήδη 12 πανεπιστήμια και 45 κολλέγια. Γιατί πολύ απλοϊκά θα μπορούσε να επιχειρηματολογηθεί ότι το τοπίο έχει πλέον αλλάξει και ότι τα «κρατικοδίαιτα» δημόσια πανεπιστήμια δεν είναι, ούτε πρέπει να είναι πλέον στο επίκεντρο, διότι η ανάδειξη της Κύπρου ως διεθνούς εκπαιδευτικού κόμβου προϋποθέτει να δοθεί έμφαση αλλού. Η υποβάθμιση αυτή, ωστόσο, δεν θα είναι άμοιρη δραστικών συνεπειών, αλλά υπονομεύει μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα το όλο οικοδόμημα της κυπριακής κοινωνίας και οικονομίας. Μιας κοινωνίας και οικονομίας που τα τελευταία 30+ χρόνια έχει αξιοποιήσει πολλαπλώς τις δεκάδες χιλιάδες αποφοίτους των δημοσίων πανεπιστημίων (33.467 για το Πανεπιστήμιο Κύπρου, 7.200 για το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, 9.136 για το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου), καθιστώντας τα δημόσια πανεπιστήμια κινητήρια δύναμη και θεμελιώδη πόλο κοινωνικής αναδόμησης μέσω της δημοκρατικής και αξιοκρατικής πρόσβασης στο ύψιστο αγαθό της ακαδημαϊκής παιδείας.

Παράλληλα, τα δημόσια πανεπιστήμια, πιστά στην αποστολή τους για υψηλής ποιότητας διδασκαλία και έρευνα, ως ερευνητικοί οργανισμοί παράγουν επιστημονικό έργο και αναπτύσσουν καινοτόμα τεχνολογία, με ανεκτίμητα οφέλη για την Κύπρο και με σημαντική συνεισφορά στη διεθνή επιστημονική κοινότητα, όπως καταγράφεται από τη σημαντική τους παρουσία σε διεθνείς κατατάξεις. Ειδικότερα, οι διεθνείς κατατάξεις των δύο μεγαλύτερων δημοσίων Πανεπιστημίων έχουν ήδη εδραιώσει την Κύπρο, παρά τη σύντομη ακαδημαϊκή της ιστορία, ως διεθνές κέντρο ερευνητικής αριστείας και παιδείας.

Η αποστολή αυτή, εμποτισμένη από την ακαδημαϊκή ελευθερία, είναι ταγμένη από τη φύση της να αναδεικνύει και να καλλιεργεί τη δημιουργικότητα και να προάγει την καινοτομία και τον πλουραλισμό, δηλαδή απαιτεί εξ ορισμού εγγενή δυναμισμό, απαγκίστρωση από ανούσια στερεοτυπία και υγιή ευελιξία.

Πέρα από την κοινωνική μετασχηματική τους συνεισφορά, τα δημόσια πανεπιστήμια μέσα από τις πολλαπλές ανοιχτές μη κερδοσκοπικές τους δράσεις συμβάλλουν ουσιαστικά και ενεργά στην επίλυση κοινωνικών και άλλων προκλήσεων, διαχέοντας γνώση και εμπειρογνωμοσύνη με ανεξαρτησία, υπευθυνότητα, κύρος και κοινωνική ευαισθησία. Ο αντίκτυπος, ο ρόλος και η θετική επίδραση των πανεπιστημίων στην κοινωνία δεν πρέπει να παραγκωνίζεται. Η απαγκιστρωμένη από ιδιωτικά συμφέροντα φωνή της κυπριακής ακαδημίας χρειάζεται να προστατευτεί. Έχοντας κατά νου αυτόν τον θεμελιώδη ρόλο, είναι αν μη τι άλλο άξια απορίας η παρατεταμένη ρυθμιστική αδράνεια και η περιρρέουσα απαξίωση αυτού του σημαντικού έργου. Γιατί, ακόμη και όταν οι οικονομικές στρατηγικές και προτεραιότητες αλλάζουν, η σταδιακή αποδόμηση ενός από τους πιο ισχυρούς πυλώνες της κοινωνίας και της οικονομίας συνιστά ατόπημα.

Η καθηγήτρια Τατιάνα Ελένη Συνοδινού είναι αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Τον λένε Λάμπρο

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Θα μπορούσε να κάνει αστεία βιντεάκια στο TikTok. Θα μπορούσε επίσης να ανεβάζει στο YouTube υλικό με όποια χαζομάρα κατέβαινε το κεφάλι του, αρκεί να αποσπούσε την προσοχή των συνομήλικων του. Όπως τσαμπουκάδες σε μαγαζιά ή αμφιβόλου ποιότητας χιούμορ ή περίεργα ρεκόρ που προσελκύουν χιλιάδες followers. Κάπως έτσι θα μπορούσε να γίνει influencer και να βγάζει καλά λεφτά. Αλλά αυτός, κόντρα στην ευκολία της εποχής μας, επέλεξε άλλο δρόμο. Πέρασε στη Σχολή Θετικών και Εφαρμοσμένων Επιστημών του Πανεπιστημίου Κύπρου, διάβασε, ζορίστηκε και εντέλει αρίστευσε. Προ ημερών, στην τελετή αποφοίτησης, έπρεπε να εκφωνήσει μια ομιλία εκ μέρους των συμφοιτητών του. Εκείνος όμως επέλεξε να μην πει τα τυπικά αλλά να μιλήσει βαθιά πολιτικά. Καταφέρνοντας, μέσα στο χαοτικό περιβάλλον των social media, να γίνει viral, επικοινωνώντας την καθαρότητα και την ειλικρίνειά του.

«Ζούμε σε μια κοινωνία που βρίσκεται σε παρακμή. Οι θεσμοί καταρρέουν, οι πολίτες αγανακτούν και η διαφθορά θεριεύει. Ζούμε σε μια χώρα που βλέπουμε το ένα σκάνδαλο μετά το άλλο. Σε μια χώρα που διασύρεται διεθνώς. Ζούμε σε μια χώρα που παρόλα αυτά δεν τιμωρείται κανείς και δεν αλλάζει τίποτα. Ζούμε σε ένα νησί που παραμένει μοιρασμένο με ανοικτές πληγές. Ζούμε σε μια εποχή που οι παγκόσμιες προκλήσεις ολοένα αυξάνονται, ενώ εμείς παραμένουμε παγιδευμένοι στον δικό μας μικρόκοσμο». Δεν είναι η πρώτη φορά που τ' ακούμε αυτά. Τα έχουν πει πολλές φορές οι πολιτικοί. Τα έχουμε γράψει άλλες τόσες οι δημοσιογράφοι. Το διαφορετικό σε αυτή την περίπτωση είναι η αφοπλιστική αλήθεια ενός νέου παιδιού που δεν διεκδικεί κάτι. Παρά μόνο να μοιραστεί την πραγματικότητα της ζωής του σε μια χώρα όπου επιπλέουν οι φελλοί και κάνουν θόρυβο τα κάθε λογής κύμβαλα. Κι αν κάποιοι ώς εδώ τον άκουγαν καχύποπτα, η απόφασή του ν' αναζητήσει την τύχη του στο εξωτερικό ήταν το λιγότερο αποστομωτική: «Φεύγω δίχως να γνωρίζω πότε και εάν θα γυρίσω πίσω, διότι γνωρίζω ότι εάν μείνω στην Κύπρο θα έρθει εκείνη η στιγμή που κάποιος θα θεωρείται καλύτερος όχι λόγω των γνώσεων, των δεξιοτήτων και της εμπειρίας του αλλά λόγω της κομματικής του ταυτότητας και των οικογενειακών του διασυνδέσεων».

Κοκκίνησε άραγε κανείς από ντροπή; Κανείς. Ο λόγος είναι επειδή αποκτήσαμε αντισώματα, επειδή συμβιβαστήκαμε και δεν θέλουμε να τα σκαλίζουμε απ' τον φόβο μη μας πνίξει η μπόχα του σάπιου συστήματος. Μιλάμε εξάλλου για μια χώρα που έστειλε στο ευρωκοινοβούλιο έναν απαίδευτο νεαρό με μπδενικά προσόντα και κανένα πολιτικό περιεχόμενο, απλώς και μόνο επειδή έβγαλε τη γλώσσα του στο κομματικό κατεστημένο. Αξίζει πάντως να αναρωτηθούμε: ποιος στ' αλήθεια βγάζει τη γλώσσα στο σύστημα; Ο Φειδίας που την τελευταία βδομάδα στέλνει από τις Βρυξέλλες βιντεάκια λες και βρίσκεται στην Ντίσνεϋλαντ; Ή ο Λάμπρος που τόλμησε να καυτηριάσει όσα επιμελώς κρύβουμε κάτω από το χαλί;

Ναι, Λάμπρο τον λένε. Αλλά θα μπορούσε να τον λένε Νικόλα, Μιχάλη, Μαρία, Ελένη. Παιδιά που δίνουν τη δική τους μάχη και όταν απελπιστούν τα βροντάνε και φεύγουν. Τα καλύτερα μυαλά της γενιάς τους δυστυχώς φεύγουν έξω. Τι να τους κρατήσει εδώ άλλωστε; Η κλίμακα αξιών που πήρε την κατηφόρα; Τι να τους κρατήσει σε ένα κράτος όπου δεν υπάρχει αξιοκρατία και κουμάντο κάνει το χρήμα; Το χρήμα που όλα τα ξεπλένει. Το χρήμα που κονταίνει τη μνήμη και μειώνει τις ηθικές αντιστάσεις. Πάρτε για παράδειγμα το τελευταίο πλιάτσικο των διαβατηρίων. Η κοινωνία της νήσου των Αγίων χώνει το κεφάλι στην άμμο για να μη βλέπει και να μην ακούει. Μια εκκωφαντική σιωπή καλύπτει τα πάντα κι αυτό το χρεωνόμαστε όλοι: θεσμοί και πολίτες. Όλοι μας.

Η κάθε εποχή έχει τα πρότυπά της. Τα κόμματα έχουν τεράστια ευθύνη να αφουγκραστούν αυτό που συμβαίνει εκεί έξω και να αναδιπλωθούν προτού είναι αργά. Γιατί όταν οι πόρτες των μεγάλων ευκαιριών ανοίγουν διάπλατα για τους Φειδίες, δυστυχώς για τους Λάμπρους η πόρτα της εξόδου είναι μονόδρομος.

stavros.christodoulou@gmail.com

«Ολίγον έγκυος»

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Τα φώτα των ευρωεκλογών έσβησαν, τα αποτελέσματα είναι γνωστά και πλέον έχουν ανάψει οι μεγάλοι προβολείς, αυτοί που ρίχνουν φως στα παιχνίδια εξουσίας, στην Ε.Ε. Κι όπως όλα δείχνουν, μεγάλος χαμένος των εκλογών, κινδυνεύει να καταστεί το ίδιο το ευρωπαϊκό οικοδόμημα, το οποίο «σέρνεται» μεταξύ της προσωπικής ατζέντας του Εμανουέλ Μακρόν και (λιγότερο) του Όλαφ Σολτς, της απληστίας του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, ως επίσης και της Ακροδεξιάς και των εθνικιστών, «διαφόρων αποχρώσεων».

Αν κάποιος δικαιωματικά διεκδικεί τον τίτλο του κατωτέρου των μετεκλογικών περιστάσεων, αυτός δεν είναι άλλος από τον Εμανουέλ Μακρόν, ο οποίος αφού έχασε κατά κράτος από το εθνικιστικό κόμμα της Μαρίν Λε Πεν στις ευρωεκλογές, αισθάνθηκε την ανάγκη, για λόγους που ούτε συνεργάτες του αντιλαμβάνονται, να προκηρύξει βουλευτικές εκλογές. Ο Γάλλος Πρόεδρος, ίσως θεωρεί ότι μπορεί σε αυτές τις βουλευτικές εκλογές, την επόμενη και την μεθεπόμενη Κυριακή να ταρακουνήσει και να συνεφέρει το εκλογικό σώμα στη Γαλλία. Αλλά, εάν ο κ. Μακρόν χάσει για δεύτερη φορά από τη Μαρίν Λε Πεν, τότε αυτός που θα ταρακουνηθεί δεν θα είναι μόνο το «Ελιζέ», αλλά όλη η Ε.Ε., η οποία δύσκολα θα συνέλθει, καθώς ο ένας εκ των δύο πυλώνων σταθερότητάς της, θα φοράει πλέον εθνικιστικό μανδύα. Η εικόνα καθίσταται ακόμη πιο ζοφερή, εάν συνυπολογιστεί ότι ο έτερος πυλώνας σταθερότητας, η Γερμανία, διαθέτει μια κυβέρνηση που κυριολεκτικά παραπαίει. Ο καγκελάριος Όλαφ Σολτς καταποντίστηκε και οι εθνικιστές «Εναλλακτική για τη Γερμανία», κατέγραψαν πολύ μεγάλη άνοδο.

Σε όλα αυτά θα πρέπει να προστεθεί, ότι οι δύο, Σολτς και Μακρόν, θεωρούσαν ως δεδομένη την περασμένη Δευτέρα τη συμφωνία των φιλοευρωπαϊκών δυνάμεων για τις κορυφαίες θέσεις της Ε.Ε. Προφανώς δεν μίλησαν ή δεν κατάφεραν να συνεννοηθούν με το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (ΕΛΚ), το οποίο, άγνωστο γιατί και κόντρα σε κάθε λογική, εμφανίστηκε «άπληστο», φρενάροντας το κλείδωμα μιας συμφωνίας, με τους Σοσιαλιστές και τους Φιλελευθέρους, με τους οποίους υποτίθεται ότι επιθυμεί να συνεργαστεί.

Με αποτέλεσμα, να ανοίξει ακόμη περισσότερο η όρεξη σε ακροδεξιούς και εθνικιστές. Η πρωθυπουργός της Ιταλίας, Τζόρτζια Μελόνι, το κόμμα της οποίας συμμετέχει στους Συντηρητικούς-Μεταρρυθμιστές (ECR), επιθυμεί «μέρος της πίτας» της νέας ευρωπαϊκής ηγεσίας. Εν μέσω ανοχής, αν μη τι άλλο, σημαινόντων κύκλων της Ε.Ε., περιλαμβανομένης της Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν που κατά τα λοιπά διεκδικεί επανεκλογή στην προεδρία της Κομισιόν, το πλέον σημαντικό ευρωπαϊκό πόστο. Την ίδια ώρα, η κα Μελόνι φέρεται να διαδραματίζει ρόλο στην προσπάθεια δημιουργίας ενός υπερδεξιού τόξου.

Παρόμοιοι σχεδιασμοί γίνονται και από τους εθνικιστές που ευχαρίστησαν όλοι μαζί τον Εμανουέλ Μακρόν για την ευκαιρία που τους δίνει να επιβάλουν το αποτύπωμά τους στην Ε.Ε. και στην ατζέντα της, έχοντας ως αφετηρία τη Γαλλία. Η Μαρίν Λε Πεν προδίκασε το πολιτικό τέλος του Εμανουέλ Μακρόν, λέγοντας ότι «θα μας λείψει», ενώ ο Ολλανδός εθνικιστής Βίλντερς χαρακτήρισε τον Γάλλο πρόεδρο «καλό εχθρό» και ο Ιταλός εθνικιστής Σαλβίνι, είπε το αυτονόητο, ότι δηλαδή «χάρη στον Μακρόν», κατέστη δυνατή αυτή η δρομολόγηση ακροδεξιών-εθνικιστικών συμμαχιών.

Στην εικόνα θα πρέπει να τοποθετήσουμε και τον επόμενο προεδρεύοντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον εθνικιστή Ούγγρο πρωθυπουργό Βίκτορ Όρμπαν, ο οποίος αναλαμβάνει τα ηνία της Ευρώπης την 1η Ιουλίου. Κάτι όμως που δεν τον εμποδίζει να επιχειρήσει τη δημιουργία υπερδεξιάς συμμαχίας στην Ευρωβουλή, την οποία ο ίδιος φωτογράφισε, ώστε ο επιδιωκόμενος υπερδεξιός συνασπισμός, να ελέγξει την εκλογή του νέου επικεφαλής της Κομισιόν και όχι μόνο.

Όλα αυτά θα έπρεπε να ηχήσουν όχι σαν καμπανάκι, αλλά ως τύμπανα ενός πολιτικού πολέμου, που στήνεται από την Ακροδεξιά και τους εθνικιστές για να χειραγωγήσουν την Ε.Ε. και να επιβάλουν τη δική τους γραμμή πλεύσης. Και αυτό καθίσταται ευκολότερο, όταν οι δύο πυλώνες σταθερότητας του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, οι πολιτειακές ηγεσίες της Γαλλίας κυρίως, αλλά και της Γερμανίας, έχουν χάσει τον ίδιο τον δικό τους βηματισμό, σκοντάφτουν ακόμη και μόνες τους και κινδυνεύουν να γκρεμιστούν. Ή/και όταν η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή δύναμη, το ΕΛΚ βάζει το κομματικό συμφέρον πάνω από το ευρωπαϊκό.

Και κυρίως όταν επιχειρείται να επικρατήσει μια βεντάλια πολιτικών ομάδων που θα δύνανται να στεγάσουν διάφορες αποχρώσεις ακροδεξιών και ολιγότερο ακροδεξιών, εθνικιστών και ολιγότερο εθνικιστών, για κάθε γούστο. Διαχωρισμός αμιγώς ψηφοθηρικός, ο οποίος φαντάζει τόσο πραγματικός, όσο και η φράση «ολίγον έγκυος».

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Υπουργοί σε εικονική πραγματικότητα

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Το χειρότερο πράγμα που μπορεί να πάθει ένας υπουργός είναι να εγκλωβιστεί σε μια εικονική πραγματικότητα. Να πειστεί ότι υπογράφοντας μία απόφαση ή περνώντας ένα νομοσχέδιο λύνει κάποιο πρόβλημα το οποίο ταλαιπωρεί χιλιάδες πολίτες. Και να επιμένει γιατί ο κλοιός των κολάκων και χαρτογιακάδων που τον περιστοιχίζουν έχει κάνει κανονική πειρατεία στο μυαλό του. Οι πολίτες που διαμαρτύρονται είναι γκρινιάρηδες, οπαδοί άλλου κόμματος, ψεκασμένοι ή ανάξιοι απάντησης.

Και μετά διαβάζεις τα μηνύματα που σου στέλνουν απολύτως σοβαροί άνθρωποι οι οποίοι ταλαιπωρούνται από διάφορες ανεφάρμοστες ή δυσνόητες αποφάσεις. Δεν είναι ψεκασμένοι, δεν ανήκουν σε ακραία κόμματα. Είναι απλώς απελπισμένοι. Ειδικά εκείνοι που παίρνουν τους νόμους και τις αποφάσεις στα σοβαρά και προσπαθούν να τα κάνουν όλα σύμφωνα με το «ευαγγέλιο». Διαβάζουν την απόφαση για τον καθαρισμό των οικοπέδων τους για λόγους πυροπροστασίας, πληρώνουν τα σχετικά έξοδα και μετά μπλέκουν χωρίς τέλος. Οταν παίρνουν σε κάποια υπηρεσία να παραπονεθούν ακούν και εκείνο περίφημο «καλά, μην κάνετε έτσι, δεν είναι ότι θα επιβληθούν και τα πρόστιμα. Για εκφοβισμό τα έβαλαν». Είναι αυτό που λαϊκά θα το λέγαμε «είμαι τυπικός, κάνω το σωστό, μου λένε ότι είμαι και... από πάνω». Συμβαίνει όμως συχνά σε άπειρες συναλλαγές με το κράτος.

Θυμάμαι πριν από μερικά χρόνια όταν είχα μία τραγική εμπειρία με συγγενικό μου πρόσωπο στα επείγοντα σε ένα δημόσιο νοσοκομείο. Η αυταπάρνηση των γιατρών και των νοσηλευτών ήταν αξιοθαύμαστη. Η εικόνα, όμως, ήταν βγαλμένη από νοσοκομείο του Τρίτου Κόσμου. Ασθενείς στιβαγμένοι σε φορητά ράντσα σε έναν διάδρομο με ανοιχτό παράθυρο που έβαζε παγωμένο αέρα. Οταν έκανα το λάθος να το σχολιάσω στη στήλη μου, έλαβα ένα τηλεφώνημα που μου εξηγούσε ότι δεν είχα δει καλά, δεν είχα ζήσει αυτό που έζησα, δεν, δεν. Ενιωσα οργή, αλλά γρήγορα κατάλαβα ότι δεν με κοροϊδευε ο συνομιλητής μου, είχε πειστεί ότι είχε δίκιο, ενδεχομένως να είχε πειστεί ότι τα επείγοντα σε κρατικό νοσοκομείο μοιάζουν με τα επείγοντα σε δανέζικο νοσοκομείο.

Εχει όμως μεγάλη σημασία να ζούμε όλοι στον ίδιο πλανήτη. Και να ακούμε και να έχουμε τα μάτια μας ανοιχτά σε όσα βιώνει ο κανονικός, μέσος πολίτης στη χώρα. Εμείς στη δημοσιογραφία το καταλάβαμε κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Ξεχάσαμε να ακούμε και να καταλαβαίνουμε ότι ναι, χρειάζεται δημοσιονομική πειθαρχία, αλλά δεν μπορείς να αγνοήσεις αυτόν που δεν μπορεί να ανάψει το καλοριφέρ γιατί κοστίζει πολύ.

Για έναν πολιτικό, και δη υπουργό, έχει σημασία να αποκτά εικόνα από πρώτο χέρι και επίσης να καταλαβαίνει πόση οργή προκαλεί όταν επιμένει σε πράγματα που απλώς δεν στέκουν.

Η πολιτική στα γήπεδα του Euro

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Το Euro, το Πανευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Ποδοσφαίρου, πραγματοποιείται στα γήπεδα της Γερμανίας σε μια πολύ ιδιαίτερη, αν όχι περίεργη, ευρωπαϊκή συγκυρία.

Πρώτα απ' όλα, είναι ο πόλεμος στην Ουκρανία. Επειτα, είναι οι διάφοροι εθνικισμοί που έχουν ξεφυτρώσει σε κεντρικές ευρωπαϊκές χώρες, με πιο αντιπροσωπευτικό παράδειγμα από τις τελευταίες ευρωεκλογές την πολιτική κρίση στην οποία οδηγήθηκε η Γαλλία μετά την απότομη ανάδυση της Ακροδεξιάς της Λεπέν.

Αλλά έχουμε και τους «μικρούς» εθνικισμούς που αναδύονται και αυτοί στην επιφάνεια. Για παράδειγμα, προτού καν ξεκινήσει το Euro, είχαν ήδη καταγραφεί σοβαρά επεισόδια ανάμεσα σε Σέρβους οπαδούς και Αλβανούς. Βλέπετε, υπάρχουν ακόμη «χρέη» της Ιστορίας, ειδικά σε αυτήν την τρυφερή βαλκανική φωλιά όπου ζούμε.

Ομολογουμένως, η παρουσία των Αλβανών οπαδών (κάπου 100.000 κόσμος, οι περισσότεροι μετανάστες στη Γερμανία και σε άλλες γειτονικές ευρωπαϊκές χώρες) ήταν εντυπωσιακή, ειδικά στις εξέδρες των γερμανικών γηπέδων.

Στο περιθώριο των ποδοσφαιρικών αγώνων, δε, είχαμε και επεισόδια ανάμεσα σε Σέρβους και Αγγλους. Δεν χρειάζεται να υπάρχει πάντοτε ένας καλός πολιτικός λόγος για να τσακωθεί κάποιος άσχημα. Ειδικά ένας όχλος.

Πριν καν την έναρξη του Euro, οι αρχές στη διοργανώτρια Γερμανία φυσούσαν και το γιαούρτι. Μια τέτοια διοργάνωση με π.χ. 50.000 Αγγλους, 8.000 Σέρβους, αλλά και όλο σχεδόν τουρκικό πληθυσμό της Γερμανίας κ.τ.λ. είναι μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για επίδοξους τρομοκράτες. Η Ιστορία έχει δείξει πως μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις στιγματίστηκαν από τέτοιες βίαιες παρεμβολές (όλων ο νους πάει στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Μονάχου το 1972).

Η μεγάλη ιδιαιτερότητα στο φετινό Euro είναι η παρουσία της Ουκρανίας και η απουσία της Ρωσίας. Η τελευταία, μετά την εισβολή στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022, είναι αποκλεισμένη από όλες τις αθλητικές διοργανώσεις, τόσο σε επίπεδο εθνικών ομάδων όσο και σε επίπεδο συλλόγων. Ως προς τον στίβο, οι Ρώσοι αθλητές επιτρέπεται να λάβουν μέρος σε διεθνείς διοργανώσεις, αρκεί να μην εκπροσωπούν τη χώρα τους. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το τι θα συμβεί στους επόμενους Ολυμπιακούς Αγώνες. Ισως η χρήση της σημαίας των Ολυμπιακών Αγώνων, αντί για την εθνική σημαία, να σώσει τα προσχήματα…

Οσο για την Ουκρανία, μετά την εισβολή που δέχθηκε και τον πόλεμο που μαίνεται στα εδάφη της, η εθνική της ομάδα χρησιμοποιεί ως έδρα της γήπεδα της Γερμανίας (κυρίως το Φόλκσπαρκσταντιον στο Αμβούργο).

Αυτός είναι και ο λόγος που ειπώθηκε ότι στο Euro αυτό η Ουκρανία θα είναι σαν να παίζει στην έδρα της, άρα χρίζεται και φαβορί-έκπληξη. Οι μέχρι τώρα εμφανίσεις της εθνικής ομάδας της Ουκρανίας δεν έχουν επιβεβαιώσει (ακόμη) αυτές τις προβλέψεις πάντως...

Φαντάζεστε έναν ποδοσφαιρικό αγώνα Ρωσίας - Ουκρανίας; Θα είχε τραβήξει πάνω της την προσοχή όλου του κόσμου. Οι παλαιότεροι θυμόμαστε ακόμη την αναμέτρηση της τότε Σοβιετικής Ενωσης με την Πολωνία στο Μουντιάλ της Ισπανίας το 1982, σε μια φάση που η Πολωνία είχε τεθεί σε στρατιωτικό νόμο έπειτα από ασφυκτικές πιέσεις του Κρεμλίνου εξαιτίας της δράσης του συνδικάτου της Αλληλεγγύης. Ολοι περιμέναμε εκείνο τον αγώνα με αγωνία. Ελληξε με το στείρο 0-0...

Ισλαμοφοβία ή Εβραιοφοβία

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Η Χεζμπολάχ απειλεί την Κύπρο ότι αν παράσχει βοήθεια στο Ισραήλ θα τη χτυπήσει. Τι ακριβώς σημαίνει αυτό; Η απειλή περιλαμβάνει τις βρετανικές βάσεις ή τη βοήθεια που οφείλει να παράσχει στους συμμάχους της. Η απειλή είναι αρκούντως αφηρημένη για να είναι αποτελεσματική. Ο στόχος της είναι αντάξιος της τρομοκρατικής οργάνωσης που την εκτόξευσε. Δεν έχει συγκεκριμένους στρατιωτικούς ή πολιτικούς στόχους. Είναι μια απειλή διά πάσα χρήση.

Αναρωτιέμαι τι έχουν να πουν όσοι συμπατριώτες μας αντιμετωπίζουν τη Χεζμπολάχ και τη Χαμάς με τη συμπάθεια που έχουν επιδείξει έως σήμερα. Ως απελευθερωτικές οργανώσεις των Παλαιστινίων, οι οποίες μπορεί να οδηγούνται σε ακραίες πρακτικές, όμως η καταδίκη τους οφείλει να λάβει υπόψη της τα ελαφρυντικά των κινήτρων. Σε αντίθεση με το Ισραήλ, στο οποίο δεν αναγνωρίζουν κανένα ελαφρυντικό. Δεν ξέρω αν είναι διατεθειμένοι να αποδεχθούν ότι η απειλή κατά της Κύπρου αφορά και την Ελλάδα. Ο πόλεμος στη Γάζα μάς αφορά άμεσα. Ας περιμένουμε τις απόψεις τους, αν και είμαι βέβαιος ότι θα περιμένουμε ματαίως. Είναι δύσκολο να παραδεχθούν ότι ο πόλεμος στη Γάζα είναι πόλεμος της Δύσης με τον ισλαμικό ολοκληρωτισμό. Ακόμη δυσκολότερο να αποδεχθούν ότι η ιστορική μοίρα της Ελλάδας είναι ο δυτικός πολιτισμός τον οποίον υπερασπίζεται το Ισραήλ σε μια περιοχή του κόσμου που απειλείται με αφανισμό.

Πριν από μερικές ημέρες μια δωδεκάχρονη Ισραηλίτισσα κακοποιήθηκε και βιάσθηκε στη Γαλλία. Είναι ένας κρίκος σε μια αλυσίδα από 366 αντισημιτικές πράξεις που καταγράφηκαν μέσα στο 2024. Θα μπορούσε κανείς να πει ότι ο αντισημιτισμός στη Γαλλία είναι σαν το μικρόβιο της ελονοσίας. Μπορεί να χειμάζει για δεκαετίες και να πεταχτεί απ' την αρχή. Κάτι σαν τη Ρωμιοσύνη του Ρίτσου. Η Γαλλία επειδή δεν έζησε τον αντισημιτισμό στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όπως τον έζησε η Γερμανία, τον ενέταξε σιωπηρά στη δημοκρατική ευπρέπεια. Δεν τον έσβησε. Με τόσα εκατομμύρια μουσουλμάνους στην επικράτειά της και τις ενοχές της απέναντι στο αποικιοκρατικό της παρελθόν, η Γαλλία, αν και προπύργιο της Δύσης, κινδυνεύει από τη «νέα εβραιοφοβία», όπως την αποκαλεί ο Αντρέ Τανγκιέφ. Διαφέρει από την παλαιά ως προς το πολιτικό της πρόσημο. Ο παραδοσιακός αντισημιτισμός ήταν προνόμιο της ακροδεξιάς. Τον «νέο» τον διεκδικεί επαξίως η ακροαριστερά.

«Η πορεία κατά του αντισημιτισμού είναι η ένωση όσων υπερασπίζονται την αδιαπραγμάτευτη σφαγή». Τάδε έφη Μελανσόν. Ο ίδιος συμμετείχε σε συλλαλητήριο κατά της ισλαμοφοβίας. Η Αριστερά, έχοντας χάσει την εργατική τάξη από τη Λεπέν, παλεύει να αντικαταστήσει το κοινωνικό κενό με τους μεταναστευτικούς και μουσουλμανικούς πληθυσμούς. Οθεν και ο αντισημιτισμός.

Είναι πολιτικό το ζήτημα της «νέας εβραιοφοβίας»; Ναι, η πολιτική του Νετανιάχου οδηγεί σε αδιέξοδα. Ομως, το πρόβλημα παραμένει κυρίως πολιτισμικό. Αυτή τη στιγμή το Ισραήλ διεξάγει έναν πόλεμο για λογαριασμό της Δύσης. Αντίπαλός του δεν είναι μόνον η Χαμάς ή η Χεζμπολάχ. Εχει να αντιμετωπίσει και τη διείσδυσή τους στις δυτικές κοινωνίες, παραλύοντας τις πολιτικές τους αντιδράσεις.

Η ουδετερότητα είναι δειλία ή υποκρισία. Ο Νετανιάχου είναι απαράδεκτος. Καμία αντίρρηση. Ομως, το Ισραήλ δεν είναι μόνον ο Νετανιάχου. Αυτός έχει ημερομηνία λήξης. Σε αντίθεση με τη Χαμάς, η οποία, όπως είπε ο ναύαρχος Αποστολάκης, μπορεί να είναι τρομοκρατική οργάνωση, όμως έχει στόχο την απελευθέρωση της Παλαιστίνης. Το ίδιο θα έλεγε αν ήταν αρχηγός ΓΕΕΘΑ και χτυπούσε η Χεζμπολάχ την Κύπρο;

Η «νέα εβραιοφοβία» είναι προϊόν της προπαγάνδας κατά της ισλαμοφοβίας. Οι διαφορές ανάμεσα στις δύο φοβίες είναι ορατές διά γυμνού οφθαλμού. Η ισλαμοφοβία στηρίζεται στον φόβο που προκαλεί το ριζοσπαστικό Ισλάμ, την τρομοκρατία και την εχθρότητα απέναντι στον δυτικό πολιτισμό. Η εβραιοφοβία έχει να κάνει με τα συντηρητικά ένστικτα που συνδέονται με τις πιο σκοτεινές στιγμές του πολιτισμού μας. Και έχει ενδιαφέρον να διαπιστώσουμε ότι την ευθύνη αυτής της σύνδεσης την αναλαμβάνουν οι δυνάμεις που επικαλούνται την «πρόοδο».

Ποια είναι η πρόοδος; Η επέλαση του Ισλάμ; Εδώ που τα λέμε θα προτιμούσα τους παραδοσιακούς μπολσεβίκους. Μη με πάρετε και πολύ στα σοβαρά.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Ελλάδα - Αλβανία: Πρόοδος και προκλήσεις

Των **ΙΩΑΝΝΗ ΑΡΜΑΚΟΛΑ** και **ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΙΑΚΑ**

Ενα χρόνο μετά την έναρξη της κρίσης γύρω από τη σύλληψη Μπελέρη, οι στάσεις της ελληνικής κοινής γνώμης παρουσιάζουν έντονη, αν και όχι δυσεξήγητη, αμφισημία. Αυτό προκύπτει από σχετική έρευνα για την Αλβανία, τους Αλβανούς και τις ελληνοαλβανικές σχέσεις που υλοποίησε η Μονάδα Ερευνών Κοινής Γνώμης και Αγοράς του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, σε συνεργασία με το Πρόγραμμα Νοτιοανατολικής Ευρώπης του ΕΛΙΑΜΕΠ, και την ευγενική υποστήριξη του Ιδρύματος Konrad Adenauer - Γραφείο Ελλάδας και Κύπρου. Η έρευνα υλοποιήθηκε στις 15-21 Απριλίου 2024 σε ένα δείγμα 1.165 αποκρινομένων στο σύνολο της επικράτειας.

Πέντε χρόνια μετά την προηγούμενη αντίστοιχη έρευνα που πραγματοποίησαν οι δύο φορείς το 2019, τα πορίσματα καταγράφουν σημαντική βελτίωση σε δείκτες που μετρούν τις κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις, αλλά στασιμότητα, ή και μικρή επιβάρυνση, στα διμερή και πολιτικά θέματα. Πιο συγκεκριμένα, μπορούμε να εντοπίσουμε τα εξής ευρήματα:

Πρώτον, τα προβλήματα σε πολιτικό επίπεδο και οι αρνητικές στάσεις για τις διμερείς διαφορές παραμένουν. Οι θετικές κρίσεις για την Αλβανία αυξήθηκαν (19,5%), αλλά οι ουδέτερες και οι αρνητικές κρίσεις υπερτερούν σαφώς. Υπάρχει μικρή αύξηση του ποσοστού εκείνων που θεωρούν τις διμερείς σχέσεις «κακές», ενώ ο ένας στους δύο ερωτωμένους θεωρεί τις σχέσεις «ούτε καλές ούτε κακές». Υπάρχει υποχώρηση του ποσοστού εκείνων που θεωρούν ότι παραβιάζονται τα δικαιώματα της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία, αλλά το ποσοστό είναι γενικά πολύ υψηλό (70%). Συγχρόνως, σχεδόν οκτώ στους δέκα ερωτωμένους (79,5%) θεωρούν κάπως ή πολύ σημαντικό να έχει καλές σχέσεις η Ελλάδα με την Αλβανία.

Δεύτερον, η υπόθεση Μπελέρη, που μονοπώλησε το ενδιαφέρον των ελληνικών ΜΜΕ, φαίνεται να αποτελεί επιβαρυντικό παράγοντα, αλλά σε μικρότερο βαθμό από το αναμενόμενο. Μόνο δύο στους δέκα ερωτωμένους (18,5%) θεωρούν το θέμα ως το πιο σημαντικό ζήτημα στις διμερείς σχέσεις. Συγχρόνως, η κοινή γνώμη αναγνωρίζει ότι τα ελληνικά ΜΜΕ είχαν μάλλον μονόπλευρη στάση ως προς το θέμα, ενώ θεωρεί ότι ΗΠΑ και χώρες της Ε.Ε. δεν υποστήριξαν την Ελλάδα στην εν λόγω υπόθεση.

Αλλά, τρίτον, υπάρχουν σημαντικά στοιχεία βελτίωσης των σχέσεων σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο. Οι θετικές κρίσεις για τους Αλβανούς εν γένει αυξήθηκαν κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες από το 2019 στο 57%, με τις αρνητικές κρίσεις μόλις στο 6,5%. Αυξήθηκαν κατά 19 ποσοστιαίες μονάδες από το 2019 εκείνοι που θεωρούν ότι οι δύο χώρες είχαν αμοιβαία οφέλη από τις οικονομικές τους σχέσεις. Εντυπωσιακά θετικά και διαρκώς βελτιούμενα είναι τα ποσοστά στάσεων στο θέμα της αλβανικής μετανάστευσης. Τρεις στους τέσσερις ερωτωμένους (77,5%) θεωρούν ότι οι Αλβανοί μετανάστες συνέβαλαν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας. Περισσότεροι από οκτώ στους δέκα (82,5%) δεν βλέπουν καμία απειλή από την αλβανική μετανάστευση. Ενώ σχεδόν εννέα στους δέκα θεωρούν τα παιδιά των Αλβανών μεταναστών πλήρως ενσωματωμένα στην ελληνική κοινωνία.

Τέλος, τα δυναμικά στρώματα της ελληνικής κοινωνίας δείχνουν περισσότερο θετικά διακείμενα προς την Αλβανία και τους Αλβανούς. Για παράδειγμα, η υποστήριξη στην ένταξη της Αλβανίας στην Ευρωπαϊκή Ενωση είναι πολύ υψηλότερη στις ηλικίες 17-34, καθώς και στους ερωτωμένους υψηλού μορφωτικού επιπέδου.

Η μεγάλη εικόνα που διαμορφώνεται από την έρευνα αναδεικνύει τη σημαντική βελτίωση των σχέσεων σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο, με τα αρνητικά στερεότυπα που κυριαρχούσαν σε προηγούμενες δεκαετίες να έχουν δώσει τη θέση τους σε θετικές εκτιμήσεις και σαφώς βελτιωμένες σχέσεις. Η δε επιτυχής ενσωμάτωση των Αλβανών στην οικονομική και την κοινωνική ζωή του τόπου μας αποτελεί ιδιαίτερα θετικό παράδειγμα όχι μόνο για την περιοχή μας αλλά και για όλη την Ευρώπη, στην οποία ο εθνολαϊκισμός και η ανησυχία για τη μετανάστευση είναι σε κατακόρυφη αύξηση.

Η θετική αυτή εικόνα όμως θα μπορούσε να υπονομευθεί από τα συνεχιζόμενα διμερή προβλήματα, από την έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο κυβερνήσεων, καθώς και από εκατέρωθεν άστοχες και για εσωτερική «κατανάλωση» ενέργειες, που τείνουν να κλιμακώνουν τις διπλωματικές εντάσεις. Είναι επιτακτική ανάγκη να βρεθεί τρόπος συνεννόησης και αποκλιμάκωσης της κρίσης που επικρατεί στις σχέσεις Ελλάδας - Αλβανίας από τη σύλληψη Μπελέρη και εφεξής. Γι' αυτό θα χρειαστούν διπλωματικές πρωτοβουλίες και κατανόηση για τις ευαισθησίες της κάθε πλευράς.

Ο κ. Ιωάννης Αρμακόλας είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και κύριος ερευνητής και επικεφαλής του Προγράμματος Νοτιοανατολικής Ευρώπης του ΕΛΙΑΜΕΠ.
Ο κ. Γιώργος Σιάκας είναι επίκουρος καθηγητής στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και διευθυντής Ερευνών της Μονάδας Ερευνών Κοινής Γνώμης και Αγοράς του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Η ευαισθησία στο virality

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ο τρόπος με τον οποίο η κυπριακή δημόσια σφαίρα –και δη αυτή των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης– αντιδρά σε οτιδήποτε viral αποκτά ξεχωριστό ενδιαφέρον όσο, συχνότερα πλέον, ενσωματώνεται σε αυτή περιεχόμενο το οποίο αγγίζει προσλήψεις πολιτικής, κοινωνικής ή ταυτοτικής φύσης. Μέσα σε λιγότερο από λίγες εβδομάδες όλοι σπεύσαμε να αναλύσουμε το «φαινόμενο Φειδίας» και πώς ο νεαρός δημιουργός περιεχομένου ήρθε τρίτος στις ευρωεκλογές.

Μόλις ξεπεράσαμε αυτό, ένα βίντεο στο TikTok –με την ομιλία ενός αριστούχου απόφοιτου του Πανεπιστημίου Κύπρου, που ουσιαστικά προανήγγειλε την αναχώρησή του από την Κύπρο λόγω συνθηκών– όχι μόνο έγινε viral αλλά στάθηκε και η αφορμή για ένα ενδιαφέρον debate. Με την περίπτωση του Φειδία μάλιστα (ιδού και το «προηγούμενο Φειδίας» στο οποίο αναφερθήκαμε) να αποτελεί και το συγκριτικό πεδίο αντιπαραβολής για σκοπούς επιχειρηματολογίας.

Αποκτά, όντως, ξεχωριστό ενδιαφέρον πώς η πλειοψηφία του κόσμου που δικαιώνει την όντως θαρραλέα ομιλία ενός αριστούχου απόφοιτου (που μας λέει ουσιαστικά πως θα μεταναστεύσει, γιατί στην Κύπρο δεν υπάρχει προοπτική αν δεν γνωρίζεις κάποιον ή αν δεν είσαι κομματικός) ψήφισε ή όχι τον Φειδία. Ακόμη σημασία έχει αν όντως η αντίδραση για το virality του ενός στα ΜΚΔ αποτελεί όντως λόγο εκλογής ή, ακόμη σημαντικότερα, αν όλοι αυτοί που δικαιώνουν τον νεαρό απόφοιτο βρίσκουν προβληματική ή όχι την εκλογή Φειδία. Τέλος, τη μεγαλύτερη σημασία έχει αν τελικά ο κόσμος των ΜΚΔ και δη αυτός του virality έχει δύο ταχύτητες: Μεταξύ αυτών που δεν έχουν καμιά αντιπροσωπευτικότητα –αλλιώς θα ζούσαμε σε μια χώρα χωρίς Φειδίες και αυτών που απλώς λαμβάνουν μια θέση για χάρη της συζήτησης και μόνο– πράγμα που σημαίνει πως θα αντιδρούν σε μια χώρα που εφεξής θα εκλέγει Φειδίες.

> *Ολο και πιο συχνά και πιο έντονα η κοινή γνώμη στην Κύπρο θα αντιδρά σε πράγματα που θα γίνονται viral.*

Σε αυτό το τελευταίο αξίζει κανείς να αναζητήσει τον τρόπο με τον οποίο βιώνουμε την πρώιμη σχηματοποίησης της ευαισθησίας του μέσου Κύπριου απέναντι σε θέματα που γίνονται viral, ανεξαρτήτως αν αυτά αποτελούν, ως προς το περιεχόμενο, σαχλά βίντεο με ρεψίματα σαν του Φειδία ή μια ομιλία ενός αριστούχου που επιλέγει να πάρει μια θέση. Προφανώς και οι δύο θα βρούνε τον δρόμο τους, ο ένας εξελέγη ευρωβουλευτής και ο άλλος, πιθανόν, να έχει μια λαμπρή επαγγελματική σταδιοδρομία στο εξωτερικό. Αυτό που ωστόσο μένει είναι το πώς αλληλοεπιδρά ο μέσος Κύπριος χρήστης, πώς επιχειρηματολογεί, πώς αντιδρά ως προς το θυμικό του και –στο τέλος– τι συμπέρασμα αυτό εξάγει για την ψυχολογία του, την ιδιοσυγκρασία του, τη νοοτροπία μας στην Κύπρο –ακόμη και ζητήματα όπως την εκλογική συμπεριφορά.

Και η ανάλυση αυτής της συμπεριφοράς ίσως να μας δώσει κάποτε, με όρους παραδοξότητας, και μια εγγενή αντίφαση. Αυτή του μη μετασχηματισμού της αντίδρασης από κριτική προσέγγιση σε ενεργητική αλλαγή παραδείγματος ή νοοτροπίας. Ή ακόμη εντονότερα: Την υποκρισία ανάμεσα στο ευδιάκριτα καταδικαστέο και απορριπτέο προς την αποδοχή του άλογου ως απάντηση που θα βελτιώσει τα πάντα. Αυτό ερμηνεύει συμπεριφορικά και το πως 70 και πλέον χιλιάδες συμπατριώτες μας ψήφισαν Φειδία σε μια χώρα όπου οι αριστούχοι απόφοιτοι του Πανεπιστημίου Κύπρου χαιρετούν.

Όλο και πιο συχνά και πιο έντονα η κοινή γνώμη στην Κύπρο θα αντιδρά σε πράγματα που θα γίνονται viral. Καλό θα ήτανε την ευαισθησία στο virality αυτό να την ψηλαφίσουμε, να διακρίνουμε την απόσταση μεταξύ συναισθηματισμού και επιχειρηματολογίας και, τέλος, να προσπαθήσουμε να δούμε πώς και γιατί σκέφτεται η κοινωνία εκεί έξω (εντός και εκτός ΜΚΔ). Θα ήταν μια καλή αφετηρία για όλους μας να κατανοήσουμε λίγο καλύτερα τους εαυτούς μας.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

EPA/HAITHAM IMAD

Παλαιστίνιοι επιθεωρούν έναν κρατήρα οβίδας μετά από ισραηλινό στρατιωτικό χτύπημα κοντά στις σκηνές τους σε στρατόπεδο εκτοπισμένων στην περιοχή Χαν Γιού, στη νότια Λωρίδα της Γάζας.

Η διπλωματία στην εποχή της ακροβασίας

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Τι εννοεί ο ηγέτης της Χεζμπολάχ Χασάν Νασράλα σε σχέση με την Κύπρο; Τι τρέχει ή τι μπορεί να τρέξει; Όλοι γνωρίζουμε: η Μέση Ανατολή δεν έχει μόνο λογικούς πολιτικούς, δεν έχει μόνο λογικά κινήματα. Όπως όλοι γνωρίζουμε, έχει και παράλογους, έχει κινήματα που τρέφουν και τρέφονται από τον φανατισμό και τις απειλές. Η Γάζα είναι η πιο χαρακτηριστική απόδειξη- Χαμάς (7/10), ύστερα ο «πόλεμος» του Νετανιάχου. Η Κύπρος είναι δίπλα από την πιο δύσκολη, πύρινη γειτονιά του πλανήτη. Χρειάζεται σοφία και προνοητικότητα από την πλευρά της ηγεσίας της για να διαχειριστεί μια πολεμική σύγκρουση με απροσδιόριστες επιπτώσεις στο μέλλον.

Σύμφωνα με το Reuters (19/6), ο ηγέτης της Χεζμπολάχ Χασάν Νασράλα σε τηλεοπτικό διάγγελμα είπε ότι «σε περίπτωση που οι εχθροπραξίες με τον ισραηλινό στρατό κλιμακώνονταν σε έναν ευρύτερο πόλεμο, τότε οι μαχητές του κινήματος θα αγωνίζονταν «χωρίς κανόνες» και «χωρίς περιορισμούς. Πουθενά στο Ισραήλ δεν θα υπήρχε ασφάλεια από τις επιθέσεις της Χεζμπολάχ», κάνοντας λόγο ακόμη και για ενδεχόμενους στόχους στη Μεσόγειο Θάλασσα. Ενώ απείλησε για πρώτη φορά την Κύπρο», λέγοντας ότι η Χεζμπολάχ θα μπορούσε να τη θεωρήσει «μέρος του πολέμου, εάν εξακολουθήσει να επιτρέπει στο Ισραήλ να χρησιμοποιεί τα αεροδρόμια και τις βάσεις της για στρατιωτικούς σκοπούς».

Μην πάμε μακριά. Στις 22 Μαΐου η Παλαιστινιακή Αρχή (Π.Α.)έστειλε καθαρό μήνυμα στη Λευκωσία. Έγραψε ότι «οκτώ μέλη της Ε.Ε. αναγνωρίζουν ήδη την Παλαιστίνη, μεταξύ αυτών και "η Ελληνική Διοίκηση της Νότιας Κύπρου". Ύστερα η Π.Α. έκανε ένα βήμα πίσω και το ΥΠΕΞ στη Λευκωσία αντί να δει το ουσιώδες μίλησε για «λάθος του μεταφραστή», ως συνήθως ειδικοί στο να κοροϊδευόμαστε μεταξύ μας. Τώρα μίλησε ο Χασάν Νασράλα και το κλίμα στη νήσο άλλαξε, γιατί γνωρίζουμε ότι η Χεζμπολάχ διασυνδέεται με το Ιράν και, όλοι προβληματιζόμαστε «μήπως το εννοεί»; Τι ακριβώς σημαίνει η απαράδεκτη απειλή Νασράλα ότι «η Κύπρος να καταστεί μέρος του πολέμου»;

Η μεγάλη εικόνα: ένα είναι ο απαράδεκτος Νασράλα, άλλο είναι οι πολιτικές της Λευκωσίας. Ο Ν. Χριστοδουλίδης επιμένει να μη βλέπει ότι η διαχείριση του πολέμου απαιτεί ισορροπίες με «δύο μάτια» σε μια περιοχή όπου ο παραλογισμός πάει κι έρχεται. Ακόμα και ένας πρωτοετής φοιτητής των πολιτικών επιστημών κατανοεί ότι σε μια πολύπλοκη εξίσωση το να βάζεις όλα τα αβγά σου στο καλάθι του Νετανιάχου, ίσως οδηγήσει σε επικίνδυνες εξελίξεις. Η απουσία μιας διπλωματίας με ισορροπίες φέρνει την Κύπρο πιο κοντά σε περιπέτειες. Αυτό επηρεάζει και το Κυπριακό, ωστόσο, ο Ν. Χριστοδουλίδης αδιαφορεί για την ουσία του, το ενδιαφέρον του επικεντρώνεται στην επικοινωνιακή διαχείριση του αδιεξόδου, να «δείχνει», όχι να κάνει. Μια ακόμα απόδειξη η επί διήμερο πανηγυρική ατμόσφαιρα για το ταξίδι Κόμπου στις ΗΠΑ και η πώληση της ψευδαίσθησης ότι η Κύπρος είναι «πυλώνας σταθερότητας». Ο Ν. Χριστοδουλίδης με γραπτή του δήλωση «εξέφρασε μεγάλη ικανοποίηση για τη συμφωνία θεσμοθέτησης Στρατηγικού Διαλόγου της Κ.Δ. και των ΗΠΑ κατά την επίσκεψη του ΥΠΕΞ Κ. Κόμπου στις ΗΠΑ, «από σήμερα η διμερής σχέση της χώρας μας με τις ΗΠΑ ενισχύεται σημαντικά». Τρία θέματα, 1) Χρήσιμη η «αναβάθμιση». Αλλά πώς; Έχουμε κάποιον τρόπο/μέθοδο να την αξιολογήσουμε; 2) Τι σημαίνει «από σήμερα»; Πού ήταν χθες; Αφού μάθουμε, τότε θα αξιολογήσουμε και το πού είναι σήμερα. 3) Η αναβάθμιση προκύπτει με στοιχεία (λ.χ. αριθμοί για τις εμπορικές σχέσεις, τις πολιτιστικές ανταλλαγές). Οι γενικολογίες δεν είναι μια πειστική πολιτική. Όλοι οι πρόεδροι της Κύπρου έβαζαν τις σχέσεις με τις ΗΠΑ ψηλά, οι σχέσεις διαχρονικά ήταν σε πολύ καλό επίπεδο. Ας υποθέσουμε ότι η «αναβάθμιση» έφτασε προχθές. Τότε η υπογραφή της συμφωνίας Τουρκίας-ΗΠΑ που έφτασε στις 13 Ιουνίου και με την οποία η Τουρκία θα παραλάβει 40 F-16 και θα εκσυγχρονίσει άλλα 79, τι ακριβώς είναι; Εδώ μετράμε αριθμούς: 40 συν 79.

Στο επίμαχο ζήτημα που συνδέεται με τις απειλές Νασράλα: ο Ν. Χριστοδουλίδης «ψηφίζει» Νετανιάχου για ιδιοτελείς λόγους, πρώτο, για να διαχειρίζεται το αδιέξοδο στο Κυπριακό με τις πλάτες του εβραϊκού λόμπι στις ΗΠΑ, δεύτερο, για να εμφανίζεται στην κοινή γνώμη ότι έχει «κινητικότητα» και, τρίτο για να «μετριάζει» τις δικές του βαρύτατες ευθύνες για το στρατηγικό αδιέξοδο, 2017-20.

Αλλά ένα μικρό κράτος με ελάχιστα μέσα στη διάθεσή του (προσωπικό, μέσα, επιρροές), επικεντρώνεται στον κύριο στόχο και όλα τα άλλα είναι «συμπληρωματικά». Ο κύριος στόχος είναι η μέσα από τη συμμετοχή μας στην Ε.Ε., συστηματική εργασία για να στήσουμε μέσω Ε.Ε. project επίλυσης του Κυπριακού –έργο δύσκολο, επίπονο, απαιτητικό. Ο διασκορπισμός δυνάμεων, η σπατάλη πολιτικού κεφαλαίου σε πολιτικές με κύριο στοιχείο τους την εσωτερική κατανάλωση, δεν παράγουν οτιδήποτε, πωλούν ένα ή δύο λεπτά δημοσιότητας στα δελτία των 8. Μια χώρα που το 37% του εδάφους της τελεί υπό στρατιωτική κατοχή δεν είναι «πυλώνας σταθερότητας», όπως δήλωσε για πολλοστή φορά ο Ν. Χριστοδουλίδης. Αντίθετα, είναι πυλώνας αστάθειας, γραμμή κατοχής, νεκρή ζώνη και μη συμμετοχή στη Ζώνη Σένγκεν. Κατά τον Γιάννο Κρανιδιώτη το σημερινό στάτους κβο στη νήσο είναι «επικίνδυνο, με ένα εύθραυστο σύνορο, εστία σύγκρουσης, μια αντιπαράθεση που διαιωνίζεται, αποσταθεροποιητικός παράγοντας για όλη την ευρύτερη περιοχή».

www.larkoslarkou.org.cy

Οι 27 πάντως δεν έλαβαν το μήνυμα της κάλπης

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Μετά την εκλογή του Φειδία Παναγιώτου στις ευρωεκλογές της 9ης Ιουνίου, η τάξη που άρχει της Κύπρου υποσχέθηκε πως πήρε το μήνυμα, πως ήρθε το χαμπάρι της απαξίωσης, της έλλειψης ελπίδας, των αποτελεσμάτων του κυνισμού και της απολιτίκ διεκδίκησης της εξουσίας στην οποία τα ίδια τα κόμματα επιδίδονται όσο υπάρχει Κυπριακή Δημοκρατία.

Δύο εβδομάδες μετά δεν ξέρω αν λήφθηκε το μήνυμα και αν ήρθε το χαμπάρι, ή αν οι αλλαγές θα είναι διακοσμητικές – για παράδειγμα με περισσότερη παρουσία των κομμάτων στο Tik Tok (όπως βιντεάκια στα οποία ο Μαρίνος Σιζόπουλος θα κάνει pranks σε υπέργηρους ΕΔΕΚίτες).

Η συζήτηση επιπέδου «πού πήγαμε και δεν μας άρεσε» που γίνεται για τον Φειδία Παναγιώτου και για την ομιλία της αποφοίτησης του Λάμπρου Διονυσίου από χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης που προέρχονται από τις γενιές που απέτυχαν να διορθώσουν τη χώρα προς το παρόν είναι γεμάτη γκρίνιες και άγονες διαπιστώσεις χωρίς προτάσεις. Ίσως μεσοπρόθεσμα ο νέος μας ευρωβουλευτής καταφέρει να ανοίξει την όρεξη όσων απαξιώνουν την Ε.Ε. και την πολιτική να μάθουν περισσότερα και να ασχοληθούν, παράλληλα με το δικό του ταξίδι. Ίσως όχι.

Εκεί που πάντως σίγουρα δεν πήγαν κάποια άλλα μηνύματα, ήταν στον 11ο όροφο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις Βρυξέλλες, όπου οι 27 ηγέτες που εκλέγουμε σε διαφορετικές εκλογές σε ακανόνιστα χρονικά διαστήματα και με διαφορετικές προτεραιότητες, δεν αντιλήφθηκαν πως η στροφή της Ευρώπης προς την Άκρα Δεξιά τους υποχρεώνει να βρουν λύσεις και να μην αναλώνονται στο πόσες καρέκλες θα αναλάβουν για πόσα χρόνια.

Η φαεινή ιδέα των ηγετών του ΕΛΚ (όπου συμμετέχει και ο δικός μας Πρόεδρος και η δική μας αντιπολίτευση) να πουκουππίσουν τις διαδικασίες επιλογής της ηγεσίας της Ε.Ε., δείχνει πως προτίμησαν να εκμεταλλευτούν το προσωρινό πλεονέκτημα που τους έδωσε το εκλογικό αποτέλεσμα, (όπου η Ακροδεξιά δράτζιασε σε χώρες κλειδιά, αλλά περιορίστηκε σε πολλές άλλες, αποτρέποντας την πλήρη στροφή) για να ξεκαθαρίσουν λογαριασμούς με τους σοσιαλιστές.

Για κάποιους στο ΕΛΚ, όπως τον Μάνφρεντ Βέμπερ, αυτό ίσως βγει σε καλό, γιατί θα δώσει την αφορμή για συνεργασίες με τα πιο συντηρητικά και ακροδεξιά κόμματα που θέλουν να βρίσκονται στο παιχνίδι. Όμως δεν το έκαναν προκρίνοντας μετεκλογικές συμμαχίες μαζί τους εξ αρχής. Αν το ζητούμενο ήταν ο σεβασμός της ψήφου των πολιτών, θα καλούσαν από την πρώτη στιγμή τη Τζόρτζια Μελόνι στο τραπέζι.

Όσα έγιναν τη Δευτέρα είναι εμβληματικά των τάσεων και στην Κύπρο και πανευρωπαϊκά. Η Κεντροδεξιά φλερτάρει με την Άκρα Δεξιά που η ίδια δημιούργησε αντί να δίνει λύσεις στα προβλήματα τα οποία οι πολιτικές τάξεις αγνοούν, γιατί στόχος κάποιων δεν ήταν ποτέ οι λύσεις αλλά η εξουσία. Η Κεντροαριστερά κοιτάζει αμήχανα, πιάνεται εξ απροόπτου και δεν γνωρίζει πώς να αντιδράσει με μια συνεκτική δική της απάντηση. Και οι αιώνιοι ρυθμιστές ψάχνουν τον ρόλο τους.

Κάποια στιγμή, ενδεχομένως την άλλη Πέμπτη, οι 27 εκλεγμένοι από τους πολίτες τους ηγέτες θα καταφέρουν να βάλουν ξανά στις ράγες τις διαδικασίες για το ποιος θα ηγηθεί της Ε.Ε., και πώς θα κινηθούν οι 27 χώρες μας την επόμενη πενταετία. Οι καθυστερήσεις θα είναι η αφορμή να χαθούν ευκαιρίες να ξεκινήσει το συντομότερο η δουλειά για την αντιμετώπιση των κρίσεων που συνεχίζονται γύρω μας, στην Ουκρανία, στη Μέση Ανατολή, στο περιβάλλον και όχι μόνο.

Όμως η επόμενη ημέρα θα έρθει. Και θα πρέπει οι πολίτες των 27 χωρών να αντιληφθούμε πως όπως οι ηγέτες μας στο εσωτερικό των κοινωνιών μας συμπεριφέρονται ως κομματάρχες, έτσι συμπεριφέρονται και στις Βρυξέλλες. Υποσκάπτοντας οι ίδιοι τις λύσεις και τη συνεργασία που τον υπόλοιπο καιρό προσπαθούν να χτίσουν.

Και να θυμόμαστε όταν μουρμουρούμε για το δημοκρατικό έλλειμμα της Ε.Ε., πως οι όποιες λύσεις προτάθηκαν, όπως η εκλογή του Προέδρου της Κομισιόν από τους πολίτες, η απόδοση της δυνατότητας στο Κοινοβούλιο να προτείνει νόμους, ή η εκλογή ευρωβουλευτών από ενιαία λίστα από όλη την επικράτεια της Ε.Ε., δεν μπλοκαρίστηκαν από τους κακούς τεχνοκράτες των Βρυξελλών. Μπλοκαρίστηκαν από τις κυβερνήσεις των 27 κρατών μελών που εμείς εκλέγουμε.

ykakouris@gmail.com

Τάβλι στο χωριό

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Κυριακή πρωί, λίγο μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας και στον καφενέ του μικρού ορεινού χωριού, στήθηκε ένα πραγματικό γλέντι, ένα συμπόσιο στη μνήμη των τεθνεώτων. Μια συνήθεια η οποία χάνεται στα βάθη των αιώνων και καταγράφεται από αρχαίους συγγραφείς. Ζιβανία, κρασί, καφέδες, ταχινόπιττες, ελιόπιττες, τυρόπιττες, ριζόγαλα, φρούτα εποχής και πολλά γλυκίσματα. Όλα προσφορά των συνδαιτυμόνων του πνευματικού συμποσίου της πίστεως, το οποίο ενώνει μυστικά τους ζώντες με τους κεκοιμημένους, τους ανθρώπους με τον Θεό και τελικά κατεβάζει για λίγες στιγμούλες τον παράδεισο στη γη. Σιγανά και ταπεινά, όλα αυτά τα μικρά και άσημα αποτελούν το καλύτερο αντίδοτο στη θλίψη και την κατάθλιψη, αφού το φαγητό και η καλή παρέα «έξω βάλλουν» την καταραμένη μοναξιά και τη δαιμονιώδη θλίψη.

Σε μια γωνιά του καφενέ, οι παλιοί καλοί φίλοι το έριξαν στο τάβλι, με βραβείο, ένα λίζο, ένα λουκούμι. Πειράγματα, γέλια και φωνές, με τις αναμνήσεις να στροβιλίζονται, μόνο στα καλά και ωραία. Λίγο πιο κάτω, οι καλές γυναίκες του χωριού θυμήθηκαν το παλιό και ωραίο παρελθόν και δεν σταματούσαν το γέλιο. Τόσο απλά, τόσο χαρούμενα και τόσο όμορφα. Τελικά πολλά δεν θέλει ο άνθρωπος για να βρει την αληθινή χαρά.

Έλα όμως που η ζωή δεν είναι πάντα αγγελικά πλασμένη. Οι πολλές κουβέντες έφεραν στην επιφάνεια, πάθη και μικρότητες, ακόμη και ξεχασμένα εγκλήματα. Σχεδόν όλα τα δράματα, ξεκινούσαν από κτηματικές διαφορές και τέλειωναν με ανεκπλήρωτους έρωτες. Πριν από μερικά χρόνια, αρκούσε με ένα φαρμακερό βλέμμα στον καφενέ και η φοβερή τιμωρία της απόρριψης, οδηγούσε σε εξορία από το χωριό. Με τη συνδρομή και της σπιτικής ζιβανίας άνοιξαν τα στόματα και μεταξύ εξομολογήσεων και κατακρίσεων, βγήκαν πολλές πικρές αλήθειες στη φόρα. Τα χρόνια πέρασαν και ο θάνατος ο οποίος εγγίζει, δεν άφησε πολλά περιθώρια για να παραμείνουν στο σκοτάδι, πολλά ανομολόγητα μυστικά και πάθη. Οι χρόνιες ενοχές, ο φόβος του τέλους, η ανάγκη για εξιλέωση και η ελπίδα για λύτρωση, φώτισε πολλές σκοτεινές ψυχές, οι οποίες πλέον ήταν λουσμένες με το φως της ημέρας.

Η ζωή μας είναι τελικά, μια παρτίδα τάβλι, έλεγε ένας σοφός γεροντάκος, ο οποίος δεν έσβηνε το τσιγάρο και δεν σταματούσε να πίνει σφηνάκια με ζιβανίες. Ξεκινούμε με τη σιγουριά της νίκης, απολαμβάνουμε την αδρεναλίνη της μάχης και ανεβοκατεβαίνουμε από τυχερές και άτυχες ζαριές. Αν στο τέλος της ημέρας νικήσουμε, θα απολαύσουμε τον λίζο. Αν πάλι χάσουμε, πάλι κερδισμένοι είμαστε, αφού απολαύσαμε το παιχνίδι. Μήπως και ο μέγιστος των ποιητών ο Κωνσταντίνος Καβάφης, αυτά άκουε εκεί στην πολύβουη Αλεξάνδρεια και έγραψε την αιώνια «Ιθάκη».

Το πρωινό συμπόσιο δεν τέλειωσε ποτέ, αφού ήρθε και κόλλησε με το μεσημεριανό γεύμα. Το ψητό της Κυριακής, με τις φρέσκες σαλάτες, συνοδευόμενο από καλό σπιτικό κρασί και ζιβανία. Τόσο λιτά, αλλά και τόσο σπουδαία. Καμία «γκουρμεδιά» κανένα πανάκριβο φαγητό, δεν μπορούσε να συγκριθεί με το φαγητό της μαμάς, με το συμπόσιο της αγάπης. Οι κουβέντες ατέλειωτες, τα γέλια σπαρταριστά και οι ψυχές αγάλλονταν. Ακολούθησαν οι μελωμένες πισίες, τα συγκλονιστικά δάκτυλα των κυριών και το ξεχωριστό γαλατομπούρεκο. Όλα κινούνταν στη σφαίρα της χαράς, χωρίς κρίσεις και κατακρίσεις, χωρίς το δαιμονικό γιατί και χωρίς τα πονηρά βλέμματα, τα οποία σπάζουν κόκκαλα και ψυχές.

Αποκορύφωμα του συμποσίου οι ψαλμωδίες, ο χορός και το τραγούδι. Πρώτα το απολυτίκιο της Εκκλησίας του χωριού και μετά τα λαϊκά άσματα, χωρίς μουσικά όργανα και χωρίς την έγνοια της παραφωνίας. Οι χοροί και τα πειράγματα εναλλάσσονταν μεταξύ ζιβανίας και κρασιού. Τα αγαπημένα τραγούδια των κεκοιμημένων ήρθαν στο προσκήνιο, χωρίς δάκρυα και κλάμα, αλλά με μια μυστική βεβαιότητα ότι όλοι ήταν παρόντες, ζώντες και νεκροί, στο συμπόσιο της χαράς. Τραγουδήθηκαν και οι διαχρονικοί στίχοι της Ευτυχίας Παπαγιαννοπούλου: «δυο πόρτες έχει η ζωή, άνοιξα μια και μπήκα, σεργιάνισα ένα πρωινό, κι ώσπου να 'ρθει το δειλινό από την άλλη βγήκα»... χωρίς κανείς να επιχειρεί συγκρίσεις με τις ερμηνείες του Καζαντζίδη και της Μαρινέλας.

Σε όλο αυτό το γλέντι, απουσίαζαν το facebook, το twitter, το instagram και το tik tok, χωρίς να λείπουν τα παιδιά. Αλλά δεν υπήρχε καμία ανάγκη για καταφυγή στη «φρικτή» οθόνη του κινητού. Ο καθαρός αέρας του βουνού, οι «καθαρές» ψυχές, οι ατέλειωτες κουβέντες και η αληθινή επικοινωνία, υπερκάλυψαν κάθε ανάγκη για ψεύτικη παρηγοριά. Τελικά η πραγματική ευτυχία βρίσκεται στα μάτια που γελούν, στο πρόσωπο που λάμπει, στον λόγο που ειρηνεύει και στις βασανισμένες ψυχές, οι οποίες ακτινοβολούν μυστικά την υπερκόσμια χαρά.

kaparispan@yahoo.gr

Ξυλοκόπημα, έγκυρη γνώση και ευθυκρισία

Του **ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ**

Ο Απόστολος Λύτρας, «ο γνωστός ποινικολόγος» των Αθηνών κατά τους μιντιακούς κατασκευαστές της δικηγορικής διασημοκρατίας, σχεδόν σακάτεψε στο ξύλο τη γυναίκα του, ομολογώντας δημοσίως, κατόπιν, πόσο την «υπεραγαπά». Η αίσθηση της γελοιότητας συχνά απουσιάζει από άτομα που η μοναδική έγνοια τους είναι να σώσουν το τομάρι τους. Ένδειξη της «υπεραγάπης» του ήταν, αναμφίβολα, η μεταφορά της συζύγου σε νοσοκομείο, προκειμένου αυτή να δεχθεί ιατρική φροντίδα για τα τραύματα που της προκάλεσε. Κατά τούτο ο κ. Λύτρας παρείχε ολοκληρωμένο σέρβις.

Καθότι ο βίαιος χαρακτήρας δεν συσχετίζεται απαραίτητα με μειωμένη ευφυία, διαισθανόμενος ότι η σωματική βλάβη που επέφερε θα αποκαλυπτόταν, το πιθανότερο είναι ότι κ. Λύτρας συμφώνησε να μεταφέρει τη γυναίκα του στο νοσοκομείο, νοουμένου ότι το ζεύγος θα προέβαλε ως κοινό αφήγημα για τα αίτια του τραυματισμού της την «πτώση από σκάλα». Το αφήγημα, όσο και όπως προβλήθηκε, δεν έγινε πιστευτό από τον ευσυνείδητο γιατρό που εξέτασε το θύμα. Αυτό το στοιχείο έχει γνωσιολογικό ενδιαφέρον, με ευρύτερες προεκτάσεις.

Όταν κάποιος ισχυρίζεται ότι «το Ψ [τραυματισμός] προκλήθηκε από το Χ [πτώση από σκάλα]», η εξήγησή του δεν είναι απαραίτητα έγκυρη. Πώς μπορούμε να διακριβώσουμε αν είναι αληθής; Οποιαδήποτε εξήγηση υπόκειται σε εμπειρικό έλεγχο. Δεδομένου ότι γνωρίζουμε το αιτιατό Ψ (εν προκειμένω, «εκχυμώσεις και οίδημα προσώπου [...], τούφες μαλλιών στα ρούχα και στο σώμα», κ.λπ.), αναρωτιόμαστε ποιο είναι το πιθανότερο αίτιο που το προκάλεσε. Το από τον ενδιαφερόμενο προβαλλόμενο αίτιο Χ υπόκειται σε έλεγχο αληθείας.

Όσο πιο σαφείς και αλληλοσυνδεόμενες είναι οι ενδείξεις του Ψ και όσο πιο πολλά γνωρίζουμε πώς αυτές παράγονται, τόσο περισσότερο αποκλείουμε δυνατούς μηχανισμούς εξήγησης, προκειμένου να καταλήξουμε στον πιο εύλογο. Οι γιατροί, οι δικαστές, και οι ντετέκτιβ χρησιμοποιούν αυτή την απαγωγική (deductive) μέθοδο εξήγησης συστηματικά. Ο δημόσιος βίος θα γινόταν ορθολογικότερος αν τη χρησιμοποιούσαμε ευρύτερα – από το σιδηροδρομικό δυστύχημα των Τεμπών και τη βύθιση του πλοίου μεταναστών «Ανδριάνα» (πνίγηκαν 600 άτομα) πέρυσι, μέχρι το σκάνδαλο Novartis και τη χρεοκοπία της χώρας το 2010. Φυσικά υπάρχουν διαφορές μεταξύ τους, αλλά η γενική αρχή παραμένει: αναζητούμε τα πλέον εύλογα αίτια που προκάλεσαν το φαινόμενο που μας ενδιαφέρει.

Οι αντιφάσεις του κ. Λύτρα δείχνουν ότι το γνωρίζει αυτό, έστω κι αν τον βολεύει ρητορικά ο αγνωστικισμός («δεν ξέρω τι με έπιασε»). Οι γροθιές του δεν ήταν αυτόματες ή «ενστικτώδεις» κινήσεις αλλά εμπρόθετες ενέργειες. Εκδήλωσε τον θυμό του ασκώντας μανιώδη σωματική βία, γεγονός που, πιθανότατα, μαρτυρεί βίαιο χαρακτήρα, ο οποίος χρήζει, όπως είπε, «θεραπείας». Αν ο αμόρφωτος μαφιόζος στην κωμωδία «Ανάλυσέ το» ζητάει ψυχοθεραπεία, είναι πολιτικώς ορθό να τη ζητάει και «ο γνωστός ποινικολόγος», εκπέμπει τα σωστά μηνύματα στον «θεραπευτικό» κώδικα που, ως μοντέρνοι, αποδεχόμαστε.

Πρώτο συμπέρασμα, λοιπόν. Η εξήγηση που προβάλλει ένα άτομο, οργανισμός ή κυβέρνηση θα πρέπει να περάσει από απαιτητικούς εμπειρικούς ελέγχους πριν γίνει αποδεκτή. Όταν ο κυβερνητικός εκπρόσωπος λ.χ. λέει ότι όσα αναφέρονται στο πρόσφατο ντοκιμαντέρ του BBC για τη συμμετοχή του Λιμενικού (ενεργά ή παθητικά) στον πνιγμό μεταναστών στο Αιγαίο «δεν αποδεικνύονται», παραβλέπει ότι η ζητούμενη «απόδειξη» δεν είναι μαθηματικού τύπου αλλά «απαγωγικού», παρόμοια με την «απόδειξη» του γιατρού που εξέτασε την κακοποιημένη σύζυγο.

Υπάρχει, όμως, ένα ακόμα γνωσιολογικά συναφές θέμα, σχετιζόμενο, ωστόσο, λιγότερο με την έγκυρη γνώση και περισσότερο με την ευθυκρισία. Ο εισαγγελέας και η ανακρίτρια έκριναν ότι, στον κ. Λύτρα, έπρεπε να επιβληθούν περιοριστικοί όροι, όχι προφυλάκιση. Τα τηλεοπτικά ΜΜΕ, έμπλεα αγανάκτησης, θεώρησαν ότι η κρίση αυτή προκάλεσε «κοινωνική κατακραυγή». Η ηγεσία του Αρείου Πάγου, τάχιστα, παρήγγειλε τη διεξαγωγή έρευνας για το ενδεχόμενο ο εισαγγελέας και η ανακρίτρια να έχουν υποπέσει σε πειθαρχικό παράπτωμα.

Προσέξετε: η θεωρούμενη «κοινωνική κατακραυγή» ωθεί την ηγεσία της Δικαιοσύνης να αμφισβητήσει την κρίση των λειτουργών της! Υπήρξαν ενδείξεις για δόλο ή βαριά αμέλεια στη συγκεκριμένη δικανική κρίση; Ουδεμία. Γιατί, τότε, αμφισβητείται; Για τον ίδιο λόγο που αυτάρεσκες τηλεδιασημότητες εκλέγονται στην Ευρωβουλή: σε μια θεσμικά ανώριμη χώρα, τα εντυπωσιοθηρικά ΜΜΕ, διερμηνεύοντας τη βούληση του ανώνυμου πλήθους, τείνουν να ρυθμίζουν τους όρους λειτουργίας των θεσμών.

Η ηγεσία της Δικαιοσύνης έχει εσωτερικεύσει τη λαϊκιστική ανάγκη να «πιάνει τον σφυγμό της κοινωνίας», όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε από ανώτατα δικαστικά χείλη στο παρελθόν. Ικανοποιώντας την ανάγκη αυτή, η ηγεσία του Αρείου Πάγου θεωρεί ότι οφείλει να επιδεικνύει αρμοδίως τα φιλολαϊκά αισθήματά της, αν οι μιντιακοί σεισμογράφοι καταγράφουν ισχυρές δονήσεις του λαϊκού περί δικαίου αισθήματος. Η αυτοτελής λογική των επιμέρους θεσμών υποχωρεί, εφόσον, στη γραφική μας χώρα, ένας είναι ο θεσμός ο κυρίαρχος λαός.

Είναι λυπηρό: η ηγεσία του Αρείου Πάγου δείχνει να μην κατανοεί μια θεμελιώδη αρχή για την καλή λειτουργία της Δικαιοσύνης: είναι εξόχως σημαντικό, στο κράτος δικαίου, οι δικαστικοί και εισαγγελικοί λειτουργοί να νιώθουν πραγματικά ανεξάρτητοι στη διαμόρφωση της δικανικής κρίσης τους. Αν πρέπει να μαντεύουν ποια «πρέπει» να είναι η κρίση που θα ικανοποιεί την ηγεσία τους, η κρίση τους αλλοιώνεται. Στη Ρωσία, την Κίνα και το Ιράν, αυτό δεν ενοχλεί. Εμάς όμως μας προσβάλλει.

Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και Αντεπιστέλλον Μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. Το βιβλίο του «Leadership as Masterpiece Creation: What Business Leaders Can Learn from the Humanities about Moral Risk-Taking» (με τους C. Spinosa και M. Hancocks), κυκλοφορεί από το MIT Press.
www.htsoukas.com

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Το πολυκομματικό σύστημα (Ι)

Οι εκλογές τροφοδοτούν ποικίλα σχόλια πάνω στα αποτελέσματα. Ένα σταθερό σχόλιο, το οποίο επανέρχεται σχεδόν εμμονικά μετά το πέρας κάθε σχεδόν εκλογικής αναμέτρησης, είναι και αυτό του τέλους του κομματικού συστήματος. Το υπάρχον κομματικό σύστημα, η «κομματοκρατία», πλησιάζει κατά πολλούς προς το τέλος της. Ως απόδειξη, όσοι ισχυρίζονται ότι τα κόμματα έχουν τελειώσει, ή ότι τουλάχιστον πνέουν τα λοίσθια, παρουσιάζουν την αύξηση των ποσοστών μικρών και ασήμαντων γκρουπούσκουλων που βρήκαν τον τρόπο να συμμετέχουν στις εκλογές. Το τελευταίο μεγάλο επιχείρημα περί του τέλους της «κομματοκρατίας» είναι το αντικειμενικά πολύ μεγάλο ποσοστό που έλαβε άγνωστος στα πολιτικά πράγματα ανεξάρτητος υποψήφιος στην Κύπρο στις τελευταίες ευρωεκλογές. Το συγκεκριμένο ποσοστό δεν τροφοδότησε μόνο σχόλια αναφορικά με το τέλος του συστήματος των κομμάτων αλλά και σχόλια για το αβέβαιο πολιτικό μέλλον της Κύπρου, την αδυναμία των ψηφοφόρων να κρίνουν πολιτικά και φυσικά την ευκαιρία να στηλιτεύσουν τη νέα γενιά. Πόσο τρομακτικό και πόσο απειλητικό για το ισχύον πολιτικό σύστημα και το πολιτικό μέλλον της Κύπρου είναι πραγματικά το ποσοστό του ανεξάρτητου υποψηφίου;

Στην προσπάθεια κατανόησης ενός πολιτικού φαινομένου, ο μεγαλύτερος σκόπελος είναι αυτός της υπερερμηνείας, ιδιαίτερα όταν η υπερερμηνεία αυτή προέρχεται από έναν αόριστο ηθικισμό. Ο μεγαλύτερος ηθικισμός στην ιστορία της πολιτικής σκέψης είναι ότι πρέπει να κυβερνούν οι άριστοι. Αν όχι οι άριστοι, ας κυβερνούν τουλάχιστον αξιόλογοι επιστήμονες, σοβαροί επαγγελματίες, αναγνωρισμένοι πολιτικοί, άνδρες ή γυναίκες, πρόσωπα με λίγα λόγια τα οποία οι παλαιότερες γενιές θα ταύτιζαν με την εικόνα και τη γλώσσα ενός «πολιτικού». Τέτοια πρόσωπα, ισχυρίζονται όσοι κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου για τα πολιτικά κόμματα, δεν υπάρχουν πλέον. Κατ' επέκταση, σε λίγο δεν θα υπάρχουν ούτε κόμματα. Εφόσον τα πρόσωπα φτιάχνουν τα κόμματα, εφόσον τα στελέχη είναι εκείνα τα οποία δίνουν ουσία στο κόμμα και ενέργεια στον κομματικό μηχανισμό, τότε είναι μοιραίο η έλλειψη ικανών στελεχών να οδηγήσει στον μαρασμό των κομμάτων και του κομματικού συστήματος. Σύμφωνα πάντα με τον ίδιο ηθικιστικό συλλογισμό, οι ψηφοφόροι, μη έχοντας ουσιαστική εναλλακτική, απομακρύνονται από τα κόμματα, ψηφίζοντας τυχάρπαστους υποψηφίους με μόνο σκοπό να δηλώσουν τον αποτροπιασμό τους για τα πολιτικο-κομματικά πράγματα του τόπου. Ο ηθικιστικός αυτός μύθος των ενάρετων στην εξουσία έχει τις ρίζες του στον Πλάτωνα, βρίσκει απήχηση στα μεσαιωνικά και βυζαντινά κάτοπτρα ηγεμόνων και η ηχώ του φτάνει μέχρι την αριστερή κριτική του διεφθαρμένου πολυκομματισμού. Από αυτόν τον μύθο μας έβγαλε ο Μακιαβέλλι, ο οποίος συνέγραψε το δικό του κάτοπτρο ηγεμόνος, ενός κοσμικού πρίγκηπα στον αγώνα για την κατάκτηση και τη διατήρηση της εξουσίας.

Οι πρίγκιπες του Μακιαβέλλι είναι τα σύγχρονα κομματικά μορφώματα, όπως πολύ πετυχημένα σχολίασε ο Γκράμσι. Αυτό το οποίο κατανόησε ο Μακιαβέλλι ήταν ότι η εξουσία έχει τη δική της λογική, τη δική της φιλοσοφία, οι οποίες είναι εντελώς διαφορετικές από αυτές της ηθικής και της αρετής. Το πολυκομματικό μας σύστημα δημοκρατικού πλουραλισμού, όπως πολύ εύστοχα έγραφε ο Αρόν στο έργο του «Δημοκρατία και ολοκληρωτισμός» (1965), ακολουθεί το νεότερο παράδειγμα της λογικής της εξουσίας. Το φιλελεύθερο σύστημα δεν στηρίζεται στην αρετή των πολιτικών του αλλά στον μεταξύ τους ανταγωνισμό. Ο πολιτικός ανταγωνισμός μεταξύ κομμάτων είναι αυτός ο οποίος εξασφαλίζει την ελευθερία των κυβερνωμένων, τον έλεγχο της εξουσίας και την εξασφάλιση της σταθερότητος και της ευημερίας. Τα σύγχρονα πολιτικά κόμματα δεν είναι απλώς ιδεολογικά φερέφωνα, είναι πάνω από όλα μηχανές φτιαγμένες για να κυβερνούν. Δεν πρόκειται για μια τέχνη της εξουσίας αλλά για μια «τεχνική», αν όχι μια «μηχανική», της διακυβέρνησης. Ακόμη και αν διακριθεί στις εκλογές ένας ανεξάρτητος υποψήφιος, για να είναι σε θέση να κυβερνήσει, θα πρέπει να φτιάξει ένα κόμμα. Θα πρέπει να οργανώσει το κόμμα αυτό με τρόπο ώστε να μπορέσει να κυβερνήσει. Θα χρησιμοποιήσει βεβαίως τις δημόσιες υπηρεσίες, την παγιωμένη κρατική μηχανή, τις μηχανές των υπουργείων, με τον ίδιο τρόπο που ένας μαέστρος χρησιμοποιεί μουσικούς για να διευθύνει το έργο του. Η κυβερνητική μηχανή είναι υπεύθυνη για τη διεύθυνση και την αρμονική λειτουργία των διαφόρων παγιωμένων κρατικών μηχανισμών. Αν το κόμμα δεν ανταποκριθεί σε αυτό το έργο, τότε στις επόμενες εκλογές θα χάσει την εξουσία.

Όσοι ηθικολογούν για τα αποτελέσματα των εκλογών ξεχνούν ότι η πολιτική δεν κρίνεται ex ante αλλά ex post: ο πολιτικός κρίνεται για το έργο του. Συνεπώς, ακόμη και αν αποτύχουν ένα ή περισσότερα κόμματα στο παιχνίδι της διακυβέρνησης, αυτό δεν σημαίνει το τέλος του κομματικού συστήματος. Σημαίνει απλώς την ανανέωση του κομματικού παιχνιδιού, την ανάδειξη νέων πολιτικών σκοπιμοτήτων και την ανάδυση νέων κομματικών σχηματισμών. Τα παλαιά κόμματα όμως δεν φθείρονται μόνο από το κακό κυβερνητικό έργο το οποίο έχουν παραγάγει. Φθείρονται πάνω από όλα από τη «γλώσσα» με την οποία εκφράζεται πλέον η πολιτική και την οποία ως «παλαιά» κόμματα δεν μπορούν να μιλήσουν. «Το μέσον είναι το μήνυμα»: όποιος δεν γνωρίζει να χειρίζεται τα επικοινωνιακά μέσα της νεότερης τεχνολογίας είναι καταδικασμένος στην αφωνία. Ανάμεσα στις νεότερες γενιές, που μεγαλώνουν με τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα, τον παγκόσμιο ιστότοπο, τα online ηλεκτρονικά παιχνίδια και τα κοινωνικά δίκτυα, και τις παλαιότερες γενεές, που γαλουχήθηκαν με το ραδιόφωνο, την εφημερίδα και την τηλεόραση, το χάσμα δεν είναι απλώς ηλικιακό, είναι πρωτίστως «γλωσσικό». Οι αλματώδεις εξελίξεις της τεχνολογίας οδηγούν σε νέα γλωσσικά πολιτικά «παιχνίδια».

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

ΜΑΝΟΥΣΟΣ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ, *πρόεδρος ΑΔΜΗΕ*

Ο ΑΔΜΗΕ υπέρ ενός μετοχικού σχήματος με Κ.Δ.

Η κυβέρνηση στηρίζει πολιτικά το ηλεκτρικό καλώδιο αναφέρει ο πρόεδρος του Φορέα Υλοποίησης του έργου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Απαντήσεις σε βασικά θέματα που αφορούν την υλοποίηση της διασύνδεσης της Κύπρου με τα ευρωπαϊκά ηλεκτρικά δίκτυα δίνει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Μανούσος Μανουσάκης. Ο πρόεδρος του ΑΔΜΗΕ, Φορέα Υλοποίησης του ηλεκτρικού καλωδίου, υποστηρίζει τη συμμετοχή της Κύπρου στο μετοχικό σχήμα του ενεργειακού έργου ωστόσο όπως σημειώνει η επενδυτική απόφαση ανήκει στην κυπριακή κυβέρνηση. Στο σενάριο που η απόφαση θα είναι αρνητική ο πρόεδρος του ΑΔΜΗΕ ξεκαθαρίζει πως η υλοποίηση του έργου θα προχωρήσει με ιδιώτες επενδυτές. Με κομψό τρόπο στέλνει μήνυμα για λήψη εγκαίρως τριών αποφάσεων από τη ΡΑΕΚ προκειμένου να μην υπάρξουν καθυστερήσεις. Στο κομμάτι χρηματοδότησης του έργου ο κ. Μανουσάκης αναφέρει πως ο ΑΔΜΗΕ βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις και με την τράπεζα Κύπρου.

–Πρόσφατα παρουσιάσατε μελέτη του ΑΔΜΗΕ για το ηλεκτρικό καλώδιο. Το γεγονός ότι η μελέτη σας θα αξιολογηθεί από διεθνή οίκο που θα προσλάβει η κυπριακή κυβέρνηση μπορεί να ερμηνευθεί ως σημάδι δυσπιστίας για τα συμπεράσματα της;

–Σε καμία περίπτωση. Η αξιοπιστία της επικαιροποιημένης μελέτης δεν αμφισβητείται. Διενεργήθηκε από τη διεθνώς πιστοποιημένη εταιρεία Exergia και το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Άλλωστε, η εταιρεία Exergia εκπόνησε και την αντίστοιχη μελέτη της ΕΙΒ για το έργο, βάσει της οποίας υπήρξαν και οι σχετικοί προβληματισμοί της κυπριακής κυβέρνησης, οι οποίοι αίρονται με την επικαιροποίησή της. Η επικαιροποιημένη μελέτη καταδεικνύει πέραν πάσης αμφιβολίας το όφελος για τις δύο χώρες, ιδίως για την Κύπρο και κυρίως για τον Κύπριο καταναλωτή. Ένα μέσο νοικοκυριό θα εξοικονομήσει από τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του καλωδίου περί τα 425 ευρώ ετησίως, ενώ πολλαπλάσια θα είναι τα οφέλη για την εγχώρια βιομηχανία. Επίσης είναι μοχλός οικονομικής ανάπτυξης για την Κύπρο, η οποία ενεργειακά θα πάψει να είναι απομονωμένη καθώς είναι η τελευταία χώρα της Ε.Ε. που δεν συμμετέχει στην ασφαλή από κάθε άποψη ηλεκτρική διασύνδεση με το ευρωπαϊκό ηλεκτρικό σύστημα. Τώρα η απόφαση της κυπριακής κυβέρνησης για την πρόσληψη διεθνούς οίκου, αφορά στην απόφαση της συμμετοχής ως μετόχου στο έργο με κεφάλαιο 100 εκατ. ευρώ. Αυτή είναι καθαρά δική της επενδυτική απόφαση, δεν επηρεάζει την κατασκευή του έργου, στο οποίο όπως ξέρετε έχει ήδη «επενδύσει» η Ευρωπαϊκή Ένωση 657 εκατ. ευρώ.

–Η Exergia πραγματοποίησε παλαιότερα μια μελέτη για λογαριασμό της ΕΤΕπ και αντί της ηλεκτρικής διασύνδεσης πρόκρινε την εγκατάσταση μπαταριών στο δίκτυο της Κύπρου. Τώρα που ο ΑΔΜΗΕ είναι Φορέας Υλοποίησης του έργου η Exergia θεωρεί πως η ηλεκτρική διασύνδεση είναι η πιο συμφέρουσα λύση για Κύπρο. Έχετε μια εξήγηση;

–Η εξήγηση είναι πολύ απλή. Όταν αλλάζουν τα δεδομένα, αλλάζουν και τα αποτελέσματα. Πρώτα απ' όλα το χρονοδιάγραμμα της Ε.Ε. για την Πράσινη Μετάβαση, έγινε πολύ πιο σφικτό. Η μελέτη λαμβάνει υπόψη ότι η διείσδυση των ΑΠΕ πρέπει να φτάσει και στην Κύπρο στο 75-80% έως το 2040, έναντι του πενιχρού 50% το ίδιο έτος που θεωρούσε η προηγούμενη μελέτη. Επιπλέον, εκτοξεύτηκε το κόστος των μπαταριών και η μελέτη αποτυπώνει όλα τα σχετικά στοιχεία. Οι μελετητές συνέκριναν το κόστος της λύσης της ηλεκτρικής διασύνδεσης της Κύπρου με την Ευρώπη με το κόστος της λύσης της απομονωμένης ανάπτυξης του συστήματος ηλεκτρισμού της Κύπρου μέσω της εγκατάστασης μεγάλων μονάδων μπαταριών. Κατέληξαν αβίαστα στο συμπέρασμα ότι η ηλεκτρική διασύνδεση αποτελεί όχι μόνο το πιο βιώσιμο σενάριο σε οικονομικούς και περιβαλλοντικούς όρους, αλλά και την πλέον συμφέρουσα επιλογή για τους Κύπριους καταναλωτές, καθώς η εξοικονόμηση φτάνει τουλάχιστον 30% για ένα νοικοκυριό με κατανάλωση 5.000 KWh το έτος. Είμαστε ήδη σε συνεννόηση με την ΕΤΕπ ότι η επικαιροποιημένη μελέτη της Exergia, την οποία η ΕΤΕπ εμπιστεύεται ως μελετητή, θα εξεταστεί εκ νέου από την τράπεζα, προκειμένου να προχωρήσει και αυτή στην χρηματοδότηση του έργου.

–Δημιουργήθηκε ένα θέμα από δηλώσεις υπουργού της ελληνικής κυβέρνησης για τους ρυθμούς της κυπριακής κυβέρνησης στη λήψη αποφάσεων. Σας δημιούργησε πρόβλημα;

–Αν δημιουργήθηκε όπως λέτε θέμα στην Κύπρο, προφανώς οφείλεται σε παρερμηνεία των δηλώσεών του, διότι ο υπουργός επεσήμανε το αυτονόητο: Ότι δηλαδή αν παρέλθουν οι προθεσμίες του έργου και δεν έχουν ληφθεί οι ρυθμιστικές αποφάσεις που απαιτούνται, τότε κινδυνεύουν να χαθούν κονδύλια, τα οποία έχει ήδη εκταμιεύσει η Ε.Ε.

–Ποια τα επίπεδα συνεργασίας του ΑΔΜΗΕ με την κυπριακή κυβέρνηση και συναρμόδιους φορείς;

–Η σχέση μας με την κυπριακή κυβέρνηση, με τον υπουργό Ενέργειας Εμπορίου και Βιομηχανίας κ. Παπαναστασίου με τον οποίον έχουμε συνεργαστεί περισσότερο αλλά και τα στελέχη των Υπουργείων και της ΡΑΕΚ, είναι εξαιρετική. Ο ρόλος του ΑΔΜΗΕ είναι να υλοποιηθεί με διαφάνεια, τεχνική αρτιότητα και οικονομική απόδοση, μία από τις σημαντικότερες για την Κύπρο και τους Κύπριους καταναλωτές στρατηγικές επενδύσεις. Ο ΑΔΜΗΕ έχει ήδη υλοποιήσει στην Ελλάδα 7 ηλεκτρικές διασυνδέσεις και πολύ σύντομα θα έχει ολοκληρωθεί η ηλεκτρική διασύνδεση Αττικής - Κρήτης που είναι παρόμοιας τεχνολογίας με την διασύνδεση Κρήτης - Κύπρου. Η τεχνογνωσία, η οικονομική ευρωστία αλλά και η σχέση εμπιστοσύνης που δημιουργήθηκε, αποτέλεσαν τους βασικούς λόγους για τους οποίους συμφώνησε η κυπριακή κυβέρνηση στην ανάληψη από τον ΑΔΜΗΕ, του έργου της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας – Κύπρου – Ισραήλ.

Εκτός από την άμεση μείωση κόστους του ρεύματος, η Κυπριακή Δημοκρατία θα έχει και δευτερογενές όφελος, καθώς ως μέτοχος θα απολαμβάνει και έσοδα από το έργο.

Είμαστε σε συνεχή επαφή με την Κυπριακή Ρυθμιστική Αρχή ώστε να ληφθούν έγκαιρα τρεις ακόμη ρυθμιστικές αποφάσεις που απαιτούνται, οι οποίες είναι απαραίτητες για να μπορέσει ομαλά το έργο χωρίς καθυστερήσεις.

–Σύμφωνα με πληροφορίες από τη Λευκωσία η τελική επενδυτική απόφαση τοποθετείται προς το τέλος καλοκαιριού. Η «καθυστέρηση» μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα με οικονομικές υποχρεώσεις συμβολαίων;

–Όπως είπαμε πριν, η συμμετοχή της κυπριακής κυβέρνησης είναι ευπρόσδεκτη. Το κρίσιμο όμως που μπορεί να προκαλέσει καθυστερήσεις στο έργο είναι η ολοκλήρωση του ρυθμιστικού πλαισίου. Είναι πολύ σημαντικό να μην καθυστερήσουν οι ρυθμιστικές αποφάσεις, γιατί η αύξηση του ρυθμιστικού κινδύνου θα αυξήσει και το κόστος κατασκευής, και το επιπλέον κόστος θα το πληρώσουν οι καταναλωτές της Κύπρου και της Ελλάδας.

–Τι σημαίνει για τον Φορέα Υλοποίησης του ηλεκτρικού καλωδίου η συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας;

–Εξαρχής από όταν αναλάβαμε το έργο δηλώσαμε ότι είναι προς το συμφέρον του έργου, πέρα από τη συμμετοχή της Ελλάδας, η οποία εκπροσωπείται από τον ΑΔΜΗΕ και η συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας. Επιπλέον αυτό θα αποφέρει και έσοδα στο κυπριακό κράτος, καθώς μιλάμε για μία κερδοφόρα επένδυση. Εκτός από την άμεση μείωση κόστους του ρεύματος για τους καταναλωτές της Κύπρου, η Κυπριακή Δημοκρατία θα έχει και δευτερογενές όφελος, καθώς ως μέτοχος θα απολαμβάνει και έσοδα από το έργο. Χρήματα που στην πορεία μπορεί να χρησιμοποιήσει προς όφελος των πολιτών.

–Υπάρχει πράγματι διαφωνία με τη Ρυθμιστική Αρχή Κύπρου (ΡΑΕΚ);

–Η Ρυθμιστική Αρχή έχει ήδη πάρει μια απόφαση το 2023, στην οποία βασίστηκε ο ΑΔΜΗΕ για να αναλάβει τον ρόλο του φορέα υλοποίησης του έργου. Είμαστε σε συνεχή επαφή με την Κυπριακή Ρυθμιστική Αρχή ώστε να ληφθούν έγκαιρα τρεις ακόμη ρυθμιστικές αποφάσεις που απαιτούνται, οι οποίες είναι απαραίτητες για να μπορέσει να προχωρήσει ομαλά το έργο χωρίς καθυστερήσεις. Από τις επαφές που έχουμε είμαστε αισιόδοξοι ότι οι αποφάσεις αυτές θα ληφθούν εγκαίρως.

–Εάν η κυπριακή κυβέρνηση αποφασίσει να μην έχει συμμετοχή στο ενεργειακό έργο η απόφαση αυτή μπορεί να επιδράσει αρνητικά στο έργο;

–Αυτό που έχει σημασία είναι ότι η κυπριακή κυβέρνηση στηρίζει πολιτικά το έργο. Το είδαμε από όλες τις δηλώσεις που έχουν γίνει μέχρι τώρα. Το είδαμε από τις δηλώσεις του Κύπριου υπουργού Οικονομικών του κ. Κεραυνού, όταν συνάντησε τον Έλληνα ομόλογό του κ. Χατζηδάκη, από όλες τις δηλώσεις του υπουργού Ενέργειας, ο οποίος και στην πρόσφατη συνάντησή μας στη Λευκωσία, κατά τη διάρκεια της παρουσίασης της μελέτης, εξέφρασε τη βούλησή του να μειώσει μέσω του έργου αυτού το κόστος του ρεύματος για τους Κύπριους καταναλωτές, το οποίο είναι πράγματι πολύ υψηλό. Πολύ υψηλότερο από το κόστος ενέργειας στην Ελλάδα, η οποία αποτελεί μέρος του διασυνδεδεμένου ευρωπαϊκού συστήματος. Ο ΑΔΜΗΕ είναι υπέρ ενός μετοχικού σχήματος στο οποίο θα συμμετέχει η Κυπριακή Δημοκρατία. Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, το έργο θα προχωρήσει και με ιδιώτες επενδυτές.

Διαπραγματεύσεις και με τρ. Κύπρου

–Εκτός από το ενδιαφέρον από αμερικανικής πλευράς για συμμετοχή στο έργο έχετε προσεγγιστεί από άλλους επενδυτές;

–Πέραν του MoU που υπογράψαμε κατά τη διάρκεια του COP28 με το fund TAQA και την Κυπριακή Δημοκρατία καθώς και το μνημόνιο που έχουμε υπογράψει με ισραηλινό fund, έχει ήδη εκδηλώσει ενδιαφέρον για τη συμμετοχή του στο έργο, το κρατικό ταμείο των Ηνωμένων Πολιτειών DFC, γεγονός που αποδεικνύει και τη βιωσιμότητα του καλωδίου αλλά και τον γεωστρατηγικό του ρόλο. Πρόσφατα επίσης υπογράψαμε μνημόνιο Κατανόησης με την εταιρεία Meridiam, έναν παγκόσμιο επενδυτή και διαχειριστή περιουσιακών στοιχείων με έδρα τη Γαλλία. Ο ΑΔΜΗΕ βρίσκεται επίσης σε διαπραγματεύσεις με ελληνικές εμπορικές τράπεζες, καθώς και με την Τράπεζα Κύπρου, προκειμένου να συμμετέχουν στη χρηματοδότησή του.

–Πότε υπολογίζετε ότι θα ολοκληρωθεί η διασύνδεση Κύπρου με τα ευρωπαϊκά ηλεκτρικά δίκτυα;

–Η λειτουργία της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου θα ξεκινήσει το 2030. Αυτό θα είναι ένα ακόμα βήμα ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης για την Κύπρο και την Ε.Ε. Γνωρίζετε ότι η φιλοσοφία της Ε.Ε. είναι να είναι διασυνδεδεμένα όλα τα ηλεκτρικά δίκτυα των χωρών μελών ώστε να μην υπάρχουν στη Ε.Ε. νησίδες με απομονωμένους παραγωγούς και καταναλωτές, όπως είναι τώρα η Κύπρος. Με τη διασύνδεση επιτυγχάνουμε και την πρόσβαση των Κύπριων παραγωγών και προμηθευτών/εμπόρων στην ευρωπαϊκή αγορά, που θα μπορούν να πωλούν το ρεύμα τους σε ανταγωνιστικές τιμές σε όλη την Ευρώπη ή να προμηθεύονται φθηνότερο ρεύμα για τους Κύπριους καταναλωτές, τις ώρες που δεν επαρκεί η τοπική παραγωγή ΑΠΕ ή είναι ακριβότερη η συμβατική παραγωγή στην Κύπρο.

Εξοικονομήσεις €420 ετησίως για κάθε νοικοκυριό από τη λειτουργία του ηλεκτρικού καλωδίου αναφέρει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Μανούσος Μανουσάκης.

ΚΥΠΕ

Δημοσιεύματα θέλουν τις τρεις πολιτικές ομάδες που εξέλεξαν την κα Φον ντερ Λάιεν και επιχειρούν να το ξανακάνουν, το ΕΛΚ, τους Σοσιαλδημοκράτες και το Renew, να εντατικοποιούν τις διαβουλεύσεις τους.

Νευρικές Βρυξέλλες στην κούρσα για την ηγεσία

Η ύβρις του ΕΛΚ, οι φιλοδοξίες των συντηρητικών, η καθίζηση των φιλελευθέρων και η μάχη των ρυθμιστών

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Μεγάλη αβεβαιότητα και έντονες διεργασίες κυριαρχούν στις Βρυξέλλες μια εβδομάδα πριν από τη Σύνοδο Κορυφής στην οποία θα πρέπει θεωρητικά να κλειδώσουν τα ονόματα της νέας ηγεσίας της Ε.Ε., καθώς η φαεινή ιδέα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος να ζητήσει περισσότερα στον διαμοιρασμό των «καρεκλών» αφήνει ανοιχτό πλέον το ενδεχόμενο η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, υποψηφιά του για δεύτερη θητεία στην Προεδρία της Κομισιόν, να μην μπορέσει να συγκεντρώσει αρκετές ψήφους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Μάλιστα κοινοτικές πηγές που πρόσκειντο στην Κεντροδεξιά παραδέχθηκαν στην «Κ» πως τις τελευταίες δύο εβδομάδες έχει χαθεί πολύτιμος χρόνος λόγω της κίνησης αυτής, που διακινδυνεύει να αποξενώσει την ομάδα των Σοσιαλιστών, και δίνει χρόνο στους Συντηρητικούς και την Ακροδεξιά να εδραιώσουν τα εκλογικά τους κέρδη. Και φέρνει την επιλογή της ηγεσίας της Ε.Ε. κοντά στις γαλλικές εκλογές, διακινδυνεύοντας να επηρεαστεί η συζήτηση από την τοξική προεκλογική στη χώρα.

Η αποτυχία των 27 να κλειδώσουν σε πολιτική συμφωνία τα ονόματα για την ηγεσία της Κομισιόν και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, καθώς και για τη θέση της Ύπατης Εκπροσώπου, έδωσε το περιθώριο στην Ιταλίδα πρωθυπουργό, Τζόρτζια Μελόνι, η οποία ήταν από τις κερδισμένες των ευρωεκλογών όμως δεν συμμετείχε στην αρχική «μοιρασιά», να δουλέψει ενόψει της συνόδου για αυξημένα κέρδη στη διαπραγμάτευση.

Άλλωστε η πολιτική δύναμη στην οποία ανήκει, οι Ευρωπαίοι Συντηρητικοί και Μεταρρυθμιστές (ECR) ενδέχεται να αναδειχθούν τρίτη δύναμη μετά την προσχώρηση ευρωβουλευτών στις τάξεις του, την ίδια ώρα που η αποχώρηση του κόμματος του Αντρέι Μπάμπις από την Τσεχία αποδυναμώνει ακόμα περισσότερο την ομάδα των φιλελεύθερων Renew μετά την ήττα του κόμματος Μακρόν στη Γαλλία.

Δημοσιεύματα πάντως θέλουν τις τρεις πολιτικές ομάδες που εξέλεξαν την κα Φον ντερ Λάιεν και επιχειρούν να το ξανακάνουν, το ΕΛΚ, τους Σοσιαλδημοκράτες και το Renew, να εντατικοποιούν τις διαβουλεύσεις τους, θεωρώντας πως μπορεί να βρεθεί φόρμουλα συνεργασίας, ενδεχομένως μέσω μιας συναντίληψης όπως η Ρομπέρτα Μέτσολα παραμείνει όλη την πενταετία στην ηγεσία του Κοινοβουλίου (και όχι εναλλάξ όπως ήταν η πρακτική).

Θεωρείται όμως δύσκολο οι Σοσιαλιστές να δεχθούν να μοιράσουν την πενταετία στην ηγεσία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ενώ η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί αυξάνει τις πιθανότητες η κα Φον ντερ Λάιεν ακόμα και αν επιλεγεί από τους 27 να χάσει τον διορισμό λόγω αρνητικών ψήφων από σοσιαλιστές στην Ολομέλεια.

«Εκ περιτροπής»

Τον ασκό του Αιόλου τον άνοιξε το απόγευμα της περασμένης Δευτέρας η σύνοδος των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων και αρχηγών αντιπολίτευσης που ανήκουν στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (στο οποίο η Κύπρος έχει την ιδιαιτερότητα να εκπροσωπείται και από τον ΠτΔ και από την ηγέτη του ΔΗΣΥ).

Με εισήγηση, σύμφωνα με πληροφορίες, του Κροάτη πρωθυπουργού Αντρέι Πλένκοβιτς, οι ορισμένοι ως διαπραγματευτές του ΕΛΚ μεταξύ των 27, οι πρωθυπουργοί της Ελλάδας και της Πολωνίας Κυριάκος Μητσοτάκης και Ντόναλντ Τουσκ, προσήλθαν στο άτυπο δείπνο των ηγετών ζητώντας να αλλάξει η αρχική συμφωνία για εκλογή του Σοσιαλιστή τέως πρωθυπουργού της Πορτογαλίας, Αντόνιο Κόστα, στην προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Το σκεπτικό των ηγετών του ΕΛΚ ήταν πως η πολιτική ομάδα έχει κερδίσει έδρες σε σχέση με τις εκλογές του 2019 ενώ τις τελευταίες μέρες έχει πετύχει και την προσχώρηση νέων ευρωβουλευτών, καθώς και πως οι πολιτικές τάσεις δείχνουν πως η Δεξιά ενδέχεται να κυριαρχεί ακόμα περισσότερο μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών μελών σε δυόμισι χρόνια, όταν το Ευρωπαϊκό Συμβουλίου θα κληθεί να ανανεώσει τη θητεία του προέδρου του.

Κοινοτικές πηγές που πρόσκειντο στην Κεντροδεξιά παραδέχθηκαν στην «Κ» πως τις τελευταίες δύο εβδομάδες έχει χαθεί πολύτιμος χρόνος, που διακινδυνεύει να αποξενώσει την ομάδα των Σοσιαλιστών.

Αν και ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου έχει θητεία δυόμισι ετών, η οποία μπορεί να ανανεωθεί μόνο μία φορά, μέχρι σήμερα όσοι πέρασαν από τη θέση (Βαν Ρομπόι, Τουσκ, Μισέλ) επαναδιορίστηκαν και συμπλήρωσαν την πενταετία. Οι ηγέτες του ΕΛΚ λοιπόν δεν θέλησαν να δεσμευτούν προκαταβολικά, παρά το γεγονός πως ήδη αναμένονταν να εξασφαλίσουν την ισχυρή Προεδρία της Κομισιόν καθώς και την ηγεσία του Κοινοβουλίου.

Σύννεφα προϋπήρχαν

Η κίνηση αυτή, αν και αιφνιδιαστική με τον τρόπο που έγινε, έχει προηγούμενα στον τρόπο με τον οποίο η Κεντροδεξιά, τουλάχιστον όπως εκφράζεται από τον ηγέτη του ΕΛΚ Μάνφρεντ Βέμπερ και εσχάτως και από την κα Φον ντερ Λάιεν, επιχειρεί να φλερτάρει με τη συντηρητική Δεξιά. Αφήνοντας πίσω τους αναξιόπιστους, σύμφωνα με αξιωματούχους του ΕΛΚ, Πράσινους, και επιχειρώντας να αποδεσμευθούν από κεντροαριστερές προτεραιότητες που προωθήθηκαν την περασμένη πενταετία και με τη συνδρομή των φιλελευθέρων.

Είναι ενδεικτικό πως παράλληλα με τη βάσιμη ανησυχία που εκφράστηκε την περασμένη Δευτέρα για τα σύννεφα σε σχέση με τις κατηγορίες κατά του κ. Κόστα για διαφθορά στην Πορτογαλία (ο ίδιος υποστηρίζει πως πρόκειται για παρεξήγηση, αν και η υπόθεση δεν έχει ξεκαθαρίσει), ορισμένοι ηγέτες ήγειραν και ζήτημα για τις θέσεις του Πορτογάλου πολιτικού για τη μετανάστευση. Θέμα που απασχολεί κυρίως τη γερμανική πτέρυγα της ομάδας.

Διαφωνία υπάρχει και για την επόμενη ημέρα της Πράσινης Συμφωνίας, όπου η Κεντροαριστερά ταυτίζεται με τη συνέχιση της προσπάθειας όπως προωθήθηκε σε συνεργασία με τους Πράσινους, ενώ το ΕΛΚ θέλει περισσότερη επικέντρωση στη βιομηχανική και οικονομική της διάσταση.

Ισορροπίες τρόμου

Ο έδρα με έδρα αγώνας των τελευταίων ημερών μεταξύ του ECR και του Renew μετατοπίζει επίσης το κέντρο βάρους όσον αφορά τους ρυθμιστές της επόμενης πενταετίας, ειδικά εφόσον το ΕΛΚ πετύχει κατά περίπτωση συνεργασία με συντηρητικά κόμματα όπως αυτό της κας Μελόνι, αν όχι με όλη την ομάδα (κάτι που έχει βάλει ως κόκκινη γραμμή η ομάδα των Σοσιαλιστών για να συνεργαστεί με την Κεντροδεξιά).

Με τους Πράσινους να έχουν υποχωρήσει μετά την άνοδο που είχαν δει το 2019, και να βρίσκονται λίγες έδρες πίσω από την ακροδεξιά ομάδα ID παρά το ενδεχόμενο ενίσχυσής τους από νέους ευρωβουλευτές του Volt, οι ισορροπίες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπως και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κινούνται πλέον περισσότερο προς τα δεξιά. Το κατά πόσο μπορούν να κινηθούν στα ακροδεξιά θα φανεί από τον βαθμό που θα μπορέσει να υπάρξει συνεργασία ECR - ID, ή κάποιες μετατοπίσεις μεταξύ των δύο ομάδων.

Οι ισορροπίες που διαμορφώνονται αυτή την εβδομάδα χάρη στην ανατροπή που έφερε το ΕΛΚ στις διαπραγματεύσεις αφήνουν ανοιχτό δρόμο στην κα Μελόνι, η οποία είχε μείνει εκτός του πρώτου γύρου της μοιρασιάς, να διεκδικήσει μια θέση για τους συντηρητικούς στην ηγεσία της Ε.Ε. Άλλωστε η θέση της Ύπατης Εκπροσώπου αυτή τη στιγμή προορίζεται για τη φιλελεύθερη Εσθονή πρωθυπουργό Κάγια Κάλας, της οποίας η ομάδα βρίσκεται σε υποχώρηση. Ένα άλλο σενάριο θα ήταν η στροφή στη δεξιά να εδραιωθεί με περισσότερες θέσεις αντιπροέδρων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ή προεδρίες κοινοβουλευτικών επιτροπών για τους συντηρητικούς, ακόμα και «μοιρασιάς» των δύο θητειών της πενταετίας στην προεδρία της Ολομέλειας με την κα Μέτσολα. Αν και η όποια πρόβλεψη, ή η όποια προσπάθεια προσυνεννόησης των ηγετών των κρατών μελών εκ μέρους των πολιτικών ομάδων του Κοινοβουλίου για τα του οίκου του μπορεί να φέρει το αντίθετο αποτέλεσμα.

Παράλληλα, παραμένει ανοιχτό πώς θα συμπεριφερθεί η ομάδα των Σοσιαλδημοκρατών, όταν έρθει η ώρα για την έγκριση του διορισμού Φον ντερ Λάιεν από το Κοινοβούλιο, καθώς οι ευρωβουλευτές δεν είναι υποχρεωμένοι να ψηφίσουν βάσει της γραμμής της πολιτικής ομάδας, και τυχόν απώλειες από τους σοσιαλιστές μαζί με τις αναμενόμενες απώλειες από το ΕΛΚ, μπορούν να σημαίνουν πως η πλειοψηφία των 361 (από 720) ψήφων θα επιτευχθεί οριακά.

ΑΡΘΡΟ / *Της* **ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ**

Εκλογικό άλμα στο κενό ή αναγκαίος ελιγμός;

Πολλές εικασίες διατυπώθηκαν ως προς την απόφαση του Γάλλου προέδρου να απαντήσει τόσο αποφασιστικά στο βροντερό «μήνυμα» της ευρωκάλπης, προκηρύσσοντας στη χώρα του αιφνίδιες γενικές εκλογές υψηλού κινδύνου και αβέβαιου αποτελέσματος. Ωστόσο, στο «κενό» ή όχι, το «άλμα» που επιχείρησε είναι ίσως λιγότερο παράτολμο απ' ό,τι εκ πρώτης όψεως φαίνεται, αν προτάξει κανείς το ερώτημα: τι άλλο θα μπορούσε να πράξει; Να περιμένει απαθής να παρέλθουν τα δυόμισι περίπου χρόνια που τον χωρίζουν από τη λήξη της θητείας του; Να κάνει ότι δεν «κατάλαβε»; Πώς αλλιώς ν' αντιδράσει ένας πρόεδρος όταν υφίσταται συντριπτική εκλογική ήττα και μάλιστα από την Ακροδεξιά; Δηλαδή από εκείνη την πολιτική παράταξη που πολλά χρόνια τώρα συσκοτίζει τον ορίζοντα, όχι μόνον στη Γαλλία αλλά σε μεγάλο μέρος μιας Ευρώπης που δείχνει να χάνει κάποια από τα στοιχειώδη δημοκρατικά ανακλαστικά της;

Στην αφύπνιση αυτών των ανακλαστικών στόχευε προφανώς ο Εμανουέλ Μακρόν όταν προκήρυξε τις βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου. Εστω και μόνον στην προσπάθεια για την αφύπνιση αυτή. Μπορεί μάλιστα να θυμήθηκε και το προηγούμενο κάποιων παλαιότερων (προεδρικών τότε) εκλογών, όταν απέναντι στον Ζακ Σιράκ, υποψήφιο της μετριοπαθούς ρεπουμπλικανικής γαλλικής Δεξιάς, είχε βρεθεί ο Ζαν-Μαρί Λεπέν, ο σκληρός φασίστας ηγέτης του Εθνικού Μετώπου, που είχε παραμερίσει από τη δεύτερη θέση τον σοσιαλιστή υποψήφιο Ζοσπέν. Τότε, οι δημοκρατικές δυνάμεις συνασπίστηκαν και έδωσαν μια συντριπτική πλειοψηφία στον Σιράκ. Τότε. Τώρα τα πράγματα είναι πιο θολά. Κι αν ο κίνδυνος μιας επικράτησης της Ακροδεξιάς στη Γαλλία είναι τόσο συγκεκριμένος, κι αν σημαίνει τόσα πολλά, είναι επειδή –καλώς ή κακώς– ολόκληρο το ευρωπαϊκό οικοδόμημα στηρίζεται, σε πολύ μεγάλο βαθμό, στον περίφημο «γαλλογερμανικό άξονα», αυτόν που γνώρισε ημέρες δόξας τον καιρό της ειδυλλιακής συνεργασίας Μιτεράν - Κολ, με πολλαπλά γενικότερα οφέλη.

Οσες δημοσκοπήσεις κι αν δουν το φως στις μέρες που έρχονται, είναι δύσκολο να μαντέψει κανείς τι θα βγάλει η κάλπη των επικείμενων γαλλικών εκλογών, καθώς ήδη καταγράφονται εσωτερικές συγκρούσεις και υπονομεύσεις λίγο πολύ σε όλα τα μέτωπα. Η πεισματική και μεθοδική αναρρίχηση της Μαρίν Λεπέν δεν οφείλεται μόνον σε κάποιο «χάρισμα» το οποίο δεν διαθέτει, αλλά κυρίως στα φαινόμενα των καιρών: στις πιέσεις από τη μετανάστευση (ισχυρότατες και στην κάποτε αποικιοκρατική Γαλλία), σε μια γενικότερη οικονομική δυσφορία, που εντάθηκε με τον πόλεμο στην Ουκρανία, όπως και στη συναφή δυσφορία απέναντι στις μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες του Μακρόν, σε μια χώρα που είχε συνηθίσει σε πολλές και ποικίλες «παροχές». Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πάλι, παρατηρείται και μια ορισμένη «απομάγευση» των Ευρωπαίων πολιτών από το γραφειοκρατικό ιερατείο των Βρυξελλών, που μπορεί να εξηγήσει πολλά για την άνοδο της Ακροδεξιάς στην Ευρώπη. Να τα εξηγήσει. Οχι να τα δικαιολογήσει. Δεν δικαιολογείται η απώλεια της ιστορικής μνήμης, άσχετα αν εκλείπουν σιγά σιγά όσοι ακόμη θυμούνται από πρώτο χέρι τη ναζιστική και τη φασιστική φρίκη. Επειδή το λεγόμενο ευρωπαϊκό οικοδόμημα είναι ό,τι καλύτερο μπόρεσαν να επινοήσουν και να επιτύχουν οι λαοί της Ευρώπης, βγαίνοντας από τις στάχτες του πολέμου. Κι επειδή μέσα από αυτό –και χάρη σε αυτό– η Ευρώπη έζησε ογδόντα χρόνια πρωτοφανούς ειρήνης, σχετικής ευημερίας και προόδου, ελεύθερης διακίνησης των πολιτών της, σύμπραξης και ανταλλαγών μεταξύ των νέων της, όλα πράγματα που πολύ εύκολα παραβλέπουμε. Μέσα από τις ευρωπαϊκές δημοκρατικές δομές καλούνται οι Ευρωπαίοι να βρουν τις λύσεις των προβλημάτων τους και ενισχύοντας περαιτέρω τις δομές αυτές. Οχι βαυκαλιζόμενοι με τις εγκληματικές ουτοπίες ακροδεξιών μορφωμάτων.

Μπορεί οι Γάλλοι να δυσκολεύτηκαν να κατατάξουν τον Μακρόν σύμφωνα με τα παραδοσιακά πολιτικοϊδεολογικά σχήματα, αλλά είναι αδιαμφισβήτητο ότι είναι πεπεισμένος ευρωπαϊστής. Θα πρέπει κι αυτό το στοιχείο να ληφθεί υπόψη, αν σώνει και καλά πρέπει να «εξηγήσουμε» το (απονενοημένο;) διάβημά του. Κάτι σαν ή ταν ή επί τας, με την ευρύτατη έννοια. Ισως αποδίδοντάς του κι έναν πιο πανούργο πολιτικό υπολογισμό: αν μεν υπερισχύσουν οι δυνάμεις του «δημοκρατικού τόξου», όπως λένε, τότε ο πρόεδρος θα έχει κερδίσει το αρχικό του στοίχημα, έστω και τραυματισμένος. Στην αντίθετη περίπτωση, όμως, θα έχει μεγάλο ενδιαφέρον να παρακολουθήσουμε τη «συγκατοίκησή» του μ' έναν πρωθυπουργό που καθημερινά θα φθείρεται αντιμέτωπος με τις αδύνατον να εκπληρωθούν προεκλογικές υποσχέσεις του (και με τον πρόεδρο απέναντί του). Δυόμισι χρόνια πάνω κάτω. Και στην άκρη: προεδρικές εκλογές, με υποψήφια (ξανά) τη θυγατέρα Λεπέν, της οποίας –θεωρητικώς– θα καλείται να ανοίξει τον δρόμο.

Η κ. Κατερίνα Δασκαλάκη είναι δημοσιογράφος - συγγραφέας.

Το Μέγαρο των ανασχηματισμών

Το χρονικό των συνεχών αλλαγών στο πρωθυπουργικό επιτελείο από το 2019 – Πώς μοιράζονται οι ρόλοι σήμερα

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Αν ρίξει κάποιος μια απλή ματιά στο «πρώτο» επιτελείο του Κυριάκου Μητσοτάκη, όπως εγκαταστάθηκε στο Μαξίμου το καλοκαίρι του 2019, θα διαπιστώσει πως το 50% των προσώπων που το στελέχωναν τότε δεν είναι πλέον εκεί. Η ανανέωση είναι ευρύτερη από την αντίστοιχη που έχει επιχειρηθεί στο υπουργικό συμβούλιο, όπου τα πρόσωπα παραμένουν, ακόμη κι όταν αλλάζουν χαρτοφυλάκια. Οι «ανασχηματισμοί» του Μαξίμου είναι μικροί και συνεχείς.

Ο επιτελάρχης

Η θέση δίπλα στον πρωθυπουργό στο ισόγειο του νεοκλασικού της Ηρώδου Αττικού αποδεικνύεται ηλεκτρική καρέκλα. Από τον Ιούλιο του 2019 έως τον Αύγουστο του 2022, όταν ξέσπασε το σκάνδαλο των υποκλοπών, εκεί βρισκόταν ο Γρηγόρης Δημητριάδης. Ο ισχυρός άνδρας του Μαξίμου, που αποχώρησε με κρότο, έδωσε τη θέση του στον Γιάννη Μπρατάκο, ο οποίος την κράτησε έως τον Μάρτιο του τρέχοντος έτους και παραιτήθηκε λόγω της γνωστής

Το 50% όσων στελέχωσαν το πρώτο επιτελείο του Κυριάκου Μητσοτάκη πριν από πέντε χρόνια δεν βρίσκεται πλέον στο Μαξίμου.

επίσκεψης σε οικία επιχειρηματία. Την ίδια ώρα και η μία εκ των δύο θέσεων του υπουργού Επικρατείας αποδεικνυόταν το ίδιο επισφαλής μετά το «σταθερό» ξεκίνημα του Γιώργου Γεραπετρίτη. Η αποχώρηση του νυν ΥΠΕΞ μετά τις εκλογές του 2023 άφησε τη θέση στον Σταύρο Παπασταύρου, που παρέμεινε ωστόσο λιγότερο από ένα χρόνο. Η ταυτόχρονη αποχώρησή του μαζί με τον Μπρατάκο έφερε στο Μαξίμου τον Μάκη Βορίδη (ο οποίος ήταν ήδη υπουργός Επικρατείας με έδρα τη Ζαλοκώστα) και την αναβάθμιση του Στέλιου Κουτνατζή σε θέση γενικού γραμματέα, με τις αρμοδιότητες όμως να είναι ρευστές. Το δίδυμο Βορίδη - Κουτνατζή θα μοιραζόταν τις αρμοδιότητες Παπασταύρου, ενώ η θέση του Μπρατάκου «μοιράστηκε» μεταξύ του αναβαθμισμένου Θανάση Νέζη και της Ελένης Σχινά που ανέλαβε διευθύντρια του ιδιαιτέρου γραφείου του πρωθυπουργού. Οι ρόλοι που είχαν θολώσει μετά την αιφνίδια αποχώρηση των Μπρατάκου - Παπασταύρου επανήλθαν σε πιο ξεκάθαρο πλαίσιο με την είσοδο στον τελευταίο ανασχηματισμό του Γιώργου Μυλωνάκη, ο οποίος διαδέχεται τους Δημητριάδη και Μπρατάκο στη θέση του chief of staff.

Ο πρώτος που είχε αναλάβει το Γραφείο Τύπου του πρωθυπουργού το 2019 ήταν ο Κωνσταντίνος Ζούλας, που είχε τον ίδιο ρόλο και στην Πειραιώς όσο η Ν.Δ. ήταν αντιπολίτευση. Λίγους μήνες μετά, τον Αύγουστο του 2019 αποχωρεί για να αναλάβει την ΕΡΤ, με τον Δημήτρη Τσιόδρα να τον διαδέχεται και να παραμένει μέχρι την ένταξή του στο ευρωψηφοδέλτιο. Πλέον, τη θέση του επικεφαλής αναλαμβάνει ο Πάνος Αμυράς, που θα έχει τον τίτλο του γενικού διευθυντή Τύπου, καθώς οι μέχρι πρότινος αναπληρωτές του κ. Τσιόδρα, Χρήστος Ζωγράφος και Γιώργος Ευθυμίου, αναβαθμίστηκαν αμφότεροι.

Και στον τομέα της διπλωματίας οι αλλαγές στο Μαξίμου ήταν αρκετές. Η πρέσβειρα Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου ανέλαβε τον Ιούλιο του 2019 το διπλωματικό γραφείο του πρωθυπουργού και εγκαταστάθηκε στο υπόγειο του Μαξίμου, από το οποίο αποχώρησε τον Ιανουάριο του 2020 για να μετακομίσει στην Ουάσιγκτον ως πρέσβειρα της Αθήνας στις ΗΠΑ. Τη διαδέχθηκε η κ. Ελένη Σουρανή, η οποία, μάλιστα, δύο μήνες μετά την ανάληψη των καθηκόντων της, ανέλαβε και άλλες αρμοδιότητες, καθώς ο δημοσιογράφος Δημήτρης Μητρόπουλος, σύμβουλος επί Ευρωπαϊκών Θεμάτων του κ. Μητσοτάκη, αποχωρούσε. Η κ. Σουρανή έφυγε και αυτή με τη σειρά της τον Ιούνιο του 2021 για τη Ρώμη και τη θέση της κατέχει μέχρι σήμερα η Άννα Μαρία Μπούρα.

Το γραφείο του εκπροσώπου στον πρώτο όροφο του Μαξίμου ήταν πάντα στο επίκεντρο των κυβερνητικών κλυδωνισμών. Ο Στέλιος Πέτσας κάθισε πίσω από το πόντιουμ για 18 μήνες και έδωσε τη θέση του στον Χρήστο Ταραντίλη, που «άντεξε» για λίγες μόνον ημέρες. Η εσπευσμένη αποχώρησή του αναβάθμισε την αναπληρώτρια εκπρόσωπο Αριστοτελία Πελώνη για σχεδόν επτά μήνες στη θέση του εκπροσώπου, μέχρι που τη διαδέχθηκε ο Γιάννης Οικονόμου, ο οποίος κατάφερε να μείνει στη θέση αυτή για 20 μήνες. Ο Παύλος Μαρινάκης βρίσκεται στη βιτρίνα της κυβέρνησης εδώ και ένα χρόνο, χωρίς αναταράξεις.

Οι αμετακίνητοι

Σε αυτό το διάστημα των 5 ετών υπάρχουν συνολικά οκτώ πρόσωπα που δεν έχουν φύγει ποτέ από το Μαξίμου. Στην κορυφή, ο ένας εκ των δύο υπουργών Επικρατείας Ακης Σκέρτσος, ο οποίος, μάλιστα, κατά τη διάρκεια της θητείας του αναβαθμίστηκε από υφυπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ, ενώ αντίστοιχα και ο στενός συνεργάτης του, Θανάσης Κοντογεώργης, προήχθη από γενικός γραμματέας σε υφυπουργός. Ο κ. Σκέρτσος, μάλιστα, έχει δύο γραφεία και στον πρώτο όροφο του Μαξίμου και, εσχάτως, στο Μέγαρο Μποδοσάκη. Το γραφείο του Μαξίμου το μοιράζεται με τον Μάκη Βορίδη,

Συνολικά 8 πρόσωπα δεν έχουν φύγει ποτέ από το Μαξίμου. Στην κορυφή, ένας εκ των δύο υπουργών Επικρατείας, ο Ακης Σκέρτσος.

ο οποίος επίσης διατηρεί δεύτερο γραφείο στη Ζαλοκώστα.

Αμετακίνητη και χωροταξικά στο υπόγειο του Μαξίμου και ως προς το αντικείμενό της είναι η διευθύντρια επικοινωνίας του πρωθυπουργού Κύρα Κάππη. Η κ. Πελώνη, επίσης, είναι από το 2019 στο Μέγαρο, έχοντας όμως μετακομίσει πλέον από τον πρώτο στο υπόγειο, καθώς από το επικοινωνιακό επιτελείο, έχει αναλάβει πλέον ειδική σύμβουλος Διεθνούς Πολιτικής και Δημόσιας Διπλωματίας. Από την άλλη ο Θάνασης Νέζης, ο πιο παλιός συνεργάτης του πρωθυπουργού, αναβαθμίστηκε πρόσφατα από σύμβουλο σε υπεύθυνο επικοινωνίας με την Κοινοβουλευτική Ομάδα. Την επτάδα συμπληρώνουν ο Χρήστος Ζωγράφος και ο Γιώργος Ευθυμίου που από αναπληρωτές διευθυντές προήχθησαν σε διευθυντή Γραφείου Τύπου ο πρώτος και διευθυντή Γραφείου Ενημέρωσης και Διαχείρισης Κρίσεων ο δεύτερος. Τέλος, ο Αλέξης Πατέλης έχει από το 2019 σταθερά τη θέση του διευθυντή του οικονομικού γραφείου του πρωθυπουργού, όπως και ο λογογράφος Γιάννης Βλαστάρης.

Ολοι οι άνθρωποι του προέδρου

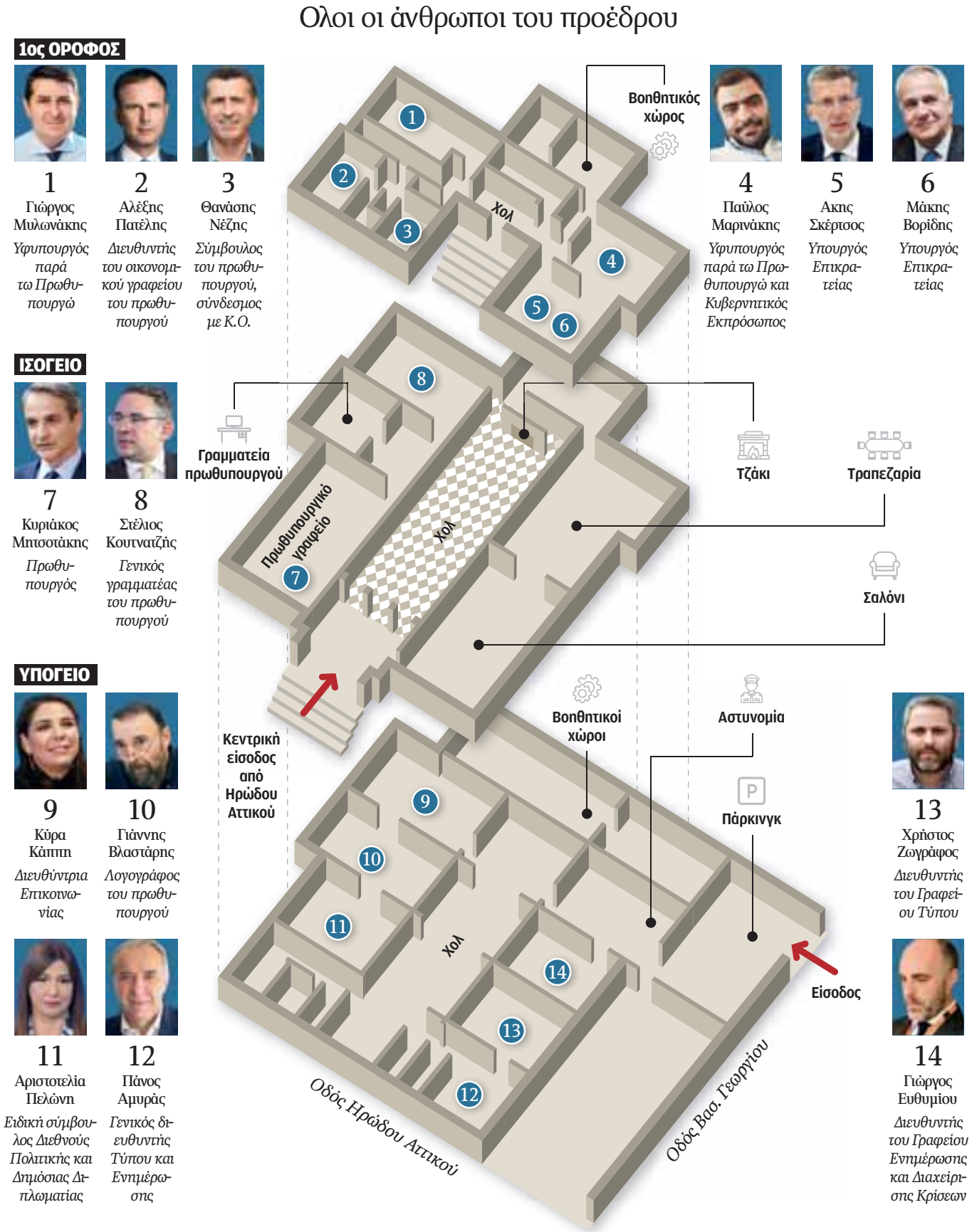

ΑΠΟΨΗ

Αντιγραφή, αποϊδεολογικοποίηση, αποχή

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ**

Στις πρόσφατες ευρωεκλογές, 5.752.593 συμπολίτες μας δεν προσήλθαν στις κάλπες. Φυσικά δεν πρόκειται για ένα ομοιογενές σύνολο ανθρώπων. Θα έλεγα ότι ένα μέρος δεν ενδιαφέρεται για την πολιτική συνολικά και αποδοκιμάζει το κομματικό σύστημα, ένα δεύτερο μέρος θέλησε να στείλει μήνυμα στο κόμμα που είχε ψηφίσει στις προηγούμενες εκλογές (χωρίς να θέλει προσώρας να υπερψηφίσει άλλο κόμμα) και ένα τρίτο μέρος νιώθει ότι το πολιτικό προσωπικό υπολείπεται των διεθνών εξελίξεων και της σύγχρονης πραγματικότητας.

Σε αυτό το τελευταίο μέρος συμπολιτών μας θα ήθελα να εστιάσω. Η Ελλάδα, από συστάσεως του κράτους μας πριν από σχεδόν 200 χρόνια, είναι μια χώρα της ευρωπαϊκής περιφέρειας. Παρά τα σημαντικά βήματα που κάναμε, η μόνιμη επωδός των κομμάτων εξουσίας, ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες, είναι το «να γίνουμε Ευρώπη».

Η στάση αυτή έχει επηρεάσει καθοριστικά τους πολιτικούς και το οικοσύστημα γύρω από αυτούς, παρωθώντας τους να μεταφέρουν στην πατρίδα μας αυτούσιες ιδέες και πρακτικές που εφαρμόζονται αλλού, πιστεύοντας πως έτσι συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό της Ελλάδας.

Η εμπειρία όμως δείχνει ότι μάλλον συμβαίνει το αντίθετο. Οι ιδέες αυτές εισάγονται αφιλτράριστες και με σημαντική καθυστέρηση. Δεν γίνεται καμία εκλογίκευσή τους, καμία προσπάθεια αξιολόγησης της επάρκειάς τους και της χρησιμότητάς τους στην ελλαδική πραγματικότητα, η οποία έχει πάρα πολλές ιδιαιτερότητες: αξιακές, πολιτισμικές, κοινωνικές, πολιτικές και ιστορικές. Επίσης, τις εισάγουμε σε χρόνο μεταγενέστερο, όταν αυτές έχουν ήδη ξεπεραστεί στις χώρες γέννησής τους.

Ετσι, βρισκόμαστε ενώπιον του παράδοξου φαινομένου να καθιστούμε σημεία αναφοράς στον πολιτικό διάλογο ιδεολογήματα του Μπλερ και του Κλίντον, από τη δεκαετία του 1990, τα οποία είναι παντελώς ανεπίκαιρα, αφού το παγκόσμιο σκηνικό είναι πια εντελώς διαφορετικό. Ταυτόχρονα, ενώ στην Ευρώπη –ως αποτέλεσμα των μεγάλων κρίσεων τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια– έχει επανέλθει δυναμικά η πολιτική με σαφές ιδεολογικό και αξιακό πρόσημο, στην Ελλάδα προβάλλονται ως πεμπτουσία απολίτικα ή μεταπολιτικά οράματα περί υπέρβασης των ιδεολογιών ή αποϊδεολογικοποίησης της πολιτικής, με κατάργηση κάθε σημείου αναφοράς ή διαχωριστικής γραμμής.

Ισως έτσι και να εξηγείται η εκλογή, κυριολεκτικά από το «πουθενά», σε κορυφαία αξιώματα –είτε στην κεντρική πολιτική σκηνή είτε στην αυτοδιοίκηση– προσώπων που επενδύουν στη φρεσκάδα, στη σαγήνη, στην έλξη και τη λάμψη. Προσώπων όμως που, χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία, θα μπορούσε κανείς να κατατάξει σε περισσότερα από ένα κόμματα. Οι περιπτώσεις των κ. Κασσελάκη και Δούκα είναι οι πιο χαρακτηριστικές, όχι όμως οι μόνες.

Οι τάσεις αυτές έχουν απογοητεύσει μεγάλο μέρος των πολιτών, το οποίο βρίσκεται πιο μπροστά από τα κόμματα και τους πολιτικούς. Ανθρωποι δημιουργικοί, που συμμετέχουν στα διεθνή τεκταινόμενα στους χώρους τους και στο παγκόσμιο discours. Ανθρωποι που κατανοούν καλά τις διεθνείς προκλήσεις, που γνωρίζουν τα παγκόσμια επίκαιρα διακυβεύματα. Ανθρωποι απογοητευμένοι από τον μυωπικό ελλαδοκεντρισμό μεγάλου μέρους του πολιτικού συστήματος, το οποίο επιμένει να προτάσσει ζητήματα που δεν είναι ουσιώδη στο παγκόσμιο γίγνεσθαι και δεν ανταποκρίνονται στις μεγάλες προκλήσεις τού σήμερα και του αύριο. Η τεχνητή νοημοσύνη, η επιτακτική ανάγκη ενός νέου κοινωνικού συμβολαίου με τον κόσμο της μισθωτής εργασίας, ο εμπορικός ανταγωνισμός με την Κίνα, η κλιματική κατάρρευση, ο υπερτουρισμός, οι εξελίξεις στη βιοτεχνολογία, η πολιτισμική κρίση που σοβεί στη Δύση, συζητούνται ελάχιστα στα πολιτικά και τα τηλεοπτικά τραπέζια, ενώ απασχολούν έντονα το πλέον προοδευτικό και δημιουργικό κομμάτι της κοινωνίας μας.

Αρκετοί από τους ανθρώπους αυτούς, που είναι πολύ περισσότεροι από ό,τι συνήθως νομίζουμε, έστρεψαν επιδεικτικά την πλάτη τους στις πρόσφατες ευρωεκλογές και απείχαν. Απείχαν γιατί εκτός από όλα τα άλλα δεν αισθάνονται πια καμία ψυχική ταύτιση με τους πολιτικούς οργανισμούς. Ολοι αυτοί ζητούν και απαιτούν έναν ουσιώδη εκσυγχρονισμό που θα επικεντρώνεται στα σημαντικά και τα κρίσιμα. Για να φέρει την Ελλάδα στο παρόν των διεθνών εξελίξεων και όχι σε όσα συνέβαιναν πριν από αρκετά χρόνια. Που θα δώσει στην πολιτική υπόσταση και περιεχόμενο, μακριά από περιτύλιγμα και φιοριτούρες χωρίς αποτέλεσμα.

Ο κ. Γιάννης Οικονόμου είναι βουλευτής Φθιώτιδας της Ν.Δ.

Νίκος Δένδιας
Υπουργός Εθνικής Αμυνας

Οι απώλειες της Ν.Δ. είναι αμφίπλευρες

Οφείλουμε να αφουγκραζόμαστε πάντα την κομματική μας βάση, που είναι η «ψυχή» της παράταξης, χωρίς να χάνουμε την επαφή μας με τον «μεσαίο χώρο»

ΝΙΚΟΣ ΚΟΚΚΑΛΙΑΣ

«Κάθε πρόταση για το αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν αφορά απλώς το συγκεκριμένο πρόσωπο, αλλά έχει ένα συγκεκριμένο πολιτικό περιεχόμενο. Στην παρούσα συγκυρία, δεν κρίνω σκόπιμο να διατυπώσω δημόσια την άποψή μου», λέει ο Νίκος Δένδιας στον Βασίλη Νέδο.

Συνέντευξη στον **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟ**

Οι απώλειες της Ν.Δ. στις πρόσφατες ευρωεκλογές ήταν «αμφίπλευρες» αναφέρει στη «Κ» ο υπουργός Εθνικής Αμυνας Νίκος Δένδιας, σημειώνοντας ότι αν και προς το κέντρο ήταν περισσότερες, και αυτές προς τα δεξιά «δεν ήταν αμελητέες». Ο κ. Δένδιας υπογραμμίζει την ανάγκη να μη χαθεί η επαφή της Ν.Δ. με τον «μεσαίο χώρο», ενώ εκτιμά ότι πρέπει να υπάρχει συγκεκριμένη στρατηγική «για τις τυχόν εξελίξεις στον χώρο της Κεντροαριστεράς». Λέει, μάλιστα, ότι η κρίση της Κεντροαριστεράς δεν είναι προς όφελος της Ν.Δ. Ο κ. Δένδιας αναφέρει ότι ο πρωθυπουργός «θα συνεκτιμήσει διάφορα στοιχεία πριν διατυπώσει την τελική πρότασή του» για το αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας. Για τα ελληνοτουρκικά αναφέρει ότι όσο παραμένουν δισεπίλυτα προβλήματα δεν επιτρέπεται ο εφησυχασμός. Στα εξοπλιστικά προαναγγέλλει μελέτη για την απόκτηση νέων υποβρυχίων, ενώ τονίζει ότι στο σχέδιο για το Πολεμικό Ναυτικό, εκτός από τις τρεις FDI, προωθείται το πρόγραμμα Constellation και η συμμετοχή στην ευρωκορβέτα.

– Ποιο είναι κατά την άποψή σας το πολιτικό μήνυμα των ευρωεκλογών της 9ης Ιουνίου; Εφταιξε –για παράδειγμα– το νομοσχέδιο για την ισότητα στον γάμο ή η ανεξέλεγκτη ακρίβεια; Ή η διαχείριση σε άλλους τομείς;

– Το εκλογικό αποτέλεσμα είναι πολυπαραγοντικό όσον αφορά τα αίτιά του, στα οποία περιλαμβάνονται και τα ζητήματα στα οποία αναφέρεστε. Ο ίδιος ο πρωθυπουργός αναγνώρισε για παράδειγμα ότι στο ζήτημα της ακρίβειας, παρά τις προσπάθειες που όντως καταβλήθηκαν, οι πολίτες ζητούν να υπάρξουν παρεμβάσεις στη λειτουργία της αγοράς και μεγαλύτερη έμφαση στη βελτίωση του διαθέσιμου εισοδήματος. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η Ν.Δ. είναι ένα μεγάλο λαϊκό κόμμα. Ως εκ τούτου, δίνει έμφαση σε όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με την κοινωνική συνοχή, με ενσυναίσθηση σε ό,τι προβληματίζει τους πολίτες. Ας μην ξεχνάμε, όμως, ότι το ποσοστό της αποχής έφθασε σε πολύ υψηλά επίπεδα και σχεδόν 6 στους 10 πολίτες που είχαν δικαίωμα ψήφου επέλεξαν να μη συμμετάσχουν στην εκλογική διαδικασία. Η συγκεκριμένη διαπίστωση οφείλει να προβληματίσει το πολιτικό σύστημα στο σύνολό του και όχι μόνο τη Ν.Δ. Το γεγονός ότι πολλοί πολίτες δεν πείσθηκαν για την αναγκαιότητα της συμμετοχής τους στις εκλογές, σε μία κρίσιμη συγκυρία για την Ευρώπη είναι εξαιρετικά ανησυχητικό. Από την άλλη πλευρά, δεν χρειάζονται υπερβολές όσον αφορά την αποτίμηση του εκλογικού αποτελέσματος, αλλά ορθή ανάγνωση των δεδομένων. Η κυβέρνηση διατηρεί προβάδισμα στις προτιμήσεις των πολιτών, παρά τη μείωση του ποσοστού της Ν.Δ. Οφείλει συνεπώς να έχει –και έχει– ως προτεραιότητά της το κυβερνητικό της έργο και να προσπαθεί να είναι κατά το δυνατόν ωφέλιμη για τον τόπο, δίνοντας έμφαση στα μεγάλα προβλήματα που απασχολούν τους πολίτες.

– Τελικά η Ν.Δ. έχασε από το Κέντρο ή από τα δεξιά;

– Σε γενικές γραμμές οι απώλειες είναι αμφίπλευρες, αν και είναι ελαφρώς περισσότερες προς το Κέντρο, σύμφωνα τουλάχιστον με την ανάλυση των exit polls. Αλλά και οι απώλειες προς τα δεξιά δεν είναι αμελητέες. Οφείλουμε, συνεπώς, να αναδείξουμε τη διαφορά μεταξύ πατριδοκαπηλίας και πατριωτισμού, λαμβάνοντας υπόψη τις ανησυχίες των πολιτών για τα όσα συμβαίνουν στην ευρύτερη περιοχή, αλλά και τονίζοντας τα όσα ήδη έχουμε πετύχει ως κυβέρνηση, αντιμετωπίζοντας με συνέπεια τις προκλήσεις και θωρακίζοντας αμυντικά και διπλωματικά τη χώρα. Οφείλουμε επίσης να αφουγκραζόμαστε πάντα την κομματική μας βάση που είναι η «ψυχή» της παράταξης. Παράλληλα, όμως, πρέπει να μη χάνουμε την επαφή μας με τον αποκαλούμενο «μεσαίο χώρο». Η εξίσωση δεν είναι εύκολη. Αλλά ο διαχρονικά πολυσυλλεκτικός χαρακτήρας της Ν.Δ. της επιτρέπει υπό όρους την υπέρβαση των παραδοσιακών διαχωριστικών γραμμών.

– Πώς ερμηνεύετε αυτή την αδυναμία συγκρότησης ενός αντιπολιτευτικού πόλου, ενώ η Ν.Δ. φαίνεται να υποχωρεί έπειτα από πέντε χρόνια διακυβέρνησης;

– Οσο και αν φαίνεται παράδοξο, το μεγαλύτερο πρόβλημα της Ν.Δ. σήμερα είναι η απουσία αξιόπιστης εναλλακτικής πρότασης διακυβέρνησης, η οποία με τη σειρά της επιτρέπει δυνητικά την εκδήλωση φαινομένων αποσυσπείρωσης. Το διαπιστώσαμε ήδη στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η κυβέρνηση οφείλει να το λάβει υπόψη της. Ο πρωθυπουργός και η κυβέρνηση λαμβάνει υπόψη της τη συγκεκριμένη ιδιαιτερότητα. Αυτό το οποίο δεν επιτρέπεται είναι να εκδηλωθούν φαινόμενα «χαλάρωσης», λόγω της εσωτερικής περιδίνησης στην οποία βρίσκονται τα μεγαλύτερα κόμματα της αντιπολίτευσης. Πρέπει να έχουμε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα στο πώς βλέπουμε το πολιτικό σκηνικό το οποίο είναι πάντοτε δυναμικό και όχι στατικό. Οπως οφείλουμε να έχουμε αναπτύξει εγκαίρως συγκεκριμένη στρατηγική για τις τυχόν εξελίξεις στον χώρο της Κεντροαριστεράς. Σε κάθε περίπτωση, δεν πρέπει να ευχόμαστε να παραμένει σε κρίση ο συγκεκριμένος χώρος. Το αντίθετο. Η ύπαρξη ενός σχήματος το οποίο θα μπορέσει να σταθεί απέναντί μας, με σοβαρή κριτική αλλά και εναλλακτική πρόταση διακυβέρνησης αν θέλετε, θα βοηθήσει και εμάς να γίνουμε καλύτεροι.

> *Οσο και αν φαίνεται παράδοξο, το μεγαλύτερο πρόβλημα της Ν.Δ. σήμερα είναι η απουσία αξιόπιστης εναλλακτικής πρότασης διακυβέρνησης, η οποία με τη σειρά της επιτρέπει δυνητικά την εκδήλωση φαινομένων αποσυσπείρωσης.*

– Με βάση την περιρρέουσα πολιτική ατμόσφαιρα, θεωρείτε ότι στην επικείμενη εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας θα πρέπει να προταθεί νέο πρόσωπο ή να είναι εκ νέου υποψήφια η νυν Πρόεδρος;

– Διαχρονικά, κάθε πρόταση για το αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν αφορά απλώς το συγκεκριμένο πρόσωπο, αλλά έχει ένα συγκεκριμένο πολιτικό περιεχόμενο. Εκτιμώ ότι όταν έρθει η στιγμή, ο κ. Μητσοτάκης θα συνεκτιμήσει διάφορα στοιχεία πριν διατυπώσει την τελική πρότασή του. Στην παρούσα συγκυρία, δεν κρίνω σκόπιμο να διατυπώσω δημόσια την άποψή μου.

– Εχετε τονίσει ότι η τρέχουσα ελληνοτουρκική προσέγγιση είναι μεν θεμιτή, παραμένουν δε ατόφιες οι βασικές απειλές της Τουρκίας. Αποκλείετε να υπάρξει διάλογος που θα οδηγήσει σε αποτέλεσμα;

– Αδιαμφισβήτητα, είναι θετική η πρεμία επί του πεδίου, χωρίς την ένταση του παρελθόντος. Από την άλλη πλευρά, είναι αλήθεια ότι η Τουρκία συνεχίζει να προβάλλει τις αναθεωρητικές της απόψεις με διάφορες αφορμές, αμφισβητώντας την κυριαρχία και τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας, επιμένοντας στο casus belli και στο ανυπόστατο τουρκολιβυκό μνημόνιο, εγείροντας νέα ζητήματα, όπως για το ζήτημα των θαλάσσιων πάρκων ή ασκώντας την πρακτική της παρενόχλησης διά ασυρμάτου σε πλοία και αεροσκάφη τα οποία βρίσκονται εντός ελληνικών χωρικών υδάτων και ελληνικού εναερίου χώρου αντίστοιχα. Με τον τρόπο αυτό, όμως, η προοπτική μιας γενικότερης ελληνοτουρκικής προσέγγισης είναι εξαιρετικά αμφίβολη και κινδυνεύει να καταστεί όμηρος της συγκυρίας στο εσωτερικό της γειτονικής χώρας. Για μια πραγματική αλλαγή σελίδας στις σχέσεις μας χρειάζεται γενναία στάση από την πλευρά της Αγκυρας, με αποδοχή των όσων προβλέπουν το Διεθνές Δίκαιο και το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας για την επίλυση της μοναδικής διαφοράς μας. Σε συνδυασμό ενδεχομένως με την επαναφορά της ευρωπαϊκής προοπτικής της, την οποία η Ελλάδα στήριζε και στηρίζει διαχρονικά, αλλά και με την επανέναρξη των συζητήσεων για το Κυπριακό, στο οποίο η Τουρκία παραμένει αμετακίνητη τα τελευταία χρόνια σε μία αρνητική στάση. Είναι χρήσιμη, συνεπώς, η ύφεση επί του πεδίου, αλλά όσο παραμένουν ανεπίλυτα ζητήματα στις μεταξύ μας σχέσεις και διευρύνονται οι διεκδικήσεις, δεν επιτρέπεται ο εφησυχασμός. Εκτιμώ ότι ο πρόεδρος Ερντογάν είναι ένας ηγέτης ο οποίος έχει αφήσει διακριτό ιστορικό αποτύπωμα στη χώρα του. Θα είναι ακόμη πιο σημαντικό αυτό το αποτύπωμα αν αναλάβει πρωτοβουλίες στην κατεύθυνση της επίλυσης της διαφοράς μας. Σε διαφορετική περίπτωση θα ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος να συνεχίσει η Τουρκία τη διολίσθηση σε εθνικιστικές θεωρίες των προηγούμενων αιώνων.

– Μετά τις τρεις φρεγάτες FDI, ποιο είναι το σχέδιο για το Πολεμικό Ναυτικό για το 2030;

– Βασικές μας μονάδες στο μέλλον θα είναι οι υπερσύγχρονες FDI. Η σχέση μας με τη Γαλλία είναι μία στρατηγική σχέση που φέρει την υπογραφή μου και θα συνεχίσει να επηρεάζει την εξοπλιστική πολιτική μας. Πέραν αυτού, η αποδοχή από τις Ηνωμένες Πολιτείες της πρότασής μας για συμμετοχή εξαρχής στον σχεδιασμό με βάση τις ανάγκες μας και στη ναυπήγηση νέων φρεγατών τύπου Constellation, αποτελεί σημαντική εθνική επιτυχία, καθώς με την υλοποίηση του προγράμματος η Ελλάδα θα έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει πότε, τι είδους και πόσα πλοία θα ναυπηγήσει για το Πολεμικό Ναυτικό, με τη συμμετοχή της εγχώριας ναυπηγικής βιομηχανίας, με διαφαινόμενη προοπτική ναυπηγήσεων πλοίων τρίτων χωρών, εφόσον προκύψει σχετικό ενδιαφέρον. Ωστόσο, δεν εφησυχάζουμε. Παράλληλα με την απόκτηση των FDI και τη σχεδίαση των Constellation, υλοποιούμε ένα πολυδιάστατο πρόγραμμα αναβάθμισης του στόλου μας, που περιλαμβάνει τη συμμετοχή μας στο πρόγραμμα της ευρωκορβέτας, τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων φρεγατών, την ενίσχυση των δυνατοτήτων τους και την επένδυση σε νέες τεχνολογίες και καινοτομίες, όπως τα μη επανδρωμένα σκάφη, είτε επιφανείας είτε υποβρύχια, για να επεκτείνουμε την επιχειρησιακή μας ευελιξία. Επίσης, εκκινεί η μελέτη απόκτησης σε βάθος χρόνου νέων υποβρυχίων. Καλούμαστε σε ορατό χρόνο να καλύψουμε τα τεράστια κενά που άφησε η περίοδος της οικονομικής κρίσης.

– Τις επόμενες ημέρες έρχεται στη Βουλή και το πρόγραμμα των F-35. Πρόκειται για ένα ακριβό πρόγραμμα με υψηλό κόστος υποστήριξης. Υπάρχουν παράλληλα σχέδια για «συμμάζεμα» στην Πολεμική Αεροπορία προκειμένου να μπορεί να είναι εντός προϋπολογισμού στα επόμενα χρόνια;

– Πράγματι, πρόκειται για ένα πρόγραμμα με υψηλό κόστος, όπως άλλωστε είναι και τα Rafale, αλλά με τεράστια επιχειρησιακή αξία, καθώς είναι μια πλατφόρμα εξαιρετικών δυνατοτήτων και όχι απλώς ένα μαχητικό αεροσκάφος. Η συμμετοχή μας στο πρόγραμμα κρίνεται σκόπιμη και αναγκαία όχι μόνο για την αναβάθμιση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων, αλλά και γιατί θα εισαγάγει την Πολεμική Αεροπορία μας σε μια νέα εποχή. Παράλληλα, στην παρούσα φάση, τελεί υπό κατάρτιση το Μακροπρόθεσμο Πρόγραμμα Αμυντικών Εξοπλισμών (ΜΠΑΕ) των Ενόπλων Δυνάμεων, με το οποίο επιδιώκεται, μεταξύ άλλων, η αξιοποίηση κατάλληλων εξοπλιστικών προγραμμάτων, τα οποία θα έχουν ως στόχο την ενίσχυση της αεροπορικής ισχύος της Πολεμικής Αεροπορίας, για την επόμενη 12ετία, εντός πάντοτε των δημοσιονομικών περιθωρίων της χώρας μας. Περιορισμός της πολυτυπίας, εξορθολογισμός κόστους και αύξηση δυνατοτήτων είναι το τρίπτυχο για την Πολεμική Αεροπορία μας. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζεται η πώληση των δύο παλαιών κυβερνητικών αεροσκαφών που έχουν αυξημένο κόστος χρήσης και υψηλό κόστος συντήρησης. Τα χρήματα που θα εξοικονομηθούν θα καλύψουν οικονομικά κενά στη συντήρηση των μεταγωγικών αεροσκαφών και ελικοπτέρων και απαραίτητες παροχές στο προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων. Είναι απαραίτητη η προτεραιοποίηση στην ικανοποίηση των αναγκών, γιατί οι πόροι που μας διαθέτει από το υστέρημά του ο Ελληνας φορολογούμενος είναι εξ ανάγκης περιορισμένοι.

Ολόκληρη η συνέντευξη του κ. Δένδια στο kathimerini.gr.

Η ΓΑΛΛΙΑ ΣΕ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ

Συνέντευξη στην **ΞΕΝΙΑ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Σάιμον Κούπερ
Δημοσιογράφος των Financial Times, συγγραφέας

Η Λεπέν ανθεί στο χάσμα με την επαρχία

Οσοι ζουν μακριά από τα μεγάλα αστικά κέντρα και αισθάνονται περιφρονημένοι από την ελίτ είναι η βάση της Ακροδεξιάς. Ποιο είναι το τρομακτικό σενάριο της επόμενης μέρας

Αυτό που ανησυχεί πραγματικά τον Σάιμον Κούπερ, δημοσιογράφο των Financial Times που από το 2001 ζει στη Γαλλία, είναι ότι η χώρα απέχει δύο εβδομάδες από την άνοδο της Ακροδεξιάς στην εξουσία. Στο βιβλίο του για το Παρίσι «Impossible City: Paris in the Twenty-First Century», που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Profile, περιγράφει πώς έζησε τις επιθέσεις στο Μπατακλάν το 2015, τα «Κίτρινα Γιλέκα» και άλλα συνταρακτικά γεγονότα που σημάδεψαν τη ζωή της χώρας. Στη συζήτηση με την «Κ» όμως εξηγεί γιατί οι πρόωρες εκλογές είναι πιθανό να αποδειχθούν το πιο τρομαχτικό από όλα όσα έχει ζήσει στη Γαλλία έως τώρα.

TOM JAMIESON/THE NEW YORK TIMES

Ο Σάιμον Κούπερ πιστεύει ότι ο Μακρόν προκήρυξε εκλογές για να δείξει ότι έχει την πρωτοβουλία των κινήσεων. «Θεωρώ ότι έκανε λάθος. Ηταν κακός υπολογισμός. Κατανοώ όμως τη λογική του», λέει ο Βρετανός δημοσιογράφος.

– Ηταν ένα σοκ η προκήρυξη πρόωρων εκλογών από τον Εμανουέλ Μακρόν; Αυτή η αίσθηση επικρατεί στην υπόλοιπη Ευρώπη.

– Ναι, ουδείς το περίμενε. Μην ξεχνάτε ότι ο εφιάλτης της Πέμπτης Δημοκρατίας ήταν εδώ και 20 χρόνια ότι η Ακροδεξιά θα καταλάβει την εξουσία. Και τώρα ξαφνικά συνειδητοποιούμε ότι ίσως απέχουμε δύο εβδομάδες από την πραγματοποίηση αυτού του σκοτεινού σεναρίου: για πρώτη φορά μετά το φιλοναζιστικό καθεστώς του Βισί (1940-1944) η Ακροδεξιά μπορεί να κυβερνήσει. Θεωρούσαμε ότι απέχουμε πολύ από αυτήν την προοπτική και να που βρίσκεται εδώ μπροστά μας. Οπως όλοι, θεωρώ ότι έκανε λάθος ο Μακρόν. Ηταν κακός υπολογισμός. Κατανοώ όμως τη λογική του: θεωρούσε σίγουρο ότι αν κατέθετε η αντιπολίτευση πρόταση δυσπιστίας κατά του κόμματός του στην Εθνοσυνέλευση, θα την έχανε. Αντί να περιμένει τις εξελίξεις και να φανεί ότι σύρεται πίσω από αυτές, προτίμησε να προκηρύξει εκλογές για να δείξει ότι είναι ισχυρός.

> Η Λεπέν κατάφερε να προσελκύσει την εργατική τάξη, που ψήφιζε Αριστερά. Το κόμμα της είναι κατά της μετανάστευσης, του Μακρόν και της Ευρώπης. Παράλληλα, υπάρχει η υπόσχεση για υψηλές δημόσιες δαπάνες. Η Γαλλία ήδη έχει τις μεγαλύτερες κοινωνικές παροχές από κάθε άλλη ανεπτυγμένη χώρα. Οι δεσμεύσεις της RN ήταν ότι θα μειωθούν οι λογαριασμοί του ηλεκτρικού, θα βγαίνουν οι άνθρωποι στη σύνταξη στα εξήντα. Οι αγορές έχουν τρομοκρατηθεί κι έτσι το κόμμα της Λεπέν υπαναχωρεί από αυτές τις υποσχέσεις.

– Ηθελε δηλαδή να δείξει ότι αναλαμβάνει την πρωτοβουλία...

– Ναι, ο Μακρόν το έχει αυτό. Θέλει να αναλαμβάνει την πρωτοβουλία στα πάντα, είτε πρόκειται για την Ουκρανία, το συνταξιοδοτικό, το χρονοδιάγραμμα της έλευσης της Ακροδεξιάς στην εξουσία. Του αρέσει να δρα, που είναι και καλό και κακό.

– Υπάρχει μια πιο μακροπρόθεσμη στρατηγική πίσω από τον αιφνιδιασμό του Μακρόν; Μήπως θέλει να αφήσει την Ακροδεξιά να κυβερνήσει, ώστε να την ξεμπροστιάσει και να φτάσει η Μαρίν Λεπέν απαξιωμένη στις επόμενες προεδρικές εκλογές ώστε να καταψηφιστεί;

– Είναι τεράστιο το ρίσκο. Ο Ντόναλντ Τραμπ ήταν πρόεδρος και τώρα μάλλον θα ξανακερδίσει τις εκλογές. Δεν είναι δηλαδή απαραίτητο ότι η εξουσία απαξιώνει τους πολιτικούς που την ασκούν. Γιατί το επιχείρημα τέτοιων πολιτικών προσώπων είναι ότι θα πρέπει να έχουν τον πλήρη έλεγχο της εξουσίας. Οταν οι θεσμοί και άλλοι πολιτικοί παράγοντες τους αναχαιτίζουν, έχουν έτοιμο το ελαφρυντικό: «δεν καταφέραμε να κάνουμε όσα θα θέλαμε γιατί αυτοί οι κακοί ελιτιστές μας εμπόδισαν. Υποχρεωθήκαμε να κυβερνήσουμε με συμμαχίες. Δώστε μας την απόλυτη εξουσία και τότε θα καταφέρουμε να φέρουμε εις πέρας όλα αυτά τα υπέροχα πράγματα που έχουμε εξαγγείλει».

– Μπορείτε να εξηγήσετε την απήχηση του κόμματος της Μαρίν Λεπέν; Διάβασα σε συνέντευξη του συγγραφέα Εντουάρ Λουί στην «Κ» ότι όσοι το ψηφίζουν το κάνουν για αριστερούς λόγους: εξαιτίας της αύξησης του κόστους ζωής, των κοινωνικών ανισοτήτων κ.λπ.

– Ισχύει εν μέρει γιατί η Λεπέν κατάφερε να προσελκύσει την εργατική τάξη, που ψήφιζε Αριστερά. Το κόμμα της είναι κατά της μετανάστευσης, του Μακρόν και της Ευρώπης. Είναι τρία κεφαλαιώδη ζητήματα στα οποία εναντιώνεται η Εθνική Συσπείρωση (RN), ενισχύοντας την προσέλκυση ψηφοφόρων. Παράλληλα, υπάρχει η υπόσχεση για υψηλές δημόσιες δαπάνες. Η Γαλλία ήδη έχει τις μεγαλύτερες κοινωνικές παροχές από κάθε άλλη ανεπτυγμένη χώρα. Οι δεσμεύσεις της RN ήταν ότι θα μειωθούν οι λογαριασμοί του ηλεκτρικού, θα βγαίνουν οι άνθρωποι στη σύνταξη στα εξήντα. Τώρα ωστόσο απομακρύνονται από όλες αυτές τις εξαγγελίες. Οι αγορές έχουν τρομοκρατηθεί κι έτσι το κόμμα της Λεπέν υπαναχωρεί από αυτές τις υποσχέσεις. Το ακροατήριο στο οποίο απευθύνεται είναι η λευκή εργατική τάξη, που δεν μένει στο Παρίσι, αφού η πρωτεύουσα δεν έχει πλέον εργατική τάξη. Πρέπει να έχετε στο μυαλό σας ότι η Γαλλία είναι τεράστια χώρα, η μεγαλύτερη της δυτικής Ευρώπης. Πολλοί άνθρωποι λοιπόν ζουν μακριά από μεγάλα αστικά κέντρα. Ζουν σε περιοχές χωρίς οικονομική δραστηριότητα, γιατρούς, σχολεία, ταχυδρομεία. Την ίδια στιγμή, στο Παρίσι έχουν συγκεντρωθεί 12 εκατ. άνθρωποι, οι περισσότεροι στην ιστορία της πόλης.

– Περιγράφετε μια κοινωνική πόλωση.

– Υπάρχει πράγματι ένα φαινόμενο που συναντάμε και στην Ισπανία και αλλού, ένα χάσμα ανάμεσα στα ζωντανά αστικά κέντρα, Στρασβούργο, Νίκαια, Τουλούζη, Λυών, όλες τις επιτυχημένες πόλεις και από την άλλη τις άδειες, αχανείς περιοχές, που ήταν παλιά βιομηχανικές. Στα προάστια του Παρισιού, γνωστά ως μπανλιέ, η εικόνα είναι ανάμεικτη. Ακόμη και οι λευκοί κάτοικοί τους δεν ψηφίζουν RN σε μεγάλους αριθμούς. Οι περισσότεροι εκεί είναι ακροαριστεροί. Ετσι εκφράζουν τη δυσαρέσκειά τους. Η Ακροαριστερά στη Γαλλία είναι επίσης πολύ ισχυρή. Στο πλαίσιο του γαλλικού πολιτικού συστήματος το Κέντρο είναι μάλλον μικρό, ενώ Ακροδεξιά και Ακροαριστερά έχουν σημαντική επιρροή. Ο Ζαν-Λικ Μελανσόν, ο ηγέτης της Ακροαριστεράς, είναι ο βασιλιάς των μπανλιέ.

– Και η Λεπέν βασίλισσα σε όλη την υπόλοιπη χώρα;

– Περισσότερο στις περιοχές που είναι εκτός αστικών κέντρων, πιο μακριά κι είναι αρκετά «λευκές», καθώς επίσης στις μικρές πόλεις και στα χωριά. Εκεί εντοπίζεται η δύναμη της Συσπείρωσης. Στον αντίποδα στις μεικτές περιοχές, εκεί όπου συνυπάρχουν πολλές φυλές μαζί, δεν είναι ισχυρή η RN. Εκεί όπου ζουν λίγοι ή και καθόλου μετανάστες εντοπίζονται τα προπύργια του κόμματος της Λεπέν.

– Πιστεύετε ότι έχει μέλλον το ενιαίο μέτωπο της Αριστεράς ή είναι ευκαιριακό;

– Είναι δύσκολο να παραμείνει αρραγές γιατί τα κόμματα που συμμετέχουν σε αυτό διαφωνούν σε μια σειρά ζητημάτων. Οι υποσχέσεις για δημόσιες δαπάνες είναι υπερβολικά υψηλές και σε αυτό διαφωνούν τα κεντροαριστερά κόμματα. Εχουν διαφορετική άποψη στο Μεσανατολικό, η Ακροαριστερά είναι πολύ φιλοπαλαιστινιακή, η Κεντροαριστερά δείχνει πολύ μεγαλύτερη κατανόηση προς τις ανησυχίες του Ισραήλ. Παράλληλα, δεν συμπίπτουν στον πόλεμο στην Ουκρανία. Ο ακροαριστερός Ζαν-Λικ Μελανσόν ανέκαθεν είχε καλές σχέσεις με τη Ρωσία, ο κεντροαριστερός Ραφαέλ Γκλικσμάν είναι φίλα προσκείμενος στην Ουκρανία. Δύσκολα λοιπόν δεν θα διασπαστούν. Ο Μελανσόν έχει επίσης δυσανεξία στην εσωτερική αντιπολίτευση και θέλει να είναι ο αρχηγός της Αριστεράς.

– Εκτιμάτε δηλαδή ότι μετεκλογικά θα διαλυθούν...

– Σίγουρα θα αντιμετωπίσουν πολλά προβλήματα μετεκλογικά. Θα αντέξουν ώς την αναμέτρηση για να εκλέξουν όσο το δυνατόν περισσότερους υποψηφίους, αλλά πιστεύω ότι το αριστερό μέτωπο θα είναι μικρότερη δύναμη από την RN μετά τον δεύτερο γύρο.

– Ποιος θεωρείτε ότι θα είναι ο ηγέτης του αριστερού μετώπου;

– Καλή ερώτηση. Πιστεύω θα εξαρτηθεί από το ποιος θα πάει καλύτερα στις εκλογές. Οι σοσιαλιστές εμφανίζουν άνοδο, ενώ το κόμμα του Μελανσόν πέφτει. Πιστεύω ότι οι σοσιαλιστές θα διεκδικήσουν την ηγεσία και ο Μελανσόν θα αντιδράσει.

– Θα μπορούσε ο πρώην πρόεδρος Φρανσουά Ολάντ να παίξει ρόλο σε αυτές τις διεργασίες; Μήπως έχει μεγαλύτερες φιλοδοξίες από το να εκλεγεί απλώς βουλευτής;

– Σίγουρα ο ίδιος θέλει να ξαναγίνει πρόεδρος, αλλά κι εγώ θέλω να γίνω πρόεδρος της Γαλλίας. Δεν νομίζω ότι θα γίνω ούτε εγώ, ούτε ο Ολάντ.

– Μένετε πολύ κοντά στο Μπατακλάν και στο βιβλίο σας περιγράφετε τα γεγονότα των τρομοκρατικών επιθέσεων του 2015 σαν σημείο καμπής που άλλαξε εσάς, το Παρίσι και τη χώρα ολόκληρη. Ποιο άλλο γεγονός καθόρισε τη ζωή στη Γαλλία και άνοιξε τον δρόμο για τις σημερινές εξελίξεις; Η εξέγερση των «Κίτρινων Γιλέκων»;

– Πράγματι, οι τρομοκρατικές επιθέσεις ήταν συνταρακτικές για την πόλη. Μετά το Μπατακλάν όλοι οι κάτοικοι του Παρισιού θεωρούσαμε ότι κάθε μέρα θα γίνεται και μια τρομοκρατική επίθεση, φοβόμασταν να πάμε στα καφενεία, μέναμε στα σπίτια μας. Σταδιακά ξεχάσαμε και τώρα είμαστε πάλι όλοι έξω. Ενα από τα καφενεία στη γειτονιά μου είχε δεχθεί πυρά εκείνη τη νύχτα, πολλοί άνθρωποι δολοφονήθηκαν και σήμερα σφύζει πάλι από ζωή. Οι άνθρωποι συνεχίζουν τη ζωή τους. Οσο για τα «Κίτρινα Γιλέκα» ήταν ένα κίνημα λευκών πολιτών που μένουν μακριά από τα αστικά κέντρα, είναι δυσαρεστημένοι και αισθάνονται αποκλεισμένοι. Συχνά αυτή η αίσθηση είναι πολύ σημαντική. Ο Μακρόν, κατά τη γνώμη τους, ενσαρκώνει την αλαζονεία. Το μίσος γίνεται προσωπικό. Μπορεί δηλαδή να κάνουμε αναλύσεις περί οικονομίας, αλλά αυτό που μένει είναι η αίσθηση ότι τους περιφρονούν, πως η ελίτ δεν τους εκτιμά, που είναι παρόμοια με αυτήν την αίσθηση που έχουν οι ψηφοφόροι του Τραμπ. Τα «Κίτρινα Γιλέκα» δεν είχαν κομματική ένταξη, αν και πολλά μέλη τους είναι ακροδεξιοί ψηφοφόροι. Η Μαρίν Λεπέν γίνεται σήμερα η φωνή αυτής της αίσθησης.

Το βιβλίο του Σάιμον Κούπερ «Impossible City: Paris in the Twenty-First Century». Ο Βρετανός δημοσιογράφος περιγράφει πώς έζησε την επίθεση στο Μπατακλάν, τα «Κίτρινα Γιλέκα» και άλλα γεγονότα που σημάδεψαν τη ζωή της γαλλικής πρωτεύουσας.

– Εσείς ως Βρετανός πολίτης αισθάνεστε ξένος στη Γαλλία; Ή η αδυναμία ενσωμάτωσης δεν αφορά τελικά τους λευκούς; Ξέρω ότι έχετε πάρει πρόσφατα τη γαλλική υπηκοότητα και είμαι περίεργη πώς αισθάνεστε.

– Η αλήθεια είναι πως δεν νιώθω εντελώς Γάλλος. Γιατί υπάρχουν αυτές οι δύο αλληλοσυγκρουόμενες ιδέες. Από τη μία η Γαλλική Δημοκρατία, το χωνευτήρι όλων των φυλών και ανθρώπων από κάθε γωνιά του κόσμου που λέει ότι καθένας μπορεί να γίνει Γάλλος πολίτης αρκεί να μοιράζεται τις αξίες της χώρας και από την άλλη εκείνη του καθεστώτος του Βισί και της Μαρίν Λεπέν ότι μόνο οι λευκοί με γαλλική καταγωγή είναι αληθινοί Γάλλοι. Ανθρωποι σαν κι εμένα που έχουν έρθει από το εξωτερικό δύσκολα θα αισθανθούν πλήρως Γάλλοι. Πάντα θα είναι δεύτερης κατηγορίας πολίτες.

> Τα «Κίτρινα Γιλέκα» ήταν ένα κίνημα λευκών πολιτών που μένουν μακριά από τα αστικά κέντρα, είναι δυσαρεστημένοι κι αισθάνονται αποκλεισμένοι. Συχνά, αυτή η αίσθηση είναι πολύ σημαντική. Ο Μακρόν, κατά τη γνώμη τους, ενσαρκώνει την αλαζονεία. Το μίσος γίνεται προσωπικό. Μπορεί δηλαδή να κάνουμε αναλύσεις περί οικονομίας, αλλά αυτό που μένει είναι η αίσθηση ότι τους περιφρονούν, πως η ελίτ δεν τους εκτιμά, που είναι παρόμοια με αυτήν την αίσθηση που έχουν οι ψηφοφόροι του Ντόναλντ Τραμπ.

– Συνειδητοποίησα ότι μέσα στις επόμενες εβδομάδες θα ψηφίσετε τρεις φορές. Δύο φορές ως πολιτογραφημένος Γάλλος και μία στο Ηνωμένο Βασίλειο.

– Ναι, αν και η επιστολική ψήφος από τη Βρετανία δεν έχει φτάσει στα χέρια μου. Η κόρη μου όμως, που έγινε φέτος 18 ετών, έχει το ρεκόρ στην οικογένεια. Θα ψηφίσει τέσσερις φορές μέχρι τον Νοέμβριο, γιατί έχει και την αμερικανική υπηκοότητα μέσω της συζύγου μου! Είμαστε λάτρεις της εκλογικής διαδικασίας.

– Για να συνοψίσουμε. Θεωρείτε ότι ήταν καλή ιδέα να προκηρύξει εκλογές λίγο πριν από τους Ολυμπιακούς; Ειδικά ενώ είναι γνωστό ότι οι Παριζιάνοι δεν είναι ιδιαίτερα χαρούμενοι που η πόλη θα κατακλυστεί από επισκέπτες. Εσείς θα μείνετε στο Παρίσι στη διάρκεια της διοργάνωσης;

– Οι Γάλλοι γκρινιάζουν ασταμάτητα, για όλα. Φυσικό είναι να διαμαρτύρονται και για τους Ολυμπιακούς. Εγώ πάντως θα μείνω εδώ. Δεν ανησυχώ για τους Ολυμπιακούς και την κοσμοσυρροή. Αυτό που με τρομάζει είναι η συμμετοχή της Ακροδεξιάς στην κυβέρνηση και οι αποτρόπαιες πολιτικές που θα υιοθετήσει σε μια πολυπολιτισμική χώρα, ειδικά στις μεγάλες πόλεις. Αν οι ακροδεξιοί ηγέτες πουν λοιπόν σε εκατομμύρια ανθρώπους «Δεν είστε αληθινοί Γάλλοι, θα σας στείλουμε την αστυνομία, θα σας απελάσουμε», αυτό θα μπορούσε να δημιουργήσει αδιανόητες κοινωνικές εντάσεις. Αυτό είναι που με τρομάζει πραγματικά.

REUTERS/BENOIT TESSIER

«Λαϊκό Μέτωπο» γράφει το αυτοκόλλητο πάνω στη χαρακτηριστική φωτεινή πινακίδα του παρισινού μετρό. Η δυναμική προέλαση της Ακροδεξιάς, για πρώτη φορά έπειτα από τη φιλοναζιστική κυβέρνηση του Βισί, ενώνει ενώπιον της κάλπης τις δυνάμεις της Αριστεράς, αλλά, σύμφωνα με τον Σάιμον Κούπερ, όχι τόσο αποτελεσματικά όσο απαιτούν οι περιστάσεις.

Εφιάλτης με τον τζόγο του Μακρόν

Φόβοι για αστάθεια στη Γαλλία και για «βραχυκύκλωμα» στην Ε.Ε., ακόμη κι αν η Ακροδεξιά δεν επιτύχει κοινοβουλευτική πλειοψηφία

Η Μαρίν Λεπέν με φόντο την εικόνα του νέου της «όπλου», Ζορντάν Μπαρντελά. Σύμφωνα με πρόσφατη δημοσκόπηση, η Εθνική Συσπείρωση προηγείται στην πρόθεση ψήφου με 34%, το Νέο Λαϊκό Μέτωπο ακολουθεί με 29%, ενώ η παράταξη του Μακρόν περιορίζεται στην τρίτη θέση με 22%.

Η ΓΑΛΛΙΑ ΣΕ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Το βράδυ της 9ης Ιουνίου τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών κατέγραψαν το ισχυρότερο κύμα της Ακροδεξιάς στην Ευρώπη από την περίοδο του Μεσοπολέμου, έστω κι αν οι ηγέτες του σύγχρονου μεταφασισμού δεν στηρίζονται σε μελανοχίτωνες και τάγματα εφόδου, αλλά σε τηλεοπτικά κανάλια και διαδικτυακές πλατφόρμες. Σε δύο εβδομάδες θα ξέρουμε αν ο ιστορικός παραλληλισμός γίνει ακόμη πιο άμεσος: η Γαλλία κινδυνεύει να γνωρίσει τον πρώτο ακροδεξιό πρωθυπουργό της μετά τον δωσίλογο Πετέν.

Αν η γενέτειρα της σύγχρονης δημοκρατίας περιδινίζεται σε μια πραγματική υπαρξιακή κρίση, το οφείλει στην απόφαση που ανακοίνωσε στους εμβρόντητους συνεργάτες του το βράδυ των ευρωεκλογών ο Εμανουέλ Μακρόν: διάλυση της Εθνοσυνέλευσης και προκήρυξη πρόωρων εκλογών στις 30 Ιουνίου και στις 7 Ιουλίου. Τίποτα δεν τον υποχρέωνε σε μια τέτοια κίνηση, έστω κι αν ο συνδυασμός του είχε υποστεί συντριπτική ήττα στις ευρωκάλπες, συγκεντρώνοντας λιγότερες από τις μισές ψήφους της ακροδεξιάς Εθνικής Συσπείρωσης (RN). Η προεδρική του θητεία λήγει σε τρία χρόνια και το κόμμα του διατηρεί σχετική πλειοψηφία στην Εθνοσυνέλευση. Ποιος ο λόγος, λοιπόν, να εκβιάσει τα πράγματα τη στιγμή που η δυναμική του κοινωνικού σώματος ευνοούσε ξεκάθαρα τους αντιπάλους του;

Αρκετοί αναλυτές έγραψαν ότι ο Γάλλος πρόεδρος προσδοκούσε να επαναλάβει το επίτευγμα του Σαρλ ντε Γκωλ, ο οποίος, αφού κόπασαν οι θυελλώδεις απεργίες εργατών και καταλήψεις φοιτητών, τον Μάη του '68, διέλυσε την Εθνοσυνέλευση και κατάφερε να κερδίσει τις εκλογές τον επόμενο μήνα. Προφανώς, ο Μακρόν πόνταρε και πάνω στις διαιρέσεις της Αριστεράς, κυρίως ανάμεσα στη ριζοσπαστική Ανυπότακτη Γαλλία (LFI) του Ζαν-Λικ Μελανσόν και το συστημικό Σοσιαλιστικό Κόμμα, οι οποίες έγιναν πιο έντονες με τον πόλεμο στη Γάζα. Προς μεγάλη έκπληξη του Μακρόν, όμως, συγκροτήθηκε σε χρόνο μηδέν το Νέο Λαϊκό Μέτωπο (NFP) της Αριστεράς, όρος που παραπέμπει στο αντιφασιστικό Λαϊκό Μέτωπο του Μεσοπολέμου. Πρόκειται για έναν ευρύτατο πολιτικό συνασπισμό, που περιλαμβάνει από τους Σοσιαλιστές, τους Πράσινους και τους Κομμουνιστές μέχρι την LFI και το τροτσκιστικής προέλευσης Νέο Αντικαπιταλιστικό Κόμμα (NPA). Αυτομάτως, ο Μακρόν βρέθηκε αντιμέτωπος με τον κίνδυνο να ακολουθήσει τα χνάρια, όχι του Ντε Γκωλ του 1968, αλλά του Ζακ Σιράκ του 1997, ο οποίος επίσης διέλυσε την Εθνοσυνέλευση, αλλά πήγε για μαλλί και βγήκε κουρεμένος.

Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη δημοσκόπηση της Ifop, που δημοσιεύτηκε την Παρασκευή στην εφημερίδα Le Figaro, η RN προηγείται στην πρόθεση ψήφου με 34%, ακολουθούμενη από το NFP με 29%, ενώ η μακρονική παράταξη Ensemble (Μαζί) περιορίζεται στην τρίτη θέση με 22%. Με βάση το πλειοψηφικό σύστημα των μονοεδρικών περιφερειών, αυτό σημαίνει ότι ο συνασπισμός του Μακρόν κινδυνεύει να υποστεί δραματική συρρίκνωση.

Ωστόσο, ο Γάλλος ηγέτης δεν δείχνει καμία διάθεση να αποσυρθεί, έστω προσωρινά, στο περιθώριο. Από την πρώτη στιγμή έθεσε στους πολίτες το δίλημμα «ή εγώ ή το χάος των δύο άκρων», εξισώνοντας την Ακροδεξιά με τη συνασπισμένη Αριστερά. Κάτι τέτοιο, όμως, εκτός από αστήρικτο καταντάει και γελοίο, όταν στα ψηφοδέλτια του NFP συμμετέχει και ο Φρανσουά Ολάντ.

Αν κάποιος μπορεί να ενοχοποιηθεί ότι έριξε πολύ νερό στον μύλο της Ακροδεξιάς αυτός είναι ο ίδιος ο Μακρόν, ο οποίος ενσωμάτωσε μεγάλο μέρος του ξενοφοβικού αφηγήματος της Μαρίν Λεπέν με την αυταπάτη ότι θα της αδειάσει την κοινωνική δεξαμενή. Αποκορύφωμα ήταν η από κοινού ψήφιση του (αντι)μεταναστευτικού νομοσχεδίου από τις παρατάξεις Μακρόν και Λεπέν τον περασμένο Δεκέμβριο, που προκάλεσε την οργισμένη παραίτηση του υπουργού Υγείας Ορελιάν Ρουσό. Στην ίδια γραμμή, ο Μακρόν δεν δίστασε την περασμένη εβδομάδα να κατηγορήσει το NFP ότι «ακολουθεί πολιτικές που θα αυξήσουν τη μετανάστευση» και ότι «θα δώσει τη δυνατότητα στον καθένα να αλλάζει φύλο στο Δημαρχείο», προκαλώντας έκρηξη αγανάκτησης από τον Γκασπάρ Γκανζέρ, πρώην διευθυντή επικοινωνίας του Ολάντ, ο οποίος τον κατηγόρησε για ξενοφοβία και ομοφοβία.

Ο Γάλλος πρόεδρος ακολούθησε τα χνάρια του Ντε Γκωλ και έθεσε στους πολίτες το δίλημμα «ή εγώ ή το χάος», όμως κινδυνεύει να πάθει ό,τι ο Σιράκ.

Με την ακραία ρευστότητα στο γαλλικό εκλογικό σώμα, κάθε πρόβλεψη για την έκβαση της αναμέτρησης φαίνεται παράτολμη. Δεν αποκλείεται το τελικό αποτέλεσμα να μην ικανοποιήσει κανέναν. Να αναδειχθεί δηλαδή πρώτη η RN, αλλά χωρίς απόλυτη πλειοψηφία, οπότε θα αρνηθεί να κυβερνήσει, όπως τουλάχιστον δηλώνει ο 28χρονος Ζορντάν Μπαρντελά, υποψήφιος της Ακροδεξιάς για την πρωθυπουργία. Σε αυτή την περίπτωση η Γαλλία θα μπει σε αχαρτογράφητα νερά, με τα σενάρια για κυβέρνηση εθνικής ενότητας, ειδικού σκοπού ή τεχνοκρατών να έχουν ήδη αρχίσει να συζητούνται. Με τη Γαλλία σε περιδίνηση και την Αμερική να περιμένει τη δική της στιγμή της αλήθειας, στις αβέβαιες προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου, η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα δεύτερο, ακόμη χειρότερο annus horribilis μετά το 2016, του Brexit και της (πρώτης;) νίκης Τραμπ.

ΑΠΟΨΗ

Πώς ψηφίζει Λεπέν ένας Εβραίος;

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

Ολα τα βλέμματα της Ευρώπης είναι στραμμένα στη Γαλλία, το προπύργιο του δημοκρατικού κράτους (République). Η απόφαση του προέδρου της Δημοκρατίας να διαλύσει την Εθνοσυνέλευση και να προκηρύξει πρόωρες βουλευτικές εκλογές ήταν παρακινδυνευμένη, με απρόβλεπτες επιπτώσεις. Η εκλογική αναμέτρηση θα είναι ανάμεσα στην Εθνική Συσπείρωση και στο Νέο Λαϊκό Μέτωπο.

Ο Σερζ Κλάρσφελντ (γενν. 1935) είναι μια σπουδαία μορφή του γαλλικού εβραϊσμού, ο άνθρωπος που μαζί με τη γυναίκα του Μπεάτε αφιέρωσε τη ζωή του, αφενός στο να εντοπίσει τους ναζί δολοφόνους και να τους οδηγήσει στα δικαστήρια και, αφετέρου, να διασώσει τη μνήμη των θυμάτων του Ολοκαυτώματος. Χάρη στον πολύχρονο αγώνα τους δικάστηκαν και καταδικάστηκαν ο Πολ Τουβιέ, ο Μορίς Παπόν και ο Κλάους Μπάρμπι. Συγκλονιστική είναι και η προσπάθειά τους να διασώσουν τα ονόματα και να βρουν τις φωτογραφίες των 11.000 Εβραιόπουλων της Γαλλίας που θανατώθηκαν στα ναζιστικά στρατόπεδα. Το ζεύγος Κλάρσφελντ δεν μας είναι άγνωστο στην Ελλάδα: έχουν εκδοθεί και στη γλώσσα μας τα «Απομνημονεύματά» τους (μτφρ. Καρίνα Λάμψα, εκδ. Καπόν, 2016). Αυτός ο άνθρωπος, λοιπόν, δήλωσε δημόσια ότι θα ψηφίσει την ακροδεξιά Εθνική Συσπείρωση στον δεύτερο γύρο των βουλευτικών εκλογών στις 7 Ιουλίου, αν στις 30 Ιουνίου η κάλπη αναδείξει πρώτα κόμματα την Εθνική Συσπείρωση και το Νέο Λαϊκό Μέτωπο (την πρώτη Κυριακή θα ψηφίσει τους κεντρώους). Ο λόγος που θα το κάνει είναι, μας λέει, ότι δεν θέλει να ψηφίσει το Νέο Λαϊκό Μέτωπο, επειδή ο αρχηγός της βασικής συνιστώσας του, ο Μελανσόν, είναι αντισημίτης. Αν θέλουμε το πιστεύουμε, οι ερωτοτροπίες του πάντως με τη Εθνική Συσπείρωση έχουν αρχίσει από καιρό. Τον Οκτώβριο του 2022 παρέλαβε από τα χέρια του ακροδεξιού δημάρχου του Περπινιάν, παλιού διευθυντή του πολιτικού γραφείου του Ζαν-Μαρί Λεπέν, το μετάλλιο της πόλης. Τι έχει συμβεί, τι έχει αλλάξει; Δεν είναι το κόμμα της Μαρίν Λεπέν το κόμμα των αντισημιτών, των απογόνων του Βισί, ενάντια στους οποίους πάλεψε όλη τη ζωή του ο Κλάρσφελντ; Στη μεγάλη διαδήλωση 100.000 Γάλλων κατά του αντισημιτισμού, στις 12 Νοεμβρίου 2023, η Μαρίν Λεπέν έλαβε μέρος (ενώ δεν έλαβε ούτε ο Μελανσόν ούτε ο Μακρόν) και ο Κλάρσφελντ χαιρέτισε την παρουσία της και δήλωσε ότι η Εθνική Συσπείρωση είναι πλέον ένα κόμμα με το οποίο μπορείς να συνδέεσαι ανένοχα (fréquentable). Η Λεπέν μπορεί να διακρίνεται για την ωμότητά της, πάντως χαζή δεν είναι: ξέρει ότι δεν γίνεσαι σήμερα στην Ευρώπη πρωθυπουργός (ή πρόεδρος εν προκειμένω), ανεμίζοντας τη σημαία του αντισημιτισμού, εξ ου και η σχέση που ανέπτυξε με τον Κλάρσφελντ. Αν αυτός είναι από τις πιο εμβληματικές προσωπικότητες του γαλλικού εβραϊσμού, δεν είναι ο μόνος Εβραίος της Γαλλίας που θα ψηφίσει Λεπέν. Είναι πολλοί, γνωστοί και άγνωστοι, και αυτό που τους συνδέει με το κόμμα της είναι, χωρίς καμία αμφιβολία, η κοινή εχθρότητά τους για τους Αραβες.

Η Λεπέν μπορεί να διακρίνεται για την ωμότητά της, πάντως ξέρει ότι δεν γίνεσαι σήμερα πρωθυπουργός (ή πρόεδρος εν προκειμένω) ανεμίζοντας τη σημαία του αντισημιτισμού.

Ο Ζορντάν Μπαρντελά, ο επικεφαλής της Εθνικής Συσπείρωσης, ανακοίνωσε πως τα πρώτα μέτρα που θα λάβει ως κυβέρνηση θα αφορούν την αγοραστική δύναμη (το περίφημο pouvoir d' achat, κύρια έγνοια των Γάλλων), την ασφάλεια και τη μετανάστευση. Θα αναφέρω δύο από αυτά τα μέτρα, το πρώτο από τη δέσμη για την ασφάλεια και το άλλο για τη μετανάστευση. Η Εθνική Συσπείρωση, αν γίνει κυβέρνηση, θα καταργήσει τα οικογενειακά επιδόματα για τους γονείς που έχουν ανήλικα παιδιά τα οποία έχουν καταδικαστεί ποινικά! Οι ευάλωτες αυτές οικογένειες, συνήθως μονογονεϊκές, θα κινδυνεύουν δηλαδή με έξωση από την κατοικία τους και γενικά, αντί να βοηθηθούν, ο Μπαρντελά θέλει να συντριβούν! Ενα άλλο μέτρο που θα λάβει είναι η κατάργηση της κρατικής ιατρικής βοήθειας για τους μετανάστες (aide médicale d' Etat, AME) και η αντικατάστασή της από ένα ταμείο για τα κρίσιμα επείγοντα περιστατικά. Η AME καλύπτει σήμερα 460.000 μετανάστες χωρίς χαρτιά. Η κατάργησή της δεν σημαίνει μόνο αδιαφορία για την υγεία και τη ζωή τους –ας παν να πεθάνουν!–, αλλά επειδή οι άνθρωποι αυτοί ζουν μαζί με άλλους θα έχει επιπτώσεις και στη δημόσια υγεία. Τα δύο μικρά αυτά παραδείγματα –εξ όνυχος τον λέοντα– δείχνουν ότι συστατικό στοιχείο της ιδεολογίας ενός ακροδεξιού κόμματος είναι οι διακρίσεις εις βάρος ορισμένων, μικρών ή μεγάλων, κατηγοριών ανθρώπων. Πώς είναι δυνατόν λοιπόν ένας Εβραίος, το κατεξοχήν θύμα διακρίσεων στην ευρωπαϊκή Ιστορία, να ψηφίζει ένα τέτοιο κόμμα; Την Εθνική Συσπείρωση την ψήφισαν στις πρόσφατες ευρωεκλογές και πολλοί καθολικοί και θα την ψηφίσουν ξανά και στις προσεχείς βουλευτικές. Το 42% των θρησκευόμενων Γάλλων καθολικών ψήφισε ακροδεξιά κόμματα συνολικά στις ευρωεκλογές της 9ης Ιουνίου 2024. Τον συνδυασμό του Μπαρντελά τον ψήφισε το 32% των θρησκευόμενων καθολικών, ενώ στις ευρωεκλογές του 2019 τον είχε ψηφίσει το 14%! Τιμητική εξαίρεση ανάμεσα στους χριστιανούς της Γαλλίας οι προτεστάντες. Το παράδειγμα Εβραίων και καθολικών ψηφοφόρων της Εθνικής Συσπείρωσης δείχνει αυτό που ξέρουμε ήδη από καιρό, ότι η ψήφος στην Ακροδεξιά έχει πλήρως απενοχοποιηθεί!

Οι συζητήσεις στη Γαλλία για τους λόγους που οδηγούν ανθρώπους από όλα τα κοινωνικά στρώματα και όλες τις επαγγελματικές και μορφωτικές κατηγορίες να ψηφίζουν Ακροδεξιά είναι ατέλειωτες. Πιστεύω κι εγώ, μαζί με πολλούς άλλους, πως οι λόγοι είναι κοινωνικοί και πολιτιστικοί. Στη γαλλική κοινωνία, όπως έχει δείξει ο Φρανσουά Ντιμπέ, δεν είναι μόνο ότι έχουν διευρυνθεί οι κοινωνικές ανισότητες, αλλά κυρίως ότι αυτές βιώνονται σε ατομικό επίπεδο ως ανισότητες πρόσβασης και ως ταπεινωτικές διακρίσεις. Οι πολιτιστικοί λόγοι συνοψίζονται σε αυτό που από το 2010 και μετά ονόμασαν «πολιτιστική ανασφάλεια», δηλαδή το ακαθόριστο εκείνο συναίσθημα που νιώθει ένας άνθρωπος στην καθημερινή ζωή του, ότι τίποτε πια δεν είναι ίδιο στη γειτονιά του και στην πόλη του, εξαιτίας κυρίως της έλευσης μεταναστών, οι οποίοι διεκδικούν για λογαριασμό τους τη δική τους κουλτούρα. Θα δώσω ένα μικρό παράδειγμα: το 1960, μόλις 1% των παιδιών που γεννιούνταν στη Γαλλία έπαιρναν αραβομουσουλμανικό όνομα, σήμερα είναι το 21%. Θυμίζω το σύνθημα της Εθνικής Συσπείρωσης: «On est chez nous», «είμαστε σπίτι μας», «είμαστε στον τόπο μας». Αν θέλετε να ζήσετε κι σεις εδώ, λένε στους μουσουλμάνους μετανάστες, προσαρμοστείτε. Το μεγαλύτερο λάθος των αντι-ακροδεξιών κομμάτων θα ήταν να προσπαθήσουν να αντικρούσουν τα πολιτικά επιχειρήματα των ακροδεξιών. Πρέπει να βγούμε έξω από την παγίδα τους, να θέσουμε νέα ερωτήματα, να ορίσουμε άλλα επίδικα, να μην παίξουμε στο γήπεδό τους. Η απάντησή μας πρέπει να είναι επίσης συνολικά και αδιαίρετα κοινωνική και πολιτιστική.

Οι γιατροί βλέπουν χωρίς φόβο, αλλά και χωρίς καθοδήγηση

Ο νέος νόμος προστατεύει τους επαγγελματίες υγείας που καταγγέλλουν περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. Δεν υπάρχει όμως ενιαίο πρωτόκολλο διαχείρισης

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Ο Απόστολος Λύτρας προσέρχεται στον ανακριτή για την υπόθεση κακοποίησης της συζύγου του. Ο νόμος Φλωρίδη πρακτικώς «έλυσε τα χέρια» των επαγγελματιών υγείας, όπως έγινε και στην περίπτωση του γνωστού ποινικολόγου, όπου ο γιατρός της κλινικής ο οποίος εξέτασε και φρόντισε το θύμα προχώρησε στην καταγγελία του δράστη.

Το πρώτο σημάδι είναι ο φόβος. Δεν μοιάζει με των ασθενών που είχαν κάποιο ατύχημα – όχι, στα μάτια τους υπάρχει ο τρόμος του άλλου. Το δεύτερο είναι η συμπεριφορά τους. Συνήθως είναι γυναίκες, τις οποίες οι συνοδοί τους –συχνά είναι οι θύτες– δεν αφήνουν από τα μάτια τους κι εκείνες προσπαθούν να μιλήσουν με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό κοιτάζοντας παράλληλα στα μάτια τον συνοδό –συχνά τον σύντροφό τους– που τις έχει φέρει στα επείγοντα. Το τρίτο είναι οι δικαιολογίες. «"Έπεσα από τις σκάλες" ή "χτύπησα στο ντουλάπι" είναι οι δύο πρώτες που λέγονται», λέει στην «Κ» η Κατερίνα Πετράκη, νοσηλεύτρια στο Αυτοτελές Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών (ΤΕΠ) του Γενικού Νοσοκομείου Καβάλας τα τελευταία 25 χρόνια.

Ολα αυτά τα χρόνια έχει χρειαστεί να διαχειριστεί πολλά αντίστοιχα περιστατικά –κυρίως γυναίκες, με τη μοναδική εξαίρεση ενός άνδρα– που έρχονται στα επείγοντα με εμφανή σημάδια ενδοοικογενειακής βίας. «Εχει συμβεί το θύμα να το αρνείται ή να το έχει ομολογήσει σε εμάς, στο νοσηλευτικό προσωπικό που είναι το πρώτο που υποδέχεται τους ασθενείς, και να μας λένε "μην ειδοποιήσετε τις αρχές"», αναφέρει.

Κάθε φορά που η ίδια υποπτευόταν ότι είχε διαπραχθεί έγκλημα, συμπλήρωνε μια φόρμα που πήγαινε στους κοινωνικούς λειτουργούς και στη συνέχεια παρότρυνε την εκάστοτε ασθενή να το καταγγείλει η ίδια. Αλλά, τουλάχιστον τρεις φορές, προχώρησε η ίδια η κ. Πετράκη σε καταγγελία. «Τους το εξηγούμε, τους λέμε "είμαι υποχρεωμένη, πρέπει να καλέσω τις αρχές γιατί κινδυνεύεις κατά την άποψή μου"», σημειώνει. Οι θύτες, τονίζει, ως επί το πλείστον αρνούνται να απομακρυνθούν από τον χώρο της εξέτασης, «αλλά τους απομακρύνουμε πάση θυσία, και όπως και να έχει είμαστε κοντά στην ασθενή, ακόμα κι αν ο θύτης είναι έξω από την πόρτα, σε μια αιμοληψία θα είμαστε κοντά και θα μπορούμε να μιλήσουμε σιγανά», δηλώνει.

Οι θύτες ως επί το πλείστον αρνούνται να απομακρυνθούν από τον χώρο της εξέτασης, λέει η Κατερίνα Πετράκη, νοσηλεύτρια στο Αυτοτελές Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών του Γενικού Νοσοκομείου Καβάλας, «αλλά τους απομακρύνουμε πάση θυσία, και όπως και να έχει είμαστε κοντά στην ασθενή, ακόμη κι αν ο θύτης είναι έξω από την πόρτα, σε μια αιμοληψία θα είμαστε κοντά και θα μπορούμε να μιλήσουμε σιγανά».

Εδώ και χρόνια, πολύ πριν το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας πάρει τέτοιας έκτασης δημοσιότητα στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, με αποκορύφωμα τα γεγονότα της προηγούμενης εβδομάδας και την καταγγελία γιατρού ιδιωτικής κλινικής στην Αθήνα που οδήγησε στη σύλληψη του δικηγόρου Απόστολου Λύτρα, ο οποίος ομολόγησε τον ξυλοδαρμό της συζύγου του, η κ. Πετράκη είχε αποφασίσει να προβεί σε καταγγελίες παρά την ανησυχία της για το τι θα μπορούσε να ακολουθήσει. «Υπήρχε από την πλευρά όλων των υπαλλήλων μια δυστοκία, σκεφτόταν "θα μπλέξω ως μάρτυρας στα δικαστήρια;" – δεν μας κυνήγησε κανείς, αλλά ήταν πάντα παράμετρος που μας ανησυχούσε», αναφέρει.

Ακόμη και πριν θεσπιστεί ο νόμος Φλωρίδη, η κ. Πετράκη τονίζει ότι ήταν «γενική μας υποχρέωση να καταγγείλουμε – οποιοσδήποτε δημόσιος λειτουργός αντιλαμβανόταν ότι είχε διαπραχθεί ποινικό αδίκημα, είχε υποχρέωση να το καταγγείλει». Τώρα, ορισμένοι επαγγελματίες της υγείας, αν πληροφορηθούν ή διαπιστώσουν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους ότι έχει διαπραχθεί εις βάρος ανηλίκου ή ενηλίκου έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, υποχρεούνται να το αναφέρουν «αμελλητί στις αρμόδιες διωκτικές αρχές».

«Η μόνη παράλειψη που υπάρχει στον νόμο είναι ότι μέσα στους επαγγελματίες υγείας που έχουν το ακαταδίωκτο (σ.σ. σύμφωνα με τον νόμο, οι παραπάνω επαγγελματίες «δεν εγκαλούνται, δεν ενάγονται, δεν διώκονται πειθαρχικά, δεν απολύονται, ούτε υφίστανται άλλου είδους κυρώσεις ή δυσμενή μεταχείριση, για το περιστατικό που ανέφεραν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, παρά μόνον εάν προέβησαν εν γνώσει τους σε αναληθή αναφορά») δεν αναφέρονται οι νοσηλευτές, ενώ είμαστε συνήθως το πρώτο άτομο στο οποίο θα μιλήσει ένα θύμα στο νοσοκομείο», σημειώνει η ίδια.

Οσον αφορά στο ιατρικό προσωπικό, τόσο η αλλαγή του νόμου, όσο και η δημοσιότητα που έλαβε η υπόθεση Λύτρα, φαίνεται να τους έχει «ανοίξει τα μάτια». «Η συγκεκριμένη υπόθεση προχώρησε επειδή ο γιατρός της κλινικής δεν έκλεισε το θέμα», λέει στην «Κ» ο πρόεδρος του Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου, Θανάσης Εξαδάκτυλος. Αυτό που προσέφερε στο ιατρικό προσωπικό η αλλαγή του νόμου είναι «η απελευθέρωση από τις απειλές».

«Η συγκεκριμένη υπόθεση άνοιξε τα μάτια πολλών γιατρών. Πολλοί έμαθαν τώρα ότι μπορούν οι ίδιοι από τα εξωτερικά ιατρεία να καλέσουν την αστυνομία», αναφέρει στην «Κ» ο επίκουρος καθηγητής Χειρουργικής Σπύρος Στεργιόπουλος στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο «Αττικόν» και εθνικός συντονιστής των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ATLS.

Το θέμα όμως είναι αν το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό, πέρα από τη νομική φαρέτρα διαθέτει και την κατάλληλη εκπαίδευση, τόσο για να διακρίνει τα σημάδια ενός περιστατικού ενδοοικογενειακής βίας, όσο και για να δρα αναλόγως εφόσον το διαπιστώσει. Σύμφωνα με το ρεπορτάζ της «Κ», δεν υπάρχει ενιαίο πρωτόκολλο όσον αφορά τα παραπάνω. «Ο ρόλος των επαγγελματιών υγείας στην αντιμετώπιση της έμφυλης βίας είναι κομβικός», δηλώνει η Νατάσα Κεφαλληνού, του Κέντρου Διοτίμα, μιας μη κυβερνητικής οργάνωσης που εξειδικεύεται σε ζητήματα φύλου και ισότητας, «έχει εξαιρετική σημασία να καταρτιστεί άμεσα ενιαίο πρωτόκολλο αναγνώρισης και διαχείρισης περιστατικών έμφυλης βίας από το υγειονομικό προσωπικό».

«Οι γιατροί δεν έχουν κάποια ειδική εκπαίδευση, αλλά ένας γιατρός, από τη συνολική του εκπαίδευση, μπορεί να διακρίνει αν έχεις πέσει από τις σκάλες ή αν σε έχουν χτυπήσει. Ενας γιατρός μπορεί να κρίνει από πού προήλθε ένας τραυματισμός», αναφέρει ο κ. Εξαδάκτυλος.

Η Κατερίνα Αποστολοπούλου, επειγοντολόγος στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης ΑΧΕΠΑ, δηλώνει στην «Κ» ότι στο πλαίσιο της προπτυχιακής της εκπαίδευσης, στο μάθημα της Ιατροδικαστικής, είχαν διδαχθεί κάποιες σχετικές βασικές γνώσεις όσον αφορά στην αναγνώριση του τραύματος. «Αλλά το πώς θα διαχειριστούμε μια τέτοια κατάσταση ήταν λίγο ασαφές, τουλάχιστον πριν θεσπιστεί ο νέος νόμος», σημειώνει.

«Η αντιμετώπιση είναι λίγο αποσπασματική, έχει να κάνει με το επίπεδο στελέχωσης ενός τμήματος επειγόντων περιστατικών, αν υπάρχουν, παραδείγματος χάριν, κοινωνικοί λειτουργοί ή ψυχολόγοι ή ποια είναι η διασύνδεσή του με τις διαθέσιμες δομές – το μόνο σίγουρο είναι πως η αστυνομία ανταποκρίνεται γρήγορα», αναφέρει ο πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Επείγουσας Ιατρικής και διευθυντής στο ΤΕΠ του Γενικού Νοσοκομείου Νίκαιας, Δημήτρης Τσιφτσής.

«Κάθε νοσοκομείο, ανάλογα με τις δυνατότητές του, έχει ένα σχέδιο αντιμετώπισης», δηλώνει, «σημασία έχει ποιος είναι ο πρώτος που καλώ». Στο νοσοκομείο της Νίκαιας, παραδείγματος χάριν, δεν θα καλέσει ο ίδιος την αστυνομία. «Θα πω στην ασφάλεια ότι έχω ένα περιστατικό βίας, η ασφάλεια θα προστατεύσει πρώτα τον ή την ασθενή, που θα πρέπει να πάει κάπου μακριά από αυτόν που ορίζουμε ως κακοποιητή, και μετά θα καλέσει την αστυνομία. Είναι ένα πρωτόκολλο που έχουν χρησιμοποιήσει πολλές φορές», εξηγεί.

Στο ΑΧΕΠΑ, αναφέρει η κ. Αποστολοπούλου, αν δεν θέλουν οι ίδιοι οι ασθενείς να καταγγείλουν, το προσωπικό πρώτα θα καλέσει την αστυνομία, και στη συνέχεια την ιατροδικαστική υπηρεσία. «Είμαστε ηθικά υποχρεωμένοι να καταγγείλουμε έτσι κι αλλιώς, αλλά το καθοριστικό ήταν το ακαταδίωκτο· μέσω του ακαταδίωκτου θα μπορούμε να είμαστε πιο ελεύθεροι, γιατί μέχρι πρότινος δεν υπήρχε νομικό πλαίσιο που να μας κάλυπτε, ειδικά αν το θύμα το αρνιόταν», εξηγεί.

«Είμαστε ηθικά υποχρεωμένοι να καταγγείλουμε έτσι κι αλλιώς – αλλά το καθοριστικό ήταν το ακαταδίωκτο· μέσω του ακαταδίωκτου θα μπορούμε να είμαστε πιο ελεύθεροι, γιατί μέχρι πρότινος δεν υπήρχε νομικό πλαίσιο που να μας κάλυπτε, ειδικά αν το θύμα το αρνιόταν», εξηγεί η Κατερίνα Αποστολοπούλου, επειγοντολόγος στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης ΑΧΕΠΑ.

Στη Γερμανία η κατάρτιση των πρώτων εκπαιδευτών

Στο παρελθόν έχουν γίνει κινήσεις για την εκπαίδευση του ιατρονοσηλευτικού προσωπικού. Η κ. Πετράκη λέει στην «Κ» ότι το 2020, το ΤΕΠ του Νοσοκομείου Καβάλας συμμετείχε σε πιλοτικό πρόγραμμα της Γ.Γ. Ισότητας που αφορούσε στην αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας – αναγνώριση σημαδιών, ερωτήσεις που θα πρέπει να κάνουν σε ένα άτομο που υποψιάζονται ότι είναι θύμα τέτοιας εγκληματικής συμπεριφοράς, παραίνεση για καταγγελία.

Από το 2004, ο κ. Τσιφτσής παρακολουθεί το ATLS. «Είναι διεθνώς πιστοποιημένο σεμινάριο για την αντιμετώπιση τραύματος και έχει ειδικά κεφάλαια για την αναγνώριση και την αντιμετώπιση κακοποίησης γυναικών, ηλικιωμένων και παιδιών, με συγκεκριμένες ερωτήσεις που μπορείς να κάνεις για να εκμαιεύσεις από κάποιον ότι έχει υποστεί κακοποίηση», δηλώνει. Το κόστος του συγκεκριμένου σεμιναρίου, όμως, το οποίο διαρκεί δύο μέρες, είναι 600 ευρώ, αναφέρει ο κ. Στεργιόπουλος, ο οποίος πέρα από συντονιστής, είναι εκπαιδευτής στα σεμινάρια από το 1996 – «ο παλαιότερος», όπως λέει, «σε όλη την Ευρώπη».

Πέρυσι, η 2η Υγειονομική Περιφέρεια πιλοτικά κάλυψε το κόστος του σεμιναρίου για να μπορέσουν να το παρακολουθήσουν όλοι οι γιατροί της περιφέρειας δωρεάν. Η παροχή του σεμιναρίου από το κράτος στο ιατρικό προσωπικό της χώρας είναι κάτι για το οποίο ο κ. Στεργιόπουλος πολεμάει εδώ και τρεις δεκαετίες, όπως λέει στην «Κ». «Αυτή τη στιγμή το συζητάμε με τον υφυπουργό Υγείας Μάριο Θεμιστοκλέους και είναι η πρώτη φορά που ένας πολιτικός αντιμετωπίζει θετικά το να προσφέρει το ATLS σε όλους τους γιατρούς του ΕΣΥ, αλλά έχει καθυστερήσει λόγω των αλλαγών στις ΥΠΕ», τονίζει.

Ταυτόχρονα, ο Αθανάσιος Δουζένης, καθηγητής Ψυχιατρικής και Ψυχιατροδικαστικής στο ΕΚΠΑ και πρόεδρος της Ελληνικής Ψυχιατροδικαστικής Εταιρείας, δηλώνει στην «Κ» ότι η εταιρεία έχει γίνει εταίρος ενός ευρωπαϊκού προγράμματος που διαμορφώνει σχετικό υλικό εκπαίδευσης γιατρών στα επείγοντα και φοιτητών Ιατρικής. «Ακόμη στη χώρα μας δεν υπάρχουν ξεκάθαρες οδηγίες για τα επείγοντα, γι' αυτό σκοπεύουμε να διαμορφώσουμε ένα μάθημα ευαισθητοποίησης για τους φοιτητές που αφορά την ανίχνευση κακοποίησης», σημειώνει, παράλληλα με τα σεμινάρια για το εξειδικευμένο προσωπικό.

«Θα εκπαιδεύσουμε μια σειρά από γιατρούς και νοσηλευτές και εκείνοι θα γίνουν οι εκπαιδευτές των υπολοίπων», εξηγεί, συμπληρώνοντας πως η εκπαίδευση των πρώτων θα γίνει στη Γερμανία και στη συνέχεια τα σεμινάρια, που θα μπορούν να παρακολουθήσουν 50 γιατροί κάθε φορά, θα γίνουν σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. «Οποιος ασχολείται με την επείγουσα Ιατρική πρέπει να είναι εκπαιδευμένος – τα επείγοντα έχουν πολλές ειδικότητες και η κακοποίηση αφορά πολλές ειδικότητες, στη Βόρεια Ευρώπη εκπαιδεύουν τους οδοντιάτρους γιατί τα θύματα πηγαίνουν με σπασμένα δόντια», αναφέρει.

Οσον αφορά στην αλλαγή του νόμου και στην έμπρακτη χρήση της, πιστεύει πως έχει γίνει ένα πολύ μεγάλο βήμα. «Είναι πολύ σημαντικό να ενθαρρυνθούν οι γιατροί, να μάθουν ότι είναι ασφαλείς», τονίζει, «αλλά πρέπει να ξεπεραστούν πολλά εμπόδια ακόμη. Θα πρέπει να υπάρχει ένα πρωτόκολλο για τη διαδικασία».

Μόνο εγώ μπορώ να καταλάβω εκείνη που δεν φεύγει

«Μα γιατί κάποιες γυναίκες κάθονται και τρώνε ξύλο;», ρωτούν πολλοί. Δύο θύματα ενδοοικογενειακής βίας εξηγούν στην «Κ» πώς ο φόβος, η ντροπή και η ανασφάλεια εμποδίζουν τη χειραφέτηση. «Μη μας κρίνετε από τον καναπέ σας», λένε.

Της **ΛΙΝΑΣ ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ**

Την Τετάρτη η Σοφία Σαράντη πήγε για μπάνιο. Κάθισε στη θάλασσα για ώρα μήπως ξεθυμώσει. Με αφορμή την υπόθεση Λύτρα, είχε έρθει αντιμέτωπη για άλλη μία φορά με την κακυποψία της κοινωνίας απέναντι στα θύματα. «Γιατί δεν φεύγουν;». «Γιατί μια γυναίκα να κάθεται να τις τρώει;», διάβαζε στο Facebook, άκουγε στην τηλεόραση ή στα διπλανά τραπέζια. «Γιατί φοβόμαστε, γι' αυτό δεν φεύγουμε, μπορείτε να το καταλάβετε;», θα μου έλεγε λίγο αργότερα στο τηλέφωνο. «Εμένα μου πήρε 40 χρόνια να φύγω. Δεν ξέρετε την ιστορία μας, τον φόβο, την ντροπή, την ανασφάλεια. Μη μας κρίνετε από τον καναπέ σας. Παρακολουθώ αυτή την υπόθεση και είναι σαν να βλέπω copy paste ό,τι μου συνέβη. Οι ίδιες δικαιολογίες, τα ίδια "σ' αγαπώ", "δεν θα το ξανακάνω". Θα το ξανακάνει. Και κάθε φορά θα είναι χειρότερη από την προηγούμενη».

Η Σοφία έφαγε το πρώτο χαστούκι πριν ακόμη αρραβωνιαστούν. «Πήρα τα πράγματά μου να φύγω, αλλά έπεσαν όλοι πάνω μου. Ήταν λάθος, δεν θα ξανασυμβεί, τα γνωστά». Πράγματι δεν συνέβη ξανά μέχρι τον γάμο τους, τέσσερα χρόνια αργότερα. «Συμπεριφερόταν σαν να είμαι κτήμα του. Μου απαγόρευε να τηλεφωνώ σε συγκεκριμένους ανθρώπους, έτσι το έλεγε, "σου απαγορεύω" (σ.σ. η Σοφία Πολυζωγοπούλου δέχθηκε επίθεση από τον Απόστολο Λύτρα στο εστιατόριο γιατί κοιτούσε το κινητό της). Ή έλεγε "για τόλμα να γυρίσεις μετά τις 10 και θα δεις"». Τη μείωνε, ακόμη και μπροστά σε τρίτους. «Δεν ήξερα πώς να το διαχειριστώ. Εργαζόμουν, είχαμε δύο παιδιά. Εκανα υπερπροσπάθεια να μη μιλήσω, να μη γίνουμε ρεζίλι. Δεν ήθελα να το πω στους γονείς μου, ο πατέρας μου είχε την καρδιά του. Φυσικά όλα τα χρήματα πήγαιναν σε εκείνον, εγώ κρατούσα ένα πολύ μικρό ποσό για τα προσωπικά μου».

Πίσω από κάθε σκέψη για διαζύγιο καιροφυλακτούσε ο φόβος. Πώς θα συντηρεί σπίτι και δύο παιδιά με ένα μισθό; «Θα δουλεύω δύο δουλειές», σκεφτόταν. Και αμέσως μετά: «Ο ένας μισθός θα φεύγει μόνο σε κυρία για φύλαξη». «Αν μια γυναίκα, παρά τον πόνο, δεν είναι μέσα της έτοιμη να φύγει, δεν θα φύγει. Θα πάρει χρόνια και πολλά βήματα να το αποφασίσει. Ας είναι τυχερή μέσα στην ατυχία της να έχει επιζήσει έως τότε και να μην έχει σακατευτεί».

Τελικά, ύστερα από έναν ξυλοδαρμό έρχεται το διαζύγιο. Ο πρώην άνδρας της καταδικάζεται πρωτόδικα αλλά και στο εφετείο. «Έφυγα χωρίς να πάρω σεντ. Τα παιδιά ήταν φοιτητές, φοβόμουν μη σταματήσει να τα συντηρεί».

Ήταν το πρώτο διαζύγιο, θα ακολουθούσε κι άλλο. «Μετά από επτά χρόνια με πλησιάζει εκ νέου. "Χαλάσαμε τη ζωή μας, ούτε εγώ ούτε εσύ έχουμε ξαναπαντρευτεί. Δεν μπόρεσα γιατί σ' αγαπώ. Ελα να τα ξαναβρούμε", μου είπε. Του απάντησα ότι φοβάμαι. "Μα τι λες, είναι δυνατόν να ξανασηκώσω χέρι; Είμαι σε δεύτερο βαθμό καταδικασμένος!", απάντησε. Αυτοί οι άνθρωποι, όπως ο κάθε Λύτρας, έχουν πειθώ, λέγειν. Ετσι έκανα το δεύτερο λάθος. Οχι, μην πεις καλά να πάθω. Είναι μια βαθιά και πολύ αργή διεργασία. Ενα βήμα μπρος, δύο πίσω».

ΑΙΜΙΛΙΑ ΜΠΑΛΛΑΣΚΑ

«Οι γυναίκες επιστρέφουν σε αυτές τις σχέσεις όταν βλέπουν έναν άνδρα να κλαίει και να ωρύεται. Νομίζουμε ότι πια έχουμε εμείς το πάνω χέρι και θα αλλάξει», λέει η Κ.Ζ.

Επρεπε να βρεθεί κοντά στον θάνατο, ο Α3 επί του Α4 σπονδύλου στον αυχένα να πάθει προσθιολίσθηση, από το κεφάλι της που έβρισκε τοίχο ξανά και ξανά, για να βρει η Σοφία τη δύναμη να φύγει. Να μιλήσει, να πάρει βοήθεια, να καταλάβει γιατί έζησε ό,τι έζησε. «Ακόμη και τότε, όταν δεν είχα χρήματα για το νοίκι μου, σκεφτόμουν "πού πας;". Μόνο εγώ μπορώ να καταλάβω τη γυναίκα που δεν φεύγει».

«Αλλη μία ευκαιρία»

Αυτές τις ημέρες και η Κ.Ζ. παρακολουθεί τις εξελίξεις στην υπόθεση Λύτρα στην τηλεόραση. Τα τραύματα της Πολυζωγοπούλου ήταν κάποτε –όχι πολύ παλιά– και δικά της. «Και ο Λύτρας μου θυμίζει τον άνδρα μου πολύ, έτσι νάρκισσος ήταν και εκείνος. Και με έσπασε στο ξύλο». Πρώτη φορά σήκωσε χέρι πάνω της δέκα χρόνια πριν, όταν ήταν επτά μηνών έγκυος στο πρώτο τους παιδί. «Με κλείδωσε έξω από την κρεβατοκάμαρα. Ενα μήνα αφού γέννησα με ξανάσπασε στο ξύλο. Με κράτησε όμηρο και με απειλούσε ότι θα κάνει κακό στον πατέρα και στη μητέρα μου». Κατάφερε να ξεφύγει και να βγει καταφύγιο στο πατρικό της. «Εβαλα μπροστά τις διαδικασίες για διαζύγιο, αλλά ήρθε κλαίγοντας. Σ' αγαπάω, συγγνώμη, σκέψου το παιδί. Τα γνωστά. Του έδωσα έτσι άλλη μία ευκαιρία».

Από τότε τη χτυπούσε μία φορά τον χρόνο. Σαν κάποιου είδους γραμμάτιο. Αφορμή από το ότι δεν υπήρχε κόκα κόλα λάιτ στο ψυγείο μέχρι ένα βλέμμα που δεν του άρεσε. «Φυσικά χειροτέρευε σε ένταση. Μια φορά μου έβαλε το κεφάλι στη λεκάνη της τουαλέτας. Αλλη φορά με έριξε σε πισίνα και δεν με άφηνε να βγω». Η συγγνώμη ήταν η μόνιμη επωδός. Η συγγνώμη και τα κλάματα. «Γι' αυτό οι γυναίκες επιστρέφουν σε αυτές τις σχέσεις όταν βλέπουν έναν άνδρα να κλαίει και να ωρύεται. Νομίζουμε ότι πια έχουμε εμείς το πάνω χέρι και θα αλλάξει».

Επτά χρόνια πέρασαν έτσι, ώσπου η Κ.Ζ. μια μέρα είπε το «ώς εδώ» και το εννοούσε. «Επρεπε να ζητήσουμε μετοίκηση, να φύγει ο σύζυγος από το σπίτι, κάτι το οποίο παίρνει ένα μήνα. Τότε έγινε το έλα να δεις. Τότε έζησα τον μεγαλύτερο φόβο που έχω ζήσει ποτέ. Να κοιμούνται τα παιδιά και να τα παίρνει από τα κρεβάτια και να τα πετάει στον αέρα. Να με γεμίζει αφρό ξυρίσματος. Να πηγαίνω στο αστυνομικό τμήμα, να λέω κοιτάξτε με πώς είμαι και να μου λένε "δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα αν δεν έχει γίνει η μετοίκηση"».

Κάποια στιγμή βγαίνει η απόφαση, φεύγει από το σπίτι. Ξαφνικά, ησυχία. Οι καθημερινές απειλές ότι θα σκοτώσει τη γυναίκα του, θα σκοτώσει τους δικούς της ανθρώπους, κοπάζουν. «Οταν πήρα τα μέτρα μου αποδείχθηκε ότι ήταν θρασύδειλος. Εχει εξαφανιστεί. Ούτε τα παιδιά δεν βλέπει». Οσο για την ίδια, συνεχίζει να ζει. «Οταν τελειώνει η υπερένταση στην οποία ζεις τόσα χρόνια, χαλαρώνει ο οργανισμός σου και παθαίνεις κρίσεις πανικού. Ολοι μου έλεγαν γιατί δεν έφευγα. Είχα δύο παιδιά, φοβόμουν για το πώς θα είναι η ζωή μου μετά. Φοβόμουν για τη ζωή μου».

«Η βία δεν θα σταματήσει από τον θύτη, αλλά από το θύμα»

Στις 16 Ιουνίου είχαν περάσει 77 ημέρες από την άγρια δολοφονία της Κυριακής Γρίβα έξω από το Αστυνομικό Τμήμα Αγίων Αναργύρων. Κατά μέσον όρο, κάθε ημέρα αυτές τις 77 ημέρες, το 100 δέχθηκε 133 κλήσεις για ενδοοικογενειακή βία, η Αστυνομία διαχειρίστηκε 80 περιστατικά, έκανε 49 συλλήψεις, χορήγησε 11 panic button και μετέφερε δύο θύματα σε δομές.

Σε 77 ημέρες η Αστυνομία διαχειρίστηκε 6.154 περιστατικά έμφυλης βίας, αριθμός ιλιγγιώδης, που παραμένει πάντως η κορυφή του παγόβουνου. Για κάθε μία γυναίκα που βγαίνει μπροστά να καταγγείλει τον κακοποιητή της, δεκάδες άλλες παραμένουν στη σιωπή, παράλυτες από τον φόβο. Τι θα κάνει; Πώς θα αντιδράσει; Τι θα γίνουν τα παιδιά; Θα τα πειράξει; «Ο φόβος είναι τόσο έντονος που οι γυναίκες που επικοινωνούν μαζί μας ανώνυμα δεν επιθυμούν να αναφέρουν ούτε καν την περιφέρεια στην οποία ζουν», λέει στην «Κ» η Δέσποινα Καβύρη, διευθύντρια της εφαρμογής OLGA (olgaforall.gr), που δημιούργησε ο οργανισμός «Πράξη Αγάπης» και στην οποία μια γυναίκα μπορεί να στείλει γραπτό μήνυμα και να επικοινωνήσει σε πραγματικό χρόνο με ψυχολόγο και κοινωνικό λειτουργό. «Στη λίστα με τις περιφέρειες επιλέγουν "άλλη", σε μια προσπάθεια να μην προδοθούν. Να πούμε βέβαια ότι ο φόβος δεν είναι αδικαιολόγητος. Πολύ συχνά, σύμφωνα με έρευνες, όταν το θύμα τρέπεται σε φυγή ή αντιστέκεται, φτάνει να κινδυνεύει η ζωή του».

«Αν μια γυναίκα έχει κάνει δύο και τρεις μηνύσεις, ο δράστης συνεχίζει να είναι μέσα στο σπίτι της και εκείνη έχει αναγκαστεί να κάνει ποινικές διαμεσολαβήσεις απειλούμενη, δύσκολα θα ξανακαταγγείλει τον δράστη», λέει η ψυχολόγος Κική Πετρουλάκη.

Η Κική Πετρουλάκη, ψυχολόγος και πρόεδρος του Δ.Σ. του Ευρωπαϊκού Δικτύου κατά της Βίας, συμφωνεί: «Οι γυναίκες που τόλμησαν να καταγγείλουν τη βία που υφίσταντο και δεν προστατεύτηκαν, έφτασαν να δέχονται χειρότερη κακοποίηση από ό,τι πριν και να ζουν σε ακόμη μεγαλύτερο φόβο. Αν μια γυναίκα έχει κάνει δύο και τρεις μηνύσεις, ο δράστης συνεχίζει να είναι μέσα στο σπίτι της και εκείνη έχει αναγκαστεί να κάνει ποινικές διαμεσολαβήσεις απειλούμενη, αυτή η γυναίκα δύσκολα θα ξανακαταγγείλει τον δράστη». Η φοβέρα του ότι «δεν μπορείς να μου κάνεις τίποτα» έχει βγει αληθινή.

Ο φόβος λοιπόν είναι αυτός που τις κρατάει στην κακοποιητική σχέση, αλλά και αυτός ταυτόχρονα που τις προφυλάσσει. «Ο φόβος είναι πολύ χρήσιμο συναίσθημα και είναι το μοναδικό που τις κρατάει ασφαλείς», λέει η κ. Πετρουλάκη. «Καμιά φορά μπορεί να μην τον αξιολογήσουν πολύ επειδή έχει ανεβεί η ανοχή τους στη βία, και είναι το σημείο που συμβαίνουν οι γυναικοκτονίες». Οπως λέει, μια γυναικοκτονία μπορεί να γίνει χωρίς να έχει προηγηθεί βία. «Οι δράστες δεν ξεκινάνε δέρνοντας. Για τη δική τους προστασία δεν θα δείρουν ποτέ αν δεν τους είναι απαραίτητο για να διατηρήσουν τον έλεγχο. Θα προσθέσουν τη βία στις άλλες μεθόδους, αν δεν είναι αποτελεσματικές, και τη βλέπουν να φεύγει». Αν σε μια σχέση χωρίς βία, αλλά με ακραίο έλεγχο, η γυναίκα επιχειρήσει να απεμπλακεί, μπορεί να το πληρώσει ακόμη και με τη ζωή της.

«Ο φόβος είναι η πυξίδα της. Ό,τι κι αν πούμε εμείς, η γυναίκα ξέρει πότε κινδυνεύει. Κάθε επιλογή που θα κάνει, θα φέρει συνέπειες που θα υποστούν η ίδια και τα παιδιά της, όχι εμείς. Οπότε δεν τη συμβουλεύουμε τι να κάνει, γιατί στην πραγματικότητα θα είναι σαν να της λέμε πώς να ζήσει τη ζωή της. Αυτό το κάνει ο δράστης. Αυτό που εμείς κάνουμε είναι να της περιγράψουμε αντικειμενικά την κατάσταση και να την αφήσουμε να πάρει εκείνη την απόφαση».

Γι' αυτό η έμφαση πρέπει να δοθεί στην πρόληψη, σύμφωνα με την κ. Καβύρη. «Η πρόληψη δεν είναι κρατική υπόθεση, είναι βασική δυναμική για μια υγιή κοινωνία. Μας παίρνουν γυναίκες που δεν είναι σίγουρες αν αυτό που βιώνουν είναι βία. Η βία δεν θα σταματήσει από τον θύτη, θα σταματήσει από το θύμα».

«Δεν είναι εύκολοι οι αγώνες αλλά θα παλέψω για το αδύνατο» λέει στην «Κ» η Σοφία Ασβεστά.

ΣΟΦΙΑ ΑΣΒΕΣΤΑ

Τα κατάφερα!

Η αθλήτρια του τζούντο εξασφάλισε τη συμμετοχή της στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Παρισιού

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΙΚΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Οι κόποι της ευοδώθηκαν. Τόσα ταξίδια, τόσες χώρες, τόσοι αγώνες… για ένα σκοπό. Να μπορέσει να αγωνιστεί στη μεγαλύτερη αθλητική διοργάνωση του πλανήτη. Εκεί που οι κορυφαίοι αντιμετωπίζουν τους κορυφαίους. Κυρίες, δεσποινίδες και κύριοι που έλεγε και ο αείμνηστος Διακογιάννης, η Σοφία Ασβεστά εξασφάλισε τη συμμετοχή της στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Παρισιού.

Η 24χρονη αθλήτρια στο τζούντο πέρασε πολύ δύσκολα. Άντεξε, ιδιαίτερα την περίοδο του covid. Πάλεψε με τον εαυτό της, άντλησε δύναμη από τους προπονητές της και πλέον ετοιμάζεται για ό,τι ονειρευόταν. Η Σοφία Ασβεστά μίλησε στην «Κ» για τις δυσκολίες που αντιμετώπισε αλλά και τις προκλήσεις που έχει πλέον ενώπιόν της.

–Έχεις συνειδητοποιήσει ότι προκρίθηκες στη μεγαλύτερη αθλητική διοργάνωση στον κόσμο;

–Ναι! Διότι από την αρχή του χρόνου στόχευα να κρατήσω στα χέρια μου, το continental quota (σ.σ. κάθε ήπειρος έχει έναν ορισμένο αριθμό θέσεων ποσόστωσης που κατανέμονται σε αθλητές με τον υψηλότερο αριθμό πόντων, ανεξαρτήτως φύλου και κατηγορίας βάρους) και να προκριθώ στους Ολυμπιακούς Αγώνες.

–Πότε το έμαθες, που ήσουν, τι έκανες και πώς αντέδρασες, τη στιγμή που προκρίθηκες;

–Μετά τους παγκόσμιους αγώνες θα είχαμε οριστική επιβεβαίωση για τη θέση του κάθε αθλητή. Από αυτούς τους αγώνες θα εξαρτιόταν κατά πόσο θα προκρινόμουν στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Τις τελευταίες 5-6 μέρες ανησυχούσα πολύ. Δεν κοιμόμουν καλά και τα βράδια έβλεπα εφιάλτες! Όταν βγήκε η απόφαση ήμουν πάρα πολύ χαρούμενη και ένιωσα ανακούφιση. Αμέσως πήρα τηλέφωνο τους γονείς μου και τους είπα τα καλά νέα. Κανονικά μετά τους παγκόσμιους αγώνες μπορούσα να ξεκουραστώ λίγο αλλά κάτι μέσα μου μου έλεγε ότι θα τα καταφέρω. Γι' αυτό συνέχισα να προπονούμαι με τη σκέψη μου στραμμένη στο Παρίσι και τα κατάφερα.

–Ξεκίνησες αυτή την προσπάθεια εδώ και δύο χρόνια, βάζοντας αμέτρητες ώρες προπονήσεων, δηλαδή, πόσες ώρες την ημέρα;

–Καθημερινά προπονούμαι πέντε ώρες. Δύο ώρες το πρωί και τρεις αργά το απόγευμα. Ξεκουράζομαι μόνο το Σάββατο. Από την Κυριακή ξεκινάει το πρόγραμμα των προπονήσεων. Για να πετύχω τους στόχους μου, μετακόμισα στη Ρωσία, μακριά από την οικογένειά μου για να βελτιώσω το πρόγραμμα προπονήσεών μου.

–Τους τελευταίους μήνες ταξίδεψες σε 14 χώρες και αγωνίστηκες σε 11 αγώνες, ποιο ήταν το πιο δύσκολο, να αντιμετωπίσεις την κούραση από τα ταξίδια ή την κούραση για την προετοιμασία στους αγώνες;

–Δυστυχώς με όλους αυτούς τους αγώνες δεν είχαμε ώρα για σωστή προετοιμασία στους αγώνες. Τον περισσότερο χρόνο τον σπαταλήσαμε στα ταξίδια. Θα ευχόμουν να σπαταλούσα περισσότερες για προετοιμασία. Όμως αυτή η κούραση των ταξιδιών με βοήθησε έτσι ώστε να είμαι πιο έτοιμη στους αγώνες, επειδή αισθάνομαι ότι έκανα καλή προετοιμασία. Γι' αυτό θα έλεγα ότι είναι πιο δύσκολο να αντιμετωπίσεις την κούραση από τα ταξίδια, αφού πρέπει ο οργανισμός σου να προσαρμόζεται γρήγορα σε νέους τόπους.

–Σε ποιες χώρες ταξίδεψες;

–Εκτός από την Κύπρο, λάβαμε μέρος σε αγώνες στην Αυστρία, στο Αζερμπαϊτζάν, Γαλλία, Πορτογαλία, Ρωσία, Ουζμπεκιστάν, Καζακστάν, Τατζικιστάν, Austria, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Τουρκία, Γεωργία, Τσεχία και Κροατία.

–Ποια ήταν η πιο ωραία εμπειρία αγωνιστικά;

–Αυτό που θα θυμάμαι για πολύ καιρό, είναι οι Πανευρωπαϊκοί Αγώνες, αφού έγραψα ιστορία για το Τζούντο της Κύπρου. Έγινα η πρώτη αθλήτρια στην Κύπρο που κατέκτησε την πέμπτη θέση σε αυτό το επίπεδο. Το αποτέλεσμα με έκανε να νιώσω περήφανη και ότι όλες οι προσπάθειές μου δεν πάνε χαμένες.

–Προλαβαίνεις να δεις κάτι από τη χώρα ή αμέσως προπόνηση και αγώνας;

–Στις σπάνιες φορές που μου μένει λίγος χρόνος προσπαθώ να δω μερικά αξιοθέατα. Αλλά πολύ σπάνια συμβαίνει να έχω τέτοιες ευκαιρίες. Συνήθως αγωνιζόμαστε και αμέσως, φεύγουμε.

–Αλλάζει η διατροφή σου από χώρα σε χώρα;

–Φυσικά αλλάζει! Ωστόσο, πάντα τρώω σωστά και σε ό,τι είμαι συνηθισμένη. Δεν θέλω να ρισκάρω με το φαγητό πριν από διεθνείς αγώνες.

–Πώς περνάς τις ώρες σου στα αεροδρόμια και στη διάρκεια των πτήσεων;

–Πάντα κοιμάμαι. Είναι πολύ εύκολο για μένα να κοιμηθώ κατά τη διάρκεια των πτήσεων. Έτσι περνά η ώρα πιο γρήγορα.

–Αν διαβάζεις βιβλία ή βλέπεις ταινίες, τι είδους βιβλία ή ταινίες σου αρέσουν;

–Βιβλία! Μου αρέσει να διαβάζω ρομαντικά ή ψυχολογία. Ταινίες, όχι, περισσότερο διάφορες σειρές μ' αρέσουν.

–Τόσα ταξίδια με τα αεροπλάνα θα ήθελες να ταξιδεύεις λίγο πιο χαλαρά, για παράδειγμα με ένα καράβι;

–Όχι, αυτή τη στιγμή ονειρεύομαι απλώς να μείνω σε μια πόλη και να έχω την καθημερινότητά μου χωρίς να σκέφτομαι ότι πρέπει να φτιάξω βαλίτσες επειδή θα πρέπει να ταξιδέψω, πάλι.

–Στο ταπί πρέπει να είσαι, προετοιμασμένη, σε εγρήγορση και επιθετική, στην προσωπική σου πώς είσαι;

–Θα χαρακτήριζα τον εαυτό μου ότι είμαι το αντίθετο απ' ό,τι στην καθημερινή μου ζωή. Στην καθημερινότητά μου είμαι ήρεμη.

–Οι γονείς σου πόσο σε βοήθησαν στη διάρκεια της καριέρας σου;

–Χάρη στους γονείς μου πέτυχα το όνειρό μου. Με βοηθούν αφάντασα. Όχι μόνο οικονομικά αλλά με στηρίζουν στις δύσκολες στιγμές. Ο πατέρας μου πάντα μετά τους αγώνες, είτε κερδίσω είτε χάσω, με ρωτά αν τα πόδια μου, τα χέρια μου, το σώμα μου κ.λπ. είναι καλά! Ανησυχεί πολύ για τραυματισμούς και είναι πιο σημαντικό για εκείνον να μην έχω κάποιον τραυματισμό. Η μητέρα μου κάποιες φορές είναι μαζί του στους αγώνες. Αλλά και όταν λείπει είναι εκείνη που με σπρώχνει ψυχολογικά έχοντας συνεχώς επικοινωνία.

> *Τις τελευταίες 5-6 μέρες ανησυχούσα πολύ. Δεν κοιμόμουν καλά και τα βράδια έβλεπα εφιάλτες! Όταν βγήκε η απόφαση ήμουν πάρα πολύ χαρούμενη και ένιωσα ανακούφιση.*

–Είσαι ικανοποιημένη από την αρωγή του ΚΟΑ της ΚΟΕ και της Ομοσπονδίας σου;

–Μπορώ να πω ότι η στήριξη που έχουμε είναι ικανοποιητική.

–Σε πρόσφατες δηλώσεις σου αναφέρθηκες σε κάποια θεία σου, την οποία ευχαρίστησες πολύ για τη βοήθεια της, μπορείς να μας δώσεις περισσότερες λεπτομέρειες, τι είδους βοήθεια είχες;

–Μόλις είχα ξεκινήσει το τζούντο και η θεία μου δεν γνώριζε ιδιαίτερα το άθλημα. Σήμερα γνωρίζει τα πάντα. Βλέπει στο καλεντάρι το πρόγραμμά μου, πού θα παλέψω, πόσους βαθμούς έχω και πόσους χρειάζομαι… Πάντα όταν αγωνίζομαι παρακολουθεί μαζί με τον πατέρα μου τους αγώνες και ξέρει ήδη τα μεγάλα ονόματα της κατηγορίας μου. Θα έλεγα είναι μια ειδική υποστήριξη, γιατί όταν ένας άνθρωπος δεν γνωρίζει καλά-καλά, ένα άθλημα και λίγο καιρό μετά μαθαίνει τα πάντα, σου δείχνει πόσο πολύ σε αγαπά και νοιάζεται για σένα και με αυτό τον τρόπο ενώνεται μαζί μου, στηρίζοντας την προσπάθειά μου στην πορεία του ονείρου.

–Σου λείπουν οι φίλοι σου ή έχεις συνηθίσει πλέον με όλα αυτά τα ταξίδια;

–Οι πολλές ώρες προπόνησης δεν μου αφήνουν χρόνο για γνωριμίες και να δημιουργήσω έτσι φιλίες εκτός του τζούντο. Οι στενοί μου φίλοι είναι στο τζούντο και αυτό δεν με στενοχωρεί, αφού μαζί τους έχω κοινά ενδιαφέροντα και ξέρω πως θα είναι πάντα δίπλα μου.

–Το 2019 πήγες για σπουδές (Sport Science) στη Ρωσία (Κρασνοντάρ) αλλά λόγω πανδημίας μετακόμισες στην πόλη Τουάπσε όπου έμεινες εκεί και μετά τις σπουδές για προπονήσεις με τον κ. Τζάνικ Ναγκούτσεφ (σ.σ. στην Κύπρο προπονητής είναι ο κ. Χριστοδουλίδης). Εκεί είπες ότι βρίσκει γαλήνη η ψυχή σου, μπορείς να μας την περιγράψεις και να μας βοηθήσεις να καταλάβουμε γιατί νιώθεις έτσι;

–Στην αρχή ήταν πολύ δύσκολο για εμένα να αντεπεξέλθω σε κάποιες δυσκολίες. Πολλές φορές ήθελα να επιστρέψω και να μείνω κοντά στην οικογένειά μου. Αλλά οι άνθρωποί της μου έδειξαν πόσο πολύ με αγαπάνε και ό,τι δυσκολία έχω με βοηθάνε. Ούτε μία μέρα δεν ένιωσα ξένη. Για εκείνους ήμουν μέρος της οικογένειάς τους. Μετά από καιρό άρχισα να καταλαβαίνω τη ζωή αυτών των ανθρώπων και πόσο ήρεμη ζωή υπάρχει σε αυτόν το τόπο. Ο κόσμος είναι πρόθυμος να βοηθήσει, είναι φιλόξενος και πλέον όταν επιστρέφω νιώθω πως είναι το σπίτι μου, νιώθω γαλήνη και ευγνωμοσύνη για τη ζωή μου έχω.

–Σκοπεύεις να ξεκουραστείς λίγες εβδομάδες πριν από τους Ολυμπιακούς ή δεν προλαβαίνεις;

–Όχι βέβαια. Αντίθετα τώρα είναι που πρέπει να δώσω τα πάντα για να είναι έτοιμη για τους αγώνες,

–Πώς είναι το πρόγραμμά σου μέχρι του Ολυμπιακούς;

–Αυτό το γνωρίζει ο προπονητής μου. Αυτός ξέρει και θα με καθοδηγήσει σωστά, και πού θα χρειαστεί να δουλέψω παραπάνω.

–Ονειρεύεσαι τη στιγμή που θα δώσεις τον πρώτο σου αγώνα;

–Φυσικά. Είναι μια εμπειρία που δεν έχω ζήσει ποτέ στη ζωή μου.

–Ποιος είναι ο στόχος σου στο Παρίσι;

–Να βάλω τα δυνατά μου και να έχω το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα που μπορώ. Δεν είναι εύκολοι οι αγώνες αλλά θα παλέψω για το αδύνατο.

–Καλή επιτυχία.

–Ευχαριστώ πολύ.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Ενα ακόμη όμορφο (ελεγχόμενο) καλοκαίρι

Του
ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Να χρησιμοποιήσω την κλισέ πια φράση « είμαστε μια ωραία ατμόσφαιρα» ή να τονίσω το ζεστό, εξαιρετικό, οικογενειακό κλίμα που επικρατεί ανάμεσα στο συνάφι μας, τις διοικήσεις και τους μάνατζερ;

Όπως και να το θέσουμε, το μόνο σίγουρο είναι ότι και τούτο το καλοκαίρι, περνάμε όλοι μαζί πανέμορφα, εκπληκτικά, αξέχαστα. Τέτοια πρεμία, τέτοια θαλπωρή, τέτοια ησυχία, ούτε σ' ελληνικό ακριτικό νησί. Τα ρεπορτάζ, η ειδησεογραφία, οι απόψεις, τ' άρθρα, και τ' «αποκαλυπτικά», προκαλούν τόση αναστάτωση, όσο μια χελώνα που κολυμπά στο Ιόνιο Πέλαγος, δύο χιλιόμετρα μακριά από την ακτή.

Ομολογουμένως τούτη την εποχή αναδύεται ή μάλλον αποκαλύπτεται η αγαστή συνεργασία που υπάρχει ανάμεσα στις διοικήσεις και τη συντριπτική πλειοψηφία των ΜΜΕ. Δύσκολο να δεις δημοσιεύματα που ενοχλούν τις διοικήσεις, σπανίως θα διαβάσεις κείμενα με επικριτικό περιεχόμενο, ούτε και θα εντοπίσεις διαρροές που βγαίνουν εκτός non paper. Τα πάντα δουλεύουν εν σοφία. Διοικήσεις, ατζέντηδες και δημοσιογράφοι συγχρονίζονται με ελάχιστες εξαιρέσεις, ως μια καλή ομάδα. Μιλώντας για την αφεντιά μας, λειτουργούμε όπως και ολόχρονα σαν τις μαριονέτες. Κινούμενοι μια από τους παράγοντες και άλλη μια από τους μάνατζερ, χαριεντιζόμαστε μεταξύ «αποκαλυπτικών» και «αποκλειστικών», ικανοποιώντας ο καθένας, το δημοσιογραφικό μεγαλείο που κρύβει μέσα του.

Γενικώς η ειδησεογραφία έχει μια τέτοια ομαλή ροή, που θα ζήλευε ο κάθε καραβοκύρης, πλέοντας στα κύματα των πελάγων. Από την άλλη, τούτη η πρεμία σου προκαλεί και μια βαρεμάρα. Ούτε και που μπορώ να σκεφτώ πώς θα ήταν το ποδοσφαιρικό καλοκαίρι, άμα δεν υπήρχαν οι αγώνες του Euro. Μάλλον θα παίζαμε με τα χείλη μας, περιμένοντας είτε τις διοικήσεις ν' ανακοινώσουν τις προσθαφαιρέσεις τους, είτε τους μάνατζερ που θα επιλέξουν να προωθήσουν την πραμάτεια τους.

Είναι αλήθεια, ότι ένα από τα πιο συναρπαστικά κομμάτια της δουλειάς μας, το κυνηγητό δηλαδή των διοικήσεων στο μεταγραφικό παζάρι, καταφέραμε και αυτό να το κάνουμε ανιαρό, μίζερο και σίγουρα βαρετό. Δυστυχώς ή ευτυχώς ο κόσμος το έχει καταλάβει.

Ο βαθμός ανάμειξής του σ' αυτό στο στημένο ματς, μακράν απέχει σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Τότε που τα καλοκαίρια ήταν γεμάτα «μεταγραφές», πληροφορίες, τηλέφωνα, διαψεύσεις, κόντρες, σούσουρο και μεταγραφολαγνεία. Τώρα απλώς βιώνουμε ένα ακόμη όμορφο (ελεγχόμενο) καλοκαίρι! Όπως και τα τελευταία χρόνια!

Στόχος αδιαπραγμάτευτος!

Του
ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ

Να αποδεχθούμε πως τόσο για την ομάδα του ΑΠΟΕΛ όσο και για την ομάδα της Πάφου η κλήρωση θα μπορούσε να δημιουργήσει καλύτερες προϋποθέσεις, ως προς τον πρώτο αντίπαλο των δύο ομάδων στις φετινές ευρωπαϊκές διοργανώσεις. Θεωρητικά πάντα, πρωταθλητές και κυπελλούχοι θα έχουν σαφώς πιο δύσκολο έργο τόσο σε σχέση με τον πιθανό αντίπαλο της Ομόνοιας, πολύ περισσότερο σε σχέση με την όποια ομάδα, από τις δύο του συγκεκριμένου ζευγαριού, θα κληθεί να αντιμετωπίσει η ΑΕΚ.

Με ένα αστερίσκο στην περίπτωση της Πάφου, κυρίως λόγω προέλευσης της αντίπαλης ομάδας και παράλληλα της δυναμικότητας του πρωταθλήματος της Σουηδίας, ξεκάθαρος πρέπει να είναι ο στόχος και αδιαπραγμάτευτη η (λογική) απαίτηση, για προκρίσεις, για τις άλλες τρεις εκπροσώπους του κυπριακού ποδοσφαίρου, σε αυτό το πρώτο στάδιο των αγωνιστικών τους υποχρεώσεων. Κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες και δυσκολίες που μπορεί να παρουσιαστούν και με την όποια αξιολόγηση της ποιότητας των αντίπαλων ομάδων, όπως αυτή θα διαφανεί στο γήπεδο, σαφώς και μεγάλη αποτυχία θα είναι ενδεχόμενος αποκλεισμός. Δεν θα συνάδει μια τέτοια εξέλιξη, με τους στόχους αλλά και τις ανάγκες (από οικονομικής πλευράς) των ομάδων μας, δεν θα μπορεί να... καλυφθεί μια γενικότερη ζημιά τόσο σε αγωνιστικό επίπεδο όσο και σε έλλειμμα, ειδικά αν αναλογισθεί κάποιος τα... μεγέθη σε θέματα προϋπολογισμών.

Αντίπαλος τέτοια εποχή και ο βαθμός ετοιμότητας, με δεδομένη την πρακτική δυσκολία, ουσιαστικά σε περίοδο ακόμη προετοιμασίας και χωρίς επίσημα παιχνίδια ακόμη, να πλησιάσει μια ομάδα το εκατό τοις εκατό. Είναι γι' αυτό άλλωστε, που ο βαθμός δυσκολίας ανεβαίνει, σε περιπτώσεις που η κλήρωση αναδεικνύει αντίπαλες ομάδες, τα πρωταθλήματα των οποίων βρίσκονται σε εξέλιξη τέτοια εποχή.

Είναι γι' αυτό που κόντρα στις αντικειμενικές δυσκολίες της εποχής, θα πρέπει το συντομότερο δυνατό οι βασικές ανάγκες στα ρόστερ των τεσσάρων αυτών ομάδων να καλυφθούν. Είναι γι' αυτό που θα πρέπει να αποδειχθεί, πως το κομμάτι της προετοιμασίας διεκπεραιώθηκε με τις καλύτερες δυνατές συνθήκες. Χωρίς την απαίτηση να παρουσιάσουν οι ομάδες μας σε αυτά τα πρώτα επίσημα παιχνίδια την καλύτερη αγωνιστική τους κατάσταση, ο στόχος της πρόκρισης είναι αδιαπραγμάτευτος, αν θέλουμε να μιλάμε για πραγματική ποιοτική άνοδο του ποδοσφαίρου μας σε επίπεδο συλλόγων, αν θέλουμε να παραμείνουμε σε τροχιά και πορεία ευρωπαϊκών διακρίσεων, όπως αυτή καταγράφεται σταθερά τα τελευταία χρόνια.

ecommbx

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 23 ΙΟΥΝΙΟΥ 2024

ecommbx

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.	Χ.Α.	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
1,56%	1,22%	1,41%	0,18%	-0,56%	1,28%	1,57%	3,41%	-0,22%

ΡΩΣΙΑ

Με πυρηνική ενέργεια θέλει να βγει από την απομόνωση

Σελ. 10

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΚΤΟΣ ΜΟΔΑΣ Ο ΠΛΟΥΤΟΣ

Μειώνονται οι αγορές προϊόντων πολυτελείας

Στο τέλος της πιθανό να πλησιάζει η «έκρηξη» των παγκόσμιων πωλήσεων πολυτελών προϊόντων, εν μέρει διότι όλο και περισσότεροι αποφεύγουν να κάνουν επίδειξη πλούτου. Σύμφωνα με έκθεση οι πωλήσεις ειδών πολυτελείας αναμένεται να επιβραδυνθούν στον χαμηλότερο ρυθμό από το 2020. **Σελ. 10**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

Κτίζουν συνέχεια εξοχικά σε τουριστικές περιοχές

Οι αυξήσεις των τιμών πώλησης εξοχικών κατοικιών στην Ελλάδα και το υψηλό αγοραστικό ενδιαφέρον των ξένων έχουν οδηγήσει σε μεγάλη άνοδο των κατασκευών νέων παραθεριστικών ακινήτων σε διάφορες περιοχές της χώρας. Η οικοδομική δραστηριότητα σε κάποιες περιοχές είναι πρωτοφανής. **Σελ. 12**

Τελευταίο μίλι για Eurobank-Ελληνική

«Κτυπάει» όλο το πακέτο μετοχών και τα αποτελέσματα αναμένονται έως το τέλος Ιουλίου

Στα τελευταία της στάδια βρίσκεται η διαδικασία για πλήρη εξαγορά των μετοχών της Ελληνικής Τράπεζας από την Eurobank. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς της Κύπρου έδωσε απάντηση σε σχέση με το έγγραφο της Δημόσιας Πρότασης που υπέβαλε η Eurobank. Στις επόμενες ημέρες, η Eurobank θα προχωρήσει με τη δημόσια πρότασή της για εξαγορά όλων των μετοχών της Ελληνικής. Όπως πληροφορείται η «Κ», μέχρι τα τέλη Ιουλίου θα διαφανεί ποιοι μέτοχοι «πάτησαν το κουμπί» της πώλησης των μετοχών τους στην Eurobank προς 2,56 ευρώ ανά μετοχή. Η περίοδος που θα δικαιούται η Eurobank να «τρέξει» αυτή τη διαδικασία είναι μεν οκτώ εβδομάδες, αλλά η πληροφόρηση της «Κ» είναι πως, δεν θα χρησιμοποιήσει όλο το διαθέσιμο χρόνο, αλλά μόνο τέσσερις εβδομάδες. Έτσι, μέχρι την τελευταία εργάσιμη του Ιουλίου θα δούμε πού θα «κλειδώσει» το μετοχικό ποσοστό της Eurobank στην Ελληνική. Ερωτηματικό παραμένει τί θα πράξει η Δήμητρα Επενδυτική και η «αδερφή» της Logicom, αλλά και τί θα πράξει η ΕΤΥΚ που έχει ποσοστό μεταξύ 7% και 10% μέσω Ταμείων που διαχειρίζεται. **Σελ. 5**

Καλοί οιωνοί για ηρεμία στη γαλλική αγορά ομολόγων

Ως καλός οιωνός που μπορεί να επαναφέρει κάποια ηρεμία στην αγορά, ερμηνεύεται η επιτυχής πρώτη δημοπρασία ομολόγων του γαλλικού δημοσίου μετά την απόφαση του Γάλλου προέδρου να προκηρύξει πρόωρες εκλογές. Η δημοπρασία υπερκαλύφθηκε 2,63 φορές και το γαλλικό δημόσιο άντλησε 10,5 δισ. ευρώ με την έκδοση βραχυπρόθεσμου χρέους που λήγει σε διάστημα από τρία έως οκτώ έτη. **Σελ. 11**

Αισιοδοξία για το καλοκαίρι δίνει ο Κατακλυσμός

Στο 80% οι πληρότητες

Αισιόδοξα μηνύματα για την τουριστική καλοκαιρινή περίοδο αφήνει το τριήμερο του κατακλυσμού. Υψηλές είναι οι πληρότητες σε ελεύθερη Αμμόχωστο και Πάφο. Αρκετοί όμως ταξίδεψαν σε ελληνικά νησιά με δημοφιλέστερο προορισμό τη Μύκονο. Όπως εκτιμούν παράγοντες της αγοράς οι Κύπριοι φαίνεται να περιορίζουν τις ημέρες των διακοπών τους στο εξωτερικό. **Σελ. 4**

Πόσο ζημίωσαν από τη διακοπή του delivery

Καύσωνας στα καταστήματα

Αισθητή μείωση στις εισπράξεις καταστημάτων προκάλεσε η διακοπή του delivery, τις ημέρες που καταγράφηκαν υψηλές θερμοκρασίες. Καταστηματάρχες ανέφεραν ότι οι εισπράξεις τους μειώθηκαν έως και 80%, ενώ άλλοι χρησιμοποίησαν δικά τους αυτοκίνητα για εξυπηρέτηση των πελατών τους. **Σελ. 5**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**3,30%**	**0,00%**
Γερμανία	2,43%	-0,04%
Γαλλία	3,07%	-0,04%
Ιταλία	3,96%	0,02%
Ισπανία	3,33%	0,01%
Ιρλανδία	2,89%	-0,06%
Ελλάδα	3,64%	0,00%
Ην. Βασίλειο	4,06%	-0,06%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Σταθερή
Fitch	BBB+	Θετική
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB+	Θετική
Scope Ratings	BBB+	Σταθερή

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Των* **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** *και* **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Απασχόληση στην Ε.Ε. – πρόσφατες τάσεις και πολιτικές

Παραδοσιακά, η ανεργία θεωρείτο μεγάλη πρόκληση, με προεκτάσεις στην οικονομία, κοινωνία και πολιτική. Ωστόσο, δέκα και πλέον χρόνια μετά την οικονομική κρίση του 2013, οι συνθήκες στην Ε.Ε., περιλαμβανομένης και της Κύπρου, έχουν διαφοροποιηθεί ριζικά. Ο μέσος όρος ανεργίας είναι γύρω στο 6,5%, στο χαμηλότερο δηλαδή σημείο από το 1988. Παράλληλα, σημειώνονται σοβαρές ελλείψεις εργατικού δυναμικού, ιδιαίτερα σε επαγγέλματα χαμηλής εξειδίκευσης, ακόμη και σε περιόδους υποτονικής ανάπτυξης.

Ένας βασικός παράγοντας που επεξηγεί τις νέες τάσεις είναι η δημογραφική γήρανση, η οποία συνεπάγεται μείωση του ενεργού εργατικού δυναμικού από εγχώριες πηγές, και αποτελεί επακόλουθο της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου και σύνθετων κοινωνικών αντιλήψεων. Η γήρανση αφορά όλες τις ανεπτυγμένες και, όλο και σε μεγαλύτερο βαθμό, τις αναπτυσσόμενες οικονομίες, περιλαμβανομένης και της Κίνας.

Στο παρελθόν, το πρόβλημα της έλλειψης εργατικού δυναμικού αντιμετωπιζόταν με μετανάστευση από τη νότια Ευρώπη και, σε μεταγενέστερο στάδιο, από τις ανατολικές χώρες προς την Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη. Πρόσφατα, οι πηγές αυτές στέρεψαν, καθώς οι χώρες του νότου και της ανατολικής Ευρώπης αντιμετωπίζουν και οι ίδιες παρόμοια δημογραφικά θέματα.

Το πρόβλημα επιτείνεται, ως αποτέλεσμα τριών βασικών παραγόντων: (α) εντεινόμενων αντιστάσεων στη μετανάστευση και στην εργοδότηση αλλοδαπών, κυρίως από μη ευρωπαϊκές χώρες με διαφορετικές κουλτούρες, καθώς και λόγω ιδιαίτερα αναποτελεσματικών πολιτικών αντιμετώπισης και κοινωνικής ενσωμάτωσης του μεγάλου ρεύματος προσφύγων και αιτητών ασύλου, (β) κοινωνικών αλλαγών και διαφοροποιημένων επαγγελματικών προσδοκιών, οι οποίες εντάθηκαν μετά την πανδημία, και ωθούν, κυρίως τους νέους, σε αναζήτηση θέσεων εργασίας με ευέλικτους όρους εργοδότησης, π.χ. εργασία από σπίτι, προσαρμοσμένα ωράρια εργασίας, και (γ) περιορισμένης κινητικότητας του εργατικού δυναμικού προς όφελος επαγγελμάτων υψηλής ζήτησης.

Επιστημονικές μελέτες καταδεικνύουν ότι τα ευρέως διαδεδομένα κίνητρα για την απόκτηση περισσότερων παιδιών δεν είναι αποτελεσματικά. Ποιες μπορεί, λοιπόν, να είναι οι κατάλληλες πολιτικές προσαρμογής στις νέες συνθήκες;

Πρώτο, η διαμόρφωση μιας στρατηγικής επιλεκτικής προσέλκυσης μεταναστών με μακροχρόνιο ορίζοντα, που να επικεντρώνεται σε επαγγέλματα υψηλής και χαμηλής εξειδίκευσης, στα οποία σημειώνονται ελλείψεις. Όσον αφορά τα πρώτα, ενδείκνυται η διαμόρφωση ενεργούς πολιτικής στήριξης τομέων τεχνολογικής αιχμής και πράσινης μετάβασης, όπως προτείνει σε έκθεσή του και ο πρώην διοικητής της ΕΚΤ κ. Ντράγκι. Όσον αφορά τα δεύτερα, οι διαδικασίες επιλογής μεταναστών πρέπει να καταστούν ποιοτικά στοχευμένες και να καλύπτουν διαπιστωμένες ανάγκες εργατικού δυναμικού, με τη διαμόρφωση κατάλληλων κριτηρίων αξιολόγησης σε ό,τι αφορά δεξιότητες και προσόντα. Επιπρόσθετα, απαιτούνται υποστηρικτικά μέτρα κοινωνικής ενσωμάτωσης των μεταναστών.

Δεύτερο, η Ε.Ε. πρέπει να ενθαρρύνει την εργοδότηση αδρανούς εργατικού δυναμικού, μέσω: (α) της κατάλληλης επιμόρφωσης, αλλά και του αποτελεσματικότερου επαγγελματικού προσανατολισμού των νέων, (β) της άρσης υφιστάμενων φορολογικών και άλλων αντικινήτρων σε ότι αφορά ευέλικτες μορφές εργασίας, περιλαμβανομένων της μερικής απασχόλησης, της κατ' οίκον εργασίας, του ευέλικτου ωραρίου, κλπ., καθώς και (γ) της υιοθέτησης εξελιγμένων συστημάτων συνταξιοδότησης, που να επιτρέπουν την εθελοντική εργοδότηση πέραν του 65ου έτους.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπους και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.

pwc

Pillar Two
made simple &
practical

Join our
live webcast on
Tuesday, 2 July, 15:00

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του **ΤΣΑΝ ΚΑ ΣΙΝΓΚ / REUTERS BREAKINGVIEWS**

Η κινεζική τακτική του «διαίρει και βασίλευε» έναντι της Ευρώπης

Η Κίνα δεν δύναται να περιορίσει τον ανταγωνισμό της έναντι της Δύσης μόνο στο μέτωπο των Ηνωμένων Πολιτειών, διότι οι προσωρινοί δασμοί της Ε.Ε. στα ηλεκτροκίνητα οχήματά της συνιστούν οπισθοδρόμηση στις διμερείς σχέσεις τους. Ωστόσο, ο πρόεδρος της Κίνας Σι Τζινπίνγκ θα δοκιμάσει την ικανότητα της Γηραιάς Ηπείρου να συμπήξει μια συγκροτημένη πολιτική ως προς τη χώρα του. Το γενικότερο κλίμα ένθεν και ένθεν φάνηκε να βελτιώνεται τον Απρίλιο, όταν ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς μετέβη με την αντιπροσωπεία του στην Κίνα, συμπεριλαμβανομένων επιχειρηματιών από τη Volkswagen, την BMW κ.ά. Τον

Οι δασμοί από την Ε.Ε. και πού αποσκοπεί η προσέγγιση της Σερβίας και της Ουγγαρίας από το Πεκίνο.

Μάιο ο Κινέζος πρόεδρος έδειχνε άνετος στις επαφές του με τον Γάλλο ομόλογό του Εμανουέλ Μακρόν, στις παρυφές των Πυρηναίων, πριν επισκεφθεί τη Σερβία και την Ουγγαρία. Οι δύο τελευταίες στάσεις του, ενώ δεν προσελκύουν την προσοχή, αποκαλύπτουν την οξυδέρκειά του μετά την τελευταία κίνηση των Βρυξελλών. Κατά την επίσκεψη του Κινέζου ηγέτη στο Βελιγράδι, οι δύο χώρες ανακοίνωσαν συμφωνία ελεύθερου εμπορίου. Εν τω μεταξύ, η Ουγγαρία έχει αναδειχθεί σε σημαντικό εμπορικό και επενδυτικό εταίρο για την Κίνα. Ο κινεζικός κολοσσός αυτοκινήτων BYD, για παράδειγμα, σχεδιάζει να δημιουργήσει μια βάση παραγωγής στο Σέγκεντ, η οποία θα τον βοηθήσει να παρακάμψει την προτεινόμενη πρόσθετη εισφορά 17% πέραν του συμβατικού δασμού του 10% της Ε.Ε. Η κυβέρνηση του πρωθυπουργού Βίκτορ Ορμπαν κατήγγειλε τη «βίαιη ευρωπαϊκή τιμωρία» των Κινέζων κατασκευαστών ηλεκτρικών οχημάτων μετά την ανακοίνωση.

Το να έχει τη Βουδαπέστη στο πλευρό του θα είναι χρήσιμο για τον Σι Τζινπίνγκ, ειδικά εφόσον η Ουγγαρία πρόκειται να αναλάβει την εκ περιτροπής προεδρία της Ε.Ε. τον Ιούλιο. Θα είναι περίπου την ίδια στιγμή που πρόκειται να τεθούν σε εφαρμογή οι πιο πρόσφατοι δασμοί, αν και η τελική απόφαση για τους οριστικούς ενδέχεται να μην έρθει προ του Νοεμβρίου. Συνεπώς δημιουργείται ένα κάποιο περιθώριο κινήσεων για τους Κινέζους αξιωματούχους να διαπραγματευθούν καλύτερους εμπορικούς όρους και να προσπαθήσουν να κερδίσουν ό,τι μπορούν από τις υπάρχουσες διαφορές και διχογνωμίες μεταξύ κρατών-μελών. Βέβαια διακυβεύονται πολλά. Οι εισαγωγές της Ε.Ε. από την Κίνα έχουν υπερδιπλασιαστεί από το 2013, φθάνοντας πλέον τα 511 δισ. ευρώ πέρυσι. Οι επιλογές των Βρυξελλών τους προσεχείς μήνες θα καθορίσουν την ταχύτητα της ενεργειακής μετάβασης της Ευρώπης σε μια περίοδο εντεινόμενης ανησυχίας για την κλιματική αλλαγή. Το Πεκίνο εκφράζει την ελπίδα ότι η Ε.Ε. θα επανεξετάσει τους δασμούς και θα σταματήσει να κατευθύνεται περαιτέρω προς τη «λάθος κατεύθυνση». Στο μεταξύ, η πολιτική «διαίρει και βασίλευε» στο πεδίο του διεθνούς εμπορίου της Κίνας θα συνεχιστεί.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Οι προκλήσεις της οικονομικής πολιτικής είναι πολλές και σίγουρα δεν αντιμετωπίζονται επειδή απλώς δημιουργούμε πλεονάσματα σε ένα άκρως πληθωριστικό περιβάλλον.

Η είδηση είναι αλλού

Η συνέλευση του Συνδέσμου Τραπεζών και η αλλαγή σκυτάλης στην ηγεσία (τον επικεφαλής της Τράπεζας Κύπρου διαδέχτηκε ο επικεφαλής της Astrobank) αποτέλεσε αφορμή αντιπαράθεσης με τον υπουργό Οικονομικών. Ο λόγος περί εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και κατά πόσο οι τράπεζες αντιλαμβάνονται τον ρόλο αυτό. Ο υπουργός των Οικονομικών ζήτησε από τις τράπεζες να αναλογιστούν τις ευθύνες τους απέναντι στην κοινωνία, ενώ ο απερχόμενος πρόεδρος του Συνδέσμου απάντησε από του βήματος ότι όχι μόνο τις αντιλαμβάνονται αλλά και τις αναλαμβάνουν. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε σε αναδιαρθρώσεις που ολοκλήρωσαν οι τράπεζες ύψους €4,5 δισ. κατά τις οποίες οι τράπεζες απορρόφησαν μέρος της αύξησης των επιτοκίων. Η είδηση βέβαια δεν βρίσκεται στην αντιπαράθεση, ήπια κατά τα άλλα, αλλά αφορά στο πολύ μεγάλο ύψος των αναδιαρθρώσεων, επιβεβαιώνοντάς τις ανησυχίες για την κατάσταση που βρίσκονται οι δανειολήπτες σε αυτή τη δύσκολη από κάθε άποψη συγκυρία.

Ζητείται στόχευσης

Οι χωρίς στόχευση παροχές τις οποίες ο πρόεδρος της Δημοκρατίας βαφτίζει στοχευμένη κοινωνική πολιτική συνεχίζονται. Η επιδότηση στο ρεύμα και ο μηδενικός ή χαμηλός ΦΠΑ σε ορισμένα προϊόντα ακούγονται τεράστια αλλά στην ουσία αποτελούν ψίχουλα για το μέσο νοικοκυριό. Αυτές οι παροχές αν ήταν πραγματικά στοχευμένες προς τους ευάλωτους θα μπορούσαν να φέρουν ένα θετικό οικονομικό αποτέλεσμα σε αυτούς που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη από τους υπόλοιπους. Τουναντίον ακούμε για κοινωνική πολιτική που ασκεί η κυβέρνηση λόγω των πλεονασμάτων στον προϋπολογισμό και όταν ερχόμαστε στο μέτρημα η εικόνα είναι πολύ διαφορετική. Ο Σύνδεσμος Καταναλωτών αποκαλύπτει πως η επιδότηση στο ρεύμα σημαίνει 20-22 ευρώ τη διμήνια ενώ ο μηδενικός ΦΠΑ σημαίνει 7 ευρώ για δαπάνη 90 ευρώ.

Μια επένδυση που αξίζει να γίνει

Η κλιματική κρίση είναι εδώ και θα συνεχίσει να επηρεάζει δυσμενώς την οικονομική δραστηριότητα. Οι ψηλές θερμοκρασίες εκτός των άλλων προβλημάτων προκαλούν και αύξηση των τιμών στα είδη πρώτης ανάγκης. Οι πρόσφατες πυρκαγιές στην Πάφο επηρέασαν τη γεωργοκτηνοτροφία και δεν θα αργήσει ο αντίκτυπος να αποτυπωθεί και στα καθημερινά ψώνια των πολιτών. Η κυβέρνηση θα αποζημιώσει τους επηρεαζόμενους για την καταστροφή που υπέστησαν όμως ο αντίκτυπος των ζημιών θα συνεχίσει για αρκετό καιρό να επηρεάζει τις τιμές βασικών αγαθών. Η επένδυση σε εξελιγμένα συστήματα πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών αρχίζει να αποκτά εκτός από περιβαλλοντικό και οικονομικό νόημα.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιτόκιο Επανεπένδυσης

Επιτόκιο επανεπένδυσης καλείται το επιτόκιο με το οποίο θα επανατοκιστεί μια επένδυση μετά την πρώτη λήξη της. Το επιτόκιο αυτό χρησιμοποιείται για σκοπούς σύγκρισης επενδύσεων με διαφορετική ημερομηνία λήξης.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Περιβαλλοντικές ευαισθησίες

Οι ελπίδες για μείωση του κόστους ηλεκτρισμού μεταφέρεται στις ΑΠΕ και συγκεκριμένα στην ηλιακή ενέργεια που μας προσφέρεται απλόχερα αρκετούς μήνες τον χρόνο. Για να καταστεί αυτό εφικτό θα χρειαστεί να δημιουργηθούν υποδομές με πάρκα συλλογής ηλιακής ενέργειας και διοχέτευσής στο δίκτυο της ΑΗΚ, το οποίο χωρίς αναβάθμιση θα κρατήσει τις ΑΠΕ όνειρο θερινής νυκτός. Στην προσπάθεια να πάρει μπρος η αξιοποίηση των ΑΠΕ ο υπουργός των Εσωτερικών έβγαλε κανονισμούς για την οριοθέτηση των συγκεκριμένων υποδομών. Αυτό που μας κάνει εντύπωση είναι οι πολλές απαγορεύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, οι οποίες είναι καθόλα θεμιτές και επιθυμητές. Η απορία έχει να κάνει με το αν ήταν πάντα τόσο μεγάλη η ευαισθησία του υπουργείου Εσωτερικών για το περιβάλλον και πώς αυτό επέτρεψε όλα αυτά τα χρόνια τις απανωτές παραβιάσεις σε σκανδαλώδεις αναπτύξεις.

Αν δούλευε ο ανταγωνισμός

Το πρόβλημα με την ακρίβεια των τιμών γίνεται ολοένα και πιο επιτακτικό, καθώς αφανίζει το εισόδημα και καταρρακώνει την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών. Οι κυβερνήσεις προφανώς και εξετάζουν μέτρα ανακούφισης και αυτό βλέπουμε να συμβαίνει σε παγκόσμια κλίμακα. Στην Κύπρο όμως τα πράγματα είναι διαφορετικά γεγονός που αφήνει τους καταναλωτές έρμαιο των αυξήσεων. Πάρτε για παράδειγμα το πλαφόν στην τιμή του νερού, όχι πως θα κάνει κάποια διαφορά, που εισπράττει τόσες αντιδράσεις γιατί λέει νοθεύει τον ανταγωνισμό. Τον ανταγωνισμό που τον ανασύρουμε μόνο όταν μας βολεύει, ενώ όλοι γνωρίζουν ότι αν κάτι δεν δουλεύει στην Κύπρο αυτό είναι ο ανταγωνισμός.

Τι κάνει λάθος η Gen Z σχετικά με τη χρήση των αντηλιακών

Της **ΚΑΡΟΛΑΪΝ ΧΟΠΚΙΝΣ**

Σύμφωνα με δύο πρόσφατες έρευνες, παρατηρείται μια ανησυχητική τάση: Οι νέοι ενήλικοι φαίνεται να αμελούν τα μέτρα προστασίας από τον ήλιο. Σε μια διαδικτυακή έρευνα σε περισσότερα από 1.000 άτομα, η οποία δημοσιεύθηκε αυτόν τον μήνα από την Αμερικανική Ακαδημία Δερματολογίας (AAD), το 28% των νέων από 18 έως 26 ετών δήλωσε ότι δεν πιστεύει πως το μαύρισμα προκαλεί καρκίνο του δέρματος. Και το 37% δήλωσε ότι χρησιμοποιεί αντηλιακό μόνον υπό την πίεση άλλων. Σε μια άλλη έρευνα, που δημοσιεύθηκε αυτόν τον μήνα από το Αντικαρκινικό Ινστιτούτο Orlando Health, το 14% των ενηλίκων κάτω των 35 ετών φαίνεται να πιστεύει στον μύθο ότι η καθημερινή χρήση αντηλιακού είναι πιο επιβλαβής από την άμεση έκθεση στον ήλιο. Αν και οι έρευνες είναι πολύ περιορισμένες για να αντιπροσωπεύουν πλήρως τις συμπεριφορές όλων των νέων ενηλίκων, οι γιατροί έχουν διαπιστώσει αυτή την έλλειψη γνώσης και τις επικίνδυνες συνήθειες που την ακολουθούν, μεταξύ των νεότερων ασθενών τους. Σε κάποιο βαθμό, λένε οι ειδικοί, το ζήτημα αυτό δεν αφορά μόνο τη σημερινή γενιά νέων ενηλίκων. «Εν μέρει συμβαίνει επειδή οι νέοι είναι απλώς νέοι», λέει η δρ Μελίσα Σάιβ, δερματολόγος στο UCI Health στο Ιρβάιν της Καλιφόρνιας. Μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε μεταξύ 1986 και 1996 έδειξε ότι οι νέοι ηλικίας 18 έως 24 ετών εκείνη την εποχή (οι οποίοι τώρα είναι μεσήλικες) ήταν πιο πιθανό να επισκεφθούν ένα σολάριουμ και να πάθουν ηλιακά εγκαύματα από τους μεγαλύτερους ενηλίκους.

Οι νέοι ενήλικοι συχνά δεν γνωρίζουν πώς να αναγνωρίσουν τη ζημιά που προκαλεί ο ήλιος και πώς να την προλάβουν αποτελεσματικά, λέει η Σάιβ. Αναφέρει ότι πρόσφατα είδε έναν νεαρό ασθενή που δεν γνώριζε ότι το μαυρισμένο δέρμα και οι φακίδες ήταν σημάδια δερματικών βλαβών λόγω έκθεσης στον ήλιο. Η δρ Χέδερ Ρότζερς, βοηθός κλινική καθηγήτρια δερματολογίας στο Πανεπιστήμιο της Ουάσιγκτον, λέει ότι όλο και περισσότεροι από τους νεαρούς ασθενείς της αναφέρουν πλέον ότι επισκέπτονται σολάριουμ. Οι υπεριώδεις ακτίνες, είτε από σολάριουμ είτε από άμεση έκθεση στον ήλιο, μπορούν να προκαλέσουν ζημιά στο δέρμα και να αυξήσουν τον κίνδυνο εμφάνισης καρκίνου του δέρματος, ο οποίος μπορεί να είναι θανατηφόρος.

Το 37% των νέων μεταξύ 18 έως 26 ετών δήλωσε ότι χρησιμοποιεί αντηλιακό μόνον υπό την πίεση άλλων. Το 14% των ενηλίκων κάτω των 35 ετών πιστεύει στον μύθο ότι η καθημερινή χρήση αντηλιακού είναι πιο επιβλαβής από την άμεση έκθεση στον ήλιο.

Σολάριουμ και καρκίνος

Ούτε οι μεγαλύτεροι ενήλικοι που συμμετείχαν στις πρόσφατες έρευνες είχαν επαρκείς γνώσεις για την ασφάλεια από τον ήλιο: Για παράδειγμα, το 17% των millennials (γεννημένοι από το 1981 έως το 1996) που συμμετείχαν στην έρευνα της AAD δεν γνώριζε ότι το σολάριουμ προκαλεί καρκίνο του δέρματος. Αλλά συνολικά, οι νεότεροι ενήλικοι –οι περισσότεροι από τους οποίους ανήκουν στην Gen Z, δηλαδή γεννήθηκαν από το 1997 έως το 2012– ήταν πιο πιθανό να αναφέρουν ότι πιστεύουν τους μύθους σχετικά με την ασφάλεια από τον ήλιο.

Οι ειδικοί επισημαίνουν ότι η Gen Z είναι ιδιαίτερα ευάλωτη στην παραπληροφόρηση σχετικά με τα αντηλιακά και τον καρκίνο του δέρματος, η οποία έχει αυξηθεί μέσω πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης, όπως το TikTok. Αναφέρουν αναρτήσεις από influencers που λανθασμένα υποστηρίζουν ότι τα αντηλιακά μπορούν να προκαλέσουν καρκίνο ή από διασημότητες που δηλώνουν ότι δεν χρησιμοποιούν αντηλιακό γιατί επηρεάζει την απορρόφηση της βιταμίνης D. (Χρόνια επιστημονικών στοιχείων επιβεβαιώνουν τα οφέλη του αντηλιακού στην πρόληψη του καρκίνου του δέρματος, λέει η Σάιβ). «Το πρόβλημα με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι ότι κανείς δεν ελέγχει τα δεδομένα που κυκλοφορούν εκεί έξω», λέει η δρ Αϊντα Ορέγκο, πρόεδρος του τμήματος δερματολογίας στο Ιατρικό Κολέγιο Baylor στο Χιούστον. «Μπορούν να βοηθήσουν στην ενημέρωση σχετικά με την πρόληψη του καρκίνου του δέρματος, αλλά μπορούν επίσης να κάνουν ακριβώς το αντίθετο και να επιδεινώσουν την κατάσταση», λέει.

Η δημοσκόπηση του Orlando Health έδειξε ότι σχεδόν το ένα τέταρτο των ερωτηθέντων ηλικίας κάτω των 35 ετών πιστεύει ότι η ενυδάτωση αποτρέπει τα ηλιακά εγκαύματα. (Δεν υπάρχουν αποδείξεις για αυτό). Στην έρευνα της AAD, περισσότερο από το 25% των ατόμων ηλικίας 18 έως 26 ετών φαίνεται να πιστεύει ότι το απλό μαύρισμα μπορεί να αποτρέψει τον καρκίνο του δέρματος, παρόλο που κάθε μαύρισμα βλάπτει τα κύτταρα του δέρματος, λέει η Ρότζερς.

Ασφαλείς στον ήλιο

Οι περισσότερες συστάσεις για την ασφάλεια στον ήλιο είναι οι ίδιες για όλες τις ηλικίες, αναφέρει η Σάιβ. Ο καθένας μπορεί να πάθει ηλιακά εγκαύματα και καρκίνο του δέρματος, οπότε οι συμβουλές ισχύουν ανεξάρτητα από το χρώμα του δέρματος, λέει η δρ Μέρεντιθ ΜακΝαμάρα, επίκουρη καθηγήτρια παιδιατρικής με ειδίκευση στην εφηβική ιατρική στην Ιατρική Σχολή του Γέιλ.

• **Αναζητήστε τη σκιά.** Εάν πρέπει να βρίσκεστε στον ήλιο για μεγάλο χρονικό διάστημα, η Ρότζερς προτείνει μια ομπρέλα. Η σκιά είναι πιο σημαντική μεταξύ περίπου 10 π.μ. και 4 μ.μ., όταν ο ήλιος είναι πιο έντονος, επισημαίνει η Ορέγκο.

• **Φορέστε κατάλληλα ρούχα για προστασία από τον ήλιο.** Τα μακριά μανίκια και τα παντελόνια βοηθούν στην προστασία του δέρματός σας, ειδικά αν είναι από υλικά με δείκτη προστασίας από την υπεριώδη ακτινοβολία (UPF), λέει η Σάιβ. Τα καπέλα με φαρδύ γείσο είναι επίσης καλή ιδέα.

• **Βάλτε –και ξαναβάλτε– αντηλιακό.** Οι υπεριώδεις ακτίνες μπορούν να βλάψουν το δέρμα ακόμη και όταν έχει συννεφιά ή δροσιά, γι' αυτό οι ειδικοί συνιστούν να φοράτε καθημερινά αντηλιακό. Το ιδανικό αντηλιακό έχει δείκτη τουλάχιστον SPF 30 και φέρει την ένδειξη «ευρέος φάσματος», αναφέρει η Ρότζερς. Αυτό σημαίνει ότι εμποδίζει και τους δύο τύπους υπεριωδών ακτίνων, τις UVA και τις UVB. Εφαρμόστε το αντηλιακό κάθε πρωί πριν βγείτε από το σπίτι. Αν βρίσκεστε σε εξωτερικό χώρο, η Σάιβ προτείνει να βάζετε αντηλιακό κάθε δύο ώρες ή πιο συχνά αν ιδρώνετε ή κολυμπάτε.

• **Ελέγξτε το δέρμα σας.** Οι παθολόγοι ή οι δερματολόγοι μπορούν να εξετάσουν το δέρμα ενός ασθενούς κατά τη διάρκεια των ετήσιων ελέγχων, λέει η ΜακΝαμάρα. Αλλά αν εντοπίσετε μια ασυνήθιστη ελιά –που είναι ασύμμετρη, έχει ανομοιόμορφο περίγραμμα ή ασυνήθιστο χρώμα, είναι μεγαλύτερη από 0,6 εκατοστά ή αλλάζει γρήγορα– η Ορέγκο προτείνει να επισκεφθείτε αμέσως έναν δερματολόγο.

• **Σκεφτείτε την προστασία του δέρματος ως μακροχρόνια επένδυση.** Η δρ Κλάρα Κούριελ-Λεβαντρόφσκι, δερματολόγος στο Αντικαρκινικό Κέντρο του Πανεπιστημίου της Αριζόνας, δίνει μια συμβουλή στην Gen Z: προσεγγίστε την προστασία από τον ήλιο ως «επένδυση για τη μελλοντική σας υγεία». Οσο περισσότερο θωρακίζετε το δέρμα σας όταν είστε νέοι, τόσο καλύτερα προστατευμένοι θα είστε από τον καρκίνο του δέρματος και από τις ρυτίδες και τις κηλίδες που προέρχονται από την έκθεση στον ήλιο αργότερα στη ζωή σας.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΒΡΑΒΕΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
ΚΥΠΡΟΣ 2024
γαστρονόμος

10 ΧΡΟΝΙΑ

ΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

Τράπεζα Κύπρου

27 Ιουνίου 2024

ΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

ΧΑΛΛΟΥΜΙ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΠΡΟΪΟΝ
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ
ΜΙΚΡΟΖΥΘΟΠΟΙΙΑ

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ
ΕΡΥΘΡΟΣ ΟΙΝΟΣ
ΛΕΥΚΟΣ ΟΙΝΟΣ
ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ ΚΥΠΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ
ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
epic

ΣΤΗΡΙΖΕΙ
Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality

Σε ποσοστά άνω του 80% κυμαίνονται οι πληρότητες ξενοδοχείων και τουριστικών καταλυμάτων για το τριήμερο του κατακλυσμού σύμφωνα με στοιχεία από τον ΠΑΣΥΞΕ.

Μειώνουν τις μέρες διακοπών εκτός Κύπρου

Σε ανοδική τάση ο εσωτερικός τουρισμός ένεκα οικονομικής στενότητας – Σε υψηλά ποσοστά το τριήμερο του Κατακλυσμού

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Παραδοσιακά το τριήμερο του Κατακλυσμού θεωρείται από τη βιομηχανία του τουρισμού ως μια πρόβα τζενεράλε για τις επιλογές των Κυπρίων κατά την καλοκαιρινή περίοδο. Ειδικά μετά την υγειονομική κρίση οι περιορισμοί που τη συνόδευσαν στις μετακινήσεις, έστρεψαν μια μεγάλη μερίδα πολιτών σε προορισμούς στο εσωτερικό όχι μόνο για ολιγοήμερα διαλείμματα αλλά και κατά τις καλοκαιρινές διακοπές. Η υποχώρηση της υγειονομικής κρίσης εξομάλυνε την κατάσταση που είχε δημιουργηθεί χωρίς ωστόσο να σημειωθεί καθολική

Μεγάλος παρουσιάζεται να είναι ο αριθμός και των ταξιδιωτών που επέλεξαν για το τριήμερο του κατακλυσμού κάποιον προορισμό εκτός Κύπρου. Σύμφωνα με τους ταξιδιωτικούς πράκτορες τα σκήπτρα κρατάει η Μύκονος.

επιστροφή σε συνήθειες προ κρίσης. Το ποσοστό όσων επέλεγαν Κύπρο κατά την καλοκαιρινή περίοδο δεν θεωρείται πλέον ο «φτωχός συγγενής» της καλοκαιρινής ανάπαυλας χωρίς αυτό να σημαίνει πως οι Κύπριοι γύρισαν πλάτη σε αγαπημένες καλοκαιρινές συνήθειές τους, όπως είναι τα ταξίδια εκτός Κύπρου. Η αύξηση του κόστους των αεροπορικών ταξιδιών και της διαμονής σε συνδυασμό με την επιβάρυνση της οικονομικής καθημερινότητας των νοικοκυριών φαίνεται να δημιουργούν μια νέα κατάσταση στην τουριστική συμπεριφορά των Κυπρίων κατά την καλοκαιρινή περίοδο. Όπως προκύπτει από εκτιμήσεις παραγόντων του τουρισμού οι εσωτερικοί προορισμοί ελκύουν όλο και περισσότερο την προσοχή των κυπρίων ταξιδιωτών που σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να θεωρηθεί ότι λειτουργούν εξισορροπητικά με τα σκαμπανεβάσματα του εισαγόμενου τουριστικού κύματος.

Το τριήμερο του κατακλυσμού αρκετοί ταξίδεψαν σε ελληνικά νησιά, με δημοφιλέστερο προορισμό τη Μύκονο.

Ο κατακλυσμός

Η εορτή του Αγίου Πνεύματος είναι το τελευταίο τριήμερο αργιών πριν από την επίσημη έναρξη των καλοκαιρινή διακοπών όπου παραδοσιακά καταγραφόταν μια πρώτη μαζική έξοδος κυρίως από τα αστικά κέντρα. Σε προ COVID περιόδους οι παραλιακοί προορισμοί είχαν την τιμητική τους όχι όμως σε βαθμό που να παρατηρείται διατάραξη του ισοζυγίου προσφοράς και ζήτησης. Όπως σημειώνει ο Αντώνης Ορθοδόξου εκπρόσωπος του Συνδέσμου Ταξιδιωτικών Πρακτόρων η πανδημία εκτός από τους περιορισμούς στην καθημερινότητα επέβαλε νέες συνήθειες και στην ταξιδιωτική συμπεριφορά των Κυπρίων. Κύριο χαρακτηριστικό της «νέας εποχής» ήταν ο περιορισμός των μετακινήσεων εκτός Κύπρου και η αύξηση του εσωτερικού τουρισμού ειδικότερα σε περίοδο ολιγοήμερων αργιών. Στροφή που διατάραξε το ισοζύγιο προσφοράς και ζήτησης τουριστικών καταλυμάτων το οποίο εξισορροπήθηκε στη συνέχεια σε μεγάλο βαθμό από τις βραχυχρόνιες μισθώσεις. Σύμφωνα με στοιχεία από τον ΠΑΣΥΞΕ οι κρατήσεις το τριήμερο του Κατακλυσμού σε ξενοδοχειακές μονάδες και τουριστικά καταλύματα κυμαίνονται στο 80% στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και ένα μεγάλο ποσοστό εσωτερικού τουρισμού. Υψηλές πληρότητες καταγράφονται σε ελεύθερη Αμμόχωστο και Πάφου και ακολουθούν Λεμεσός, Λάρνακα και ορεινά. Αν ληφθούν υπόψη και οι βραχυχρόνιες μισθώσεις το ποσοστό είναι μεγαλύτερο. Σύμφωνα με υπολογισμούς των ξενοδόχων οι βραχυχρόνιες μισθώσεις υπολογίζονται για φέτος στο 20% με 22%, ενώ ένα ποσοστό 8% επιλέγει τις κατεχόμενες περιοχές της Κύπρου.

Κόστος

Το κόστος περιστασιακών ή μη διακοπών είναι αυτό που καθορίζει και τις επιλογές των προορισμών. Η αφαίρεση του αεροπορικού κόστους θεωρείται ίσως η κυριότερη αιτία στροφής των Κύπριων προς εσωτερικούς προορισμούς. Για μια τριμελή οικογένεια τα αεροπορικά ταξίδια κοστίζουν όσο και η διαμονή σε ένα ξενοδοχείο ή τουριστικό κατάλυμα. Η στροφή προς το εσωτερικό όπως συμβουλεύουν οι ξενοδόχοι μπορεί να μειώσει το μπάτζετ των καλοκαιρινών διακοπών έως και στο μισό. Όπως μας είπε ο Φιλόκυπρος Ρουσουνίδης γενικός διευθυντής του ΠΑΣΥΞΕ οι τιμές ανά άτομο ξεκινούν από €50 τη διανυκτέρευση και δεν έχουν οροφή. Το ημερήσιο κόστος διαμορφώνεται ανάλογα από τις υπηρεσίες που θα ζητήσει ο πελάτης. Ωστόσο υπάρχουν κάποιες κινήσεις που εάν γίνουν συντονισμένα μπορούν να συμπιέσουν προς τα κάτω το κόστος των διακοπών. Ο γενικός διευθυντής του ΠΑΣΥΞΕ συστήνει έρευνα, να υπάρχει δεύτερη επιλογή, απευθείας κράτηση στη ξενοδοχειακή μονάδα επιλογής και το κυριότερο έγκαιρο και όχι την τελευταία στιγμή προγραμματισμό των διακοπών.

Τριήμερο του Κατακλυσμού στη Μύκονο

Τα ταξίδια, κυρίως τα καλοκαιρινά, ήταν, είναι και θα είναι για τον Κύπριο ταξιδιώτη ένα συστατικό στοιχείο των επιλογών του. Η αύξηση του κόστους διακοπών αλλά και η οικονομική επιβάρυνση της καθημερινότητας δεν έχουν επηρεάσει άρδην τις καλοκαιρινές συνήθειες πλην όμως τις έχουν προσαρμόσει στις πραγματικότητες. Αυτό σημαίνει κατά τον γενικό διευθυντή του ΠΑΣΥΞΕ πως όσοι είχαν ως συνήθεια τη δεδομένη ανάπαυλα εκτός Κύπρου θα συνεχίσουν να την απολαμβάνουν πλην όμως θα μειώσουν τον χρόνο διακοπών τους. Η συνδυαστική λογική για τις καλοκαιρινές επιλογές έχει επικρατήσει τα τελευταία χρόνια ένεκα των οικονομικών προβλημάτων με τους ταξιδιώτες να επιλέγουν πιο προσιτές επιλογές, να προγραμματίζουν εγκαίρως τις διακοπές τους και να είναι περισσότερο σφιχτοί με τα ποσά που διαθέτουν κατά τις διακοπές τους στο εξωτερικό. Ο Αντώνης Ορθοδόξου δεν συμμερίζεται τις απόψεις ότι η επιλογή του εσωτερικού τουρισμού είναι περισσότερο συμφέρουσα από του εξωτερικού, βγάζοντας από την εξίσωση πολυμελείς οικογένειες για τις οποίες οι βραχυχρόνιες μισθώσεις αποτελούν μια συμφέρουσα επιλογή. Για το τριήμερο του Κατακλυσμού ο κ. Ορθοδόξου μας ανάφερε που παρατηρούνται υψηλές αεροπορικές πληρότητες με δημοφιλέστερο προορισμό το νησί της Μυκόνου ένεκα της απευθείας πτήση με το νησί των ανέμων από το αεροδρόμιο Πάφου.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Πήρατε την ψήφο μας. Ας πιάσουμε δουλειά

Η Λευκωσία, όπως και πολλές άλλες πόλεις στην Κύπρο, βιώνει έντονα το φαινόμενο της οικιστικής πυκνότητας. Η έλλειψη πρασίνου στις κατοικημένες περιοχές αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα με επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής των κατοίκων και στο περιβάλλον. Μία λύση που οφείλουμε να εξετάσουμε σοβαρά είναι η αξιοποίηση των άδειων οικοπέδων ως χώρων πρασίνου, μέχρι να υλοποιηθούν, από τους ιδιοκτήτες, οικοδομικά έργα.

Πριν συνεχίσω, να τονίσω ότι γράφω αυτές τις σκέψεις κυρίως ως δημότης και πολύ λιγότερο ως επικοινωνιολόγος. Δεν θέλω να γράψω ως «απλός πολίτης» διότι η επαγγελματική εμπλοκή μου ως δημοσιογράφου (15 χρόνια) και ως επικοινωνιολόγου (17 χρόνια), με αποκλείουν από αυτή την, ας την πούμε... αθωότητα. Επίσης, πρέπει να τονίσω ότι μπορεί να γράφω για τον Δήμο Λευκωσίας επειδή τον ζω καθημερινά, αλλά νοιάζομαι και για όλη την Κύπρο, δήμους και κοινότητες.

Και τώρα στο θέμα μας. Ας φανταστούμε την ωραία εικόνα: Σε κάθε γειτονιά, αντί για άσχημα παραμελημένα οικόπεδα, γεμάτα σκουπίδια, αγριόχορτα, ερπετά και τρωκτικά, αντικρίζουμε οάσεις πρασίνου.

Χώροι όπου τα παιδιά μπορούν να παίξουν, οι ενήλικες και οι ηλικιωμένοι να απολαύσουν τον καθαρό αέρα, τη σκιά των δέντρων και να χαλαρώσουν. Εκτός από την αισθητική αναβάθμιση, η μετατροπή των άδειων οικοπέδων σε πράσινους χώρους έχει πλήθος οφελών:

• Βελτίωση της ποιότητας του αέρα.

• Μείωση της θερμοκρασίας:

Πράσινη Λευκωσία: Να μετατραπούν τα άδεια οικόπεδα σε πάρκα.

Ο πλούσιος φυτικός κόσμος δροσίζει το περιβάλλον, δημιουργώντας «μικροκλίματα» δροσιάς, ιδιαίτερα σημαντικά τους καλοκαιρινούς μήνες (των 40+ Κελσίου).

• Δημιουργία βιοποικιλότητας: Τα πράσινα οικόπεδα μπορούν να φιλοξενήσουν πλήθος φυτικών ειδών, συμβάλλοντας στην ισορροπία του οικοσυστήματος.

• Προστασία του εδάφους: Τα φυτά συγκρατούν το χώμα και αποτρέπουν τη διάβρωση και τις πλημμύρες, ιδιαίτερα σε περιοχές με κλίση.

• Προστασία από πυρκαγιές: Γιατί παράνομοι σκυβαλότοποι υπάρχουν και στις πόλεις και είναι το ίδιο επικίνδυνοι.

• Ψυχαγωγία και κοινωνική συνοχή: Οι πράσινοι χώροι αποτελούν χώρους συνάντησης, άθλησης και χαλάρωσης, ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή και την ποιότητα ζωής στη γειτονιά.

• Ένας όμορφος χώρος, προσεγμένος και περιποιημένος, αποτρέπει τους ασυνείδητους από του να αφήνουν σκουπίδια (από μπουκάλια, μέχρι καναπέδες και παλιά αυτοκίνητα).

Για να υλοποιηθεί αυτό το όραμα, προτείνω τη λήψη μέτρων, βάσει νομοθεσίας, που θα υποχρεώνουν τους ιδιοκτήτες άδειων οικοπέδων στις κατοικημένες περιοχές να τα διατηρούν ως χώρους πρασίνου, μέχρι να προχωρήσουν σε ανέγερση κάποιου υποστατικού. Το κόστος της διατήρησης (φύτευση, πότισμα, καθαριότητα) θα βαρύνει τον ιδιοκτήτη, ενώ ο Δήμος θα πρέπει να επιθεωρεί τακτικά για την τήρηση των προδιαγραφών και τη διατήρηση της καθαριότητας. Εναλλακτικά ο Δήμος, με νομοθετική ρύθμιση, θα μπορεί να διαμορφώνει ο ίδιος (αν ο ιδιοκτήτης δεν το πράξει) το άδειο οικόπεδο σε πάρκο, να το συντηρεί και να το καθαρίζει και να χρεώνει τον ιδιοκτήτη. Έτσι οι ιδιοκτήτες άδειων οικοπέδων θα πιέζονται να τα αξιοποιήσουν ή θα πληρώνουν τον... φόρο πρασίνου τους!

Πιστεύω ότι η μετατροπή των άδειων οικοπέδων σε πράσινες όασεις αποτελεί μία ρεαλιστική και βιώσιμη λύση για την αντιμετώπιση της έλλειψης πρασίνου στις πόλεις αλλά και για καταπολέμηση της ασχήμιας. Μία λύση που ωφελεί το περιβάλλον, την υγεία, την ποιότητα ζωής και την κοινωνική συνοχή, προσφέροντας παράλληλα μία όμορφη και δροσερή γωνιά σε κάθε γειτονιά.

Είναι καιρός να δούμε τα άδεια οικόπεδα όχι ως άχρηστα και σκυβαλλότοπους, αλλά ως δυνητικούς πνεύμονες πρασίνου για την πόλη μας. Ας ενώσουμε δυνάμεις, Δήμος, πολίτες και ιδιοκτήτες, για να κάνουμε τη Λευκωσία πιο πράσινη, πιο καθαρή και πιο όμορφη. Και κ. Χαράλαμπε Προύντζο, επειδή μιλήσαμε κατά την προεκλογική σας, για το Καϊμακλί και την Παλλουριώτισσα, σας προσκαλώ για μια βόλτα στις γειτονιές μας. Σε ψηφίσαμε για δήμαρχο στους δρόμους και στις γειτονιές, στα προβλήματα της καθημερινότητάς μας, επειδή δημάρχους των γραφείων και των φωτογραφιών φάγαμε πολλούς ως τώρα.

Ο κ. Γιώργος Κωνσταντίνου είναι επικοινωνιολόγος.

Τέλος Ιουλίου τα σπουδαία για Eurobank – Ελληνική

Προχωρεί εντός των ημερών σε Δημόσια Πρόταση για εξαγορά όλων των μετοχών

Όπως είχαν εξηγήσει οι επικεφαλής της Eurobank σε συνέντευξη Τύπου στην Αθήνα, η Eurobank θα μπορεί να προχωρήσει με το στρατηγικό της πλάνο, ακόμα και αν παραμείνει στο 55% που έχει ήδη αποκτήσει στην Ελληνική.

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Με γοργούς ρυθμούς κινείται ο γάμος μεταξύ Ελληνικής Τράπεζας και Eurobank. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς της Κύπρου προχώρησε εντός 8ημέρου (όπως ορίζει ο νόμος) να δώσει απάντηση σε σχέση με το έγγραφο της Δημόσιας Πρότασης που υπέβαλε η Eurobank, ενώ η Eurobank στις επόμενες ημέρες, πιθανόν τέλη Ιούνη θα προχωρήσει με τη δημόσια πρότασή της για εξαγορά όλων των μετοχών της Ελληνικής Τράπεζας. Όπως πληροφορείται η «Κ», μέχρι τα τέλη Ιούλη θα γνωρίζουμε το αποτέλεσμα αναφορικά με το ποιοι μέτοχοι της Ελληνικής «πάτησαν το κουμπί» της πώλησης των μετοχών τους στην Eurobank προς 2,56 ευρώ ανά μετοχή.

Η περίοδος που θα δικαιούται η Eurobank να «τρέξει» αυτή τη διαδικασία είναι μεν οκτώ εβδομάδες, αλλά η πληροφόρηση της «Κ» είναι πως δεν θα χρησιμοποιήσει όλο τον διαθέσιμο χρόνο, αλλά μόνο τέσσερις εβδομάδες. Έτσι, μέχρι την τελευταία εργάσιμη του Ιούλη θα δούμε πού θα «κλειδώσει» το μετοχικό ποσοστό της Eurobank στην Ελληνική Τράπεζα.

Τα μεγάλα ερωτηματικά παραμένουν για τους δύο μεγαλομετόχους, εκ πρώτης για τη Δήμητρα Επενδυτική και την «αδερφή» της εταιρεία, Logicom, αλλά και κατά δεύτερον, τι θα πράξει η Ένωση Τραπεζικών Υπαλλήλων Κύπρου (ΕΤΥΚ) που έχει ποσοστό μεταξύ 7% και 10% μέσω Ταμείων που διαχειρίζεται. Αυτοί οι δύο μέτοχοι θα κρίνουν το αποτέλεσμα των μετοχών που θα έχει η Eurobank στην Ελληνική Τράπεζα και ακολούθως, πώς θα συνεχίσει το επιχειρηματικό του πλάνο ο αγοραστής. Πάντως, όπως είχαν εξηγήσει οι επικεφαλής της Eurobank σε συνέντευξη Τύπου στην Αθήνα, η Eurobank θα μπορεί να προχωρήσει με το στρατηγικό της πλάνο, ακόμα και αν παραμείνει στο 55% που έχει ήδη αποκτήσει στην Ελληνική. Οι δύο τράπεζες, Ελληνική Τράπεζα και Eurobank Κύπρου, θα συνεχίσουν να υπάρχουν στην Κύπρο όπως είναι και σήμερα ενώ όποια συνένωση θα γίνει σε κατοπινό στάδιο.

Σημειώνεται πως, από τότε που η Eurobank απέκτησε το 55,3% έχει προχωρήσει σε εξαγορές μετοχών με 2,56 ευρώ ανά μετοχή από μικρούς μετόχους και πλέον έχει φτάσει στο 55,48%.

Οι καλές σχέσεις

Το πρόσωπο το οποίο συγκεντρώνει τα φώτα επάνω του είναι σίγουρα ο κ. Βαρνάβας Ειρήναρχος, με τις εταιρείες του, Δήμητρα Επενδυτική και Logicom που συγκεντρώνουν 25% της μετοχής της Ελληνικής Τράπεζας. Εάν πατήσει το κουμπί της πώλησης των μετοχών που κατέχει στην Ελληνική Τράπεζα, στη Eurobank, θα σημαίνει ότι κάτι άλλο έχει δει ως επενδυτική ευκαιρία επί κυπριακού εδάφους.

Ο κ. Βαρνάβας Ειρήναρχος ήταν πάντως «πρώτη σειρά» στην Ετήσια Γενική Συνέλευση (AGM) της Τράπεζας Κύπρου, ενώ και αυτός στην Ετήσια Γενική Συνέλευση (AGM) της Logicom προσκάλεσε στην πρώτη σειρά τον CEO της Τράπεζας Κύπρου, κ. Πανίκο Νικολάου. Τα δύο παραπάνω AGM, εάν συνδεθούν, μπορούν να βγάλουν μία μακρινή, αλλά πιθανή εκτίμηση για το ποια μπορεί να είναι η επόμενη επενδυτική κίνηση του κ. Ειρήναρχου.

Από τότε που η Eurobank απέκτησε το 55,3% έχει προχωρήσει σε εξαγορές μετοχών με 2,56 ευρώ ανά μετοχή από μικρούς μετόχους και πλέον έχει φτάσει στο 55,48%.

Τα κέρδη Δήμητρα και Logicom

Η Ελληνική Τράπεζα ναι μεν έχει καταγράψει αρκετά κέρδη στο πρώτο τρίμηνο του 2024 στη Eurobank, αλλά έχει παραγάγει αντιστοίχως πολλά για Δήμητρα Επενδυτική και Logicom. Το κέρδος που αναλογεί στους μετόχους της Logicom αυξήθηκε κατά 6,9% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023, από 10,9 εκατ. ευρώ σε 11,7 εκατ. ευρώ, κυρίως λόγω της οριακής αύξησης του ποσοστού του Μεικτού Περιθωρίου Κέρδους και της σημαντικής αύξησης του Καθαρού Μεριδίου Κέρδους από Συνδεδεμένες εταιρείες και Κοινοπραξίες. Όλα τα παραπάνω, παρά την αύξηση των Εξόδων Διοίκησης, του Καθαρού Κόστους Χρηματοδότησης λόγω των αυξημένων τόκων πληρωτέων και της Φορολογίας, κυρίως λόγω της επιβολής του παγκόσμιου ελάχιστου φορολογικού συντελεστή, με βάση το πρόσθετο, νέο, φορολογικό πλαίσιο, το οποίο πρόκειται να εισαχθεί σε νομοθεσία με αναδρομική ισχύ από 1/1/2024, βάσει Ευρωπαϊκής οδηγίας.

Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2024, η Δήμητρα Επενδυτική κατέγραψε καθαρό κέρδος μετά τη φορολογία ύψους 19,9 εκατ. ευρώ, (10,00 σεντ ανά μετοχή), σε σχέση με καθαρό κέρδος ύψους 15,6 εκατ. ευρώ (7,83 σεντ ανά μετοχή) στο πρώτο τρίμηνο του 2023. Όπως εξηγεί, το κέρδος προκύπτει κατά κύριο λόγο από τη συμπερίληψη στα αποτελέσματα του Συγκροτήματος του μεριδίου κέρδους που αναλογεί στο Συγκρότημα από τη συμμετοχή του στην Ελληνική Τράπεζα ύψους 19,9 εκατ. ευρώ. Ως εκ τούτου, η καθαρή εσωτερική αξία της μετοχής της Εταιρείας αυξήθηκε από 183,86 σεντ στις 31 Δεκεμβρίου 2023 σε 193,80 σεντ στις 31 Μαρτίου 20241, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 5,4%.

Όπως αναφέρουν τα αποτελέσματα της Δήμητρα, κατά τη διάρκεια του πρώτου τριμήνου του 2024, αναγνωρίστηκε ως αποτέλεσμα της λογιστικοποίησης της επένδυσης στη συνδεδεμένη εταιρεία Ελληνική Τράπεζα σύμφωνα με τη μέθοδο της καθαρής θέσης, το μερίδιο κέρδους που αναλογεί στο Συγκρότημα από τη συμμετοχή του στην Ελληνική Τράπεζα ύψους 19,9 εκατ. ευρώ (31 Μαρτίου 2023: 14,8 εκατ. ευρώ).

Οι καύσωνες διέκοψαν το delivery και μείωσαν έως και 80% τις εισπράξεις

Πώς λειτούργησαν τα καταστήματα στη διάρκεια των πορτοκαλί και κόκκινων προειδοποιήσεων για υψηλές θερμοκρασίες

Της **ΑΝΝΑΣ ΠΟΛΥΒΙΟΥ**

Αισθητή μείωση στον όγκο παραγγελιών καταστημάτων προκάλεσαν οι υψηλές θερμοκρασίες και οι διακοπές των εργασιών ύστερα από τις προειδοποιήσεις του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας. Μεταξύ των εργασιών που διακόπηκαν τις καυτές ημέρες με τη θερμοκρασία να φθάνει και τους 45 βαθμούς, ήταν και οι κατ' οίκον παραδόσεις, το γνωστό delivery.

Τα καταστήματα τα οποία επηρεάστηκαν από το μέτρο, λειτούργησαν είτε με εξυπηρέτηση εντός του χώρου είτε με την παραλαβή από το κατάστημα.

Από τη διακοπή της υπηρεσίας delivery επηρεάστηκαν τόσο τα καταστήματα φαγητού/καφέ κ.λπ. όσο και οι πλατφόρμες παραγγελιών και παράδοσης τροφίμων.

Στην περίπτωση της κόκκινης προειδοποίησης, αλλά και της πορτοκαλί που είχαν ανακοινωθεί για εξαιρετικά ψηλές θερμοκρασίες, το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΤΕΕ) του υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, είχε ανακοινώσει τη διακοπή όλων των υπαίθριων βαριών και μέτριων εργασιών και των υπηρεσιών delivery (με τη χρήση δίκυκλων οχημάτων). Να θυμίσουμε πως και το περασμένο καλοκαίρι είχαμε δει να εφαρμόζεται αυτό το μέτρο, σε περιπτώσεις όταν η θερμοκρασία ήταν αρκετά υψηλή. Από τη διακοπή της υπηρεσίας delivery επηρεάστηκαν τόσο τα καταστήματα φαγητού/καφέ κ.λπ. όσο και οι πλατφόρμες παραγγελιών και παράδοσης τροφίμων. Εάν έμπαινε κανείς στις πλατφόρμες παραγγελιών κατά τη διάρκεια της διακοπής του delivery τις προηγούμενες ημέρες, συγκεκριμένα από τις 12:00 μέχρι και τις 16:00, θα έβλεπε πως υπήρχε η ειδοποίηση πως δεν πραγματοποιούνταν παραδόσεις φαγητού και τροφίμων.

Τα καταστήματα

Θέλοντας να δούμε πώς τα καταστήματα εστίασης και τα καφέ που εξυπηρετούν μέσω delivery «είδαν» την ανακοίνωση αυτή αλλά και πώς προσαρμόστηκαν στη συνθήκη, επικοινωνήσαμε με διάφορα εστιατόρια και καταστήματα. Τα καταστήματα τα οποία επηρεάστηκαν από το μέτρο, λειτούργησαν όπως μας είπαν είτε με εξυπηρέτηση εντός του χώρου είτε με την παραλαβή από το κατάστημα. «Σίγουρα χάσαμε παραγγελίες» κατά τις ώρες που υπήρξε η διακοπή του delivery ήταν η απάντηση, με τους ιδιοκτήτες των μαγαζιών να προσπαθούν να προσαρμοστούν στη συνθήκη αυτή.

Ειδικότερα για τα καταστήματα όπου τον μεγαλύτερο όγκο παραγγελιών τους το έχουν κατά τις πρωινές και μεσημβρινές ώρες, υπήρξε αισθητή μείωση στα έσοδα των ημερών αυτών. Ορισμένα καταστήματα ανέφεραν ότι είδαν μείωση των εισπράξεών τους έως και 80%, συγκριτικά με τις ημέρες στις οποίες το delivery λειτουργεί κανονικά. Χαρακτηριστικά, ο κ. Μάριος Κωνσταντίνου, συνιδιοκτήτης στο Kawacom's Ipanema Espresso στον Άγιο Δομέτιο, μας ανέφερε πως στο δικό του μαγαζί είδαν μείωση μεγαλύτερη από 50% τις ημέρες που υπήρξε το μέτρο της διακοπής του delivery. Ενδιαφέρον έχει το γεγονός πως ο κ. Κωνσταντίνου μας ανέφερε, επίσης, πως ο ίδιος αλλά και ο συνιδιοκτήτης του καταστήματος πραγματοποιούσαν τις παραδόσεις των παραγγελιών με τα δικά τους αυτοκίνητα, προκειμένου να υπάρξουν κάποια έσοδα στο μαγαζί, αφού η πελατεία τους προκύπτει κατά κύριο λόγο μέσω του delivery, και νοουμένου πως η παραλαβή από το κατάστημα ήταν δύσκολη για τον κόσμο. Επιπρόσθετα, υπήρξε και εστιατόριο που μας ανέφερε πως τις ημέρες κατά τις οποίες υπήρξε η διακοπή των εργασιών κατ' οίκον παράδοσης, λειτούργησε κανονικά το delivery του, μιας και πραγματοποιείται με αυτοκίνητο. Ωστόσο, όπως μας ανέφεραν, το delivery με αυτοκίνητο δεν ήταν και το πιο εύκολο, καθότι υπήρξαν καθυστερήσεις στην παράδοση. Να σημειώσουμε πως το μέτρο της διακοπής delivery αφορούσε τη μεταφορά προϊόντων ή/και παράδοση προϊόντων με τη χρήση δίκυκλων οχημάτων (π.χ. μοτοσικλέτας, μοτοποδηλάτου, ποδηλάτου) ή συσκευών προσωπικής κινητικότητας (scooters, e-scooters). Επομένως, η χρήση αυτοκινήτου ως delivery επιτρεπόταν.

Ακόμη ένα παράδειγμα για το πώς επηρεάστηκαν τα καταστήματα, ο κ. Κωνσταντίνος Κωνσταντινίδης, ιδιοκτήτης του Por Favor Mexican Restaurant, μας ανέφερε χαρακτηριστικά πως από τη διακοπή του delivery έχασε περίπου δύο μηνιαίους μισθούς εργαζομένων του. Από την άλλη, ένα εστιατόριο – ταβέρνα μας ανέφερε πως το delivery του κατά τις μεσημεριανές ώρες λειτουργεί μόνο τα Σαββατοκύριακα, γεγονός που δεν επηρέασε το εστιατόριο, αφού οι μέρες που ανακοινώθηκε η διακοπή ήταν καθημερινές.

«Φωτιά οι παραγγελίες με τη λήξη του μέτρου»

Δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις που μας είπαν πως με το πέρας του μέτρου, οι παραγγελίες στα καταστήματά τους «πήραν φωτιά», με τον κόσμο να θέλει άμεσα να παραγγείλει. Φαίνεται πως το μέτρο επηρέασε περισσότερο τα καταστήματα που προσφέρουν καφέ και άλλα ροφήματα, καθώς επίσης και αυτά που προσφέρουν φαγητό τις μεσημεριανές ώρες. Σε αυτό που συμφώνησαν όλοι όσοι μιλήσαμε είναι πως το φετινό καλοκαίρι θα ξανά δούμε τέτοιου είδους μετρά διακοπής των υπηρεσιών delivery.
Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό πως τις μέρες που οι θερμοκρασίες είναι αρκετά υψηλές, ξεπερνώντας τα κανονικά για την εποχή επίπεδα, θα πρέπει όλοι να προφυλάσσονται και να λαμβάνονται μέτρα από την Πολιτεία, κυρίως για τα άτομα τα οποία εργάζονται εξωτερικά, διότι μπορούν να προκληθούν σοβαρά θέματα υγείας. Ήδη το φετινό καλοκαίρι προβλέπεται αρκετά θερμό, με το Τμήμα Μετεωρολογίας να ανακοινώνει συστάσεις.

Μειώθηκαν κατά 35% οι άμεσες ξένες επενδύσεις το 2023

Στα 5,43 δισ. δολ. έναντι 8,45 δισ. δολ. το 2022, το 45% αφορά τον κλάδο ακινήτων

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

«Βουτιά» μετά τη χρονιά-ρεκόρ για τις άμεσες ξένες επενδύσεις που ήταν το 2022 σημείωσαν οι ΑΞΕ το 2023 στην Ελλάδα, ακολουθώντας την παγκόσμια τάση μείωσης των ΑΞΕ με βασικές αιτίες την οικονομική ύφεση και τις γεωπολιτικές εντάσεις, αλλά βεβαίως και το υψηλό κόστος του χρήματος. Ειδικότερα, σύμφωνα με την Παγκόσμια Εκθεση για τις Επενδύσεις (World Investment Report) του Οργανισμού Εμπορίου και Ανάπτυξης του ΟΗΕ (UNCTAD), το συνολικό ύψος των ΑΞΕ στην Ελλάδα διαμορφώθηκε το 2023 σε 5,43 δισ. δολάρια έναντι 8,45 δισ. δολαρίων το 2022. Παρά τη μείωση αυτή, η επίδοση του 2023 είναι υψηλότερη από του 2019 και από τις υψηλότερες διαχρονικά. Συνολικά την περίοδο 2019-2023 η αξία των ΑΞΕ διαμορφώθηκε σε 28,44 δισ. δολάρια.

Πέρα από το γεγονός ότι συνολικά οι ΑΞΕ στην Ελλάδα υποχώρησαν κατά περίπου 36% το 2023 σε σύγκριση με το 2022, το στοιχείο που προβληματίζει μάλλον περισσότερο, όπως προκύπτει από τα σχετικά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος των ΑΞΕ, σχεδόν το 28%, αφορά τον κλάδο του real estate. Εάν προστεθούν σε αυτό το ποσοστό και οι ΑΞΕ που έγιναν το 2023 και αφορούν ιδιωτικές αγοραπωλησίες ακινήτων, τότε προκύπτει ότι το 45% περίπου των ΑΞΕ ήταν στον κλάδο των ακινήτων. Οι ΑΞΕ σε κλάδους που θεωρείται ότι διευρύνουν την παραγωγική βάση, όπως στη μεταποίηση και στα logistics, αποτέλεσαν το 2023 το 16,86% και το 1,73% του συνόλου, αντιστοίχως.

Πολύ χαμηλότερες σε σύγκριση με το 2022 είναι και οι λεγόμενες «greenfield» επενδύσεις (δηλαδή εντελώς νέες επενδύσεις, όχι δηλαδή εξαγορά υφιστάμενων επιχειρήσεων αλλά εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων ή επέκταση με νέες επενδύσεις), καθώς σύμφωνα με την έκθεση του UNCTAD διαμορφώθηκαν σε 1,20 δισ. δολάρια έναντι 1,89 δισ. δολαρίων το 2022, καταγράφοντας μείωση 36,2%. Επί του συνόλου των ΑΞΕ στην Ελλάδα το 2023, οι greenfield επενδύσεις αποτελούν το 22%. Αξίζει να σημειωθεί ότι την περίοδο 2019-2023, περίοδος μετά τα μνημόνια, που περιλαμβάνει όμως την πανδημική κρίση, οι greenfield επενδύσεις ανήλθαν συνολικά σε 10,03 δισ. δολάρια, αποτελώντας περίπου το 36% των συνολικών ΑΞΕ της περιόδου αυτής.

Βασικές αιτίες για τη «βουτιά» η οικονομική ύφεση, οι γεωπολιτικές εντάσεις και το υψηλό κόστος του χρήματος.

Κατακόρυφη ήταν, εξάλλου, η μείωση των ΑΞΕ που αφορούν εξαγορές και συγχωνεύσεις από ξένα κεφάλαια. Αυτές διαμορφώθηκαν, σύμφωνα με την έκθεση, σε μόλις 231 εκατ. δολάρια το 2023 έναντι 5,6 δισ. δολαρίων το 2022, μείωση δηλαδή κατά 95,6%.

Το απόθεμα ΑΞΕ στην Ελλάδα το 2023 είχε διαμορφωθεί σε 61,59 δισ. δολάρια, έναντι 50,57 δισ. δολαρίων το 2022, καταγράφοντας αύξηση 21,8%.

Οι επενδύσεις των Ελλήνων στο εξωτερικό διαμορφώθηκαν το 2023 σε 3,95 δισ. δολάρια έναντι 3,19 δισ. δολαρίων το 2022, καταγράφοντας αύξηση 23,6%.

Μειωμένες, αλλά σε χαμηλότερο βαθμό, ήταν συνολικά οι ΑΞΕ στην Τουρκία, καθώς διαμορφώθηκαν το 2023 σε 10,44 δισ. δολάρια έναντι 13,44 δισ. δολαρίων το 2022, καταγράφοντας μείωση κατά 22,4%. Στη γείτονα, πάντως, οι greenfield επενδύσεις ενισχύθηκαν κατά 213,1% το 2023 σε σύγκριση με το 2022.

Σε παγκόσμιο επίπεδο οι ΑΞΕ διαμορφώθηκαν, σύμφωνα με τα στοιχεία του UNCTAD, σε 1,3 τρισ. δολάρια, καταγράφοντας μείωση 2% σε σύγκριση με το 2022.

Μάλιστα, εάν εξαιρεθούν κάποιες μεμονωμένες επενδύσεις που έχουν μεγάλη επίπτωση στο σύνολο, τότε η πραγματική μείωση των ΑΞΕ σε παγκόσμιο επίπεδο ήταν το 2023 σε σύγκριση με το 2022 πολύ μεγαλύτερη, της τάξης του 10% για δεύτερο συνεχή χρόνο. Αν και το 2024 χαρακτηρίζεται από τον διεθνή οργανισμό ως μια χρονιά γεμάτη προκλήσεις, διατυπώνεται συγκρατημένη αισιοδοξία για αύξηση των ΑΞΕ λόγω της βελτίωσης των οικονομικών συνθηκών.

Η εξέλιξη των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα

Αξία σε δισ. δολ. (σε παρένθεση η μεταβολή από προηγούμενο έτος)

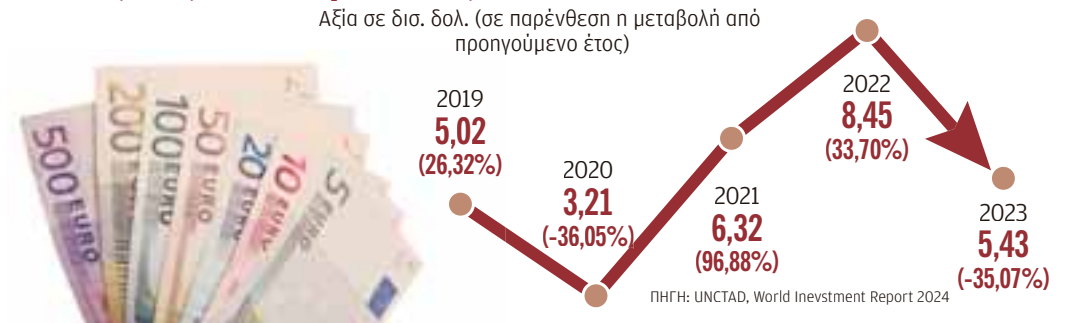

ΠΗΓΗ: UNCTAD, World Inevstment Report 2024

Κατανομή άμεσων ξένων επενδύσεων ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας

Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	27,77%
Ιδιωτικές αγοραπωλησίες ακινήτων	16,92%
Μεταποίηση	16,86%
Καταλύματα - Εστίαση	8,28%
Ενημέρωση - Επικοινωνίες	8,00%
Χρηματοπιστωτικές - Ασφαλ. Δραστηριότητες	5,55%
Εμπόριο	5,23%
Κατασκευές	4,42%
Πρωτογενής τομέας (μαζί με ορυχεία - λατομεία)	2,40%
Logistics	1,73%
Λοιπές	19,70%

ΠΗΓΗ: Τράπεζα της Ελλάδος

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μεταρρυθμίσεις και δημοσιονομική σύνεση συνιστά ο ESM

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Αυστηρή προσήλωση στη δημοσιονομική σύνεση και στην υλοποίηση μεταρρυθμίσεων, με επίκεντρο αυτές του Προγράμματος Ελλάδα 2.0, του Ταμείου Ανάκαμψης, συνιστά ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM) στην Ελλάδα, στην ετήσια έκθεσή του.

Ως μεγαλύτερος δανειστής της Ελλάδας, ο ESM αξιολόγησε τη βιωσιμότητα του χρέους της και τη δυνατότητα εξόφλησης των υποχρεώσεών της και αποφάνθηκε ότι ενώ τους επόμενους 12 μήνες δεν υπάρχει κίνδυνος, μακροπρόθεσμα η χώρα αντιμετωπίζει προκλήσεις, καταγράφοντας τις εξής τέσσερις: Μεγάλο δημόσιο χρέος, έλλειμμα ισοζυγίου πληρωμών, ασθενής αύξηση της παραγωγικότητας, ευάλωτος τραπεζικός τομέας. Για τον τελευταίο αναφέρει ότι είναι πιθανή η αύξηση του κόστους χρηματοδότησής του και η μείωση της κερδοφορίας του.

Ο ESM επισημαίνει τον ισχυρό ρυθμό ανάπτυξης της χώρας και προβλέπει συνέχισή του φέτος με 2,3%, μεταξύ της πρόβλεψης της κυβέρνησης για 2,5% και της Κομισιόν για 2,2%. Είναι πιο απαισιόδοξος, όμως, ως προς τον πληθωρισμό που τον βλέπει να κλείνει στο 2,7%, κοντά στο 2,8% της Κομισιόν, έναντι πρόβλεψης της κυβέρνησης για 2,3% κατά μέσον όρο φέτος.

Επισημαίνει, επίσης, την πτώση της ανεργίας, την αύξηση του πρωτογενούς πλεονάσματος και τη μείωση του δημοσίου χρέους, ενώ αναδεικνύει την ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας από όλους τους μεγάλους οίκους αξιολόγησης, πλην ενός. «Η Ελλάδα άφησε πίσω της μια μακρά κληρονομιά από την κρίση χρέους», αναφέρει η έκθεση.

Σημειώνει ότι οι αγορές ανταποκρίθηκαν σε αυτές τις θετικές εξελίξεις μειώνοντας τα επιτόκια δανεισμού σε επίπεδα άλλων χωρών με υψηλότερη πιστοληπτική βαθμίδα. Η χώρα προστατεύθηκε, επισημαίνεται, από τη δομή του χρέους της, μεγάλο μέρος του οποίου κατέχουν οι επίσημοι πιστωτές, ενώ η διάρκεια είναι μεγάλη και τα επιτόκια σταθερά. Επίσης, το «μαξιλάρι» διαθεσίμων της χώρας παρέμεινε μεγάλο.

Για το έλλειμμα του ισοζυγίου σημειώνει ότι παρά την υποχώρησή του το 2023 διαμορφώθηκε στο 6,3% του ΑΕΠ, σημαντικά πάνω από τα προ πανδημίας επίπεδά του.

Επισημαίνει, επίσης, τις ελλείψεις που διαπιστώθηκαν στην αγορά εργασίας και την ανάγκη να αυξηθεί η συμμετοχή στην αγορά εργασίας, ιδίως των γυναικών και των νέων.

Ο ESM προβλέπει για φέτος ρυθμό ανάπτυξης 2,3%.

Για τη βιωσιμότητα του χρέους ο ESM εντοπίζει μακροπρόθεσμα τέσσερις μεγάλες προκλήσεις που θα κληθεί να αντιμετωπίσει η χώρα.

Για τις τράπεζες αναφέρει ότι ενώ βελτίωσαν την κερδοφορία και τη ρευστότητά τους και μείωσαν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, παραμένουν ευάλωτες. Επίσης, ενας μεγάλος όγκος μη εξυπηρετούμενων δανείων παραμένουν αρύθμιστα στα χέρια των servicers. Η πιστωτική επέκταση προς τον ιδιωτικό τομέα -2,1% το Σεπέμβριο- αφορούσε κυρίως τις πιστώσεις προς επιχειρήσεις, ενώ οι καθαρές πιστώσεις προς ιδιώτες μειώθηκαν κατά 2,3%.

Από την 1η Ιουλίου ξεκινάει η εφαρμογή της εξαήμερης εργασίας

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Ανοιξε ο δρόμος για την εφαρμογή της εξαήμερης εργασίας σε επιχειρήσεις 24ωρης λειτουργίας και σε αυτές που αντιμετωπίζουν εξαιρετικά αυξημένο φόρτο εργασιών, καθώς το πληροφοριακό σύστημα «Εργάνη» έθεσε σε λειτουργία τη δυνατότητα προδήλωσης του συγκεκριμένου μέτρου.

Τυπικά, βάσει των ανακοινώσεων του υπουργείου Εργασίας, η εφαρμογή της εξαήμερης εργασίας θα ξεκινήσει από την 1η Ιουλίου, κυρίως για επιχειρήσεις συνεχούς λειτουργίας με εναλλασσόμενες βάρδιες. Βάσει του νόμου που ψηφίστηκε πέρυσι το καλοκαίρι, οι εν λόγω εργοδότες θα μπορούν μονομερώς να επιβάλλουν στους εργαζομένους τους εργασία κατά την έκτη ημέρα της εβδομάδας, με προσαύξηση ημερομισθίου κατά 40%. Για τον λόγο αυτό, άλλωστε, στο σύστημα «Εργάνη» δημιουργήθηκαν τα απαιτούμενα έντυπα δήλωσης απασχόλησης έκτης ημέρας, αλλά και η απολογιστική υποβολή ψηφιακών ωραρίων και υπερωριών.

Αναλυτικά, σύμφωνα με τον νόμο 5053/23, επιτρέπεται η απασχόληση κατά την 6η ημέρα της εβδομάδας με υποχρεωτική προδήλωση της εργασίας αυτής στην «Εργάνη ΙΙ», ενώ ο εργαζόμενος θα δικαιούται ημερομίσθιο προσαυξημένο κατά 40% για την έκτη ημέρα απασχόλησης.

Προσοχή. Η απασχόληση των εργαζομένων, κατά την πρόσθετη ημέρα, δεν δύναται να υπερβαίνει τις 8 ώρες και δεν επιτρέπεται η πραγματοποίηση υπερεργασίας και υπερωριακής απασχόλησης. Σε περιπτώσεις που επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις έχουν νυχτερινές βάρδιες πενθημέρου (00.00-06.00), δεν επιτρέπεται η απασχόλησή τους έκτη μέρα κατά τη νυχτερινή βάρδια.

Οι εργοδότες που εμπίπτουν στις διατάξεις του νόμου υποχρεούνται να καταχωρίζουν τα στοιχεία των χρονικών ορίων εργασίας των εργαζομένων τους που θα απασχοληθούν κατά την έκτη ημέρα, στη δήλωση οργάνωσης του χρόνου εργασίας πριν από την ανάληψη υπηρεσίας από τους εργαζομένους.

Οπως εξηγεί μιλώντας στην «Κ» ο εργατολόγος - δικηγόρος Γιάννης Καρούζος με τα άρθρα 25 και 26 του νόμου 5053/2023, τα οποία προσέθεσαν τα άρθρα 182Γ και 182Β αντίστοιχα στον Κώδικα Ατομικού Εργατικού Δικαίου, εισάγεται η δυνατότητα απασχόλησης την έκτη ημέρα της εβδομάδας σε επιχειρήσεις που εφαρμόζουν σύστημα πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

Αφορά κυρίως επιχειρήσεις συνεχούς λειτουργίας με εναλλασσόμενες βάρδιες – Υποχρεωτική η υποβολή στην «Εργάνη» δήλωσης απασχόλησης έκτης ημέρας.

– Σε επιχειρήσεις εκ φύσεως συνεχούς λειτουργίας (24 ώρες / 7 ημέρες) με σύστημα εναλλασσόμενων βαρδιών (άρθρο 25).

– Σε επιχειρήσεις που δεν είναι από τη φύση τους συνεχούς λειτουργίας, αλλά είναι δυνατόν να λειτουργούν κατά τις ημέρες Δευτέρα έως και Σάββατο επί είκοσι τέσσερις (24) ώρες, όταν αντιμετωπίζουν εξαιρετική και απρόβλεπτη ιδιαίτερη αύξηση του φόρτου εργασίας (άρθρο 26).

Σύμφωνα με τον κ. Καρούζο, και παρά τον θόρυβο που έχει δημιουργηθεί όλο το προηγούμενο διάστημα, στις εν λόγω ρυθμίσεις δεν υπάγονται οι απασχολούμενοι σε ξενοδοχειακές και επισιτιστικές επιχειρήσεις, καθώς και οι υπάλληλοι του δημόσιου τομέα και των δημόσιων επιχειρήσεων που αμείβονται με τις διατάξεις του ενιαίου μισθολογίου.

SHUTTERSTOCK

Η απασχόληση των εργαζομένων, κατά την πρόσθετη ημέρα, δεν δύναται να υπερβαίνει τις 8 ώρες και δεν επιτρέπεται η πραγματοποίηση υπερεργασίας και υπερωριακής απασχόλησης.

Βέβαια, ως προς τις επιχειρήσεις συνεχούς λειτουργίας με σύστημα εναλλασσόμενων βαρδιών, η διάταξη του άρθρου 25 του νόμου 5053/2023 δεν θέτει καμία προϋπόθεση για την προσφυγή σε εργασία την έκτη ημέρα. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που δεν είναι από τη φύση τους συνεχούς λειτουργίας, αλλά είναι δυνατόν να λειτουργούν κατά τις ημέρες Δευτέρα έως και Σάββατο επί 24 ώρες, μπορούν να προσφύγουν στην έκτη ημέρα απασχόλησης μόνον όταν αντιμετωπίζουν εξαιρετική και απρόβλεπτη ιδιαίτερη αύξηση του φόρτου εργασίας.

Σύμφωνα πάντως με τον κ. Καρούζο, η εξαήμερη απασχόληση δεν μπορεί να αποτελέσει τον κανόνα επιτρέποντας στις επιχειρήσεις συνεχούς λειτουργίας με σύστημα εναλλασσόμενων βαρδιών να μετατρέπουν σε τακτική βάση και μονομερώς το πενθήμερο σύστημα εργασίας σε εξαήμερο. Συνεπώς, θα πρέπει να ξεκαθαριστεί από το υπουργείο Εργασίας, υπό ποιες προϋποθέσεις όλες οι επιχειρήσεις, και των άρθρων 25 και 26, μπορούν να προσφεύγουν στη λύση αυτή.

Επίσης, ο γνωστός εργατολόγος επισημαίνει στην «Κ» πως ήδη έχει προκύψει η εξής αντινομία: το άρθρο 186 του Κώδικα Ατομικού Εργατικού Δικαίου (ΚΑΕΔ), το οποίο δεν έχει καταργηθεί, ορίζει πως «η εργασία που παρέχεται την έκτη ημέρα της εβδομάδας, κατά παράβαση του συστήματος πενθήμερης εργασίας, ανεξάρτητα από τις προβλεπόμενες κυρώσεις, αμείβεται με το καταβαλλόμενο ημερομίσθιο προσαυξημένο κατά 30%». Ετσι, η προσαύξηση, σε περίπτωση παράνομης απασχόλησης την έκτη ημέρα κατά παράβαση του πενθημέρου είναι μικρότερη (30%) σε σχέση με την προσαύξηση σε περίπτωση νόμιμης απασχόλησης κατά την έκτη ημέρα (40%), όπως αυτή ορίζεται από τις διατάξεις του νόμου 5053/2023.

Τέλος, ο κ. Καρούζος επισημαίνει ότι τα άρθρα 25 και 26 του ν. 5053/2023 αφορούν συγκεκριμένες επιχειρήσεις, ενώ η διάταξη του άρθρου 186 ΚΑΕΔ αφορά όλες τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους με πενθήμερο σύστημα εβδομαδιαίας εργασίας. Ως εκ τούτου, η απασχόληση κατά την έκτη ημέρα ρυθμίζεται πλέον συνδυαστικά από τα άρθρα 182Β και Γ, καθώς και το άρθρο 186 του Κώδικα Ατομικού Εργατικού Δικαίου.

Στο πλαίσιο αυτό, θεωρεί σκόπιμη μια νέα νομοθετική παρέμβαση, η οποία θα ρυθμίζει συνολικά το ζήτημα της εργασίας την έκτη ημέρα, αποφεύγοντας αντιφάσεις και προβλέποντας μεγαλύτερο ποσοστό προσαύξησης της αμοιβής ως αποζημίωση για όλες τις περιπτώσεις παράνομης απασχόλησης την έκτη ημέρα, σε σχέση με την οφειλόμενη αμοιβή για νόμιμη απασχόληση.

JACKIE

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΤΙΛ ΤΗΣ ΖΑΚΛΙΝ ΚΕΝΕΝΤΙ ΩΝΑΣΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ
30/6

«Έφυγε» πριν από 30 χρόνια, αλλά δεν θα ξεχαστεί ποτέ

Τα πολλά πρόσωπα μιας γυναίκας
που σημάδεψε τον 20ό αιώνα,
σε ένα χορταστικό λεύκωμα
με ζωντανή αφήγηση και
160 ιστορικές φωτογραφίες

Διδάγματα από μια επίσκεψη στην Κύπρο

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Την τελευταία εβδομάδα του Μαΐου βρέθηκα στην Κύπρο προσκεκλημένος του Ιδρύματος Λεβέντη (https://www.leventisfoundation.org), προκειμένου να κάνω μια ομιλία σχετικά με τις ευρωεκλογές στην Ελλάδα. Είχα πέντε χρόνια να επισκεφθώ την ιδιαίτερη πατρίδα μου και πραγματικά έβλεπα με ενδιαφέρον αυτό το ταξίδι. Ουδέποτε όμως φανταζόμουν ότι αυτό το σύντομο ταξίδι θα ήταν ουσιαστικά ένα ταχύρρυθμο σεμινάριο ορθολογισμού. Θέλω, λοιπόν, να μοιραστώ μαζί σας τις εντυπώσεις μου. Θα επικεντρωθώ μόνο σε θέματα που εμείς εδώ στην Ελλάδα τα αντιμετωπίζουμε εντελώς διαφορετικά ή και καθόλου, ενώ οι αδελφοί Κύπριοι τα έχουν ήδη επιλύσει αποτελεσματικά.

– **Κάμερες κυκλοφορίας**

Στη διαδρομή με ταξί από το αεροδρόμιο της Λάρνακας μέχρι τη Λευκωσία παρατήρησα ότι ο οδηγός ήταν ιδιαίτερα προσεκτικός. Ποτέ δεν ξεπέρασε τα 100 χλμ. Όταν ρώτησα για την οδηγική συμπεριφορά του, μου απάντησε: «Υπάρχουν κάμερες παντού». Μάλιστα, όταν μπήκαμε στην περιοχή της Λευκωσίας μού έδειξε στο ηλεκτρονικό ταμπλό του αυτοκινήτου του την ένδειξη ότι πλησιάζει σε κάμερα! Αμέσως τσίμπησα. Ζήτησα από έναν καλό φίλο, τον δημοσιογράφο του τηλεοπτικού σταθμού Alpha CY, Χριστόφορο Χριστοφή, να μου δώσει πληροφορίες για τις κάμερες και μου υπέδειξε επίσημους συνδέσμους από όπου έμαθα πολλά γι' αυτές, τα οποία σας μεταφέρω. Παραθέτω τον σύνδεσμο μήπως και φιλοτιμηθεί κάποιος από την κυβέρνηση να δει τι έχουν κάνει οι Κύπριοι: ***https://www.roadsafetycyprus.gov.cy/roadsafetycyprus/rsc.nsf/faqs_el/www.police.gov.cy*** από όπου αντιγράφω:

«Σκοπός εγκατάστασης του νέου συστήματος φωτοεπισήμανσης είναι η μείωση των σοβαρών και θανατηφόρων τραυματισμών. Η εφαρμογή του μέτρου αποσκοπεί στην αλλαγή συμπεριφοράς των οδηγών και στην τήρηση του κώδικα οδικής κυκλοφορίας».

Με την παιδική αφέλεια που με χαρακτηρίζει διερωτώμαι: εμείς οι γεμάτοι ενσυναίσθηση (τι ωραία λέξη) δεν ενδιαφερόμαστε για τους νέους μας που πεθαίνουν κάθε χρόνο **(621 νεκροί το 2023)**, ώστε να πάρουμε και εμείς τα αντίστοιχα μέτρα;

«Οι παραβάσεις που θα εντοπίζει το σύστημα είναι:

- *Παραβίαση του ορίου ταχύτητας.*
- *Παραβίαση κόκκινου σηματοδότη.*
- *Παραβίαση της υποχρεωτικής γραμμής στάσης σε φωτοελεγχόμενες συμβολές.*

Θα εντοπίζονται και άλλες παραβάσεις;

Ναι, όταν το σύστημα θα εντοπίζει οποιαδήποτε από τις πιο πάνω παραβάσεις, θα μπορεί να καταγράφεται και:

- *Μη χρήση της ζώνης ασφαλείας.*
- *Μη χρήση κράνους από μοτοσικλετιστές.*
- *Οδήγηση με μη ελεύθερα χέρια (κινητό τηλέφωνο ή άλλο αντικείμενο)».*

Η παράβαση αποστέλλεται στον ιδιοκτήτη του οχήματος ο οποίος μπορεί να πληρώσει αμέσως ή να αμφισβητήσει την παράβαση. Σε περίπτωση αμφισβήτησης που θα τη χάσει ο ιδιοκτήτης, το πρόστιμο διπλασιάζεται. Και μια ιδέα για τα πρόστιμα: παράβαση κόκκινου: 300 ευρώ, ζώνη ασφαλείας: 150 ευρώ και χρήση κινητού άλλα 150 ευρώ. Σύνολο 600 ευρώ. Σε αμφισβήτηση, 1.200 ευρώ! Συμμορφώνεσαι ή δεν συμμορφώνεσαι;

Ορθόδοξοι χριστιανοί είναι στην Κύπρο, αλλά αυτό δεν εμποδίζει κανέναν να ανοίγει το κατάστημά του την Κυριακή.

Πάμε παρακάτω. Υπάρχουν σταθερές κάμερες σε καθορισμένα σημεία και κινητές κάμερες μέσα σε μικρά βανάκια, τα οποία ελέγχουν την ταχύτητα στους δρόμους.

Δεν έχει νόημα να σας δώσω άλλες λεπτομέρειες, αλλά θα πάω κατ' ευθείαν στο ψητό. **Το όλο έργο, δηλαδή εγκατάσταση και λειτουργία έχει ανατεθεί σε ιδιωτική εταιρεία, υπό μορφήν outsourcing!** Βλέπετε, οι αδελφοί Κύπριοι δεν διακατέχονται από το δικό μας σύνδρομο να θέλουμε όλα να γίνονται κρατικά. Έτσι, η κυπριακή κυβέρνηση δεν απασχολεί κανέναν υπάλληλο και επιπλέον δεν σβήνονται και τα πρόστιμα κατά την προσφιλή τακτική των βουλευτών μας. Η εταιρεία (μεγάλη αμερικανική εταιρεία ειδικευμένη σε υπηρεσίες) αμείβεται με σταθερό ποσό για κάθε κάμερα που λειτουργεί. Έτσι απλά. Ακούει κανείς; Ας αντιγράψουμε το μοντέλο της Κύπρου για να γλιτώσουμε τις χαμένες ζωές των παιδιών μας.

Περπάτησα στην παλιά γειτονιά μου, στους πεζόδρομους της οδού Λήδρας και Ονασαγόρου, όπου τα περισσότερα καταστήματα ήταν ανοικτά. Οικογένειες περπατούσαν στον πεζόδρομο και διερωτώμαι, γιατί εμείς εδώ είμαστε τόσο αντιδραστικοί στη λειτουργία των καταστημάτων τις Κυριακές;

Να μην το ξεχάσω. Η Κύπρος είναι στην Ευρωπαϊκή Ενωση και ακολουθεί το GDPR και τα προσωπικά δεδομένα, αλλά η φωτογραφία του οδηγού είναι πεντακάθαρη! Ελπίζω να μην έχει αντιρρήσεις ο κ. Μενουδάκος και η περίφημη Αρχή του, η οποία έχει γίνει ο μεγαλύτερος ανασταλτικός παράγων στην πρόοδο στη χώρα μας.

– **Λειτουργία καταστημάτων**

Πέρασα το πρωινό του Σαββάτου με φίλους στο καφενείο - εστιατόριο μιας υπεραγοράς. Ωράριο: Σάββατο 7.00-21.00 και Κυριακή 9.00-21.00. Κουβεντιάζοντας με τον επιχειρηματία έμαθα ότι η Κυριακή είναι η καλύτερη μέρα της εβδομάδας από άποψη τζίρου! Επιπλέον η λειτουργία τις Κυριακές συμβάλλει στη σωστότερη κατανομή των εξόδων του, όπως ενοίκιο χώρου, απόσβεση παγίων εγκαταστάσεων κ.λπ. και έτσι έχει σημαντικά μειωμένο overhead, που μετακυλίεται στον πελάτη. Ορθόδοξοι χριστιανοί είναι στην Κύπρο, αλλά αυτό δεν εμποδίζει κανέναν να ανοίγει το κατάστημά του την Κυριακή.

Την Κυριακή περπάτησα στην παλιά γειτονιά μου, στους πεζόδρομους της οδού Λήδρας και Ονασαγόρου, όπου τα περισσότερα καταστήματα ήταν ανοικτά. Οικογένειες περπατούσαν στον πεζόδρομο και διερωτώμαι, γιατί εμείς εδώ είμαστε τόσο αντιδραστικοί στη λειτουργία των καταστημάτων τις Κυριακές; Το μέτρο συμβάλλει στη μείωση της ανεργίας και τη βελτίωση των αποδοχών των εργαζομένων, διότι η εργασία την Κυριακή αμείβεται διπλά. Ακόμα, όλοι γνωρίζουμε ότι η «αγορά» είναι πάνω απ' όλα ψυχολογία. Για μια οικογένεια με παιδάκια, η μόνη μέρα που μπορούν να είναι μαζί είναι η Κυριακή και ο περίπατος με ανοικτά καταστήματα είναι πραγματική εμπειρία.

– **Φοιτητές και εργασία**

Στο ξενοδοχείο που έμεινα πρόσεξα ότι όλο το προσωπικό ήταν νέα παιδιά, αγόρια και κορίτσια. Τους ρώτησα όλους. Το 90% ήταν φοιτητές που παράλληλα δούλευαν στο ξενοδοχείο. Οι περισσότεροι ήταν από την Ελλάδα, αλλά βρήκα και κάποιον από το Ουζμπεκιστάν που φοιτούσε σε κυπριακό πανεπιστήμιο! Ήταν όλοι πολύ ικανοποιημένοι από τις σπουδές και τη δουλειά τους και παρά τα δίδακτρα μάλλον διέψευσαν τον συμπαθέστατο κ. Κουτσούμπα σχετικά με τον sugar daddy.

Τα κτίρια των πανεπιστημίων πεντακάθαρα. Πρέπει να στείλουμε μερικούς πρυτάνεις εκεί να μάθουν πώς τηρείται η τάξη.

– **Ιδρυμα Αναστασίου Γ. Λεβέντη**

Η ομιλία μου έγινε στη «Λεβέντειο Πινακοθήκη», σε ένα πολύ ωραίο αμφιθέατρο. Με την ευκαιρία αυτή ξεναγήθηκα στις συλλογές της Πινακοθήκης. Το κτίριο καινούργιο στο κέντρο της Λευκωσίας με εντυπωσιακές συλλογές. Οταν άκουσα όμως ότι διαθέτει και συλλογή Αβέρωφ, ζήτησα να μάθω λεπτομέρειες. Δυστυχώς, δεν μας τιμά η ιστορία αυτή. Ο Ευάγγελος Αβέρωφ, γνωστός ευπατρίδης, από νεαρή ηλικία αγόραζε πίνακες Ελλήνων ζωγράφων. Μάλιστα, φαίνεται ότι είχε εξαιρετικό γούστο. Είχε σκοπό να κάνει μια πινακοθήκη στα Ιωάννινα (τη γενέτειρά του) και να δωρίσει όλη τη συλλογή. Οπως περιγράφει ο ίδιος στον τόμο με τα έργα του, οι συμπολίτες του τον γιουχάισαν και του φέρθηκαν πολύ προσβλητικά. Ετσι αποφάσισε να πουλήσει όλη τη συλλογή στον Τάσο Λεβέντη. Αυτή είναι η Ελλάδα μας!

Κλείνοντας το σημερινό κείμενο, θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθώ στο Εκπαιδευτικό Κέντρο Ατσάς, όπου βρέθηκα για μια φιλανθρωπική εκδήλωση. Αντί να δώσω τη δική μου περιγραφή, αντιγράφω τα σχόλια του **Νίκου Αναστασιάδη, Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας** (25/11/2017): *«Θερμότατα συγχαρητήρια στους Γιώργο και Καίτη Δαυίδ, για την πρωτοβουλία αναστήλωσης του δημοτικού σχολείου Σκουριώτισσας, προσφέροντας ξανά ζωή και ευκαιρίες εκπαίδευσης σε μια περιοχή που τόσο το είχε ανάγκη. Ανάλογες πρωτοβουλίες δεν μπορεί να αφήνουν αδιάφορη την Κυβέρνηση και τις τοπικές αρχές για αυτό και μεταφέρω την ευγνωμοσύνη όλων μας, ευχόμενος η πολύμορφη προσφορά της οικογένειας Δαυίδ να εύρει μιμητές».*

Οι δραστηριότητες του κέντρου, που βρίσκεται σε ένα μαγευτικό τοπίο, περιγράφονται αναλυτικά στο site του: https://atsastraining.com.cy/. Το μόνο που αξίζει να προσθέσω είναι το γεγονός ότι στο κτήμα Ατσάς παράγεται το ομώνυμο εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο, που κρατά το ρεκόρ στις 4.500 φαινόλες – το πρώτο κυπριακό εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο εγκεκριμένο ως συμπλήρωμα διατροφής με ισχυρισμό υγείας και διατροφής.

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Κρίσιμες πτυχές προς διερεύνηση στην οικονομία

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΖΑΪΡΗ**

Ενώ το αφήγημα της κυβέρνησης για τους ρυθμούς ανάπτυξης το 2024 πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης είναι απολύτως ρεαλιστικό, προκύπτει ένα ουσιώδες ερώτημα, εάν αυτή η ανάπτυξη διαχέεται σε όλη την επικράτεια, όταν το 50% του ονομαστικού ΑΕΠ παράγεται στην Αττική, το 18% στην περιοχή της Μακεδονίας και το υπόλοιπο ποσοστό μοιράζεται στις εναπομείνασες περιφέρειες της χώρας! Ως εκ τούτου συνάγεται η μη ύπαρξη ισόρροπης ανάπτυξης, με συνέπεια να διευρύνεται το χάσμα ανισοτήτων μεταξύ των ελληνικών περιφερειών. Από την άλλη πλευρά είναι προφανής η χρησιμότητα της μεταφοράς μας στο μέλλον, κατά τα λεγόμενα και της αντίστοιχης Γραμματείας της κυβέρνησης, μέσα από τα Megatrends 2030, όπως και οι αναλύσεις περί αβεβαιότητας, μεταβλητότητας και επινοητικότητας, αλλά η καθημερινότητα και οι πολίτες σε μεσοβραχυπρόθεσμο ορίζοντα αναζητούν επανορισμό και επανακαθορισμό της στρατηγικής της κυβέρνησης σε πρακτικότερα θέματα και συγκεκριμένα σε τρεις (3) κρίσιμες πτυχές που άπτονται άμεσων παρεμβάσεων:

Πρώτον, το ζήτημα της παραγωγής πλούτου και της μεταστροφής του μοντέλου εσωστρεφούς κατανάλωσης στον εξωστρεφή προσανατολισμό της οικονομίας. Σημειωτέον, με βάση στατιστικά στοιχεία του πρώτου τριμήνου 2024, αναφορικά με το εμπορικό ισοζύγιο έχουμε διερεύνηση του εμπορικού ελλείμματος κατά 15%, που δίχως καύσιμα και πλοία φθάνει στο 22%, αν και το ισοζύγιο υπηρεσιών βελτιώθηκε αισθητά στο 13%, όμως οι εξαγωγές αγαθών έπεσαν κατά 9% ενώ οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 3%. Συγκεντρωτικά λοιπόν το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε στα 4,15 δισ. ευρώ, συνολικά στο 14%. Αποτέλεσμα αυτού, η πρόκληση επενδυτικού κενού λόγω μη εκτέλεσης επενδυτικών δαπανών. Αυτό βεβαίως έχει να κάνει και με τις χρόνια αθεράπευτες διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας, π.χ. απονομή Δικαιοσύνης, γραφειοκρατία, έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων κ.ά.

Η μη ύπαρξη ισόρροπης ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας έχει αποτέλεσμα να διευρύνεται το χάσμα ανισοτήτων μεταξύ των ελληνικών περιφερειών.

λόγω κυρίως της επιδείνωσης του ισοζυγίου αγαθών και πρωτογενών εισοδημάτων.

Δεύτερον, ενώ μέχρι τώρα η απορρόφηση πόρων του RRF, που σχετίζονται με τους ρυθμούς αύξησης των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου είναι εξαιρετική, αγγίζοντας το 41% από τα προβλεπόμενα 36 δισ. που θα εισρεύσουν (2024-26), από την άλλη οι εκταμιεύσεις προς επιχειρήσεις –σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής– ανέρχονται

ΑΠΕ

Το πρώτο τρίμηνο το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε στα 4,15 δισ. ευρώ, λόγω κυρίως της επιδείνωσης του ισοζυγίου αγαθών και πρωτογενών εισοδημάτων.

Τρίτον, το κορυφαίο ζήτημα του πληθωρισμού τροφίμων και της ακρίβειας που συνεχίζει να ταλαιπωρεί και οφείλεται σε δύο (2) βασικούς λόγους: αφενός γιατί η μεγάλη πλειονότητα των διακινούμενων στην ελληνική αγορά ανελαστικών προϊόντων, π.χ. τρόφιμα, είναι εισαγόμενα, με αποτέλεσμα να επηρεάζονται από τις μεταβολές τιμών και διακυμάνσεις στη διεθνή αγορά και αφετέρου γιατί η ζήτηση αυτών των προϊόντων δεν έχει εμφανίσει σοβαρά σημάδια μείωσης ώστε να επηρεασθούν και οι τιμές πώλησής τους στους τελικούς καταναλωτές. Ως προς το τελευταίο είναι ανάγκη τώρα να επανεξετάσουμε εκ νέου τη συμπεριφορά του καταναλωτή, αναζητώντας τους λόγους της μη χρήσης του αναφαίρετου δικαιώματος πολλαπλής επιλογής που διαθέτει στην επιλογή μεταξύ πολλών εναλλακτικών, του προϊόντος εκείνου, επώνυμου ή λιγότερο επώνυμου, που είναι όμως συμβατό με την αγοραστική του δύναμη. Για παράδειγμα, αν στο 5,4% που ήταν ο πληθωρισμός τροφίμων για τον μήνα Μάρτιο αφαιρούνταν το ελαιόλαδο, τότε ο πληθωρισμός τροφίμων μόλις που θα υπερέβαινε το 2% και εν πάση περιπτώσει δεν χρειάζεται και ιδιαίτερη σοφία για να επιστρατεύσεις και υλοποιήσεις έξυπνες στρατηγικές.

Ωστόσο, από τη μια η δυναμική των νόμων προσφοράς - ζήτησης και από την άλλη η μειούμενη ζήτηση συγκεκριμένων προϊόντων, κρίνεται ως η μόνη ικανή για αποκλιμάκωση των υψηλών τιμών.

Εν τέλει το μεγάλο πρόβλημα της οικονομίας θεμελιώνεται στην απλή ρήση «εισάγουμε κατανάλωση και δεν εξάγουμε αξία». Η μεγέθυνση της οικονομίας πρέπει να γίνει μέσω της προσφοράς (παραγωγή πλούτου) και όχι μέσω της ζήτησης (εισαγόμενη κυρίως κατανάλωση). Την περίοδο μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση μειώθηκε το έλλειμμα του ισοζυγίου λόγω εσωτερικής υποτίμησης (μειώσεις μισθών, συντάξεων, εισαγωγών) που επέφερε μείωση ζήτησης. Το ορθόν όμως είναι η μείωση του ελλείμματος να προκύπτει λόγω ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και επίλυσης των χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων. Αυτό πρέπει να κατανοηθεί σε βάθος αφού η υγιής επιχειρηματικότητα τα επόμενα χρόνια θα προπορευθεί σε τέτοιο βαθμό στο θέμα της ψηφιακής ενσωμάτωσης, της παραγωγής και διακίνησης προϊόντων υψηλής τεχνολογικής εξειδίκευσης, που το κράτος οφείλει και να τη διευκολύνει αλλά και να παρακολουθήσει τις αλλαγές αυτές που κομίζει το νέο περιβάλλον.

Ο κ. Αντώνης Ζαΐρης είναι αναπληρωτής αντιπρόεδρος ΣΕΛΠΕ, καθηγητής Διοίκησης Επιχειρήσεων, Premium member Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (WEF).

«Καμπανάκι» Κομισιόν για το Ταμείο Ανάκαμψης

«Κλειδί» για να τρέξουν τα μεγάλα έργα η βελτίωση της δημόσιας διοίκησης

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Την προσοχή της ελληνικής κυβέρνησης στην έγκαιρη υλοποίηση των έργων και μεταρρυθμίσεων του Ταμείου Ανάκαμψης εφιστά η Κομισιόν στα κείμενα του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τις μακροοικονομικές ανισορροπίες, καλώντας την να βελτιώσει τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης προς αυτή την κατεύθυνση, ώστε να αξιοποιηθεί σωστά η μεγάλη αυτή επενδυτική ευκαιρία για τη χώρα. Η αύξηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών του κράτους στους ιδιώτες, η έλλειψη εργατικού δυναμικού, το υψηλό έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και η αργή διαδικασία εκκαθάρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων από τους servicers είναι επιπλέον πηγές προβληματισμού, που καταγράφει η Κομισιόν στα ανωτέρω κείμενα, όπως και στην αξιολόγηση της Ελλάδας, στο πλαίσιο της μεταπρογραμματικής παρακολούθησής της, που δόθηκε επίσης χθες στη δημοσιότητα. Στα θετικά στοιχεία καταγράφονται οι δημοσιονομικές επιδόσεις.

«Η διατήρηση μιας συνετής δημοσιονομικής στάσης και η συνέχιση της έγκαιρης εφαρμογής του Ταμείου Ανάκαμψης παραμένουν κρίσιμες για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και τη διασφάλιση της εξισορρόπησης της οικονομίας, περιλαμβανομένης της εξωτερικής της θέσης», σημειώνει η Κομισιόν, αναφερόμενη στις μακροοικονομικές ανισορροπίες της χώρας – οι οποίες μειώθηκαν, δεν είναι πλέον υπερβολικές, αλλά παραμένουν ανισορροπίες.

Η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η Ελλάδα είναι μεταξύ των πρώτων χωρών ως προς την αξιοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης, αλλά τόνισε, στο κείμενο της έκθεσης για την Ελλάδα, ότι «θα απαιτηθούν περαιτέρω προσπάθειες για την έγκαιρη ολοκλήρωσή του». Κατέγραψε μάλιστα και συγκεκριμένα εμπόδια: τις αργές δικαστικές διαδικασίες, εξαιτίας των οποίων καθυστερούν οι εκδικάσεις των προσφυγών κατά των αναθέσεων έργων και κατά συνέπεια και τα ίδια τα έργα, τις αργές μεταβιβάσεις των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, τον αδύναμο συντονισμό μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών, όταν εμπλέκονται περισσότερα από ένα υπουργεία. Με άλλα λόγια, η δημόσια διοίκηση συνολικά πρέπει να αναβαθμιστεί για να μπορέσει να αντεπεξέλθει στις απαιτήσεις της έγκαιρης ολοκλήρωσης του Ταμείου Ανάκαμψης.

Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το ποσοστό των επενδύσεων παραμένει πολύ χαμηλότερα από το αντίστοιχο της Ε.Ε.

Το Ταμείο Ανάκαμψης αφορά, εξάλλου, η μία από τις τέσσερις συστάσεις στο σχετικό κείμενο των συστάσεων της Κομισιόν προς την Ελλάδα. Καλεί την Ελλάδα να «ενισχύσει τη διοικητική της ικανότητα για να διαχειριστεί τους πόρους της Ε.Ε., να επιταχύνει τις επενδύσεις και να διατηρήσει τη δυναμική στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων».

Οι άλλες τρεις συστάσεις αφορούν τα εξής:

• Την έγκαιρη υποβολή του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού διαρθρωτικού σχεδίου, βάσει των νέων δημοσιονομικών κανόνων, το οποίο να προβλέπει: περιορισμένη αύξηση των καθαρών πρωτογενών δαπανών, ώστε να υποχωρεί το χρέος, ένα πιο φιλικό προς τις επενδύσεις φορολογικό σύστημα, το οποίο σημαίνει ενίσχυση της σταθερότητάς του και αυτονομία των φορολογικών αρχών, ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, μείωση των εξωτερικών ανισορροπιών και ενίσχυση των παραγωγικών επενδύσεων, μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, περιλαμβανομένων αυτών που κατέχουν οι servicers και βελτίωση των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών, ώστε να μειωθεί το ποσοστό των μη επιτυχημένων.

• Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, μέσω της βελτίωσης των δεξιοτήτων, της ενίσχυσης της διαχείρισης των κρατικών περιουσιακών στοιχείων και της βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου για την περιβαλλοντική αδειοδότηση.

• Τη μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα, μέσω της απανθρακοποίησης των μεταφορών και την ενίσχυση της διαχείρισης των φυσικών καταστροφών.

Προκλήσεις: Χαμηλές επενδύσεις και αποταμιεύσεις, υψηλή κατανάλωση.

Η Επιτροπή θέτει, εξάλλου, στην «εις βάθος αξιολόγησή» της για τις μακροοικονομικές ανισορροπίες κι ένα ευρύτερο θέμα επενδύσεων, πέραν του Ταμείου Ανάκαμψης, καθώς επισημαίνει ότι το ποσοστό τους παραμένει πολύ χαμηλότερα από το αντίστοιχο της Ε.Ε., ενώ η παραγωγικότητα, παρότι αυξήθηκε από το 2020, παραμένει από τις χαμηλότερες στην Ε.Ε., με το ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας, σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, να βρίσκεται στο 57,4% του μέσου όρου της Ε.Ε. το 2023. Η δυνητική ανάπτυξη εκτιμάται μόλις στο 0,7% το 2023. Το ποσοστό των επενδύσεων στο ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες το 2025, με την εφαρμογή του Ταμείου Ανάκαμψης.

Για τις αποταμιεύσεις επισημαίνει ότι ήταν αρνητικές: των νοικοκυριών στο -2,7% του ΑΕΠ την περίοδο 2017-2022, έναντι 3,6% στην Ευρωζώνη και 2,9% στην Ε.Ε. και του συνόλου του ιδιωτικού τομέα στο -0,5% έναντι 5,8% στην Ευρωζώνη και 3,6% στην Ε.Ε. Σημειώνει εδώ ότι οι στατιστικές μπορεί να μην είναι ακριβείς λόγω του μεγάλου ποσοστού της σκιώδους οικονομίας, για την οποία επικαλείται εκτίμηση της Τράπεζας της Ελλάδος ότι φτάνει το 20,9%.

Αντίθετα, η κατανάλωση είναι η υψηλότερη στην Ε.Ε. συνεχώς από το 2007, πάνω από 16 μονάδες υψηλότερα από τον μέσο όρο και πάνω από 8 μονάδες από τις συγκρίσιμες Ισπανία, Ιταλία, Πορτογαλία.

Το έλλειμμα των επενδύσεων

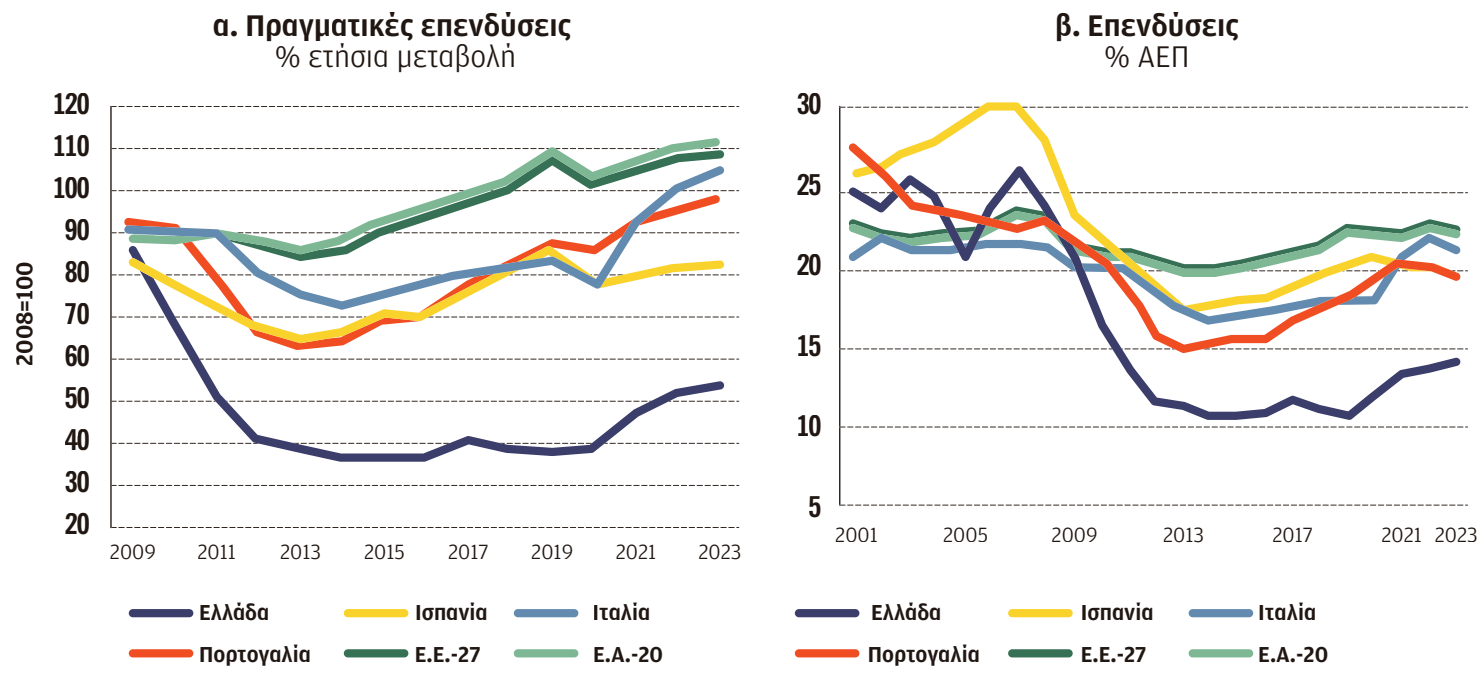

ΠΗΓΗ: Eurostat

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η κατανάλωση αυξάνεται, αλλά όχι από μισθωτούς

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Σχεδόν ασήμαντη ήταν η συμμετοχή της αύξησης των μισθών στην κατανάλωση και κατ' επέκταση στη μεγέθυνση της ελληνικής οικονομίας το 2023, σύμφωνα με την έκθεση της ΓΣΕΕ που πραγματοποιεί κάθε χρόνο για λογαριασμό της το Ινστιτούτο Εργασίας της Συνομοσπονδίας. Αλλωστε, τα στοιχεία δείχνουν ότι η Ελλάδα κατέγραψε την περίοδο 2015-2023 τη μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση του πραγματικού εισοδήματος από εργασία (-8,3%) σε σχέση με όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ενωσης-27. Ετσι η χώρα μας, όχι απλώς δεν συγκλίνει με την Ε.Ε.-27 σε όρους κοινωνικής βιωσιμότητας, αλλά αποκλίνει ταχύτατα και από τις βόρειες ευρωπαϊκές χώρες και από τις περιφερειακές, που αναπτύχθηκαν την ίδια περίοδο ραγδαία.

Αναλυτικά, σύμφωνα με τη ΓΣΕΕ, η μεγέθυνση της οικονομίας το 2023 και το α΄ τρίμηνο του 2024 στηρίχθηκε στην κατανάλωση. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλαν περισσότερο τα υψηλότερα εισοδήματα από μη μισθωτή εργασία και σε μικρότερο βαθμό τα καταναλωτικά δάνεια. Η αύξηση των μισθών και η συμβολή τους στο πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα και κατ' επέκταση στην κατανάλωση των νοικοκυριών «ήταν πενιχρή», διαπιστώνουν οι μελετητές του ΙΝΕ ΓΣΕΕ.

Παράλληλα, κι ενώ η κατάσταση της αγοράς εργασίας το 2023 συνέχισε να παρουσιάζει σημάδια βελτίωσης, οι επιδόσεις της χώρας μας σε μια σειρά βασικούς δείκτες που προσδιορίζουν τον βαθμό και τις προοπτικές ένταξης στην αγορά εργασίας, την ποιότητα της απασχόλησης, τις αμοιβές, την προστασία και τη θεσμική ενδυνάμωση των εργαζομένων συνεχίζουν να αποκλίνουν σημαντικά από τις αντίστοιχες στα περισσότερα κράτη-μέλη της Ε.Ε. Συγκεκριμένα:

– Το 2023 το ποσοστό απασχόλησης στην Ελλάδα, αν και αυξημένο έναντι του 2022, διαμορφώθηκε στο 61,8%, επίδοση που κατατάσσει τη χώρα μας στην προτελευταία θέση μεταξύ των κρατών-μελών. Το ποσοστό αυτό είναι 8,6 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από τον μέσο όρο της Ε.Ε. και άνω των 10 ποσοστιαίων μονάδων χαμηλότερο από το αντίστοιχο άλλων οικονομιών της περιφέρειας της Ε.Ε. και της ανατολικής Ευρώπης.

– Ιδιαίτερα μεγάλη συνεχίζει να είναι η απόκλιση των ποσοστών απασχόλησης μεταξύ ανδρών και γυναικών, καθώς στην Ελλάδα το 2023 ανήλθε στις 18 ποσοστιαίες μονάδες, τιμή που είναι η υψηλότερη στην Ε.Ε.

– Η απόκλιση του ποσοστού απασχόλησης των ατόμων ηλικίας 15-29 ετών από το αντίστοιχο εκείνων ηλικίας 50-64 ετών ανήλθε στις 27,4 ποσοστιαίες μονάδες, η έβδομη μεγαλύτερη στην Ε.Ε. μεταξύ των κρατών-μελών της Ενωσης.

– Τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης το 2023 εμφάνισαν οι Περιφέρειες Πελοποννήσου (65,5%), Αττικής (64%), Στερεάς Ελλάδας (63,2%) και Κρήτης (63%), ενώ τα χαμηλότερα οι Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας (55,6%), Θεσσαλίας (58%) και Δυτικής Ελλάδας (59,4%).

– Η απόκλιση της παραγωγικότητας από τον πραγματικό μισθό την περίοδο 2019-2023 έχει οδηγήσει σε συστηματική αναδιανομή εισοδήματος εις βάρος της εργασίας. Η μεγαλύτερη απόκλιση παραγωγικότητας - πραγματικού μέσου μισθού εντοπίζεται στον κλάδο των χρηματοοικονομικών και ασφαλιστικών δραστηριοτήτων (24,6%), στη μεταποίηση (22,7%), στις κατασκευές (22%) και στη βιομηχανία (15,1%).

– Υψηλός πληθωρισμός και υστέρηση των πραγματικών μισθών σε σχέση με την παραγωγικότητα, έχουν αποτέλεσμα το ωρομίσθιο στην Ελλάδα σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (PPS) το 2023 να είναι το χαμηλότερο στην Ε.Ε.-27.

Συγκεκριμένα, η Ελλάδα καταγράφει το χαμηλότερο ωρομίσθιο στην Ε.Ε.-27 στους κλάδους: «Κατασκευές», «Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες», «Δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα» και «Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία». Το δεύτερο χαμηλότερο ωρομίσθιο σημειώνεται στον κλάδο «Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού».

Τέλος, ο κλάδος «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, μεταφορές, καταλύματα και υπηρεσίες εστίασης» καταγράφει το 3ο χαμηλότερο πραγματικό ωρομίσθιο και η «Μεταποίηση» και η «Εκπαίδευση» το 4ο χαμηλότερο μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε.-27.

– Το 2023 υπογράφηκαν και κυρώθηκαν από το υπουργείο Εργασίας μόλις 19 Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας (ΣΣΕ) κλαδικού ή ομοιοεπαγγελματικού, εθνικού ή τοπικού χαρακτήρα. Από αυτές, οι 12 είναι εθνικές κλαδικές και ομοιοεπαγγελματικές, ενώ οι 7 είναι τοπικές κλαδικές και ομοιοεπαγγελματικές. Το ίδιο έτος είχαν επίσης υπογραφεί 209 επιχειρησιακές ΣΣΕ.

INTIME

Η μεγέθυνση της οικονομίας το 2023 και το α΄ τρίμηνο του 2024 στηρίχθηκε στην κατανάλωση. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλαν περισσότερο τα υψηλότερα εισοδήματα από μη μισθωτή εργασία και σε μικρότερο βαθμό τα καταναλωτικά δάνεια.

Πενιχρή η συμμετοχή των αυξήσεων μισθών στην ενίσχυση καταναλωτικών δαπανών, σύμφωνα με έρευνα της ΓΣΕΕ.

Η κατά κεφαλήν κατανάλωση υπερβαίνει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ

Στο 79% του ευρωπαϊκού μέσου όρου διαμορφώθηκε η πραγματική κατά κεφαλήν ιδιωτική κατανάλωση στην Ελλάδα το 2023 σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιοποίησε η Eurostat, αυξημένη κατά μία ποσοστιαία μονάδα σε σύγκριση με το 2022. Με βάση αυτή την επίδοση, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 21η θέση μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ενωσης.

Την ίδια ώρα, πάντως, τα στοιχεία για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης δείχνουν ότι αυτό διαμορφώθηκε στην Ελλάδα στο 67% του ευρωπαϊκού μέσου όρου, με τη χώρα να κατατάσσεται στην προτελευταία θέση μεταξύ των 27 κρατών-μελών της Ε.Ε., υψηλότερα μόνο πάνω από τη Βουλγαρία. Στο 67% του μέσου όρου της Ε.Ε. είχε διαμορφωθεί το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα και το 2022.

Η απόκλιση ανάμεσα στην πραγματική κατά κεφαλήν ιδιωτική κατανάλωση και στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ έχει δύο πιθανές ερμηνείες: πρώτον, ότι καταναλώνουμε αναλογικά περισσότερα σε σύγκριση με όσα παράγουμε και, δεύτερον, ότι το πολύ χαμηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ που εμφανίζεται στην Ελλάδα σχετίζεται με την εκτεταμένη φοροδιαφυγή και την απόκρυψη εισοδημάτων.

Τα στοιχεία της Eurostat για την πραγματική κατά κεφαλήν ιδιωτική κατανάλωση σε μονάδες αγοραστικής δύναμης και φυσικά για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ έρχονται πάντως να επιβεβαιώσουν τις μεγάλες ανισότητες εντός της Ε.Ε.

Το 2023 αυτή κυμαινόταν από το 70% του κοινοτικού μέσου όρου (στη Βουλγαρία) –δηλαδή υπήρχαν χώρες που υπολείπονταν έως και 30% από τον κοινοτικό μέσο όρο– έως και το 138% του κοινοτικού μέσου όρου, βρισκόταν δηλαδή κατά 38% πάνω από τον κοινοτικό μέσο όρο (Λουξεμβούργο).

Πάνω από τον κοινοτικό μέσο όρο βρέθηκαν, εκτός από το Λουξεμβούργο, άλλες εννέα χώρες.

Σε ό,τι αφορά το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, πάνω από τον κοινοτικό μέσο όρο βρέθηκαν έντεκα χώρες, ενώ στις τρεις τελευταίες θέσεις βρέθηκαν η Λετονία (29% κάτω από τον μέσο όρο), η Ελλάδα (33% κάτω από τον μέσο όρο) και η Βουλγαρία (36% κάτω από τον μέσο όρο).

Η πραγματική κατά κεφαλήν κατανάλωση στην Ελλάδα και την Ε.Ε.-27

(2023, ποσοστό μέσου όρου Ε.Ε.)

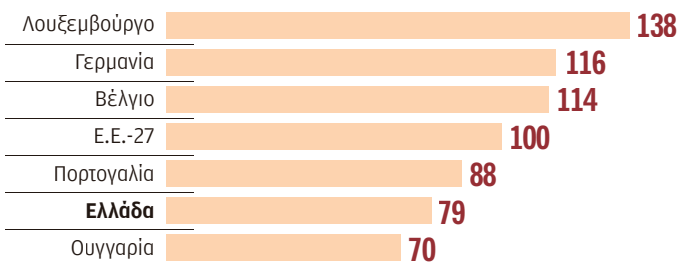

ΠΗΓΗ: Eurostat

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι ξένοι επενδυτές επιστρέφουν στην Τουρκία

Τα νοικοκυριά όμως υποφέρουν από τα υψηλά επιτόκια και πληθωρισμό 76%

Η δυσπραγία των τουρκικών νοικοκυριών οφείλεται κατά κύριο λόγο στην ακρίβεια των τροφίμων, οι τιμές των οποίων έχουν αυξηθεί κατά περισσότερο από 50% από τις αρχές του 2022, καθώς ο πληθωρισμός «τρέχει» με ιλιγγιώδη ταχύτητα.

Το ξένο κεφάλαιο επιστρέφει αρκετά δυναμικά στους τίτλους της Τουρκίας, μετά τη στροφή που κάνει εδώ και ένα χρόνο η κεντρική τράπεζα και γενικότερα το οικονομικό επιτελείο της γειτονικής χώρας αυξάνοντας το κόστος του δανεισμού και εφαρμόζοντας πιο ορθόδοξες πολιτικές. Οι εισροές ξένων επενδυτικών κεφαλαίων σε ομόλογα του τουρκικού δημοσίου και η άνοδος του χρηματιστηρίου δεν βοηθούν όμως τα τουρκικά νοικοκυριά, που αγωνίζονται να επιβιώσουν, καθώς οι αυξήσεις των επιτοκίων καθιστούν ακριβότερα τα δάνεια αλλά δεν έχουν κατορθώσει να ανακόψουν τον πληθωρισμό. Μόνον μέσα στον Μάιο εισέρρευσαν 6,5 δισ. δολ. στα ομόλογα του τουρκικού δημοσίου στο νόμισμα της χώρας, ενώ το χρηματιστήριο έχει συγκεντρώσει κέρδη 40% από την επανεκλογή του Ερντογάν. Οι περισσότεροι επενδυτές εμπιστεύονται τις εκτιμήσεις του υπουργού Οικονομικών πως οι πληθωριστικές πιέσεις θα αποκλιμακωθούν τους επόμενους μήνες και οι τιμές θα υποχωρήσουν ραγδαία στα τέλη του έτους.

Ο κόσμος όμως εξακολουθεί να υποφέρει στην Τουρκία, επειδή ο πληθωρισμός, που είχε αρχίσει να αποκλιμακώνεται, έφτασε και πάλι αισίως στο 76% τον Μάιο. Η δυσπραγία των τουρκικών νοικοκυριών οφείλεται κατά κύριο λόγο στην ακρίβεια των τροφίμων, οι τιμές των οποίων έχουν αυξηθεί κατά περισσότερο από 50% από τις αρχές του 2022.

Μόνον μέσα στον Μάιο εισέρρευσαν 6,5 δισ. δολ. στα ομόλογα του τουρκικού δημοσίου.

Με τις αυξήσεις των επιτοκίων, άλλωστε, σε συνδυασμό με τον πληθωρισμό, το τελευταίο έτος το κόστος εξυπηρέτησης των στεγαστικών δανείων έχει αυξηθεί κατά 72%. Ως εκ τούτου οι καθημερινοί άνθρωποι στην Τουρκία κυριολεκτικώς μάχονται με την ακρίβεια και δεν συμμερίζονται την αισιοδοξία της κεντρικής τράπεζας που επιμένει εδώ και πολλούς μήνες ότι προς τα τέλη του έτους ο πληθωρισμός θα περιοριστεί στο ήμισυ του σημερινού ποσοστού.

Μιλώντας στο Bloomberg, η Ελίφ Μπουλούτ χαρακτηρίζει τον εαυτό της «παράπλευρη απώλεια» των δεινών της τουρκικής οικονομίας και της «υποτιθέμενης», όπως τη χαρακτηρίζει η ίδια, ανάκαμψής της. Είναι απλή εργαζόμενη στη γειτονική χώρα και μία από τους εκατομμύρια Τούρκους που θεωρητικά θα έχουν τη δυνατότητα να πάρουν πρόωρη σύνταξη, σύμφωνα με τις προεκλογικές υποσχέσεις του Τούρκου προέδρου. Ομως η ζωή της είναι εξαιρετικά δύσκολη, όπως αποκάλυψε η ίδια στο Bloomberg. Η Μπουλούτ έχει αναγκαστεί να εργάζεται 10 ώρες την ημέρα προσπαθώντας να συγκεντρώσει λίγα έσοδα περισσότερα από τον κατώτερο μισθό και να αντεπεξέλθει στις συνεχείς αυξήσεις των τιμών. «Εμείς αναγκαζόμαστε πάντα να καταπίνουμε το πικρό χάπι», τονίζει η Μπουλούτ, που ζει στην πρωτεύουσα της Τουρκίας, την Αγκυρα, και προσθέτει κατηγορηματικά ότι δεν πιστεύει «αυτά τα ψεύδη περί της λεγόμενης μεταστροφής και ανάκαμψης της οικονομίας, δεν βλέπω τίποτε τέτοιο, ίσως το βλέπουν μόνον οι ξένοι επενδυτές».

Οπως τονίζει χαρακτηριστικά ο Ντέιβιντ Αουστερβέιλ, υπεύθυνος επενδύσεων χαρτοφυλακίου στις αναδυόμενες αγορές στην επενδυτική Van Eck Associates Corp, «οι επενδυτές είναι σαφώς πιο εύκολο να πειστούν από τον μέσο πολίτη της χώρας, καθώς οι πολίτες υφίστανται το πρόβλημα του πληθωρισμού». Διευκρινίζει μάλιστα πως «χρειάζεται περισσότερος χρόνος για να ανακτηθεί η εμπιστοσύνη του λαού μιας χώρας και ο πληθωρισμός έχει εξελιχθεί σε έντονα πολιτικό ζήτημα πλέον». Εξάλλου, ακόμη και κατά γενική ομολογία οικονομολόγων και αναλυτών, η Τουρκία έχει ακόμη πολύ δρόμο να διανύσει, παρά την επιθετική στροφή σε περιοριστική νομισματική πολιτική.

Σύμφωνα με το ΔΝΤ, στις αρχές της δεκαετίας του 2000, τα πρώτα χρόνια δηλαδή της θητείας του Ερντογάν στο τιμόνι της Τουρκίας, περίπου το 30% του τουρκικού πληθυσμού βγήκε από τη φτώχεια. Μεγάλο μέρος αυτού του κόσμου κατόρθωσε να αποκτήσει το βιοτικό επίπεδο της μεσαίας τάξης και να το διατηρήσει περίπου τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Το πρόβλημα είναι όμως ότι, με τις εξελίξεις των τελευταίων ετών στην τουρκική οικονομία, όσοι Τούρκοι επωφελήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια, όταν τα επιτόκια ήταν σε αδικαιολόγητα χαμηλά επίπεδα, σήμερα κινδυνεύουν να εξοντωθούν οικονομικά.

Ο λόγος δεν είναι άλλος από την αύξηση του κόστους δανεισμού, που συνεπάγεται και πολύ υψηλότερο κόστος εξυπηρέτησης των στεγαστικών δανείων. Μέσα στους τελευταίους περίπου 12 μήνες, τα επιτόκια της τουρκικής λίρας έχουν φτάσει στο 50%, από το 8,5% στο οποίο βρίσκονταν τον Μάιο του περασμένου έτους. Παράλληλα, όμως, έχει υποχωρήσει περαιτέρω η τουρκική λίρα, που για μια ακόμη χρονιά από την αρχή του έτους έχει υποτιμηθεί κατά περισσότερο από 8% έναντι του δολαρίου. Οι επενδυτές επιστρέφουν μεν στους τουρκικούς τίτλους, αλλά χωρίς να έχουν ενισχύσει την τουρκική λίρα. Και παρά τις αλλεπάλληλες υποσχέσεις των κυβερνητικών στελεχών πως τα χειρότερα έχουν μείνει πίσω τους, τα περισσότερα τουρκικά νοικοκυριά όχι μόνον δεινοπαθούν, αλλά δηλώνουν στις δημοσκοπήσεις πως προεξοφλούν περαιτέρω άνοδο του πληθωρισμού.

BLOOMBERG

Η πυρηνική ενέργεια ως εργαλείο εξωτερικής πολιτικής για τη Μόσχα

Στην πυρηνική ενέργεια ποντάρει η Ρωσία σε μια προσπάθεια να ενισχύσει την παγκόσμια επιρροή της και να απεγκλωβιστεί από την αυξανόμενη διπλωματική και οικονομική απομόνωση που προκάλεσε η εισβολή της στην Ουκρανία. Πριν από τον πόλεμο η Μόσχα αντιπροσώπευε περίπου το 50% του συνόλου των διεθνών συμφωνιών για την κατασκευή μονάδων πυρηνικής ενέργειας και αντιδραστήρων και είχε κυρίαρχη θέση στην παγκόσμια αγορά, ενώ οι κύριοι ανταγωνιστές της –Κίνα, Γαλλία, Ιαπωνία, Νότια Κορέα και ΗΠΑ– αντιπροσώπευαν συνολικά το 40%. Πλέον η Ρωσία κάνει άλματα, κατασκευάζοντας μεταξύ άλλων το πρώτο πυρηνικό εργοστάσιο της Τουρκίας, το οποίο αναμένεται να αρχίσει να παράγει ηλεκτρική ενέργεια φέτος, αλλά και τον πρώτο πυρηνικό σταθμό στο Μπανγκλαντές, με εκτιμώμενο κόστος 12 δισ. δολαρίων, ένα από τα μεγαλύτερα έργα υποδομής που έγιναν ποτέ στην ασιατική χώρα των 170 εκατ. κατοίκων. Η (διαχειρίστρια του έργου) Rosatom «κάνει καταπληκτική δουλειά», λέει ο Σάμα Μπιλμπάο Ιλεόν, γενικός διευθυντής της Παγκόσμιας Πυρηνικής Ενωσης (WNA), με στόχο να αυξήσει το μερίδιο της χώρας στην πυρηνική ενέργεια από μηδέν σε 10% σε λιγότερο από δέκα χρόνια. Για την κυβέρνηση του Μπανγκλαντές το εργοστάσιο των 2.400 MW θα αντιμετωπίσει τις ελλείψεις και τις διακοπές ρεύματος που ακρωτηριάζουν την κατά τα άλλα ταχέως αναπτυσσόμενη οικονομία. Για τη Μόσχα, όμως, το έργο εξυπηρετεί έναν άλλο σκοπό: να συνδέσει τις δύο χώρες επί δεκαετίες και να επεκτείνει την επιρροή του Κρεμλίνου στο Μπανγκλαντές, όπως έκανε με άλλες χώρες που δεν διέθεταν πυρηνική ικανότητα. Καθ' όλη τη διάρκεια της διακυβέρνησης Πούτιν το φυσικό αέριο και το πετρέλαιο ήταν τα πιο σημαντικά γεωπολιτικά διαπραγματευτικά εργαλεία του, η εισβολή στην Ουκρανία ωστόσο άλλαξε το τοπίο. Η απομάκρυνση της Ε.Ε. από τη ρωσική ενέργεια σε συνδυασμό με τις εκρήξεις στον αγωγό Nord Stream στέρησαν από το Κρεμλίνο τη σημαντικότερη εξαγωγική αγορά. Οι κυρώσεις όμως μέχρι στιγμής δεν έχουν παρεμποδίσει τον τομέα της πυρηνικής ενέργειας, ο οποίος διαταράσσει τις προσπάθειες της Δύσης να απομονώσει το καθεστώς Πούτιν.

Η Ρωσία συμμετέχει τουλάχιστον στο 1/3 των νέων αντιδραστήρων που κατασκευάζονται αυτή τη στιγμή σε όλο τον κόσμο.

REUTERS

Οι σχέσεις που δημιουργεί η Ρωσία μέσω πυρηνικών έργων ξεπερνούν ακόμη και τις μακροχρόνιες συμβάσεις προμήθειας αερίου με αγωγούς.

Η Ρωσία συμμετέχει τουλάχιστον στο 1/3 των νέων αντιδραστήρων που κατασκευάζονται αυτή τη στιγμή σε όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένης της Κίνας, της Ινδίας, του Ιράν και της Αιγύπτου, ένα φαινόμενο που έχει ανησυχήσει τη Δύση και ιδίως τις ΗΠΑ. Τον περασμένο μήνα ο Μπάιντεν απαγόρευσε τις εισαγωγές εμπλουτισμένου ουρανίου από τη Ρωσία, ενώ πέρυσι είχε προηγηθεί μια κίνηση από τις ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιαπωνία, τον Καναδά και τη Γαλλία να σχηματίσουν την πυρηνική συμμαχία «Sapporo 5» στο περιθώριο του G7, η οποία σύμφωνα με τον τότε υπουργό Ενέργειας της Βρετανίας Γκραντ Σαπς είχε στόχο «να απωθήσει τον Πούτιν από την αγορά πυρηνικών καυσίμων».

Οι σχέσεις που δημιουργεί η Ρωσία μέσω πυρηνικών έργων ξεπερνούν ακόμη και τις μακροχρόνιες συμβάσεις για την προμήθεια φυσικού αερίου με αγωγούς. Η κατασκευή πυρηνικών σταθμών διαρκεί περίπου 10 χρόνια, με διάρκεια ζωής αντιδραστήρων 60 ετών για τα νεότερα εργοστάσια. Οι προετοιμασίες αποσυναρμολόγησης, συμπεριλαμβανομένης της αφαίρεσης ραδιενεργών μερών, χρειάζονται άλλα 10-20 χρόνια και απαιτούν σημαντικά κεφάλαια. Το συγκριτικό πλεονέκτημα της Ρωσίας είναι η χρηματοδότηση, μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για τις δυτικές εταιρείες. Πολλές από τις δυτικές αναπτυξιακές τράπεζες, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα ή η Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης, αποκλείουν συγκεκριμένα την πυρηνική χρηματοδότηση λόγω αντίθεσης βασικών μετόχων, συμπεριλαμβανομένης της Γερμανίας. Κι ενώ αυξάνονται οι ανησυχίες ότι η Ρωσία και η Κίνα θα κυριαρχήσουν στην παγκόσμια βιομηχανία, έχουν περάσει περισσότερα από 60 χρόνια από την τελευταία φορά που η Τράπεζα ενέκρινε τη χρηματοδότηση έργων πυρηνικής ενέργειας.

Η επίδειξη πλούτου δεν είναι πια της μόδας

Στο τέλος της ενδέχεται να πλησιάζει φέτος η «έκρηξη» των παγκόσμιων πωλήσεων πολυτελών προϊόντων, εν μέρει διότι όλο και περισσότεροι αποφεύγουν να κάνουν επίδειξη πλούτου εν μέσω οικονομικών αβεβαιοτήτων.

Ειδικότερα, σύμφωνα με έκθεση της Bain & Company αυτή την εβδομάδα, οι πωλήσεις προϊόντων πολυτελείας διεθνώς –οι οποίες περιλαμβάνουν ρούχα, παπούτσια, τσάντες και καλλυντικά από εμβληματικούς οίκους– αναμένεται να επιβραδυνθούν στον χαμηλότερο ρυθμό από το 2020, όταν βέβαια είχαν κατρακυλήσει λόγω της πανδημίας.

Στην περίπτωση που επιβεβαιωθούν αυτές οι προβλέψεις, η επιβράδυνση θα αποδίδεται εν μέρει στην Κίνα. Σύμφωνα άλλωστε με την έκθεση, υπάρχουν δύο παράγοντες που επιβαρύνουν τις πωλήσεις στην κινεζική αγορά: πρώτον, η αναβίωση της διάθεσης των Κινέζων για ταξίδια προς το εξωτερικό και, δεύτερον, η αποδυνάμωση της εγχώριας ζήτησης λόγω των αυξανόμενων οικονομικών αβεβαιοτήτων.

Για φέτος αναμένεται αισθητή μείωση διεθνώς στις πωλήσεις προϊόντων πολυτελείας.

Μετά την άρση και των τελευταίων μέτρων για την πανδημία, όλο και περισσότεροι εύποροι Κινέζοι άρχισαν να κάνουν ξανά ταξίδια προς το εξωτερικό. Ετσι, πλέον διοχετεύουν μέρος των αποδοχών τους σε ταξίδια, τα οποία υπό άλλες συνθήκες θα διέθεταν για πολυτελή αγαθά.

Επιπλέον, οι οικονομικές αβεβαιότητες που επικρατούν στη χώρα έχουν καλλιεργήσει μια αρνητική διάθεση απέναντι στην πολυτέλεια, με ορισμένους να αποδοκιμάζουν έντονα όσους συνεχίζουν να επιδεικνύουν τις ακριβές τους συνήθειες. Δεδομένου ότι μια μερίδα Κινέζων αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες, όσοι έχουν μεγαλύτερη οικονομική άνεση διστάζουν να το αναδείξουν με προϊόντα πολυτελείας.

Μάλιστα, στην έκθεση της Bain αναφέρεται ότι το ίδιο ακριβώς φαινόμενο είχε αναδυθεί στις ΗΠΑ κατά την περίοδο της Μεγάλης Υφεσης και πως τώρα επηρεάζει τις πωλήσεις στην Κίνα.

Η Claudia d' Arpizio, partner στην Bain & Company, δήλωσε στο Associated Press ότι, πέραν των μακροοικονομικών παραγόντων, οι εταιρείες πολυτελών ειδών μπορεί επίσης να ευθύνονται για την επιβράδυνση των πωλήσεων. Ειδικότερα, εξήγησε η ίδια, ορισμένες εταιρείες ανέβασαν τις τιμές, χωρίς όμως οι ανατιμήσεις αυτές να δικαιολογούνται με αρκετή καινοτομία, αφήνοντας ορισμένους καταναλωτές «δυσαρεστημένους και μπερδεμένους».

Μετά την άρση των απαγορεύσεων της πανδημίας, οι εύποροι Κινέζοι ταξιδεύουν ξανά και περιορίζουν τις αγορές ακριβών καταναλωτικών αγαθών.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η παρατεταμένη λάμψη της μαύρης πέτρας

Του **ANTONI KAPI / REUTERS BREAKINGVIEWS**

Με τα σημερινά δεδομένα ο γαιάνθρακας θεωρείται καταδικασμένος, ενώ πολλά χρηματοπιστωτικά και ασφαλιστικά ιδρύματα καθώς και επενδυτές έχουν αποστασιοποιηθεί ή έχουν εγκαταλείψει το ορυκτό καύσιμο που τον παράγει. Οπότε οι εξορυκτικοί όμιλοι διαμαρτύρονται ότι δεν μπορούν να εξασφαλίσουν βασική χρηματοδότηση ή μια οικονομικά προσιτή. Ωστόσο, σε μια άλλη γωνιά της βιομηχανίας, οι θερμοκρασίες είναι υψηλότατες και αφορούν τον οπτάνθρακα ή τη μεταλλουργική ποικιλία εκείνη η οποία χρησιμοποιείται στην παραγωγή χάλυβα. Οι ευρισκόμενοι στην πλευρά των πωλήσεων ξέρουν πως είναι ένα διαμάντι κάτω από τον αυξανόμενο όγκο συγχωνεύσεων και εξαγορών του κλάδου εξόρυξης. Από την άλλη, όσοι αγοράζουν αποδύονται σε έναν αγώνα δρόμου ενάντια στις εναλλακτικές λύσεις χαμηλών εκπομπών για

Χορός δισεκατομμυρίων γύρω από τον βρώμικο γαιάνθρακα.

να δικαιολογήσουν τις στρατηγικές τους. Η παρατεταμένη λάμψη της μαύρης πέτρας είναι καλά νέα για τον Ντάνκαν Γουόνμπλαντ, τον νέο επικεφαλής της Anglo American. Οι δραστηριότητές της στον γαιάνθρακα στην Αυστραλία πιθανότατα θα αυτονομηθούν συντόμως στο πλαίσιο της ευρείας αναδιάρθρωσης δραστηριοτήτων, ώστε να αποτραπεί η εξαγορά της από την ανταγωνίστρια BHP, η οποία την προσέγγισε με προσφορά 49 δισ. δολαρίων. Οι πρόσφατες επιχειρηματικές κινήσεις φανερώνουν πως θα υπάρξουν κι άλλοι μνηστήρες. Η Glencore τελεί σε διαδικασία εξαγοράς του 77% των δραστηριοτήτων στον γαιάνθρακα της Teck Resources, στο πλαίσιο συμφωνίας η οποία αποτιμά την επιχείρηση στα 9 δισ. δολάρια ή υπερτετραπλάσια από τα εκτιμώμενα προ φόρων και αποσβέσεων έσοδα το 2025, σύμφωνα με το LSEG.

Στην Αυστραλία, η οποία αντιπροσωπεύει περίπου το ήμισυ του συνόλου των εξαγωγών οπτάνθρακα διεθνώς, παρατηρείται εντονότερη κινητικότητα. Η κοινοπραξία των BHP - Mitsubishi, λόγου χάριν, πώλησε δύο ορυχεία της, για περίπου τριπλάσια έσοδα προ φόρων και αποσβέσεων ή 3,2 δισ. δολάρια, στη Whitehaven Coal. Ο οπτάνθρακας, τώρα, έχει ως χαρακτηριστικό κάτι μοναδικό, τουλάχιστον προς το παρόν. Παρέχει τη θερμότητα και τον γαιάνθρακα που απαιτούνται για να μετατρέψουν οι υψικάμινοι το σιδηρομετάλλευμα σε λιωμένο σίδηρο, που χρησιμοποιείται για την παραγωγή περίπου του 70% των 1,8 δισ. τόνων χάλυβα παγκοσμίως τον χρόνο. Τα υπόλοιπα προέρχονται από παλιοσίδερα που έχουν μετασκευαστεί σε ειδικούς φούρνους, όπως εκείνοι που βρίσκονταν στο επίκεντρο του σχεδίου της ιαπωνικής χαλυβουργίας Nippon Steel με στόχο την απόκτηση της αμερικανικής United States Steel. Αυτή η διαδικασία χαμηλότερης ενέργειας, βάσει της οποίας οι κλίβανοι καταναλώνουν λιγότερο ή καθόλου γαιάνθρακα, προβλέπεται να καλύπτει το 50% της αγοράς έως το 2050. Η πιο βρώμικη μέθοδος θα επεκτείνεται στην Ινδία και σε άλλα μέρη της Νοτιοανατολικής Ασίας, όπου η παραγωγή θα μπορούσε να αυξηθεί κατά 50% στο ίδιο διάστημα, σύμφωνα με τους αναλυτές της Wood Mackenzie. Ο οπτάνθρακας, υπεύθυνος για το μεγαλύτερο μέρος της ρύπανσης που προέρχεται από το μέταλλο, το κάνει αυτό μόνο με το 1/5 της εξορυχθείσας χωρητικότητας. Η σημαντική περιεκτικότητά του σε μεθάνιο σημαίνει ότι οι τοξίνες, που εκπέμπονται μόνο από ορύγματα, είναι σχεδόν τρεις φορές υψηλότερες από ό,τι με τον θερμικό άνθρακα, κατά τη Wood Mackenzie. Δεν υπάρχουν επί του παρόντος λειτουργικές εναλλακτικές λύσεις με τον ίδιο τρόπο που η ηλιακή, η αιολική και άλλες ανανεώσιμες πηγές αντικαθιστούν τους σταθμούς παραγωγής ενέργειας ορυκτών καυσίμων. Ωστόσο, πολλά υπάρχουν στα σκαριά, όπως το πράσινο υδρογόνο που χρηματοδοτείται σε μεγάλο βαθμό από τον όμιλο σιδηρομεταλλεύματος Fortescue, η ανταγωνίστρια Rio Tinto μελετά τη χρήση βιομάζας και ενέργειας μικροκυμάτων και, τέλος, η Boston Metal –με την υποστήριξη των BHP, ArcelorMittal και BMW μεταξύ άλλων– στοχεύει στην εμπορευματοποίηση της διαδικασίας ηλεκτρόλυσης τετηγμένου οξειδίου.

Οι κάλπες δεν μείωσαν τη ζήτηση για γαλλικά ομόλογα

Επιτυχημένη η πρώτη δημοπρασία μετά την προκήρυξη πρόωρων εκλογών

Παρά την αναταραχή που επικρατεί τις τελευταίες ημέρες στις αγορές, τις απώλειες που έχει σημειώσει το χρηματιστήριο του Παρισιού και την υποχώρηση των γαλλικών ομολόγων, ολοκληρώθηκε την Πέμπτη επιτυχώς η πρώτη δημοπρασία ομολόγων του γαλλικού δημοσίου μετά την απόφαση του Γάλλου προέδρου να προκηρύξει πρόωρες εκλογές. Η δημοπρασία υπερκαλύφθηκε 2,63 φορές και το γαλλικό δημόσιο άντλησε 10,5 δισ. ευρώ με την έκδοση βραχυπρόθεσμου χρέους που λήγει σε διάστημα από τρία έως οκτώ έτη. Αποτελεί, έτσι, καλό οιωνό που μπορεί να επαναφέρει κάποια ηρεμία στην αγορά, δεδομένου ότι η δημοπρασία διεξήχθη μόλις μία ημέρα μετά την κρούση της Κομισιόν στη Γαλλία για το υπερβολικό της έλλειμμα, καθώς αυτό υπολογίζεται πλέον στο 5,5% του γαλλικού ΑΕΠ.

«Οχι και τόσο άσχημα όσο περίμενα, καθώς δεν υπήρξαν πιέσεις», σχολίασε σχετικά η Εβελιν Γκομέζ Λίστι, αναλύτρια της Mizuho International, που πρόσθεσε πάντως ότι «τούτου λεχθέντος, θα παραμείνω προσεκτική όσον αφορά τα γαλλικά ομόλογα δεδομένου ότι είμαστε πολύ κοντά στον πρώτο γύρο των εκλογών». Ανάλογα επιφυλακτική είναι και η στάση επενδυτών όπως τα funds Candriam και BlueBay Asset Management, που τις τελευταίες ημέρες εξέφρασαν την πρόθεση να κινηθούν προσεκτικά όσον αφορά τους γαλλικούς τίτλους και να μην αγοράσουν μετοχές γαλλικών εταιρειών, διότι ενδέχεται να σημειώσουν νέες απώλειες καθώς η χώρα οδεύει προς τις κάλπες. Εξάλλου, τα αποτελέσματα της δημοπρασίας δεν επηρέασαν τις αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων της Γαλλίας, που παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητες σημειώνοντας άνοδο κατά μόνο δύο μονάδες βάσης, στο 3,22%. Εχει, ωστόσο, σημειώσει σημαντική άνοδο η απόκλιση ανάμεσα στις αποδόσεις των δεκαετών της Γαλλίας και των δεκαετών της Γερμανίας, το γνωστό spread, καθώς έχει αυξηθεί κατά περισσότερο από 30 μ.β. μέσα στις τελευταίες 10 ημέρες, εν ολίγοις από την προκήρυξη των πρόωρων εκλογών και μετά. Ετσι, χθες βρισκόταν στις 79 μ.β., καταγράφοντας το υψηλότερο επίπεδο που έχει σημειωθεί από το 2017.

Η επενδυτική Vanguard είχε προβλέψει πως η υποχώρηση των γαλλικών ομολόγων θα αποτελέσει ευκαιρία για τους επενδυτές, αλλά τελικά η διεύρυνση του spread έχει λειτουργήσει αποθαρρυντικά. Μεταξύ επενδυτών επικρατεί η ανησυχία πως η ήδη προβληματική δημοσιονομική εικόνα της Γαλλίας θα επιδεινωθεί αν τελικά χάσει τις εκλογές το κόμμα του Εμανουέλ Μακρόν και νικήτρια των εκλογών αναδειχθεί η Μαρίν Λεπέν. Η τελευταία έχει επιχειρήσει να καθησυχάσει τους επενδυτές εκφράζοντας την πρόθεση να συνεργαστεί με τον Γάλλο πρόεδρο. Δημοσιεύματα του διεθνούς Τύπου φέρουν μάλιστα τις γαλλικές επιχειρήσεις να προσεγγίζουν τη Λεπέν, θεωρώντας τη λιγότερο επικίνδυνη από το ενιαίο μέτωπο πολλών κομμάτων της γαλλικής Αριστεράς που υπόσχεται φορολογική επιδρομή στα κέρδη των επιχειρήσεων.

BLOOMBERG

REUTERS

Μεταξύ επενδυτών επικρατεί η ανησυχία πως η ήδη προβληματική δημοσιονομική εικόνα της Γαλλίας θα επιδεινωθεί αν τελικά χάσει τις εκλογές το κόμμα του Εμανουέλ Μακρόν και νικήτρια των εκλογών αναδειχθεί η Μαρίν Λεπέν. Η τελευταία έχει επιχειρήσει να καθησυχάσει τους επενδυτές εκφράζοντας την πρόθεση να συνεργαστεί με τον Γάλλο πρόεδρο.

Η δημοπρασία υπερκαλύφθηκε 2,63 φορές και το γαλλικό δημόσιο άντλησε 10,5 δισ. ευρώ.

Ο ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΝΟΜΟΣ
(ΝΟΜΟΙ 90 ΤΟΥ 1972, 56 ΤΟΥ 1982, 7 ΤΟΥ 1990, 28 ΤΟΥ 1991,91(Ι) ΤΟΥ 1992, 55(Ι) ΤΟΥ 1993, 72(Ι) ΤΟΥ 1998, 59(Ι) ΚΑΙ 142(Ι) ΤΟΥ 1999, 241(Ι) ΤΟΥ 2002, 29(Ι) ΤΟΥ 2005, 135(Ι) ΤΟΥ 2006, 11(Ι) ΤΟΥ 2007, 46(Ι), 76(Ι), 130(Ι) ΚΑΙ 164(Ι) ΤΟΥ 2011, 33(Ι), 110(Ι) ΚΑΙ 150(1) ΤΟΥ 2012, 20(Ι) ΚΑΙ 65(Ι) ΤΟΥ 2013, 120(Ι) ΤΟΥ 2014, 39(Ι) ΚΑΙ 134(1) ΤΟΥ 2015, 24(Ι) ΤΟΥ 2016, 142(Ι) ΤΟΥ 2018, 16(Ι) ΤΟΥ 2019 και 75(Ι) ΤΟΥ 2021)

Γνωστοποίηση με βάση το άρθρο 18Α(12)

Με την παρούσα γνωστοποιείται ότι το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε, κατά τα οριζόμενα στο εδάφιο (11) του άρθρου 18Α του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, να εγκρίνει τη μερική τροποποίηση του γραπτού κειμένου της Δήλωσης Πολιτικής που διαγράφει τη γενική πολιτική ως προς τη ρύθμιση και τον έλεγχο της ανάπτυξης και την προστασία του περιβάλλοντος στην ύπαιθρο και τα χωριά, στην οποία αναφέρεται η Γνωστοποίηση με αρ. 102 που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας με αρ. 4590 της 14ης Φεβρουαρίου 2014, όπως αυτό τροποποιείται ή/και συμπληρώνεται σύμφωνα με τις παρατηρήσεις και συστάσεις του Υπουργού Εσωτερικών, μετά την εξέταση των ενστάσεων που υποβλήθηκαν αναφορικά με τις πρόνοιες του κειμένου της Δήλωσης Πολιτικής.

2. Αντίγραφα του εγκριμένου γραπτού κειμένου της Δήλωσης Πολιτικής έχουν κατατεθεί στα Κεντρικά και όλα τα Επαρχιακά Γραφεία του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως (μέχρι τις 30.06.2024), σε όλους τους Επαρχιακούς Οργανισμούς Αυτοδιοίκησης (από 01.07.2024), καθώς και σε όλες τις Επαρχιακές Διοικήσεις, και είναι διαθέσιμα για επιθεώρηση από κάθε ενδιαφερόμενο κατά τις εργάσιμες ημέρες και ώρες. Το έγγραφο είναι επίσης αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.moi.gov.cy/tph.

Έγινε στις 29.05.2024.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ,
Υπουργός Εσωτερικών.

(Υ.Ε. 05.33.020.001)

Σημειώνεται ότι, η Γνωστοποίηση δημοσιεύτηκε στο Παράρτημα Τρίτο, Μέρος ΙΙ, Ατομικές Διοικητικές Πράξεις της Επίσημης Εφημερίδας της Δημοκρατίας με αρ. 776, στις 14 Ιουνίου 2024.

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ - ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Την Τρίτη 2 Ιουλίου 2024 στις 9πμ θα διεξαχθεί Δημόσιος Πλειστηριασμός στον Αστυνομικό Σταθμό Στροβόλου (παρά το Προεδρικό Μέγαρο). Θα περιλαμβάνει 26 αυτοκίνητα (Βολκσβαγκεν Γκολφ, BMW318Ci κα), 27 μοτοσυκλέτες (SYM, KYMCO, HONDA) καθώς και μια μοτοσυκλέτα αντίκα AJS 500cc. Οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές μπορούν να επιθεωρήσουν τα πιο πάνω στον χώρο του Πλειστηριασμού το πρωί πριν την έναρξη του, μεταξύ 7.30-9πμ.

Για περισσότερες πληροφορίες και καταλόγους επικοινωνήστε με τον Δημοπράτη στα πιο κάτω τηλέφωνα:
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΛΤΔ
Διαμ. 2, Τ. Παπαδόπουλου 6,
2373 Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία
ΤΗΛ. : 22778751 / 99639733

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παράταση Προθεσμίας Υποβολής Αιτήσεων Σχεδίου Χορηγιών για την Αναβίωση περιοχών της υπαίθρου, ορεινών, ακριτικών και απομακρυσμένων περιοχών μέσω της Δημιουργίας Αυθεντικών Εμπειριών

Το Υφυπουργείο Τουρισμού ανακοινώνει δίμηνη παράταση στην προθεσμία υποβολής αιτήσεων στο πλαίσιο της τρέχουσας δεύτερης πρόσκλησης του εν λόγω Σχεδίου Χορηγιών.

Αιτήσεις θα γίνονται δεκτές μέχρι και την 06η Σεπτεμβρίου 2024, ώρα 12.00μμ.

Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επισκεφθούν τον ιστότοπο του Υφυπουργείου Τουρισμού, www.tourism.gov.cy, στα «Κίνητρα & Επιχορηγήσεις» και να επικοινωνούν με την αρμόδια Λειτουργό κα. Γαλάτεια Λοΐζου, στο τηλ. 22691317 και email GalatiaLoizou@visitcyprus.com

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΚΥΡΙΑΚΗ 23 ΙΟΥΝΙΟΥ 2024

«Εκρηξη» νέων οικοδομών για εξοχικά σε τουριστικές περιοχές

Ποιοι ξένοι αγοράζουν και πού, 350.000-450.000 ευρώ η μέση αξία του ακινήτου

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Οι αυξήσεις των τιμών πώλησης εξοχικών κατοικιών και το σταθερά υψηλό αγοραστικό ενδιαφέρον από το εξωτερικό έχουν οδηγήσει σε μεγάλη άνοδο των κατασκευών νέων παραθεριστικών ακινήτων σε διάφορες περιοχές της χώρας. Μάλιστα, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ που επεξεργάστηκε η εταιρεία Elxis, η οποία ειδικεύεται στον τομέα των εξοχικών κατοικιών, η αύξηση της οικοδομικής δραστηριότητας σε επιλεγμένες περιοχές της χώρας είναι πολλαπλάσια εκείνης της Αττικής, όπου εντοπίζονται σημάδια κορεσμού.

Υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις όπου ολόκληρα συγκροτήματα έχουν προπωληθεί από τα σχέδια.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οπως προκύπτει από τη σχετική ανάλυση, κατά το διάστημα του τελευταίου 12μήνου και συγκεκριμένα την περίοδο Μαρτίου 2023 - Φεβρουαρίου 2024 (με βάση τα πιο πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ) παρατηρούνται σημαντικές αυξήσεις της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας με βάση τον όγκο. Σε ετήσια βάση η άνοδος στα Ιόνια νησιά αγγίζει το 58,2% (και κατά 50,2% με βάση την επιφάνεια, ενώ με βάση τον αριθμό η αύξηση είναι 31,3%) στη Δυτική Ελλάδα το 38,1% και στην Κρήτη το 37,4%. Κατά τη σύγκριση της ίδιας περιόδου, στην Αττική, η αύξηση ήταν μόλις 7,9%.

Ακόμη πιο εμφανής είναι η απόσταση που παρατηρείται ανάμεσα στο λεκανοπέδιο και τις άλλες περιοχές της χώρας, κατά το φετινό πρώτο δίμηνο. Συγκεκριμένα, ενώ στην Αττική την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου παρατηρήθηκε μείωση του όγκου της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας κατά 3,4%, στα Ιόνια νησιά σημειώθηκε αύξηση κατά 157,4%, στην Κρήτη κατά 73,8%, ενώ ακόμη και στη Δυτική Ελλάδα η άνοδος διαμορφώθηκε σε 21,4%.

Οπως έχει αναφέρει σε πρόσφατες αναλύσεις της η Elxis, οι περιοχές της Κρήτης (ιδίως στα νότια των νομών Ρεθύμνου και Χανίων), αλλά και όλη η δυτική πλευρά της ηπειρωτικής Ελλάδας που «βρέχεται» από το Ιόνιο Πέλαγος, από την Πρέβεζα και την Ηγουμενίτσα στα βόρεια μέχρι την Πάλαιρο και τον Μύτικα στην Αιτωλοακαρνανία, αποτελούν σημεία μεγάλης ζήτησης για αγορά εξοχικών κατοικιών από ξένους, ιδίως από τις χώρες της βόρειας και δυτικής Ευρώπης. «Γερμανοί, Ολλανδοί, Βέλγοι, Ελβετοί και Βρετανοί επιλέγουν κατά κόρον τις περιοχές αυτές για την απόκτηση νεόδμητου εξοχικού ακινήτου τα τελευταία χρόνια, κάτι που εξηγεί και τη σημαντική αύξηση των επενδύσεων που γίνονται από τους κατασκευαστές», εξηγεί στην «Κ» ο Γιώργος Γαβριηλίδης, διευθύνων σύμβουλος της Elxis.

Σύμφωνα με τον ίδιο, την ίδια στιγμή οι τιμές πώλησης καταγράφουν αύξηση κατά 10% για νεόδμητες εξοχικές κατοικίες, συγκριτικά με πέρυσι, με τη μέση αξία να διαμορφώνεται πέριξ των 350.000-450.000 ευρώ, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του ακινήτου (ποιότητα κατασκευής, παροχές και επιφάνεια) και την τοποθεσία του. Μάλιστα, ο ρυθμός της ανόδου είναι ταχύτερος συγκριτικά με την Αττική. Οπως σημειώνει η Elxis, με βάση τα τελευταία στοιχεία από τους δείκτες τιμών κατοικιών της Τράπεζας της Ελλάδος κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο, η ετήσια άνοδος στις υπόλοιπες περιοχές της χώρας, που περιλαμβάνουν κυρίως τουριστικά σημεία, διαμορφώθηκε σε 12,1%. Αντιθέτως, στην Αττική η αύξηση ήταν 9,4% και στις άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας 10,3%. Πρόκειται για την πρώτη φορά που καταγράφεται αντιστροφή των δεδομένων, καθώς μέχρι σήμερα η Αττική ήταν εκείνη που «οδηγούσε» τις εξελίξεις σε επίπεδο τιμών.

Ως εκ τούτου, έχει αυξηθεί και ο ρυθμός κατασκευής νέων εξοχικών. Ενας ακόμη παράγοντας που λειτουργεί ως κίνητρο για τους κατασκευαστές είναι το γεγονός ότι πολλοί αγοραστές από το εξωτερικό επιλέγουν να αγοράσουν ακίνητα από τα σχέδια. Υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις κατά τις οποίες ολόκληρα συγκροτήματα έχουν προπωληθεί ήδη εξ ολοκλήρου, πριν καν ξεκινήσουν οι εργασίες, κάτι που μειώνει κατακόρυφα το επενδυτικό ρίσκο. Ετσι, η πρόβλεψη της Elxis είναι ότι θα συνεχιστεί η ανοδική πορεία των νέων κατασκευών εξοχικών κατοικιών και τους επόμενους μήνες.

Αυξήθηκαν πάνω από 5,5% το 2023 οι τιμές ενοικίασης και πώλησης γραφείων

Σημαντικές αυξήσεις κατέγραψαν οι τιμές πώλησης και ενοικίασης γραφείων και καταστημάτων κατά τη διάρκεια του 2023. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, οι τιμές πώλησης γραφείων υψηλών προδιαγραφών αυξήθηκαν κατά 5,9% σε σχέση με το 2022 στο σύνολο της χώρας, έναντι αύξησης κατά 3,6% που είχε σημειωθεί το 2022 (σε σχέση με το 2021). Στην Αθήνα η αύξηση διαμορφώθηκε σε 5,9%, στη Θεσσαλονίκη σε 2,2%, ενώ στην υπόλοιπη χώρα οι τιμές κατέγραψαν άνοδο κατά 6,9%. Οσον αφορά τα ενοίκια των κτιρίων γραφείων, η αύξηση πανελλαδικά διαμορφώθηκε σε 6,2%. Στην Αθήνα τα ενοίκια σύγχρονων κτιρίων γραφείων αυξήθηκαν κατά 6%, στη Θεσσαλονίκη κατά 7,8% και στην υπόλοιπη χώρα κατά 6,1%.

Σύμφωνα με στελέχη της αγοράς ακινήτων, οι αυξήσεις των τιμών πώλησης και ενοικίασης γραφειακών χώρων θα συνεχιστούν τουλάχιστον το 2024 τόσο λόγω της ανισορροπίας μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης όσο και λόγω του αυξημένου κόστους κατασκευής. Οπως τονίζουν, κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης και επί σχεδόν 12 χρόνια οι νέες αναπτύξεις κτιρίων γραφείων ήταν μηδαμινές, με αποτέλεσμα να έχει συσσωρευθεί πολύ υψηλή ζήτηση από μια σειρά επιχειρήσεων, ελληνικών και πολυεθνικών, που επιθυμούν να μετακινηθούν σε σύγχρονα κτίρια γραφείων, υψηλής ενεργειακής απόδοσης και χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Τα ακίνητα αυτά όμως παραμένουν ελάχιστα σε σχέση με τη ζήτηση που υπάρχει, παρά τη σημαντική αύξηση των επενδύσεων που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια. Ετσι εξηγείται και η ευκολία με την οποία τα νέα «πράσινα» γραφεία εξασφαλίζουν μισθωτές σχεδόν από την έναρξη της κατασκευής τους, δηλαδή δύο χρόνια προτού ολοκληρωθούν και παραδοθούν προς χρήση.

Οσον αφορά τα εμπορικά καταστήματα, σύμφωνα με την ΤτΕ το 2023 οι τιμές πώλησης σημείωσαν αύξηση κατά 6,9% στο σύνολο της χώρας, έναντι αύξησης 6,2% που είχε σημειωθεί το 2022. Ωστόσο, στην Αθήνα η αύξηση ήταν πολύ υψηλότερη, αγγίζοντας το 8,5%, έναντι ανόδου των τιμών κατά 7,3% στη Θεσσαλονίκη και 4% στην υπόλοιπη Ελλάδα. Οσον αφορά τις τιμές των ενοικίων, αυτές αυξήθηκαν κατά 5,7%. Στην Αθήνα η άνοδος άγγιξε το 6,2%, στη Θεσσαλονίκη το 5,3% και στην υπόλοιπη Ελλάδα το 5,2%.

Οι τιμές πώλησης των εμπορικών καταστημάτων ενισχύθηκαν κατά 6,9% πανελλαδικά.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Αλλαγή φυσιογνωμίας της στέγασης

Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Πριν από 20 – 25 χρόνια λέγαμε πως η Κύπρος έχει ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά ιδιοκατοίκησης στον κόσμο. Με βάση τα στοιχεία που δημοσιεύονταν τότε, το ποσοστό ανερχόταν σχεδόν στο 78% - 80%. Μάλιστα, σε συζητήσεις, είτε ουσίας ή καθαρού ακαδημαϊκού ενδιαφέροντος, η διαπίστωση αυτού του στατιστικού δεδομένου προκαλούσε εκφράσεις θαυμασμού στους συνομιλητές επειδή κάτι ανάλογο δεν συνέβαινε πολύ συχνά σε παρόμοιες συζητήσεις με παράγοντες άλλων χωρών.

Δίνεται η εντύπωση πως αυτή η μεταβλητή δεν αποτελεί μεταβλητή αλλά μια εσαεί σταθερή τιμή που δεν προκαλεί ερευνητικό ενδιαφέρον. Σαν αποτέλεσμα των διαχρονικά «χαμηλών πτήσεων» του ποσοστού ιδιοκατοίκησης στα μάτια των ενδιαφερομένων μερών πιθανόν να χάθηκαν χρυσές ευκαιρίες σωστής αποτύπωσης της πραγματικότητας και των τάσεων, που θα επέτρεπε τόσο την πιο ορθολογιστική ανάπτυξη της αγοράς των ακινήτων, όσο και τον καλύτερο σχεδιασμό των Σχεδίων Ανάπτυξης, αλλά και την εισαγωγή και εφαρμογή πιο στοχευμένων πολιτικών στήριξης ευάλωτων ομάδων πληθυσμού μέσα στα πλαίσια της στεγαστικής πολιτικής του κράτους.

Τι συνέβη όμως μέσα σε αυτή την 25ετία; Ήταν το ποσοστό ιδιοκατοίκησης μεταβλητό ή σταθερό Άλλαξε ή όχι η φυσιογνωμία της αγοράς στέγασης Σήμερα λοιπόν, το ποσοστό ιδιοκατοίκησης στην Κύπρο βρίσκεται στο 69,8%. Το υπόλοιπο 30,2% ενοικιάζει, ενώ πριν από 25 χρόνια το αντίστοιχο ποσοστό ανερχόταν στο 20% - 22%.

Σήμερα το ποσοστό ιδιοκατοίκησης στην Κύπρο βρίσκεται στο 69,8%. Το υπόλοιπο 30,2% ενοικιάζει, ενώ πριν από 25 χρόνια το αντίστοιχο ποσοστό ανερχόταν στο 20% - 22%.

Μέσα σε 25 χρόνια το ποσοστό ιδιοκατοίκησης μειώθηκε κατά 12,5% ενώ το ποσοστό ενοικίασης αυξήθηκε σχεδόν κατά 43%.

Για σκοπούς σύγκρισης και αναφοράς, βρισκόμαστε ακριβώς στον μέσο όρο της Ε.Ε: το μέσο ποσοστό ιδιοκατοίκησης στην Ε.Ε. ανέρχεται στο 69,9% και το μέσο ποσοστό ενοικίασης βρίσκεται στο 30,1%. Στην πρώτη θέση φιγουράρει η Ρουμανία με ποσοστό που ξεπερνά το 94%, ενώ την ομάδα άνω του 90% συμπληρώνουν οι Σλοβακία, Ουγγαρία, Κροατία. Στα πάλαι ποτέ ποσοστά μας του 78%+ βρίσκονται σήμερα οι Νορβηγία, Λιθουανία, Πολωνία, Βουλγαρία, Λετονία, Μάλτα, Εσθονία, Τσεχία και Πορτογαλία.

Βλέποντας τις τάσεις, το λογικά αναμενόμενο είναι να βλέπουμε το ποσοστό των ατόμων που επιλέγουν το διαμέρισμα για στέγαση θα αυξάνεται, σε βάρος του ποσοστού των ατόμων που θα επιλέγει την κατοικία.

Συμπληρώνοντας λίγο ακόμη το παζλ, από το 69,8% που κατοικούν σε ιδιόκτητη στέγη στην Κύπρο, ποσοστό 73% περίπου ζει σε κατοικία και ποσοστό 27% σε διαμέρισμα. Στην Ε.Ε. ο μέσος όρος των ατόμων που ζουν σε κατοικία ανέρχεται περίπου στο 53% και αυτών που επιλέγουν το διαμέρισμα ανέρχεται περίπου στο 47%.

Τι συνέβη και είχαμε αυτή την αλλαγή; Ποιες είναι οι τάσεις για το μέλλον;

Κοινωνικοοικονομικοί είναι οι κύριοι λόγοι που ασκούν μεταλλάξεις στο ποσοστό ιδιοκατοίκησης με αποτέλεσμα να βλέπουμε μια διαχρονική μείωση του με αντίστοιχη αύξηση στο ποσοστό ενοικίασης.

Σαν κύριοι κοινωνικοοικονομικοί λόγοι αναγνωρίζονται οι ακόλουθοι:

1. Ραγδαία αύξηση στις τιμές των ακινήτων λόγω αύξησης της γενικής ζήτησης (εγχώριας και ξένης) και αργής ανταπόκρισης της προσφοράς. Αυτό οδηγεί σε σταδιακή μείωση της δυνατότητας απόκτησης ιδιόκτητης στέγης.

2. Υπερδανεισμός που δημιουργούσε πλασματική εικόνα αυξημένου ποσοστού ιδιοκατοίκησης, ενώ στην πραγματικότητα το ποσοστό ήταν μικρότερο.

3. Διαχρονικά αργή αύξηση μισθών που μειώνει τη δυνατότητα απόκτησης ιδιόκτητης στέγης. Το πρόβλημα υπερακοντίστηκε τα τελευταία χρόνια λόγω της αύξησης στον πληθωρισμό.

4. Οικονομική κρίση περιόδου 2009 – 2012 και χρεοκοπία 2013 οδήγησε σε μείωση του ποσοστού ιδιοκατοίκησης, αναπροσαρμόζοντάς το σε ποσοστά που αντικατοπτρίζουν την πιο πραγματική εικόνα.

5. Διαχρονική μείωση του αριθμού των γονέων που είναι σε θέση να βοηθήσουν οικονομικά τα παιδιά τους στην απόκτηση στέγης.

6. Διαχρονική αύξηση στις επενδύσεις σε εισοδηματικά ακίνητα για παραγωγή (παθητικού) εισοδήματος και ταυτόχρονη απομάκρυνση πόρων (κεφαλαίων) από ακίνητα για ιδιοκατοίκηση. Οι βραχυχρόνιες ενοικιάσεις ενίσχυσαν το φαινόμενο αυτό.

7. Αλλαγές στον τρόπο ζωής των νέων γενεών που προτιμούν νωρίτερα ανεξαρτητοποίηση, μικρότερη στέγη και αρχική ενοικίαση μέχρι να κατασταλάξουν στα θέλω τους.

8. Αύξηση στο όριο ηλικίας ατόμων μέχρι να δεσμευτούν για τη δημιουργία οικογένειας γεγονός που μεταθέτει την απόκτηση ιδιόκτητης στέγης σε βάθος χρόνου.

9. Η υπογεννητικότητα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα έχει αρνητικό αντίκτυπο στο ποσοστό ιδιοκατοίκησης.

10. Διαχρονική αύξηση στα διαζύγια που σε πρώτη φάση μειώνει την ιδιοκατοίκηση και αυξάνει την ενοικίαση.

11. Ραγδαία αύξηση στον φοιτητόκοσμο και στους υπαλλήλους ξένων εταιρειών που οδηγεί σε αύξηση στο συνολικό ποσοστό ενοικίασης.

Είναι φανερό πως η κυπριακή κοινωνία με την πάροδο του χρόνου αποκτά όλο και περισσότερα χαρακτηριστικά ευρωπαϊκών χωρών. Το ανησυχητικό είναι ότι αποκτά τα χαρακτηριστικά των πιο γερασμένων ευρωπαϊκών χωρών. Βλέποντας τις τάσεις, το λογικά αναμενόμενο είναι να βλέπουμε το ποσοστό των ατόμων που επιλέγουν το διαμέρισμα για στέγαση θα αυξάνεται, σε βάρος του ποσοστού των ατόμων που θα επιλέγει την κατοικία. Καμία επιλογή δεν είναι προτιμητέα έναντι της άλλης, φθάνει οι λόγοι που υποβόσκουν της όποιας επιλογής να είναι υγιείς. Από εκεί και πέρα είναι καθαρά θέμα οικονομικής δυνατότητας και προσωπικών προτιμήσεων.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΈΧΝΕΣ & γράμματα
ΚΥΡΙΑΚΗ 23 ΙΟΥΝΙΟΥ 2024

ERICH AUERBACH/GETTY IMAGES

Ο Νέεμε Γιέρβι διευθύνει ορχήστρα το 1965. «Η μελωδία μοιάζει με ζωγραφική, σαν να ζωγραφίζεις τη μουσική, όπως ένας καλλιτέχνης ζωγραφίζει έναν πίνακα», λέει σήμερα στην «Κ».

Η «Ωδή στη Χαρά» στο Ηρώδειο

Ο Νέεμε Γιέρβι θα διευθύνει την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών στην αριστουργηματική 9η Συμφωνία του Μπετόβεν

Του **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

«Και τι θα συμβεί αν βρέχει;», με ρωτάει με τη βαριά του προφορά. «Αν βρέχει δεν θα γίνει η συναυλία», λέω στον μαέστρο Νέεμε Γιέρβι. «Δεν υπάρχει κάτι για προστασία;», ρωτάει. «Στο Ηρώδειο όχι, αν ο καιρός δεν είναι καλός, είναι πρόβλημα. Πάντως αυτές τις μέρες έχει ζέστη και καθόλου βροχές». «Ας ελπίσουμε να μείνει έτσι», λέει ο διεθνούς φήμης Εσθονός μαέστρος από την επίσης ζεστή Φλόριντα των Ηνωμένων Πολιτειών, ενθουσιασμένος που θα έρθει στην Αθήνα για να διευθύνει την ΚΟΑ στην 9η Συμφωνία του Μπετόβεν.

Σκέφτομαι ότι δεν θα στενοχωρούσε κανέναν λίγη δροσιστική βροχούλα τις μέρες πριν από τη συναυλία της 28ης Ιουνίου, αλλά θα ήταν πραγματικά κρίμα ο καιρός να μην επέτρεπε στον 87χρονο Γιέρβι να παρουσιάσει την αριστουργηματική συμφωνία του Μπετόβεν. Οχι μόνο επειδή φέτος συμπληρώνονται 200 χρόνια από την πρώτη φορά που ακούστηκε στο κοινό, αλλά επειδή το μήνυμα της ίδιας της συμφωνίας, η συναδέλφωση των λαών που ακούγεται στην Ωδή της Χαράς –που είναι επίσης και ο ύμνος της Ευρώπης– είναι σημαντικό να ακουστεί ξανά. «Είναι ένα υπέροχο μήνυμα που μας έρχεται από την εποχή του Μπετόβεν και είναι σημαντικό να μεταδώσουμε στον κόσμο αυτό το μουσικό κομμάτι και τα θετικά συναισθήματα που μπορεί να προκαλέσει η μουσική στον άνθρωπο, είτε του αρέσει η κλασική μουσική είτε όχι», λέει ο Γιέρβι.

Είναι και μια ιδιαίτερη στιγμή για τον ίδιο τον μαέστρο, ο οποίος μέσα στη χρονιά που μας πέρασε είχε την ευκαιρία να διευθύνει τη 2η Συμφωνία του Μάλερ (της Αναστάσεως) με την ορχήστρα του Σικάγου και θεωρεί ότι το κλείσιμο της σεζόν είναι ιδανικό με την Ενάτη του Μπετόβεν.

> *Η Συμφωνία είναι γνωστή, αλλά έχει τόσο πολλά πράγματα να ανακαλύψεις και να ανακαλύψω μαζί με την ορχήστρα στο πόντιουμ.*

> *Το βασικό είναι ο μαέστρος να είναι αφοσιωμένος στην ορχήστρα και να δημιουργεί μια καλή ατμόσφαιρα για να φτιάξετε μαζί μουσική.*

Οι δύο συνθέσεις, λέει, μοιάζουν μεταξύ τους, στην ιδεολογία και στις ιδέες που μεταφέρουν στις παρτιτούρες τους. «Τα δύο έργα κοιτάζουν μέσα στη ζωή, μιλάνε για ένα πολλά υποσχόμενο μέλλον. Αλλά ο Μπετόβεν δεν το ονειρευόταν ακριβώς όπως ο Μάλερ. Ο Μάλερ ενδιαφερόταν για το τι συμβαίνει στη μετά θάνατον ζωή, προσπαθούσε να φανταστεί το μετέπειτα. Ο Μπετόβεν μιλούσε για μια καλύτερη ζωή τώρα. Αλλά οι ιδέες στα δύο έργα είναι ίδιες, όπως και η δομή τους. Στο τέλος των έργων συμμετέχει ολόκληρη η χορωδία, η ορχήστρα, υπάρχει μια μεγάλη έμφαση, μια μεγάλη δύναμη που αντλεί από τα πάντα στον κόσμο», λέει. «Μόνο οι ιδιοφυΐες το κάνουν αυτό, μόνο οι πολύ ξεχωριστοί άνθρωποι. Εχουμε πολλούς συνθέτες (σ.σ. στην κλασική μουσική) αλλά κανείς δεν έχει δημιουργήσει μια τέτοια γιορτή, ένα τέτοιο δόσιμο όπως έκαναν αυτοί».

A.P. PHOTO/CARLOS OSORIO

«Είναι ένα υπέροχο μήνυμα που μας έρχεται από την εποχή του Μπετόβεν και είναι σημαντικό να μεταδώσουμε στον κόσμο αυτό το μουσικό κομμάτι», λέει ο Νέεμε Γιέρβι για την «Ωδή στη Χαρά» και την εμβληματική 9η Συμφωνία.

Η διαδρομή του

Η μουσική παιδεία του Εσθονού μαέστρου ξεκίνησε στο Ταλίν τη δεκαετία του '50 και αργότερα συνεχίστηκε στο κομμουνιστικό Λένινγκραντ. Το 1971 κέρδισε το πρώτο βραβείο στον διεθνή διαγωνισμό διεύθυνσης ορχήστρας της Εθνικής Ακαδημίας της Σάντα Σιτσίλια στη Ρώμη, ενώ το 1980 μετανάστευσε στις ΗΠΑ και απέκτησε την αμερικανική ιθαγένεια. Το 1982 έγινε ο (μακροβιότερος) μαέστρος της Συμφωνικής Ορχήστρας του Γκέτεμποργκ, μια θέση που κράτησε για 22 χρόνια. Ο Γιέρβι έγινε επίσης γνωστός για δύο πράγματα: το «αυθόρμητο» στυλ του στη μουσική διεύθυνση, αφήνοντας τα πράγματα να κυλήσουν χωρίς να μένει αυστηρά στις λεπτομέρειες (κάτι που αρέσει σε ορισμένες ορχήστρες, ενώ σε άλλες όχι), και για το ταλέντο του, όπως λέει, «να ανακαλύπτει σπουδαία μουσικά κομμάτια». Και πράγματι, ο Γιέρβι έχει εργαστεί αρκετά για να γίνουν γνωστοί συνθέτες του 20ού αιώνα, όπως ο Εντουαρντ Τούμπιν και ο Αρβο Περτ. Εχει συνδέσει το όνομά του με περισσότερες από 400 ηχογραφήσεις, επιδιώκοντας να μην ασχολείται με αυτό που θα λέγαμε στάνταρ ρεπερτόριο και ίσως αυτό εξηγεί γιατί ενώ είναι γνωστός στους μουσικούς κύκλους, το όνομά του δεν είναι ευρύτερα οικείο όπως των συγχρόνων του, Ζούμπιν Μέτα και Κλαούντιο Αμπάντο.

«Ολοι στρέφονταν στον Μπετόβεν», λέει στη συζήτησή μας, «ποιος παίζει Προκόφιεφ, Σοστακόβιτς, Μαρτίνου, Γιάνατσεκ, Ντβόρζακ». «Εγώ ήμουν ο εαυτός μου. Δεν μου αρέσει να επαναλαμβάνω και να επαναλαμβάνω το ίδιο μοτίβο ξανά και ξανά», τονίζει. Οπότε τι υπάρχει για τον ίδιο σε ένα από τα πιο πολυπαιγμένα έργα της κλασικής μουσικής; «Η Συμφωνία είναι γνωστή αλλά έχει τόσο πολλά πράγματα να ανακαλύψεις και να ανακαλύψω μαζί με την ορχήστρα στο πόντιουμ. Στη διεύθυνση μιας ορχήστρας ο μαέστρος δεν κουνάει απλά τα χέρια του, δημιουργεί μουσική εκείνη τη στιγμή. Ο μαέστρος δεν είναι δικτάτορας, δεν είμαι μόνο εγώ εκεί και όλα τα άλλα είναι ασήμαντα. Πρέπει να υπάρχει μια σχέση με την ορχήστρα, φιλική, ωραία και με χιούμορ. Και μετά η μελωδία μοιάζει με ζωγραφική, σαν να ζωγραφίζεις τη μουσική, όπως ένας καλλιτέχνης ζωγραφίζει έναν πίνακα».

Ο Γιέρβι συνδέει την προσέγγιση και την εκτέλεση της Ενάτης Συμφωνίας με την εμπειρία που έχει αποκτήσει ένας μαέστρος και την ωριμότητα που έρχεται με την ηλικία. Οι λεπτές αποχρώσεις της μελωδίας γίνονται πιο εμφανείς και αποκτούν μεγαλύτερο νόημα όσο περνάνε τα χρόνια πάνω στο πόντιουμ. Τι χρειάζεται για να κατακτήσει κάποιος την τέχνη του μαέστρου; «Πρώτα απ' όλα χρειάζεται να έχεις προσωπικότητα. Δεύτερον, ταλέντο και τρίτον, πρέπει να έχεις εξασκήσει την τεχνική σου. Για ένα διάστημα θα μελετήσεις τεχνική και εξαρτάται ποιος θα είναι ο δάσκαλός σου και σε τι περιβάλλον έχεις μεγαλώσει. Βλέπω σήμερα μαέστρους 23 ή 25 ετών να προσλαμβάνονται σε σημαντικές θέσεις και να κάνουν μεγάλες ηχογραφήσεις ενώ δεν έχουν ακόμη ωριμάσει. Μέχρι τα 40 τους απλώς περνάνε ωραία», σημειώνει και αναφέρεται συχνά στον Φινλανδό Γιόρμα Πάνουλα, τον διάσημο 93χρονο μαέστρο και δάσκαλο από τον οποίο έχουν βγει μεγάλα ονόματα του χώρου, όπως ο Εσα-Πέκα Σάλονεν και ο 28χρονος Κλάους Μακέλα που θα αναλάβει τα ηνία της Συμφωνικής του Σικάγου. Αποκαλύπτει επίσης πόσο θαυμάζει τον αρχιμουσικό Θεόδωρο Κουρεντζή. «Είναι πραγματικός δημιουργός, με ένα τελείως διαφορετικό στυλ ορχηστρικής διεύθυνσης. Αλλά παίρνει αυτό που θέλει από τη μουσική», λέει. «Το βασικό είναι ο μαέστρος να είναι αφοσιωμένος στην ορχήστρα και να δημιουργεί μια καλή ατμόσφαιρα για να φτιάξετε μαζί μουσική. Αυτό είναι κάτι που λείπει από τις σχολές μουσικής. Η μουσική δημιουργία. Αν το κατακτήσεις αυτό τότε η μουσική αρχίζει να λάμπει. Είναι διαφορετική. Το καταλαβαίνεις αμέσως».

Η «δυναστεία Γιέρβι»

Οι δύο υιοί του Γιέρβι, ο Πάαβο και ο Κρίστιαν, είναι επίσης αρχιμουσικοί, ενώ η κόρη του, Μααρίκα, είναι σολίστ στο φλάουτο. Ολοι μαζί αποτελούν τη «δυναστεία Γιέρβι», όπως είναι γνωστοί στον χώρο της μουσικής. «Δεν μεγαλώνουν όλοι σε μια μουσική οικογένεια», μας λέει και γι' αυτό πιστεύει στην αξία της μουσικής εκπαίδευσης που ξεκινάει από το σπίτι. «Ο Μότσαρτ ήταν πάντα μέσα στη ζωή μας, στις ζωές των παιδιών μας, από το πρωί μέχρι το βράδυ. Αγαπώ τις συμφωνίες του και τις έβαζα να παίζουν δυνατά. Η μουσική παιδεία είναι πολύ σημαντική για τα παιδιά και τους νέους. Ο Μότσαρτ έχει μια εξαιρετική θετική επίδραση στις μικρές ηλικίες. Ακούστε Μότσαρτ».

Παρασκευή 28 Ιουνίου στις 9 μ.μ. στο Ηρώδειο. Σοπράνο, Καμίλα Τίλινγκ, μέτζο-σοπράνο Οντ Εξτρεμο, τενόρος Μπάρι Μπανκς, μπάσος Αντριου Φόστερ Ουίλιαμς.

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

23-29.6.24

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΚΘΕΣΗ

Μεσόγειος

Συνεχίζεται η ατομική έκθεση της εικαστικού Άννας Αχιλλέως-Staeubli στην γκαλερί Marginalia, σε επιμέλεια Ίριδας Κρητικού. Στην έκθεση παρουσιάζονται ζωγραφικά έργα που έχουν δημιουργηθεί με την εγκαυστική τεχνική. Η Άννα Αχιλλέως Staeubli εμπνευσμένη από τη θάλασσα, τη φύση, τα λουλούδια, τα μεταλλεία και τη βυζαντινή τέχνη, δημιουργεί έργα εγκαυστικής τέχνης - μια αρχαία τεχνική με κερί μέλισσας και χρωστικές ουσίες, ακρυλικά και λάδι. Διάρκεια έκθεσης ως 29 Ιουνίου. Γκαλερί Marginalia, Αρχιεπισκόπου Κυπριανού 15, Στρόβολος. Πληροφορίες marginaliagallery.com.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Συγχρονίζοντας την Ιστορία

Συνεχίζεται στη Δημοτική Πινακοθήκη Λάρνακας η έκθεση της Τούλας Λιασή «Συγχρονίζοντας την Ιστορία», όπου παρουσιάζονται περισσότερα από 55 εικαστικά έργα (πίνακες, φωτογραφίες, βίντεο, και εγκαταστάσεις), σε επιμέλεια Ξένιου Συμεωνίδη. Το καινούργιο έργο της Λιασή επικεντρώνεται στο πατρικό της σπίτι στην κατεχόμενη Αγία Τριάδα και αφορά κυρίως την ιστορία και τα αντικείμενά του. Επιδίωξή της είναι να διασώσει μέσα από την τέχνη της αυτά τα αναμφισβήτητα ιστορικά αντικείμενα, που δεν μπορούν να παραμείνουν ιδιωτικά, και να τα μετουσιώσει σε εικαστικά τεκμήρια μνήμης και ταυτότητας, αντίστασης και επιβίωσης, ενός μικρού αριθμού ανθρώπων, στον σιωπηλό αλλά ηρωικό τους αγώνα.Δημοτική Πινακοθήκη Λάρνακας, λεωφόρος Αθηνών, Πλατεία Ευρώπης, Λάρνακα. Διάρκεια έως 31 Ιουλίου.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Ημερολόγιο μη συμβάντων

Το Θέατρο Σκάλα ανεβάζει την παράσταση «Ημερολόγιο μη συμβάντων» του Κώστα Μαννούρη, σε σκηνοθεσία: Ονησίφορου Ονησιφόρου. Η Καλομοίρα Μισαήλ Πριμικίριου εγκαινιάζει το ιδιότυπο ημερολόγιό της, ένα «ημερολόγιο μη συμβάντων». Στο ανώι της Οδού Πνυκός στο Θησείο της Αθήνας φτάνει απρόσκλητα, μετά από απουσία τριάντα ετών, ένα άγνωστο πρόσωπο. Η υποτιθέμενη φίλη και συμμαθήτριά της Ευανθία Αναγνώστου. Εντός ολίγου αφικνείται κι ο δεκαοκτάχρονος Μηνάς Αρκτούρος για τη μελέτη, δήθεν, της πατριδογνωσίας. Αυτός είναι ο εφηβικός και ισόβιος έρωτας της Καλομοίρας. Προς τι όλα αυτά και γιατί τώρα; Για χάρη των ανθρώπων ή των λέξεων; Είναι απόγευμα, τον τρίτο μήνα του έτους. Ένα δωμάτιο, μια μεγαλοκοπέλα κι ένας ασπασμός. Στον τοίχο, στο δέρμα, στον αέρα. Παίζουν οι Έρρικα Μπεγέτη, Ανδρέας Παράσχος και Κρύσταλ Μιχαήλ. Πρεμιέρα Παρασκευή 21 Ιουνίου, ώρα 8:30 μ.μ. Παραστάσεις 23, 26-30 Ιουνίου και 7, 12-14 Ιουλίου. Αποθήκη 79, Αποθήκες Αγίου Λαζάρου.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Σεβάς Χανούμ

Το Θέατρο «ΔΙΟΝΥΣΟΣ» σε συνεργασία με το GRis Festival, παρουσιάζουν την Πέμπτη 27 Ιουνίου τη θεατρική παράσταση «Σεβάς Χανούμ» (Η ιστορία μιας τραγουδίστριας του '50) σε σκηνοθεσία Κωνσταντίνου Ρήγου. Η συναρπαστική ζωή της ιέρειας του underground ρεμπέτικου, της «αμαζόνας» του πάλκου και της ζωής Σεβάς Χανούμ, ζωντανεύει στη σκηνή μέσα από την παράσταση του Κωνσταντίνου Ρήγου, που βασίζεται στη χειμαρρώδη συνέντευξη που έδωσε η ίδια στον ποιητή και συγγραφέα Γιώργο Χρονά, σε ένα παλιό προσφυγικό σπίτι της Θεσσαλονίκης το 1983. Μέσα από αυτό το έργο – μαρτυρία, μιλά για τον άγνωστο φλογερό της έρωτα με τον Στέλιο Καζαντζίδη, την μάνα του, τον παρ' ολίγον γάμο τους, για τον Πόντο, τη μεταπολεμική Αθήνα, τον Τσιτσάνη, την Μπέλλου, αλλά και για την αρρώστια και το παιχνίδι με τον θάνατο. Ερμηνεύει η Κωνσταντίνα Μιχαήλ. Στον ρόλο του δημοσιογράφου ο Ιάσονας Χρόνης. Παράσταση: Πέμπτη 27 Ιουνίου, ώρα 8:30 μ.μ. Πληροφορίες: 22818999 και 99621845.

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΥΠΡΟΥ

Κυπροφωνία 5

Η καλλιτεχνική σεζόν φτάνει σε ένα φαντασμαγορικό αποκορύφωμα με το πολυαναμενόμενο μουσικό συναπάντημα της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου με τη Συμφωνική Ορχήστρα Νέων Κύπρου, υπό τη διεύθυνση του μαέστρου και καλλιτεχνικού διευθυντή της Σ.Ο.Ν.Κ. Γιώργου Κουντούρη. Σολίστ της βραδιάς είναι η νεαρή ανερχόμενη Κύπρια πιανίστα Άννα Αβραμίδου, η οποία θα ερμηνεύσει το Rhapsody in Blue του George Gershwin. Η μόλις 15 ετών Άννα Αβραμίδου έχει καταπλήξει τον κόσμο της μουσικής κερδίζοντας το 1ο βραβείο στον 6ο Παγκόσμιο Διαγωνισμό Νέων Πιανιστών Franz Liszt το 2023. Τα δύο συμφωνικά σύνολα θα κλείσουν την ξεχωριστή αυτή μουσική βραδιά με ένα ρωσικό αριστούργημα, τη Συμφωνία αρ. 5 του Dmitri Shostakovich.: Παρασκευή 28 Ιουνίου, ώρα 8:30 μ.μ. Αμφιθέατρο Σκαλί, Αγλαντζιά. Πληροφορίες τηλέφωνο 22463144, www.cyso.org.cy.

ΘΕΑΤΡΟ

Αντιγόνη μετά τον Σοφοκλή

Το Θέατρο Σκάλα παρουσιάζει σε παγκύπρια πρώτη το θεατρικό έργο «Αντιγόνη μετά τον Σοφοκλή» της Λούλου Ράτσκα, σε σκηνοθεσία Μαρίας Βαρνακκίδου, με τις Πέννη Φοινίρη και Λουκία Πιερίδου επί σκηνής. Πρόκειται για μια site specific παράσταση στο οθωμανικό χαμάμ της Λάρνακας στην περιοχή του Αγίου Ιωάννη. Πρόκειται για μια τολμηρή ελεύθερη εκδοχή της Λούλου Ράτσκα στην αρχαία τραγωδία του Σοφοκλή. Η συγγραφέας, κάνοντας μια πλήρη επανεξέταση του μύθου, δείχνει πώς θα ήταν η Αντιγόνη και η Ισμήνη αν μπορούσαν να ζήσουν σαν κανονικοί άνθρωποι. Παραστάσεις 26, 27, 28, 30 Ιουνίου και 1, 4, 5, 7, 8, 10, 11 Ιουλίου, ώρα 8:30 μ.μ. Χαμάμ στην Πλατεία Χαμίτ Μπέη, Λάρνακα. Λόγω της ιδιαιτερότητας του αρχαιολογικού χώρου, για πρόσβαση σε άτομα ΑμεΑ, παρακαλούμε ενημερώστε εκ των προτέρων την παραγωγή. Πληροφορίες τηλέφωνο 99517498.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Η κανονικότητα της αναπνοής

Οταν απλώνεται το πρώτο τόπι ύφασμα πάνω στο τραπέζι του ατελιέ υψηλής ραπτικής, δύσκολα φαντάζεται κανείς ότι είναι σαν το λευκό χαρτί όπου πάνω του μπορούν να «ραφτούν» ανεξάντλητες ιστορίες. Εξοικειωμένοι ή όχι με το σύμπαν της Γαλλίδας συγγραφέως και θεατρικής σκηνοθέτιδος Καρολίν Γκιγελά Ενγκιγέν, η σύνθεση ντοκουμέντου, φιξιόν και επίπονης έρευνας με την οποία υφαίνει τα έργα της, δημιουργεί κόσμους αποκαλυπτικά πραγματικούς.

Πριν από πέντε χρόνια την πρωτοείδαμε στο Φεστιβάλ Αθηνών με τη «Σαϊγκόν». Μεσολάβησε άλλη μία παράστασή της και φέτος στα μέσα Ιουνίου (14 και 15) παρουσίασε στην Πειραιώς 260 το «Lacrima». Ο χρόνος είναι το 2025 και ο σκηνικός χώρος ένας οίκος υψηλής ραπτικής στο Παρίσι, στον οποίο απευθύνεται μια πριγκίπισσα από τη βασιλική οικογένεια της Μ. Βρετανίας για την κατασκευή του νυφικού φορέματός της. Για τη δημιουργία του πέπλου και της ουράς θα συνεργαστούν ένας μοναδικός εν ζωή κεντητής μαργαριταριών στη Βομβάη και τεχνίτριες από την περίφημη δαντελοποιία της Αλανσόν στη Νορμανδία. Το τελικό σχέδιο και τα υλικά προστατεύονται από αυστηρή ρήτρα εμπιστευτικότητας.

Το φόρεμα παίρνει σχήμα σιγά σιγά επί σκηνής, ενώ σε μια οθόνη παρακολουθούμε τη δράση στη Βομβάη και την Αλανσόν. Τα χέρια των ανώνυμων αυτών εργατών μιας τέχνης οικείας και άγνωστης, οι συνθήκες εργασίας τους, οι ψυχολογικές και σωματικές κακώσεις, η πορεία και οι εμπειρίες ενός επαγγέλματος εκτός των σημερινών ενδιαφερόντων, παράλληλα με τις προσωπικές, κάποτε τραγικές, ιστορίες των ανθρώπων, υφαίνουν μια διαφορετική «δαντέλα». Διαφορετική, αλλά εξίσου θεαματική, με ανατροπές, καταστροφικές «βελονιές», κακοποιητικές συμπεριφορές, μυστικά θαμμένα για δεκαετίες.

Είναι σαγηνευτικός ο κόσμος της Ενγκιγέν. Ο τρόπος που κεντάει την έρευνα, την τεκμηρίωση με τη μυθοπλασία, πάνω στον καμβά της παράστασης. Ενα παλίμψηστο από γεγονότα, μικρά και μεγάλα, που ανασυνθέτουν αλλιώς την Ιστορία του κόσμου. Η ορατότητα για τους επωνύμους είναι εξασφαλισμένη – αν και ενίοτε ανεπιθύμητη. Τι γίνεται όμως με τους αναρίθμητους εκείνους ανθρώπους που εργάζονται για να συντηρούν οι διασημότητες τη λάμψη τους;

Πολιτική, σε χρόνο παρελθόντα και παρόντα, με επίκεντρο τις συνθήκες κάτω από τις οποίες παράγονται πολυτελή αντικείμενα του πόθου. Αλλά και η αρτιότητα του αποτελέσματος στην οποία πολλοί έχουν μερίδιο, εκτός από εκείνον ή εκείνη που το υπογράφει.

Οι επί μέρους πληροφορίες που αντλούμε από το «Lacrima» αποκτούν πρωταγωνιστικό ρόλο. Τι σημαίνει, για παράδειγμα, νεαρές πλέκτριες δαντέλας να γερνούν πάνω από την τέχνη τους; Να τυφλώνονται, να μην αναπνέουν για να μη χάνουν πόντους, να προτιμώνται οι κωφές γιατί ζουν αποκλεισμένες μέσα στο σύμπαν τους χωρίς περισπασμούς; Η δαντελοτεχνική, προφανώς, δεν είναι στις προτεραιότητες της ειδησεογραφίας... Ούτε η πρόθεση της Ενγκιγέν είναι να καταγγείλει. Τουλάχιστον δεν είναι αυτός ο τόνος ούτε οτιδήποτε γίνεται ορατό από αόρατο συνιστά αυτομάτως διαμαρτυρία.

Το χειροποίητο, εξάλλου, στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης, θα αποκτήσει σιγά σιγά περίοπτη θέση στο μουσείο της ανθρωπότητας. Το κομμάτι από τη δαντέλα της Αλανσόν, που βλέπουμε σε μεγέθυνση στην οθόνη, γεμάτη από περίτεχνους –μυστικούς– κόμπους, είναι και η αλληγορία μιας συνθήκης. «Εχουμε συμβάλει κι εμείς στην ομορφιά αυτού του κόσμου», λέει μια τεχνίτρια.

Το πέπλο, από την υπερβολή των χιλιάδων μαργαριταριών που έχουν παραγγελθεί, θα χάσει το σχήμα του. Ολο το εγχείρημα απειλείται με καταστροφή.

Τι απομένει για να κάνουμε το, όποιο, επόμενο βήμα; Ποια είναι η ελάχιστη, αλλά η πιο κρίσιμη επένδυση ζωής; Η κανονικότητα της αναπνοής. «Ανάπνεε», είναι η προστακτική που επαναλαμβάνεται στην παράσταση. Είτε ως παράκληση είτε ως άσκηση ψυχραιμίας, ως αναγκαία παύση πριν από την, όποια, μετάβαση.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | *Του* **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Ούτε Μέγαρο Μουσικής έχουμε…

Συζητήθηκαν την περασμένη Τετάρτη στην Επιτροπή Παιδείας και Πολιτισμού τα προβλήματα στέγασης των Συμφωνικών Ορχηστρών Κύπρου. Το θέμα ενέγραψε ο κ. Αλέκος Τρυφωνίδης, βουλευτής της ΔΗΠΑ. Το υφυπουργείο αντέδρασε και είπε πως θα διορθωθεί το Παλλάς, όπου και η έδρα τους. Καλό αυτό. Βέβαια, όπως είπε ο κ. Τρυφωνίδης θα πρέπει να ανοίξει η συζήτηση για την ανέγερση ενός Μεγάρου Μουσικής, υποδομή που λείπει από τη χώρα.

Ως εδώ καλά και θα συμφωνήσω με όσους υποστηρίζουν πως όντως μία τέτοια υποδομή λείπει από την Κυπριακή Δημοκρατία. Μάλιστα, ο συνθέτης Γιώργος Κ. Παπαγεωργίου (πολιτιστικός σύμβουλος, και μέλος Δ.Σ. Κέντρου Κυπρίων Συνθετών) έχει στείλει ανοιχτή επιστολή στον πρόεδρο της Δημοκρατίας με την οποία του παραθέτει τα προβλήματα της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου και της Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων.

Υπάρχει όντως ανάγκη για μόνιμη και αξιοπρεπή στέγαση των συμφωνικών ορχηστρών της χώρας και ουδείς μπορεί να το αμφισβητήσει. Το Θέατρο Παλλάς είναι πεπερασμένων δυνατοτήτων και τώρα που είναι κλειστό για επιδιορθώσεις το πρόβλημα της ΣΟΚ είναι πιο έντονο. Αυτό που

Αναρωτιέμαι, υπάρχει κανείς που πιστεύει πως ο πρόεδρος της Δημοκρατίας θα ασχοληθεί με την ανέγερση Μεγάρου Μουσικής; Εκτός και αν το βάλει αμέτιμουχαμέτι, όπως ο κ. Αναστασιάδης έκανε με το Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο...

αναρωτιέμαι όμως είναι από πού αντλούν την πίστη ότι η Κυπριακή Δημοκρατία μπορεί στο ορατό μέλλον να αποφασίσει ότι θα ανεγείρει Μέγαρο Μουσικής; Θα μου πείτε και σωστά, δεν έχουμε, χρειαζόμαστε και θα πρέπει οι άνθρωποι της λόγιας μουσικής να το απαιτήσουν. Μάλιστα, αλλά πριν από αυτό τον στόχο, μεγαλεπήβολο, όπως τον χαρακτηρίζει και ο κ. Παπαγεωργίου, τι άλλο μπορεί να γίνει για να τιμηθεί σε αυτόν τον τόπο η λόγια μουσική; Έχουν σκεφτεί οι άνθρωποι του Διοικητικού Συμβουλίου της ΣΟΚ τι πρέπει να κάνουν για να έχουν οι μουσικοί τους ένα αξιοπρεπές χώρο για να κάνουν πρόβες; Πώς κινείται εν τέλει αυτό το Δ.Σ. προς αυτή την κατεύθυνση; Πιέζουν, δεν πιέζουν; Τους ενδιαφέρει που η Συμφωνική Ορχήστρα μοιάζει με περιπλανώμενο θίασο και δεν υπάρχουν οι βασικές υποδομές; Αναρωτιέμαι, υπάρχει κανείς στη χώρα που πιστεύει πως ο πρόεδρος της Δημοκρατίας θα ασχοληθεί με την ανέγερση Μεγάρου Μουσικής; Εκτός και αν το βάλει αμέτιμουχαμέτι, όπως ο κ. Αναστασιάδης έκανε με το Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο, και το φτιάξει… Μακάρι θα πω εγώ, βέβαια, δεν θα ήθελα απλώς να το τάξει ο κ. Χριστοδουλίδης στον κ. Τρυφωνίδη απλώς και μόνο για να μη χαλάσουν τις σχέσεις τους με τη ΔΗΠΑ και μετά να έχουμε να ασχολούμαστε με ακόμη μία χίμαιρα, όπως για παράδειγμα γίνεται εδώ και πάρα πολλά χρόνια με την Κυπριακή Βιβλιοθήκη, την Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης, το Καλλιτεχνικό Χωριό της Λέμπας, και άλλα τόσα μικρά και μεγάλα.

Μακάρι, να γίνει, μακάρι το Δ.Σ. της Συμφωνικής Ορχήστρας να κάνει κινήσεις παρασκηνιακές προς όφελος της λόγιας μουσικής, κι εμείς να μην το ξέρουμε. Πάντως, από τον Φεβρουάριο που έκλεισε το Παλλάς οι πρόβες είναι ένας βραχνάς, και πάλι καλά που γίνονται και πράγματα, γιατί για να πούμε και την αλήθεια η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου έχει ένα πρόγραμμα.

Όπως και να 'χει, το θέμα είναι πως η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου έχει ανάγκες που πρέπει να τις δουν σοβαρά και συντεταγμένα τόσο η Πολιτεία, διά του υφυπουργείου Πολιτισμού, όσο και το Διοικητικό της Συμβούλιο, τόσοι τεχνοκράτες έχει εκεί, δεν μπορεί να μην υπάρχει τρόπος να ταρακουνήσουν το σύστημα. Φυσικά, θα ήταν καλό να πληρωθούν και οι κενές θέσεις, όπως αυτή του καλλιτεχνικού διευθυντή και του διοικητικού προϊσταμένου έτσι ώστε τα πράγματα να μπουν σε μία τροχιά. Κλείνοντας θα ήθελα και εγώ να έχω τη χαρά να παρακολουθήσω μία συναυλία της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου, ή της Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων Κύπρου, σε ένα Μέγαρο Μουσικής, αλλά προτιμώ να μην κάνω όνειρα μέχρι να ακούσω κάτι συγκεκριμένο και υλοποιήσιμο. Δεν αντέχω άλλες ματαιώσεις, όπως με τη ΣΠΕΛ και την Κυπριακή Βιβλιοθήκη, που όλο λένε και ξαναλένε και στο τέλος τίποτε δεν γίνεται. Και ξαναλέω, ναι να το ζητάμε, αλλά να καταλαβαίνουμε κιόλας από ποιον το ζητάμε, και ότι είναι πολύ πιθανό να την πάθουμε όπως με τη ΣΠΕΛ, που ως Πινακοθήκη την εγκαινιάσαμε και κατέληξε χώρος εκδηλώσεων.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Η παραφροσύνη ενός πυρηνικού πολέμου

Η ανθρωπότητα απέχει... μια παρεξήγηση από τον όλεθρο

Ο πυρηνικός πόλεμος θα τελειώσει γρήγορα, όμως όσοι μείνουν ζωντανοί θα ζηλεύουν τους πεθαμένους.

ANNIE JACOBSEN
Nuclear War: A Scenario
εκδ. Dutton, 2024, **σελ.** 400

Του **ΑΧΙΛΛΕΑ ΠΑΠΑΡΣΕΝΟΥ**

Ο Νικίτα Χρουστσόφ είχε πει ότι ύστερα από έναν πυρηνικό πόλεμο όσοι μείνουν ζωντανοί θα ζηλεύουν τους πεθαμένους. Τη φρικιαστική πραγματικότητα μιας πυρηνικής σύγκρουσης που απειλεί με αφανισμό τον κόσμο όπως τον ξέρουμε, περιγράφει το νεοεκδοθέν βιβλίο της Ανι Τζέικομπσεν, Αμερικανίδας ερευνητικής δημοσιογράφου και συγγραφέως έξι άλλων βιβλίων για θέματα εθνικής ασφαλείας.

Με μια αφήγηση που σφίγγει το στομάχι, η Τζέικομπσεν ξετυλίγει λεπτό προς λεπτό ένα μακάβριο σενάριο, που καταλήγει στην επίγεια κόλαση. Οι ανατριχιαστικές λεπτομέρειες δεν είναι προϊόν επιστημονικής φαντασίας, αλλά βασίζονται σε ντοκουμέντα, που έχουν αποχαρακτηρισθεί και σε συνεντεύξεις με Αμερικανούς αξιωματούχους, περιλαμβανομένων και πρώην υπουργών Αμυνας, γνώστες των πυρηνικών σχεδίων και της καταστροφικής ισχύος των σύγχρονων πυρηνικών όπλων, που απέναντί τους ωχριούν οι ατομικές βόμβες που έπεσαν στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι το 1945. Βρισκόμαστε στην κόψη του ξυραφιού, προειδοποιούν οι συνομιλητές της, μόλις μια παρεξήγηση και ένα μοιραίο λάθος μακριά από τον πυρηνικό Τρίτο Παγκόσμιο Πόλεμο, που θα διαρκέσει λιγότερο από δύο ώρες και υπολογίζεται ότι θα αφήσει τουλάχιστον δύο δισεκατομμύρια νεκρούς.

Τα δικαιώματα για τη μεταφορά του βιβλίου της Ανι Τζέικομπσεν στον κινηματογράφο έχουν ήδη αγορασθεί από στούντιο. Θα έχει άραγε η ταινία την απήχηση του «Οπενχάιμερ»;

Το οπλοστάσιο

Από τα 70.000 πυρηνικά όπλα που υπήρχαν το 1986, όταν οι ηγέτες της Αμερικής και της Σοβιετικής Ενωσης Ρέιγκαν και Γκορμπατσόφ συμφώνησαν στον δραστικό περιορισμό τους, σήμερα εννέα χώρες κατέχουν 12.119 πυρηνικά όπλα, οι ΗΠΑ (5.044), Ρωσία (5.580), Κίνα (500), Γαλλία (290), Βρετανία (225), Πακιστάν (170), Ινδία (170), Βόρεια Κορέα (50) και Ισραήλ (90). Η αποτροπή της «αμοιβαίας εγγυημένης καταστροφής», που επικράτησε τα τελευταία 79 χρόνια, πρόσφερε τη σταθερότητα της «ισορροπίας του τρόμου». Η δεκαετία όμως που διανύουμε χαρακτηρίζεται από ανασφάλεια. Σημαντικές συμφωνίες περιορισμού των στρατηγικών πυρηνικών όπλων μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας εκπνέουν σε μια διετία με αβέβαιη την ανανέωσή τους. Οι ειδικοί εκτιμούν ότι το Ιράν βρίσκεται στα πρόθυρα κατασκευής πυρηνικής βόμβας σε μια εύφλεκτη περιοχή, όπου το Ισραήλ διαθέτει ήδη πυρηνικό οπλοστάσιο. Ο Πούτιν χρησιμοποιεί συχνά το φόβητρο των τακτικών πυρηνικών όπλων στον ρωσοουκρανικό πόλεμο. Η Βόρεια Κορέα εκτελεί δοκιμές βαλλιστικών πυραύλων, με βεληνεκές τη Βόρεια Αμερική. Διάφορες χώρες και τρομοκρατικές ομάδες φέρονται να φλερτάρουν με την ιδέα απόκτησης πυρηνικών όπλων ως ασπίδα προστασίας ή εργαλείο εκφοβισμού. Τι θα συμβεί όμως αν ένας παρανοϊκός ηγέτης της σχολής «après moi, le déluge», διαβεί το πυρηνικό κατώφλι παρασύροντας στον όλεθρο όχι μόνο τη χώρα του, αλλά και μεγάλο τμήμα του κόσμου;

Το «σενάριο του διαβόλου»

Στο υποθετικό «σενάριο του διαβόλου» την πόρτα του φρενοκομείου ανοίγει η Βόρεια Κορέα με αιφνιδιαστική επίθεση εναντίον της Αμερικής εξαπολύοντας δύο βαλλιστικούς πυραύλους εξοπλισμένους με πυρηνικές κεφαλές, εναντίον του Πενταγώνου και ενός πυρηνικού εργοστασίου στην Καλιφόρνια. Το 1960 είχε υπολογισθεί ότι ένας βαλλιστικός πύραυλος από τη Σοβιετική Ενωση θα χρειαζόταν 26 λεπτά και 40 δευτερόλεπτα για να πλήξει τον στόχο του στις ΗΠΑ. Από τη Βόρεια Κορέα η διάρκεια είναι 33 λεπτά. Οταν επιβεβαιωθεί η επικείμενη πυρηνική επίθεση, η Ουάσιγκτον δεν θα περιμένει να υποστεί το πλήγμα, πριν αντιδράσει. Ο Αμερικανός πρόεδρος έχει έξι λεπτά στη διάθεσή του να αποφασίσει την επιλογή των αντιποίνων. Ογδόντα δύο πυρηνικές κεφαλές τοποθετημένες σε βαλλιστικούς πυραύλους που εκτοξεύονται από την ξηρά και τη θάλασσα, με εκρηκτική ισχύ εκατοντάδες φορές μεγαλύτερη από τις ατομικές βόμβες, που έπληξαν την Ιαπωνία, θα χτυπήσουν ισάριθμους επιλεγμένους στόχους στη Βόρεια Κορέα.

Η πυρηνική σύγκρουση θα κλιμακωθεί, όταν 50 αμερικανικοί διηπειρωτικοί πύραυλοι θα περάσουν πάνω από τη Ρωσία καθ' οδόν προς τη Βόρεια Κορέα. Ενώ η προσπάθεια του Λευκού Οίκου να ειδοποιηθεί ο Ρώσος πρόεδρος μένει αναπάντητη, η τροχιά των πυραύλων εκλαμβάνεται ως αμερικανική επίθεση εναντίον της Ρωσίας και η Μόσχα διατάζει μαζική πυρηνική αντεπίθεση κατά 1.000 στόχων στην Αμερική, η οποία θα ανταπαντήσει κατά ανάλογων στρατηγικών στόχων στη Ρωσία. Η πυρηνική αλληλουχία θα διαρκέσει συνολικά 72 λεπτά με εκατοντάδες εκατομμύρια νεκρούς στην Αμερική, τη Ρωσία, την Ευρώπη και τη Κορεατική Χερσόνησο. Αλλοι τόσοι επιζήσαντες θα χαθούν στον πυρηνικό χειμώνα που θα ακολουθήσει τους επόμενους μήνες, θύματα της μόλυνσης από την εξάπλωση του ραδιενεργού νέφους, την καταστροφή των βασικών υποδομών, τη λιμοκτονία και τις ασθένειες.

Αναπάντητα «γιατί»

Τα ερωτήματα παραμένουν. Γιατί κατά της Βόρειας Κορέας δεν χρησιμοποιήθηκαν μόνο πυρηνικά υποβρύχια στον Ειρηνικό, αλλά και διηπειρωτικοί πύραυλοι με τροχιά πάνω από τη Ρωσία, όταν ελλόχευε ο κίνδυνος παρερμηνείας και εμπλοκής της Μόσχας; Ηταν δυνατόν να αναχαιτισθεί ο βορειοκορεατικός πύραυλος πριν πλήξει την Ουάσιγκτον; Γιατί απέτυχε η κρίσιμη επικοινωνία του Αμερικανού προέδρου με τον Ρώσο ομόλογό του; Ποιος παράφρων θα αρχίσει μια πυρηνική επίθεση, όταν γνωρίζει ότι αυτή θα τελειώσει με ολοκαύτωμα;

Τα δικαιώματα για τη μεταφορά του βιβλίου στον κινηματογράφο έχουν ήδη αγορασθεί. Θα έχει άραγε η ταινία την ίδια απήχηση που είχε ο «Οπενχάιμερ» του Κρίστοφερ Νόλαν; Θα σοκάρει την κοινή γνώμη, όπως η φρίκη που ανέδειξε η «Επόμενη Μέρα» πριν από 40 χρόνια, ώστε να δοθεί εκ νέου υψίστη προτεραιότητα στην πυρηνική απειλή και να μην αποτολμηθεί η παραφροσύνη του «πρώτου πυρηνικού πλήγματος»;

Ο κ. Αχιλλέας Παπαρσένος υπηρέτησε στην ελληνική πρεσβεία της Ουάσιγκτον ως προϊστάμενος του Γραφείου Τύπου και Επικοινωνίας.

19th Rialto Music
Cyprus World Festival
6–19.7 2024
Πλατεία Γλαύκου Κληρίδη Πλάτρες Glafkos Clerides Square Platres
6.7 19:00
Rialto Residency Concert
Μιχάλης Κουλουμής, Πέτρος Κουλουμής
Πλατεία Ηρώων Λεμεσός Heroes' Square Limassol
10.7 21:00
Nama Dama
Terlikkas x Fuzz Bus
12.7 21:00
Rialto Residency Concert
Μιχάλης Κουλουμής, Πέτρος Κουλουμής
13.7 21:00
Usurum
Χώρος Στάθμευσης ΣΕΚ SEK Parking Space
17.7 21:00
19.7 21:00
Μαρίνα Σάττι Live
Krúe
Βασίλης Φιλίππου, Νικόλας Τσαγγάρης, Γιώργος Δημητρίου
1–6.7
Rialto Residency Platres
Rialto rialto.com.cy
Είσοδος ελεύθερη Free entrance
Μεγάλοι Χορηγοί Major Sponsors
Στηρίζουν Supported by
Χορηγοί Επικοινωνίας Media Sponsors
Χορηγός Φιλοξενίας Hospitality Sponsor
alinea

Μια Τραγωδία που αφορά την τραγωδία μας

Η Μαγδαλένα Ζήρα μιλάει στην «Κ» για τις «Φοίνισσες» του Ευριπίδη που σκηνοθετεί για τον Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Και εμάς που είμαστε πενήντα χρόνια μέσα στο εθνικό μας πρόβλημα και παραπάνω αν πούμε ότι δεν άρχισε το 1974 αλλά πολύ πιο πριν, μας προκαλεί και εμάς να σταθούμε με κριτική ματιά μπροστά από βεβαιότητες και σε παγιωμένες αντιλήψεις» λέει η σκηνοθέτρια Μαγδαλένα Ζήρα.

Η Μαγδαλένα Ζήρα σκηνοθετεί για τον ΘΟΚ τις «Φοίνισσες» του Ευριπίδη, οι οποίες παρουσιάζονται στο πλαίσιο των δράσεων μνήμης για τη μαύρη επέτειο των πενήντα χρόνων από την τουρκική εισβολή. Η σκηνοθέτρια λέει στην «Κ» πως μετά από πενήντα χρόνια από την εισβολή και κατοχή είμαστε σε ένα σημείο που αυτό το έργο είναι πάρα πολύ καίριο για εμάς, γιατί ένα από τα βασικά ερωτήματα που θέτει είναι σε ποιον ανήκει αυτή η γη. Οι «Φοίνισσες» όπως λέει η κα Ζήρα το έργο αυτό του Ευριπίδη μάς προκαλεί να σταθούμε με κριτική ματιά μπροστά από βεβαιότητες και σε παγιωμένες αντιλήψεις.

–«Φοίνισσες» του Ευριπίδη, μία πολυπρόσωπη και όχι πολυπαιγμένη τραγωδία...

–Όντως πρόκειται για ένα πολυπρόσωπο έργο και είναι δύσκολο να γίνει, αν δεν έχει τη στήριξη ενός κρατικού θεάτρου. Είναι ένα υπέροχο και σπουδαίο έργο, τόσο δυνατό, τόσο συναρπαστικό. Έχει μία πολύ προχωρημένη δραματουργία. Αντί να έχει έναν πρωταγωνιστή, έχει μία ομάδα πρωταγωνιστών που συνδέονται θεματικά. Διαθέτει μία ανατρεπτική ματιά σε γνωστά γεγονότα. Και δεν δίνει εύκολες απαντήσεις. Όλα αυτά είναι πολύ ωραία στοιχεία. Προσπαθώ λοιπόν κι εγώ να καταλάβω γιατί δεν παίζεται... Βέβαια, είχε για κάποια χρόνια μια κακή φήμη μέσα από τους σχολιαστές της ύστερης αρχαιότητας, που κάποιοι είπαν ότι δεν είναι καλό, ότι δεν είναι αριστοτελικό. Νιώθω τυχερή πάντως γιατί έχω μια εξαιρετική διανομή και είχα στη διάθεσή μου το δυναμικό των Κύπριων ηθοποιών, και από διαφορετικές γενιές, μάλιστα μερικοί συμμετείχαν και σε προηγούμενα ανεβάσματα των «Φοινισσών», του Νίκου Χαραλάμπους. Πάντα, όμως, είναι δύσκολη μία αρχαία τραγωδία.

–Οι «Φοίνισσες» εμπεριέχουν ζητήματα που αφορούν το παγκόσμιο, αλλά και ειδικότερα εδώ εμάς στην Κύπρο, έχοντας αυτή την πρόσφατη ιστορία...

–Νομίζω ότι μετά από πενήντα χρόνια από την εισβολή και κατοχή είμαστε σε ένα σημείο που αυτό το έργο είναι πάρα πολύ καίριο για μας, γιατί ένα από τα βασικά ερωτήματα που θέτει είναι σε ποιον ανήκει αυτή η γη. Επίσης βάζει στο μικροσκόπιο και αποδομεί κάπως την ιδέα ότι η γη σε κάποιον ανήκει. Αποδομεί την ιδέα της αυτοχθονίας, με το να επικεντρώσει στο πόσο νοσηρή είναι η μανία της αυτοχθονίας που έχουν οι Λαβδακίδες, μία πολύ κλειστή κοινωνία, μία αιμομικτική και μιαρή κοινωνία, έχοντας και έναν χορό ξένων, που και αυτός έχει μία αξίωση ότι έχει σύνδεση με αυτή τη χώρα. Όλα αυτά με κάνουν λοιπόν να αναρωτιέμαι τι σημαίνει πραγματικά να είσαι αυτόχθων. Υπάρχει και ο αδελφοκτόνος πόλεμος. Επίσης, έχουμε και εμείς αυτή την ιστορικότητα του τραύματος, διότι το τραύμα κληρονομείται από γενιά σε γενιά. Βλέπουμε τρεις γενιές πάνω στη σκηνή και υπάρχει και μία πανοραμική οπτική της ιστορίας της Θήβας σε βάθος χρόνου, δηλαδή από την ίδρυσή της μέχρι το σήμερα του έργου, με τον Κάδμο, με τον Δράκοντα, με την κατάρα που υπάρχει από την αρχή... Άρα και εμάς που είμαστε πενήντα χρόνια μέσα στο εθνικό μας πρόβλημα και παραπάνω αν πούμε ότι δεν άρχισε το 1974 αλλά πολύ πιο πριν, μας προκαλεί και εμάς να σταθούμε με κριτική ματιά μπροστά από βεβαιότητες και σε παγιωμένες αντιλήψεις, γιατί το ίδιο πράττει και ο Ευριπίδης, όπως ξέρει πολύ καλά να κάνει.

> *Το λυρικό στοιχείο είναι δυνατό. Και η σχέση τους με το υπερβατικό, που εκφράζεται μέσα από την κίνηση και τον ήχο για να πάρουμε ολοκληρωμένο το νόημα του έργου.*

> *«Κάτι που πάντα με γοήτευε σε αυτό το έργο είναι ότι ο χαρακτήρας που παράγει αυτή την υπεράσπιση της ισότητας και της δημοκρατίας είναι η Ιοκάστη, μία γυναίκα.*

– Όλες αυτές οι «κυπριακές» ομοιότητες, με κάποιο τρόπο έμμεσο ή άμεσο θα τις δούμε επί σκηνής;

–Νομίζω η όψη, επειδή είναι εντελώς σύγχρονη και εμπνέεται και από τη νεκρή ζώνη της Λευκωσίας, αλλά και από τους σύγχρονους πολέμου που βλέπουμε γύρω μας αυτή τη στιγμή και διεθνώς, θα δημιουργήσει αυτές τις αναγωγές στο σήμερα αναπόφευκτα. Εδώ να μου επιτρέψεις να αναφερθώ στον Δημήτρη Αληθινό, έναν σπουδαίο ζωγράφο από την Ελλάδα, ο οποίος αγαπάει πάρα πολύ την Κύπρο. Στα σκηνικά που ετοιμάζει νομίζω ότι έπιασε πολύ και εξέφρασε πάρα πολύ βαθιά αυτό τον συσχετισμό με την Κύπρο, και είμαστε τυχεροί που τον έχουμε μαζί μας σε αυτή τη συνεργασία.

–Τον σημαντικό αγώνα λόγου μεταξύ Ετεοκλή και Πολυνείκη πώς τον σκέφτηκες;

–Εκεί συμπυκνώνεται το μεγαλύτερο μέρος της διάνοιας του έργου, το οποίο είναι και αυτό που με ενδιαφέρει, οι ιδέες του έργου, το σύνολο των ιδεών είναι αυτό που ως σκηνοθέτρια εμένα με ενδιαφέρει, όταν προσεγγίζω το αρχαίο δράμα. Θεωρώ ότι αυτό είναι το πιο δυνατό κομμάτι και αυτό που θα αγγίξει τον θεατή. Θέλησα να βγει ξεκάθαρα αυτή η σύγκρουση των απόψεων, οι οποίες είναι όλες εξίσου δυνατές. Αυτό που γίνεται στον αγώνα λόγων είναι μία υπεράσπιση της δημοκρατίας και της ισότητας από τη μία και από την άλλη υπάρχει μία πάρα πολύ ενδιαφέρουσα οπτική, που λέει ότι δεν υπάρχει στην πραγματικότητα ισότητα πουθενά στον κόσμο και ξέρουμε ότι υπάρχουν άνθρωποι που το πιστεύουν αυτό, μπορεί να μην το λένε φανερά αλλά στον κόσμο που ζούμε είναι κάτι πάρα πολύ καίριο και πάρα πολύ συγκλονιστικό να το ακούς τόσο απροκάλυπτα. Και αυτή τη στιγμή παγκόσμια νομίζω ότι μας αφορά πάρα πολύ αυτό. Το άλλο πράγμα που πάντα με γοήτευε σε αυτό το έργο είναι ότι ο χαρακτήρας που παράγει αυτή την υπεράσπιση της ισότητας και της δημοκρατίας είναι η Ιοκάστη, μία γυναίκα και έχει πάρα πολύ ενδιαφέρον αυτό. Η Ιοκάστη μιλάει για τη συνδιαλλαγή, για την ισότητα ως συμπαντικό νόμο. Είναι μία άλλη Ιοκάστη, δεν είναι εκείνη του Σοφοκλή, αυτή του Ευριπίδη ζει, και έχει μία πολύ δυναμική παρουσία.

–Όλοι οι γυναικείοι ρόλοι είναι πολύ δυναμικοί...

–Ναι, είναι όντως. Η Αντιγόνη είναι ακόμα ένας λόγος που με γοήτευσε το έργο. Είναι η Αντιγόνη του Σοφοκλή, το καταλαβαίνεις ότι έχει αυτά τα ψήγματα αυτού του χαρακτήρα, αλλά τη βλέπεις σε ένα μεταίχμιο, δηλαδή είναι μια ιστορία ενηλικίωσης για την Αντιγόνη. Τη βλέπεις πριν και μετά από τον πόλεμο, άρα βλέπεις τον πόλεμο μέσα από τα μάτια ενός νεαρού κοριτσιού, και τι επίδραση έχει ο πόλεμος και αυτή η απότομη βίαιη ενηλικίωση πάνω στα νεαρά άτομα, και είναι κάτι στο οποίο επικεντρώνει το έργο, το οποίο επίσης είναι κάτι πολύ σύγχρονο και επίσης μας αφορά.

Σύγχρονοι μετανάστες

–Ο χορός είναι ένας χορός ξένων γυναικών, οι οποίες έχουν εγκλωβιστεί στη Θήβα, εξαιτίας του πολέμου...

–Είναι πάρα πολύ σημαντικός ο ρόλος του χορού. Ενώ είναι ένας από αυτούς τους παράξενους ευριπίδειους χορούς, που είναι περαστικοί και δεν ανήκουν στον τόπο –υπάρχουν κι άλλοι τέτοιοι, όπως στην «Ηλέκτρα» του Ευριπίδη, στην «Ιφιγένεια εν Αυλίδι», αυτό είναι πάντα δύσκολο και έχει πάντα εξαιρετικό ενδιαφέρον, γιατί είναι σαν να συμπληρώνει το νόημα, την ερμηνεία του κειμένου, με ένα άλλο τρόπο, όχι μέσα από παρέμβαση στην πλοκή, δεν μπορούν να παρέμβουν στην πλοκή καθόλου, αλλά σαν παρουσία, σαν δραματική ταυτότητα, σαν χαρακτήρες και σαν συνύπαρξη πάνω στη σκηνή, δημιουργούν ολοκληρωμένη εικόνα του νοήματος, αν ήταν γυναίκες από τη Θήβα θα είχε άλλο νόημα, αν ήταν άντρες από τη Θήβα θα ήταν άλλο το νόημα. Τα μέλη του χορού κατάγονται από τη Φοινίκη, είναι ξένες, έχουν χαμηλό στάτους, μοιάζουν με σύγχρονους ταξιδιώτες, με σύγχρονους μετανάστες, σύγχρονους ανθρώπους εκτοπισμένους, που δεν μπορούσαμε παρά να το σκεφτούμε αυτό και να κάνουμε αυτή την αναφορά, γιατί ο σύγχρονος κόσμος στον οποίο ζούμε χαρακτηρίζεται από αυτή τη συνεχή μετακίνηση πληθυσμών, οι οποίοι φεύγουν από μία εμπόλεμη ζώνη, για να καταλήξουν σε άλλη εμπόλεμη ζώνη, ελπίζοντας ότι θα πάνε κάπου καλύτερα. Και η Κύπρος είναι αυτό το μέρος, απ' όπου περνάνε άνθρωποι που θέλουν να πάνε κάπου καλύτερα. Άρα αυτό σίγουρα υπάρχει στο μυαλό μας.

–Τι ρόλο θα παίζει στην παράστασή σου;

–Να σας πω ότι θεωρώ ότι ο Ευριπίδης ήθελε ο χορός να λειτουργεί αντιστικτικά, με πάρα πολλούς τρόπους, και σαν εθνικότητα και φύλο, πρόκειται για γυναίκες από τη Φοινίκη, δεν είναι Ελληνίδες και δεν ανήκουν σε αυτή την πολυπληθή, αιμομικτική οικογένεια, που είναι όλοι αυτόχθονες. Είναι ιέρειες, έχουν άμεση σχέση με το θείο και Ευριπίδης τους βάζει να έχουν ιστορική μνήμη, δηλαδή φέρουν το παρελθόν, όλες οι ωδές, τα χωρικά, το περιεχόμενό τους αναφέρεται στην προϊστορία της Θήβας και έτσι εξηγεί ότι αυτός ο κύκλος βίας που διαιωνίζεται από γενιά σε γενιά άρχισε πολύ παλιά με τον ίδιο τον Κάδμο. Λειτουργούν και αντιστικτικά και επειδή είναι λυρικά μέρη φυσικά. Αυτό είναι σημαντικό για ένα τέτοιο πολεμικό έργο, που έχει και έντονη πνευματική άσκηση κατά τη διάρκεια των επεισοδίων. Άρα είναι σημαντικό ότι υπάρχει ο χορός και σαν ιέρειες και σαν λυρικό μέλος.

–Άρα αξιοποιείς ένα χορό παραδοσιακό...

–Θα το δείτε αν είναι παραδοσιακό. Δεν έχουν αυτή την ομοιομορφία, αλλά και έχουν μια σύγχρονη όψη. Σίγουρα πάντως για μένα το λυρικό στοιχείο είναι δυνατό. Και η σχέση τους με το υπερβατικό, που εκφράζεται μέσα από την κίνηση και τον ήχο για να πάρουμε ολοκληρωμένο το νόημα του έργου, το οποίο δεν εξηγείται μόνο μέσα από την ανθρώπινη βούληση και τα γεγονότα αλλά και μέσω του υπερβατικού, με το οποίο πάντα η τραγωδία έχει σχέση.

–Σε ποιο βαθμό παρενέβης δραματουργικά στο έργο, είναι ένα έργο με πάρα πολλές μυθολογικές αναφορές...

–Δεν έκανα ιδιαίτερη παρέμβαση, γιατί ακριβώς θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ σύγχρονη η σχέση των χωρικών με τα επεισόδια, αλλά και το ιδεολογικό του περιεχόμενο. Αυτό που έκανα είναι ότι, μελετώντας σε πάρα πολύ βάθος το πρωτότυπο, αφαίρεσα πράγματα που οι μελετητές θεωρούν ότι είναι σίγουρα εμβόλιμα. Γιατί είναι ένα κείμενο που έχει περάσει από παρεμβάσεις έντονες. Αλλά όλες οι παρεμβάσεις που έγιναν ήταν μετά από πάρα πολλή μελέτη του πρωτότυπου και αν κάτι αφαιρέθηκε υπάρχει σαν ατμόσφαιρα.

–Τι είναι αυτό που γενικά σε εντυπωσιάζει στο αρχαίο δράμα, γιατί το μελετάς και ακαδημαϊκά, εκτός από την καλλιτεχνική ματιά...;

–Αυτό που με εντυπωσιάζει είναι το φιλοσοφικό του βάθος και εύρος. Στο περιεχόμενο των ιδεών, και γι' αυτό νομίζω πως επιστρέφουμε ξανά και ξανά διεθνώς όλοι, σκηνοθέτες και κοινό σε ολόκληρο τον κόσμο σε αυτά τα κείμενα. Πρόκειται για κείμενα πολύ πλούσια πνευματικά και φιλοσοφικά, εμπερικλείουν θέματα οντολογίας, ταυτότητας, κοινωνικά. Το δε πολιτικό τους περιεχόμενο είναι επίκαιρο. Θεατρικά, είναι κάτι πάρα πολύ ενδιαφέρον, όντας μια ολοκληρωμένη θεατρική πράξη, γιατί περιέχει και όλες τις άλλες τέχνες. Όταν ανεβάζεις ένα έργο αρχαίου δράματος κάθε φορά πρέπει να αρχίζεις από το μηδέν και κάθε γενιά θα πρέπει να βρίσκει τα δικά της μέσα. Ο στόχος μου είναι να φωτίσω τη διάνοια του έργου, το αιτιολογικό του περιεχόμενο και να φωτίσω τις καίριες συνδέσεις με το σήμερα. Κάθε έργο είτε είναι σύγχρονο είτε αρχαίο καθορίζει τη σκηνοθετική προσέγγιση από μόνο του. Δηλαδή όταν το μελετήσεις θα βρεις μέσα τον πυρήνα, το κλειδί για το ποια θα είναι η θεατρική γλώσσα με την οποία θα το ανεβάσεις. Αυτό που εγώ ως σκηνοθέτρια δεν μπορώ να ακυρώσω είναι το πνευματικό του περιεχόμενο, ποια είναι δηλαδή η διάνοιά του, ποια είναι η βασική ιδέα. Σίγουρα αυτή δεν θα είναι δική μου, και γι' αυτή την ιδέα θα το διαλέξω και θα τη συνδέσω με το σήμερα.

–Πώς σκέφτεσαι τον θεατή από κάτω, πώς θες να τον βοηθήσεις, να του ανοίξεις έναν δρόμο...;

–Σκέφτομαι ότι είναι μια ευκαιρία πνευματικής άσκησης, δεν είναι μια απλή ψυχαγωγία, άρα οι ιδέες τους και η ιστορία τους δεν πρέπει να χαθούν. Και αυτό είναι νομίζω το μόνο μας χρέος. Πέρα από αυτό σχετικά με τη θεατρική γλώσσα και τα θεατρικά μέσα θεωρώ ότι πρέπει να προσφέρουμε και μια ανάταση στον θεατή, μία πλούσια θεατρική εμπειρία.

Πληροφορίες: «Φοίνισσες» του Ευριπίδη, ΘΟΚ, σκηνοθεσία Μαγδαλένας Ζήρα. Παραστάσεις: Αμφιθέατρο Μακαρίου Γ΄, Σχολής Τυφλών, 10-13 Ιουλίου, ώρα 9:00 μ.μ. Αρχαίο Θέατρο Κουρίου, 19-20 Ιουλίου, Αρχαίο Ωδείο Πάφου, Τετάρτη 24 Ιουλίου, Λάρνακα, Παττίχειο Δημοτικό Αμφιθέατρο, Σάββατο 27 Ιουλίου, Δερύνεια, Δημοτικό Αμφιθέατρο, Τετάρτη 31 Ιουλίου, ώρα έναρξης παραστάσεων 9:00 μ.μ. Ηλεκτρονικά: www.thoc.org.cy, ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ: τηλ. 77772717

Ενας τόπος ανησυχίας εδώ και μισό αιώνα

Το βιβλίο της Χαράς Ζυμαρά «Ηρεμίας 21» πραγματεύεται την περίοδο για την ψήφιση του δημοψηφίσματος του Σχεδίου Ανάν

ΧΑΡΑ ΖΥΜΑΡΑ
Ηρεμίας 21
εκδ. Το Ροδακιό, 2024, **σελ.** 144

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η ιστορία του σπιτιού στην «Οδό Ηρεμίας 21» στο Βαρώσι του 1960 και οι σχέσεις που αναπτύχθηκαν σε αυτό, θα μπορούσαν να αποτελούν μία αλληγορία για το τι ήταν και τι θα μπορούσε να είναι Κύπρος. Ποιες προοπτικές θα είχε, αν ο τόπος δεν μετατρεπόταν μέσα στα χρόνια σε σημείο σύγκρουσης, βίας και διαίρεσης. Η οδός Ηρεμίας 21 στο βιβλίο της Χαράς Ζυμαρά ήταν η αφορμή για να ξεκινήσει η ηρωίδα της, η 34χρονη δημοσιογράφος Ήβη, ένα ταξίδι έρευνας. Ανακαλύπτει την ιστορία της ενοίκου του αρχοντικού, Πηνελόπης και μαζί με την ανακάλυψή της κατανοεί το μέγεθος της διαίρεσης. Δύο γυναίκες διαφορετικών γενεών και κοινωνικών στρωμάτων, αλλά και με διαφορετικές προσλαμβάνουσες. Δύο γυναίκες που δεν συμβιβάζονται στον ρόλο που άλλοι επέλεξαν γι' αυτές. Η Ήβη σε μία κρίσιμη για το μέλλον της Κύπρου περίοδο, το δημοψήφισμα του Σχεδίου Ανάν, παλεύει με το θάρρος της πένας της, την αγάπη της για την αλήθεια, την ελευθερία λόγου και τη δικαιοσύνη. Αναλαμβάνει μέσα από δυσάρεστα γεγονότα τη θέση αρχισυντάκτριας στο πατριαρχικό και συντηρητικό κόσμο των κυπριακών ΜΜΕ. Και η Πηνελόπη, γόνος και μέλος της ε/κ ελίτ, μέσα από τις προσωπικές της επιλογές, αποδομεί τις απολυτότητες της κοινωνίας και τα στερεότυπα που ενισχύουν το μίσος και τη διαίρεση. Η ιστορία των δύο ηρωίδων είναι, χωρίς καμία επιτήδευση από την συγγραφέα, ένας ύμνος στη γυναικεία δύναμη. Γιατί ορθώνουν τη φωνή τους. Αρνούνται να αποδεχτούν τις νόρμες της εποχής τους και δεν ανέχονται το καλούπι στο οποίο ο περίγυρός τους απαιτεί να μπουν. Ζουν τη ζωή με τους δικούς τους όρους και όπως αναφέρει η Μποβουάρ καλύτερα, ορίζουν τον εαυτό τους και αναλαμβάνουν την ευθύνη που συνεπιφέρει αυτή η ελευθερία.

Ζωές παράλληλες

Πρόκειται για δύο ζωές παράλληλες, οι οποίες παρότι δραστηριοποιούνται σε δύο διαφορετικές εποχές, συνδέονται μοιραία με το Κυπριακό. Το περιβάλλον τους αποτυπώνει τις ίδιες παθογένειες της ε/κ κοινωνίας ως απόρροια του άλυτου προβλήματος. Οι απολυτότητες του '60 και '70, ο φόβος για το ξένο, που μετατρέπεται σε απροσδιόριστο μίσος, η ανάγκη διαχωρισμού σε στρατόπεδα ακολουθεί την πορεία της χώρας και μεταπολεμικά. Αυτές τις παθογένειες έδειξε εμφατικά η περίοδος του Σχεδίου Ανάν και αυτές οι παθογένειες αποτυπώνονται στο βιβλίο της Ζυμαρά.

Η συγγραφέας πραγματεύεται στο βιβλίο της τον τρόπο με τον οποίο οι πληγές του πολέμου αναδύονται κατά την περίοδο συζήτησης του Σχεδίου Ανάν, και οι οποίες όσο το Κυπριακό παραμένει άλυτο κακοφορμίζουν. Η περίοδος λίγο πριν και μέχρι το δημοψήφισμα που χαρακτηρίστηκε από την περιρρέουσα και αποτελεί στίγμα για τη δημοκρατία.

Το «Ηρεμίας 21» έρχεται να ανοίξει τη συζήτηση, να αναδείξει την ανάγκη επαναξιολόγησης της ιστορίας του τόπου, μακριά από τις βεβαιότητες, με τις οποίες μεγαλώσαμε.

ΚΥΠΕ

Η Χαρά Ζυμαρά πραγματεύεται στο βιβλίο της τον τρόπο με τον οποίο οι πληγές του πολέμου αναδύονται κατά την περίοδο συζήτησης του Σχεδίου Ανάν, και οι οποίες όσο το Κυπριακό παραμένει άλυτο κακοφορμίζουν.

Σε αυτό το πολωμένο κλίμα, δυστυχώς ενεπλάκη και μερίδα ε/κ μέσων ενημέρωσης, χύθηκε διά της μελάνης δηλητήριο, ενώ πολλές φορές και η ενημέρωση ήταν ελλιπής… Πολλές φορές δε και ήταν υπαίτια και για παραπληροφόρηση. Η συγγραφέας στηλιτεύει μέσω μυθοπλασίας πώς λειτουργεί κάποιες φορές η κυπριακή δημοσιογραφία. Και επειδή τα πράγματα στα ΜΜΕ δεν ήταν μόνο μαύρα, η Ζυμαρά μιλάει και για τους δημοσιογράφους που προσπαθούν να λειτουργήσουν αξιοπρεπώς, παλεύοντας απέναντι στα οικονομικά συμφέροντα και τις κομματικές εξαρτήσεις, αλλά μιλάει και για τη μερίδα των δημοσιογράφων που διακατέχονται από βεβαιότητες και συναισθηματισμό –που τους μετατρέπει ακούσια σε προπαγανδιστές, και δεν μπορούν να διαχωρίσουν την προσωπική τους άποψη από το λειτούργημά τους.

Το «Ηρεμίας 21» έχει και την εξής προστιθέμενη αξία: Γράφτηκαν πολλά λογοτεχνικά βιβλία, γύρω από το τραύμα του πολέμου, ωστόσο το βιβλίο της Ζυμαρά αποτελεί το πρώτο ίσως πεζογραφικό εγχείρημα που φωτίζει την πρόσφατη ιστορία του Κυπριακού, την περίοδο του Σχεδίου Ανάν και το τι εκτυλίχθηκε. Ένα συμβάν που καθόρισε τη μεταπολεμική γενιά, και ίσως να καθορίσει και τις επόμενες, αφού εξακολουθεί να πολώνει μέχρι και σήμερα, χωρίς να δράττεται η ευκαιρία να παρθούν με νηφαλιότητα μαθήματα από την ιστορία.

Μέσα από τη συγγραφική προσπάθεια της Ζυμαρά δίνεται η δυνατότητα στον αναγνώστη προβληματιστεί για το πώς η κυπριακή κοινωνία διαχρονικά χωρίζεται σε στρατόπεδα, σχεδόν αυτόματα πολώνεται γύρω από κάθε μεγάλη συζήτηση και αρνείται πολλές να αμφισβητήσει μύθους με τους οποίους μεγάλωσε. Σημαντικό είναι επίσης, πως η συγγραφέας ανήκει στη νεότερη γενιά, στη γενιά που δεν έχει προσωπικά βιώματα από τον πόλεμο, που γεννήθηκε σε εποχές σχετικής ευμάρειας και σίγουρα ασφάλειας, που πάντοτε όμως το ανεπίλυτο κυπριακό πρόβλημα επηρέαζε και τη γενιά της συγγραφέως. Είναι η γενιά που μεγάλωσε με το σύνθημα του «Δεν Ξεχνώ», που άκουσε τις ιστορίες της προηγούμενης γενιάς για το τι έγινε… και ακόμα καλείται να μάθει την πρόσφατη ιστορία της χώρας.

Το βιβλίο αυτό ελπίζω πως θα αποτελέσει την αφετηρία για προβληματισμό της νεότερης γενιάς. Αυτής που ζει τις επιπτώσεις διαιώνισης του στάτους κβο, της μη λύσης. Που έμαθε να ακούει τις φωνές των νεκρών για το τι είναι σωστό για τον τόπο, αντί να αφουγκράζεται τις δικές της ανάγκες και θέλω. Αυτό το βιβλίο, ανοίγοντας έστω και πεζογραφικά το μεταπολεμικό κεφάλαιο, έρχεται να ανοίξει τη συζήτηση, να αναδείξει την ανάγκη επαναξιολόγησης της ιστορίας του τόπου, μακριά από τις βεβαιότητες, με τις οποίες μεγαλώσαμε, τη συνθηματολογία και τον άκρατο συναισθηματισμό που οδηγεί στην πόλωση. Μία πόλωση που πάντοτε υπήρξε μοιραία για τον τόπο.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

GEORGE ETHEREDGE / THE NEW YORK TIMES

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
Από τη Βραζιλία
Στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Νέας Υόρκης, η 30χρονη Ταντάσκια, εικαστικός από τη Βραζιλία, έχει στήσει μια μεγάλων διαστάσεων εγκατάσταση. Είναι η πρώτη φορά που αυτή η τρανς γυναίκα δείχνει δουλειά της στις ΗΠΑ. Με αυτή την τολμηρή χειρονομία να γεμίσει τον χώρο με έντονα χρώματα πτηνών της φαντασίας της, η Ταντάσκια γεφυρώνει το θυμικό της γενέθλιας χώρας της με το προσωπικό βλέμμα πάνω στην ελευθερία. Η εγκατάσταση θα παραμείνει έως τον Οκτώβριο.

MARCO ILLUMINATI/ MUSEE CAMILLE CLAUDEL

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ
Καμίγ Κλοντέλ
Στο Κέντρο Γκετί, η έκθεση γλυπτών της Καμίγ Κλοντέλ (1864-1943) εστιάζει στο καλλιτεχνικό της έργο και όχι τόσο στην προσωπικότητά της και τη θυελλώδη σχέση της με τον μέντορά της Αύγουστο Ροντέν. Τα γλυπτά της Κλοντέλ στην έκθεση, περίπου 60, είναι σε μάρμαρο, σε μπρούντζο και σε γύψο. Με την έκθεση αυτή (διάρκεια έως 21 Ιουλίου) το Γκετί αποσκοπεί στην ανανέωση του ενδιαφέροντος για το έργο της και την επιδραστικότητά του.

FONDATION LOUIS VUITTON

ΠΑΡΙΣΙ
Ελσγουερθ Κέλι
Για να τιμηθεί η επέτειος των 100 ετών από τη γέννηση του Αμερικανού καλλιτέχνη Ελσγουερθ Κέλι (1923-2015), το Ιδρυμα Louis Vuitton στο Παρίσι παρουσιάζει έκθεση αφιέρωμα στο έργο του με τίτλο «Σχήματα και χρώματα, 1949-2015». Είναι η πρώτη φορά που παρουσιάζεται σε τέτοια έκθεση το έργο του στη Γαλλία. Με την οργάνωση του Μουσείου Γκλένστοουν και τη συνεργασία του Στούντιο Ελσγουερθ Κέλι, η έκθεση συγκέντρωσε στο Παρίσι πάνω από 100 έργα του καλλιτέχνη.

INTERNATIONAL OLYMPICS COMMITTEE

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ
Πιερ ντε Κουμπερτέν
Πυκνώνουν οι αναφορές στον Πιερ ντε Κουμπερτέν (1863-1937), τον Γάλλο ευγενή και ιστορικό που έπεισε για την ανάγκη αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων. Ο Κουμπερτέν ήταν ένας μικρόσωμος άνδρας, 1,62 μ., με υψηλό δείκτη ευφυΐας. Είχε πρόωρα γκριζάρει, είχε ένρινη ομιλία και εξαιρετικά θετική διάθεση. Οταν μεγάλωσε ήταν πάντα αγαπητός στη νεολαία. Κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί την εξέλιξη ακόμη και μετά τη διεξαγωγή των πρώτων Αγώνων στην Αθήνα το 1896.

JOURS DE FRANCE

ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ
Τα γαλλικά περιοδικά
Ο πρόσφατος θάνατος της Φρανσουάζ Αρντί υπενθύμισε σε ένα ευρύ ακροατήριο την ποπ κουλτούρα των μεταπολεμικών χρόνων. Το γαλλικό και ιταλικό τραγούδι ήταν παντοδύναμο από το 1950 ώς το 1980 και ήταν τότε που τα εξώφυλλα των γαλλικών περιοδικών δημιουργούσαν τη μεγάλη τοιχογραφία της εποχής. Περιοδικά όπως το Paris Match αλλά και το Jours de France (που κυκλοφορούσε σε εβδομαδιαία βάση από το 1958 ώς το 1989) ήταν ονομαστά για τα πορτρέτα στα εξώφυλλα.

ANNIK WETTER

Βίλχελμ Χάμερσοϊ, «Εσωτερικό με τη γυναίκα του καλλιτέχνη», 1901.

Η «Σιωπή» του Βίλχελμ Χάμερσοϊ ως ήχος της παλιάς Ευρώπης

Η ζωγραφική του Δανού ζωγράφου Βίλχελμ Χάμερσοϊ (1864-1916) είναι ίσως μία από τις πιο αντιπροσωπευτικές και αισθαντικές μεταγραφές του φωτός του βορρά. Η δημοτικότητα των έργων του στη διάρκεια του 21ου αιώνα δηλώνει την ανάδειξη αυτού του «σιωπηρού» κόσμου σε μια πρωτεύουσα αξία. Υπάρχει ένα μεγάλο κοινό, διακριτικό και χαμηλόφωνο, παγκοσμίως που ακολουθεί τα ίχνη αυτών των ζωγράφων, οι οποίοι έδωσαν τη ζητούμενη εξωστρέφεια σε έναν κόσμο περίκλειστο και κρυπτικό. Μια νέα έκθεση 16 έργων του Χάμερσοϊ μπορεί να δει κανείς αυτό το καλοκαίρι στη Βασιλεία, στην εκεί (νέα) αίθουσα της διεθνούς γκαλερί Hauser & Wirth. Η έκθεση έχει τίτλο «Σιωπή» και έχει επιμελητή τον Φέλιξ Κρέμερ. Είναι η πρώτη έκθεση έργων του Χάμερσοϊ στην Ελβετία, δημιουργίες της περιόδου 1883-1914, ορισμένα δε από αυτά σπανιότατα παραχωρούνται για δημόσια έκθεση, καθώς ανήκουν σε ιδιωτικές συλλογές. Ο Χάμερσοϊ, παρότι σχεδόν απόλυτα ιδιοσυγκρασιακός και συνδεδεμένος με μια προσωπική ανάγνωση των ημιτονίων της ζωής, δεν παύει να ανήκει σε έναν πολιτισμικό γαλαξία. Είναι ο γαλαξίας των βορείων χωρών, που μετά το 1860-1870 γνώρισαν μια αναγέννηση στις εικαστικές τέχνες, στην αρχιτεκτονική, στο ντιζάιν και στην εφαρμογή του. Αυτή η αναγέννηση του 19ου αιώνα προεκτάθηκε στον 20ό και έφερε στην προθήκη των σκανδιναβικών χωρών και κατ' επέκταση της διεθνούς σκηνής πολλά και σημαντικά ονόματα ανδρών και γυναικών καλλιτεχνών, σε μια περίοδο που ο ευρωπαϊκός βορράς συντονιζόταν σε έναν ρυθμό εθνικής περηφάνιας και πολιτισμικών ζυμώσεων. Η Δανία με τη δική της χρυσή περίοδο, από τα τέλη του 19ου αιώνα, συμμετείχε θεαματικά με ζωγράφους υψηλής ποιότητας. Θέματά τους ήταν αφενός η τοπιογραφία και αφετέρου η αστική ζωή κατά μία ιστορική αντιστοιχία με τον προγενέστερο χρυσό αιώνα των Ολλανδών του 17ου αιώνα. Ο Βίλχελμ Χάμερσοϊ, τέκνο της Κοπεγχάγης του 19ου αιώνα, ήταν ασφαλώς μια ιδιάζουσα περίπτωση της καλλιτεχνικής αναγέννησης της πατρίδας του. Είναι όμως εμφανής η σύνδεσή του με την αντίληψη των Κάτω Χωρών για την αστική κουλτούρα. Ιστορικοί της τέχνης έχουν εντοπίσει συνδέσεις της ζωγραφικής του Χάμερσοϊ με τη ζωγραφική της Φλάνδρας του 17ου αιώνα. Εμφανής θεωρείται η συνομιλία με τον Βερμέερ, κυρίως ως προς την ένταξη της ανθρώπινης παρουσίας στο πυκνό οικοδόμημα της καθημερινότητας, όπως συμβολίζεται από το εσωτερικό ενός σπιτιού.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Η Μαύρη Σειρήνα της Ιρλανδίας

Στις 25 Ιουλίου του 1752, η εφημερίδα The Dublin Journal διαφήμιζε μια μεγάλη συναυλία φωνητικής και οργανικής μουσικής προς τιμήν μιας τραγουδίστριας, της Μις Μπάπτιστ. Εισιτήρια ήταν διαθέσιμα, μεταξύ άλλων, μέσω της κατοικίας της Μις Μπάπτιστ.

«Ποια ήταν αυτή η τραγουδίστρια, η "Μις Μπάπτιστ" (ή "Μπατίστ"), η οποία απολάμβανε τέτοια φήμη στους μουσικούς κύκλους του Δουβλίνου ώστε να μπορεί να διοργανώνει δικές της συναυλίες;», αναρωτιέται ο Μάικλ Λι στο φυλλάδιο που συνοδεύει το άλμπουμ «Rachel Baptist. Ireland's Black Syren», που η δισκογραφική εταιρεία Linn κυκλοφόρησε πριν από λίγο καιρό.

Λίγα πράγματα γνωρίζουμε για το πρόσωπο αυτό, αρκετά όμως για να μας ιντριγκάρουν. Αφηγήσεις της εποχής, από θεατές σε συναυλίες, μιλούν για «μια πραγματική μαύρη γυναίκα από την Αφρική», που εμφανιζόταν πάντοτε με ένα κίτρινο μεταξένιο φόρεμα και απολάμβανε μεγάλη εκτίμηση από το κοινό.

Αφηγήσεις της εποχής μιλούν για «μια πραγματική μαύρη γυναίκα από την Αφρική», που εμφανιζόταν πάντοτε με ένα κίτρινο μεταξένιο φόρεμα.

Αλλοι, ωστόσο, τη θέλουν να είναι γεννημένη όχι στην Αφρική αλλά στην Ιρλανδία. Η Μπάπτιστ ήταν ένα από τα 1.000 με 3.000 άτομα της μαύρης φυλής που ζούσαν στην Ιρλανδία το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα. Πρέπει να καταγόταν από πρώην σκλάβους που είχαν μεταφερθεί από τη δυτική Αφρική στην Καραϊβική και μετά στην Αμερική και από εκεί με κάποιον τρόπο να έφθασαν στην Ιρλανδία, η οποία δεν αποτελούσε μέρος του δουλεμπορίου που «έτρεχε» στον Ατλαντικό, πλην όμως επωφελείτο από αγαθά και προϊόντα στα οποία δούλευαν σκλάβοι. Οι πρόγονοι της Μπάπτιστ πρέπει να είχαν αποκτήσει την ελευθερία τους και να επέλεξαν αυτό το επώνυμο, η γαλλική εκδοχή του οποίου παραπέμπει σε ανθρώπους που πρέπει να προέρχονταν από γαλλικές αποικίες στην Καραϊβική.

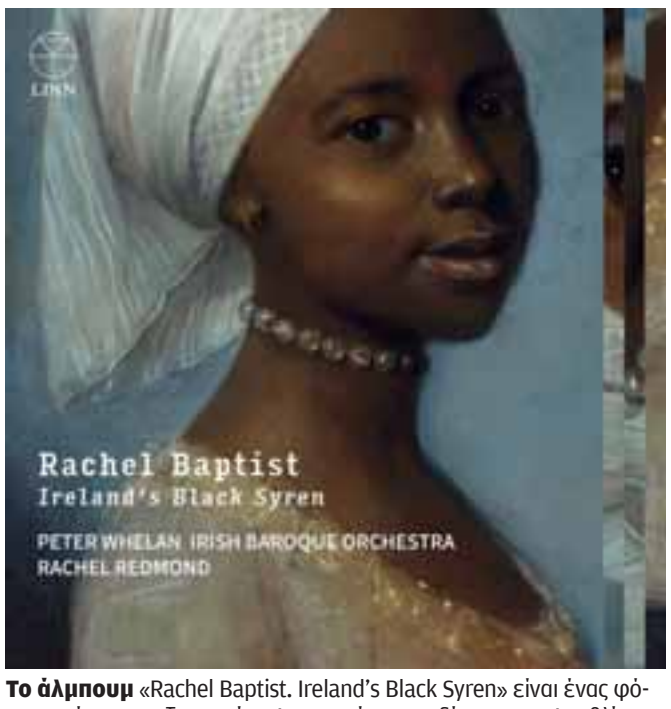

Το άλμπουμ «Rachel Baptist. Ireland's Black Syren» είναι ένας φόρος τιμής σε μια ξεχασμένη Αφρικανή τραγουδίστρια στο Δουβλίνο του 18ου αιώνα.

Από το 1750 έως το 1753 η Μπάπτιστ τραγουδούσε στο Δουβλίνο συχνά, αργότερα τραγούδησε στην Αγγλία κι έγινε ιδιαίτερα δημοφιλής ως «Μαύρη Σειρήνα». Ερμήνευε έργα των Χέντελ, Μπόις, Πασκουάλι αλλά και παραδοσιακά ιρλανδικά και σκωτσέζικα τραγούδια.

Το άλμπουμ «Rachel Baptist. Ireland's Black Syren», στο οποίο ο Πίτερ Γουίλαν διευθύνει την Ιρλανδική Ορχήστρα Μπαρόκ και ερμηνεύει η υψίφωνος Ρέιτσελ Ρέντμοντ, είναι ένας φόρος τιμής στη «Μαύρη Σειρήνα της Ιρλανδίας» αλλά και στο Δουβλίνο του δεύτερου μισού του 18ου αιώνα, ως πόλη από την οποία πέρασαν και παρουσίασαν έργα τους μεγάλοι συνθέτες, όπως ο Χέντελ, ο Τζεμινιάνι και ο Πασκουάλι.

Το άλμπουμ κλείνει με έναν προγενέστερο συνθέτη, τον ανυπέρβλητο Χένρι Πέρσελ, με την άρια «Fairest Isle», από τη σκηνική μουσική «Βασιλιάς Αρθούρος». Η πρώιμη αυτή όπερα κλείνει με τη θεά Αφροδίτη να υμνεί τη Βρετανία («Fairest Isle, all isles excelling, seat of pleasure and love»). Πρέπει να την τραγούδησε και η Μπάπτιστ, καθώς το έργο αυτό του Πέρσελ ήταν ιδιαίτερα δημοφιλές στην εποχή της. Και οι Ιρλανδοί, ακούγοντάς το, πρέπει να είχαν κατά νου το δικό τους νησί.

Ο θάνατος της «Μαύρης Σειρήνας» πρέπει να ήρθε το 1775. Αλλά τίποτα δεν είναι βέβαιο.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΣΩΤΗΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Χώρες τράνζιτο

Πολύ γρήγορα οι Αλβανοί που μπήκαν στη χώρα μετά το '90 ενσωματώθηκαν στην κοινωνία.

Τα τότε λιανοπαίδια –Αλβανοί και Βορειοηπειρώτες– με τα αναχρονιστικά, αλλά τόσο χαρακτηριστικά ρούχα τους, δεν ξεχωρίζουν πια ούτε κατά κεραία από τους συνταξιούχους Έλληνες.

Πολλές φορές τους άκουσα τότε στην Ηγουμενίτσα να τραγουδούν τα πολυφωνικά τους – στην Αλβανία είναι η πηγή αυτής της θεσπέσιας μουσικής.

Χρόνια έχω να τους ακούσω – μάλλον η ευμάρεια στομώνει τις φωνές.

Η γέφυρα προς τους ντόπιους ήταν το αμοιβαίο συμφέρον. Τους ανετέθησαν όλες οι χειρωνακτικές δουλειές. Είναι, δε, αξιοθαύμαστο πως μέσα σε λίγους μήνες μάθαιναν τη γλώσσα.

Εκτός της ανάγκης που κινεί γη και ουρανό, αυτό οφείλεται και στη βαθιά συγγενική σχέση των δύο λαών. Κοινά ήθη και έθιμα, πάμφορτη η αλβανική γλώσσα με ελληνικές λέξεις, παραπόταμοι του πολυφωνικού τραγουδιού αρδεύουν την Ηπειρο. Ακόμη και η φουστανέλα υπήρξε στη δημώδη περίοδο το ένδυμα της Νοτίου Αλβανίας.

Δουλεύοντας νύχτα με νύχτα, για χρόνια και χρόνια νοικοκύρεψαν τον τόπο. Είδα προσφάτως ένα ανακαινισμένο σπίτι στην Ηγουμενίτσα που δεν είχε να ζηλέψει τίποτα από σύγχρονη κατασκευή. Το ανακαίνισε ένας Αλβανός με εργάτη την αδελφή του. Ούτε οι Αλβανοί δεν βρίσκουν πλέον εργάτες.

«Κοιτούσα τους μαστόρους, άρπαζα τη δουλειά», ήταν τα λόγια του στην ερώτηση πού έμαθε όλες αυτές τις τέχνες. Το όνειρο του πλουτισμού που είχαν οι δικοί μας μετανάστες στη Γερμανία, το έχουν και οι Αλβανοί. Ακόμη και σήμερα, σχεδόν παρήλικες, δεν σιγουρεύουν, καθώς λέγεται.

Τα μελίσσια στις ραχούλες τα έχουν Αλβανοί, τα κοπαδάκια εδώ κι εκεί τα έχουν Αλβανοί. Συγχρόνως πάνε και σε δυο - τρεις δουλειές ντόπιων κάθε μέρα. Και τα επιδόματα τα οσφραίνονται πριν δημοσιευθούν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Δεν θέλουν, δε, να τους εγγράφουν στο ΙΚΑ για να μην τα χάνουν.

ΑΠΕ-ΜΠΕ

Νεαροί Αλβανοί περιμένουν ένα καράβι που θα τους μεταφέρει στην Ελλάδα ή στην Ιταλία, στα τέλη της δεκαετίας του '90.

Πάμφορτη η αλβανική γλώσσα με ελληνικές λέξεις, παραπόταμοι του πολυφωνικού τραγουδιού αρδεύουν την Ηπειρο.

Τα παιδιά τους μορφώθηκαν και έφυγαν για πλουσιότερα έθνη. Οπως και τα παιδιά των ντόπιων που βολοδέρνουν κι αυτά στο εξωτερικό.

Σαν τα μωρά παιδιά πλέον οι ντόπιοι τα περιμένουν όλα από τους λιγοστούς πια Αλβανούς.

Ιδίως απελπιστική είναι πια η ανάγκη των ντόπιων για τις γυναίκες τους που γηροκομούν τους κατάκοιτους γονείς τους. Μόλις πεθαίνει κάποιος ηλικιωμένος, δέκα οικογένειες το μαθαίνουν πριν από το γραφείο κηδειών και τρέχουν αλλόφρονες να καπαρώσουν τη γυναίκα, όπως τις ονομάζουν.

Γεμάτες πλέον οι καφετέριες σχεδόν αποκλειστικά με ντόπιους συνταξιούχους που κρεμάνε και ξεκρεμάνε τους πάντες. Και τους Αλβανούς που είναι πια αξιοζήλευτοι. Το κύρος τους είναι ολοφάνερο – πού τα αγρίμια του πρώτου καιρού που διάβαιναν αλάργα. Χαίρεσαι να μιλάς μαζί τους, η σωματική δουλειά ευωδιάζει νόες και σώματα. Μόνη μέριμνα των ντόπιων η επίδειξη της σαθρής ευημερίας τους.

Θα διπλωνόταν κανείς εχέφρων από τα γέλια αν έβλεπε τις βαφτίσεις τους. Τις ονομάζουν θεματικές – οι μπομπονιέρες και τα διάφορα παραφερνάλια γίνονται με κάποιο μοτίβο. Επί παραδείγματι αν επιλεγεί το καρπούζι, όλα γίνονται καρπουζοειδώς. Τα ενδύματά τους στην τελετή είναι η αποθέωση της φανταχτερής ευτέλειας. Τα δε παιδιά στολισμένα με παπιγιόν και μαλλιά καρφάκια, σαν μικροί τραπεζίτες, περιφέρονται βλοσυρά και ήδη επίφοβα.

Πάνε πια κήποι, κότες και μελίσσια που οι εικόνες τους είναι ακόμη νωπές. Πάνε και οι κληματαριές, ούτε μία δεν υπερυψούται πια – μάθαμε, βλέπετε, γράμματα.

Οι χθεσινές χωριατοπούλες και τα αγροτόπαιδα ονειρεύονται μεγαλεία οικογενειακής κατισχύσεως. Εως και ένα παιδάκι Απόλλωνα άκουσα.

Στις καφετέριες δεν βλέπεις ποτέ Αλβανό. Μάλιστα οι εικόνες δύο συγγενικών οικογενειών εκλύουν μνήμες του πρόσφατου παρελθόντος μας.

Οι δύο άνδρες σχεδόν γυμνοί από τη μέση και πάνω γυρίζουν όλη μέρα με καροτσάκια οικοδομής στην πόλη και μαζεύουν χορτάρια και κλαριά για το κοπαδάκι τους με τα ζυγούρια. Ακρως λιπόσαρκοι, πενήντα κιλά έκαστος. Νιώθω πως οι συνταξιούχοι στο στόμα το έχουν να τους ρωτήσουν αν παίρνουν κάνα χάπι για την πίεση.

Εχτισαν βέβαια και μια θηριώδη τριώροφη πολυκατοικία που ο περιβάλλων χώρος της είναι ολοχρονίς φυτεμένος με κηπευτικά. Αμφίβολο βέβαια αν θα τον κρατήσουν τα παιδιά τους.

Η σουρεαλιστική πινελιά είναι πως έχουν κι αυτοί ένα σκυλάκι ράτσας που χοροπηδάει στα πόδια τους. Ο άλλος νεόκοπος ενωτικός κρίκος που συνδέει πλέον τους δύο λαούς. Τα σκυλιά. Σχεδόν όλοι στην πόλη έχουν, αρκετοί δύο και τρία.

Το βαλκανικό όραμα

Τίποτα δεν μας χωρίζει πια. Απορώ γιατί οι πολιτικοί ένθεν κι ένθεν δεν κάνουν ομοσπονδία να πραγματοποιήσουν και εν μέρει το βαλκανικό όραμα του Ρήγα Φεραίου. Η εναπομείνασα ορμή του νεότευκτου αλβανικού κράτους να μπολιάσει την ξεθυμασμένη, αρχαιόπληκτη χώρα μας.

Βέβαια θα χαθούν γρηγορότερα τα σύγχρονα επιτεύγματα των δύο λαών. Εκεί το πολυφωνικό τραγούδι, εδώ ο θησαυρός των λαϊκών τραγουδιών. Αλλά ούτως ή άλλως θα χαθούν.

Η ύψιστη πια κοινή αναφορά των δύο εθνών είναι η Γιουροβίζιον και τα Τσάμπιονς Λιγκ, δεν ξέρω πώς σκατά τα λένε.

Αλλά και πάλι το κέρδος της ομοσπονδίας θα είναι μεγάλο. Θα αποτρέπονται οι εθνικιστικές κοκορομαχίες. Αν πάσχει μια φορά η Ελλάδα από εθνικιστικό παροξυσμό, η Αλβανία ως πιο μικρή χώρα πάσχει δυο και τρεις. Πρόσφατα ειπώθηκε επ' αυτού, από επίσημα αλβανικά χείλη, πως το ελληνικό κράτος άλλαξε επί το ελληνικότερον τα ονόματα των Αλβανών. Αναληθέστατο. Μόνοι τους τα άλλαξαν για να γίνουν αρεστοί στους ντόπιους. Μα οι ντόπιοι χέρια ήθελαν, δεν τους πήρε ο πόνος για τα χαμένα αδέλφια.

Ισως μάλιστα αυτή η ομοσπονδία άρει το διαχρονικό κουσούρι των εθνών μας ως χωρών τράνζιτο και ίσως κάποιοι νέοι ξαναγυρίσουν.

Το τελευταίο βιβλίο του Σωτήρη Δημητρίου «Αντιπαθητικές λέξεις» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ**

Αστική υποκρισία και πολιτικός φατριασμός

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΒΩΚΟΣ
Ο κύριος πρόεδρος
εκδ. Σοκόλη, **σελ.** 320

Είναι παράξενη η μοίρα των βιβλίων. Το πολιτικό μυθιστόρημα του πολυτάλαντου διηγηματογράφου, ποιητή, θεατρικού συγγραφέα, εκδότη περιοδικών, δημοσιογράφου, μουσικού και ζωγράφου Γεράσιμου Βώκου (1868-1927) κυκλοφόρησε το 1893, χρονιά τού «δυστυχώς επτωχεύσαμεν» του Χαρίλαου Τρικούπη. Θέμα του «Κυρίου προέδρου», η υπερβάλλουσα αστική υποκρισία και ο αποτρόπαιος πολιτικός φατριασμός που διαλύουν ηθικά και υλικά την κοινωνία της Αθήνας στα τέλη του 19ου αιώνα. Το έργο, γραμμένο σε ρέουσα καθαρεύουσα, δεν διαβάστηκε και δεν σχολιάστηκε όσο του άξιζε στην εποχή του, με αποτέλεσμα ο συγγραφέας του να ξεχαστεί και να μην αναφέρεται καν ως πεζογράφος στις Ιστορίες της ελληνικής λογοτεχνίας των Κ. Θ. Δημαρά, Λίνου Πολίτη και Μάριο Βίττι. Πριν από είκοσι χρόνια, ο δεινός φιλόλογος και κριτικός Παν. Μουλλάς επανέφερε το έργο στο προσκήνιο. Κι έτσι απολαύσαμε τη σαρκαστική ειρωνεία ενός πικρού και απαισιόδοξου έργου που διαβάζεται μονορούφι, επιβεβαιώνοντας πως οι γνωστές ελληνικές πληγές του Φαραώ –θεσιθηρία, ρουσφέτι, αργομισθία και λαϊκισμός προς άγραν ψηφοφόρων– δεν αποτελούν καινούργια νόσο, αλλά αθεράπευτη αρρώστια των τελευταίων τουλάχιστον εκατόν τριάντα χρόνων. Και πάλι –τι περίεργο!– το μυθιστόρημα δεν κατόρθωσε να επιβληθεί και να περιληφθεί στον ελληνικό Λογοτεχνικό Κανόνα. Και αυτό παρά το γεγονός ότι στην οκταετία Σημίτη (1996-2004) βιώσαμε αρκετές από τις σκοτεινές πλευρές του «εκσυγχρονισμού» σαν εκείνες που γνώρισαν οι σύγχρονοι του Τρικούπη. Και παρά το γεγονός ότι η «πτώχευση» που ακολούθησε το 2010 μάς έφερε αντιμέτωπους με πολλές από τις πάγιες αρνητικές κοινωνικοπολιτικές στάσεις και συμπεριφορές μας. Κι έτσι σήμερα που οι εκδόσεις Σοκόλη επανεκδίδουν το ωραίο αυτό μυθιστόρημα, και πάλι σιωπή. Στους οκτώ μήνες που έχουν μεσολαβήσει από την επανακυκλοφορία του δεν θα βρούμε στη Βιβλιονέτ παρά ένα μόνον βιβλιοκριτικό σημείωμα για τον συναρπαστικό «Κύριο πρόεδρο».

Μικροαστισμός και πολιτικαντισμός συμπορεύονται. Πρωταγωνιστές στο έργο, η οικογένεια του Μάνθου Αχτύπη, αλλά και ολόκληρος ο ελληνικός πολιτικός και διοικητικός μηχανισμός στα τέλη του 19ου αιώνα. Δημόσια πρόσωπα και ιδιώτες ζουν μες σε συνθήκες ηθικής εξαχρείωσης, οδηγώντας τους ήρωες σε καταστροφικό φανατισμό και τις ηρωίδες στην πορνεία, καθώς υποκρισία και προσποίηση δεν επιτρέπουν σε κανέναν τους να αναγνωρίσει την πραγματικότητα. Αν και γραμμένες πριν από δεκατρείς δεκαετίες, οι σκηνές στις ελληνικές δημόσιες υπηρεσίες μοιάζουν σημερινές.

Ο λόγος που το έργο του νεαρού Γεράσιμου Βώκου δεν εκτιμήθηκε όσο του έπρεπε υπήρξε, σύμφωνα με τον Παν. Μουλλά, ότι ήρθε σε ακατάλληλη στιγμή, καθώς έριχνε τα βέλη του τόσο στους δηλιγιαννικούς όσο και στους τρικουπικούς, τόσο στους αρχαϊστές όσο και στους δημοτικιστές. Επρόκειτο για την περίοδο που η κυβέρνηση Τρικούπη έπεφτε, που ο επικεφαλής της δεν επανεξελέγη ούτε βουλευτής στις εκλογές του 1895 και που ένα χρόνο αργότερα πέθανε, κερδίζοντας μετά θάνατον συμπάθεια και σεβασμό. Συμβαίνει έτσι το παράδοξο να περιλαμβάνονται στον ελληνικό Λογοτεχνικό Κανόνα του 19ου αιώνα μυθιστορήματα όπως «Η ηρωΐς της Ελληνικής Επαναστάσεως» (1861) του Στέφανου Ξένου ή «Οι κρητικοί γάμοι» (1871) του Σπυρίδωνος Ζαμπέλιου, που με πολύ μεγάλη δυσκολία διαβάζονται, και να έχει μείνει απέξω ένα έργο που παρά την καταιγιστική πολιτικοκοινωνική κριτική του, διαθέτει χαρακτηριστικά όχι πολιτικής μπροσούρας αλλά καλού μυθιστορήματος: πολυφωνία με τη διαφοροποίηση της γλώσσας των ηρώων σε πολλά διαφορετικά ιδιώματα, και πολλές οπτικές γωνίες καθώς η πραγματικότητα που αντικρίζει ο καθένας δεν είναι μία, αλλά αποτελεί συνάρτηση των αναπόδραστων συγκυριών και των συμφερόντων που καθένα από τα πρόσωπα θεωρεί πως έχει.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ **ΝΙΚΗ ΤΡΟΥΛΛΙΝΟΥ**

Η Νίκη Τρουλλινού γεννήθηκε στα Χανιά και ζει στο Ηράκλειο. Μικροί και μεγάλοι σταθμοί: Νομική Αθηνών (1971), μαχόμενη δικηγορία, διδασκαλία (ΤΕΙ), αγροτουρισμός, ποίηση, θέατρο, ραδιόφωνο, ταξίδια, βιβλία, η καθυστερημένη γραφή – είναι ακόμη εδώ. Το βιβλίο της «Οδός Σόλωνος» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ποταμός.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Ερίκ Βυιγιάρ «Μια αξιοπρεπής έξοδος» και τα ποιήματα του Τουρκοκρητικού Τζεβάτ Τσαπάν.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Μέθοδοι της ανάπτυξης της Ακροδεξιάς στην Ευρώπη, από το βιβλίο του Ζακ Μουλέν «Επιστροφή στο Βερολίνο».

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Ειλικρινά δεν μπορώ να θυμηθώ, διάβαζα τους κλασικούς από νέα, στην εφηβεία ακόμη, επιστρέφω συχνά σε κάποιους με τρόπο αποσπασματικό, έχω χρόνια τα ίδια βιβλία με τις υπογραμμίσεις και τις σημειώσεις πάνω τους, όσο κι αν αυτό με «δεσμεύει», παρακολουθώ έτσι τη δική μου συναισθηματική ωρίμανση.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Διαβάζω οπουδήποτε, φτάνει να με κερδίσει το βιβλίο που κρατώ. Περιέργως πώς, πάντως, θυμάμαι επακριβώς τις συνθήκες ανάγνωσης των βιβλίων που με «σημάδεψαν» – τόπους, εποχή, κλίμα κ.λπ. Στο σπίτι προτιμώ τη γωνιά μου – ένας παλιός ξύλινος καναπές και πολλά λουλούδια στην εσωτερική ποδιά του παραθυριού με το φυσικό φως δεξιά μου.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;
Οχι, δεν έχω ενοχές για όσα μου αρέσουν. Είμαι αρκετά μεγάλο «κορίτσι» για να έχω αφήσει πίσω μου τις προκαταλήψεις και τις ενοχές.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Η ισορροπία ανάμεσα στο θέμα και στη λογοτεχνική γραφή του βιβλίου. Το πιο κοινότοπο απογειώνεται με συναρπαστική γραφή, το πιο ενδιαφέρον θέμα χαντακώνεται με την αδούλευτη γλώσσα. Μεγάλο ζητούμενο η γλώσσα του συγγραφέα. Το στοίχημα αυτό αφορά πρωτίστως και εμάς που γράφουμε.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
Του Γιάννη Παντελάκη, «Για ένα φανάρι».

Τι το ιδιαίτερο έχει η οδός Σόλωνος;
Αυτό ας το κρίνει ο αναγνώστης. Απλώς ήταν δική μου ανάγκη να βγουν αυτά τα δεκαοκτώ διηγήματα, σαν ένα τελευταίο ίσως ακόρντο στα παιδιά που μαζί περπατήσαμε ώς εδώ.

Γιατί «είμαστε τυχερή γενιά»;
Δεν γνωρίσαμε Κατοχή και Εμφύλιο, μεγαλώσαμε με τις μουσικές και τα βιβλία της άνθησης του '60, η δικτατορία μάς έμαθε να εκτιμούμε κάποιες αξίες, η ανεργία άγνωστη στη γενιά μας. Ομως γερνάμε μέσα σε μια γενικότερη δυστοπία – το τίμημα ήδη βαρύ για τα παιδιά μας.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

ΨΗΦΙΑΚΗ **ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**

από τη Read LIBRARY

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ
Ανθολόγιο Σικελιανού
Επιμέλεια: Δημήτρης Σπ. Τσερές, **σελ.** 35

Ο Άγγελος Σικελιανός (Λευκάδα, 15 Μαρτίου 1884– Αθήνα, 19 Ιουνίου 1951) ήταν ένας από τους μείζονες Έλληνες παραδοσιακούς ποιητές. Το έργο του διακρίνεται από έντονο λυρισμό και ιδιαίτερο γλωσσικό πλούτο. Το 1902, δημοσίευσε τα πρώτα του ποιήματα στα λογοτεχνικά περιοδικά «Διόνυσος» και «Παναθήναια». Το 1909 δημοσίευσε την πρώτη του ποιητική συλλογή «Αλαφροΐσκιωτος», η οποία προκάλεσε ιδιαίτερη αίσθηση στους φιλολογικούς κύκλους, αναγνωριζόμενη ως έργο-σταθμός στην ιστορία των νεοελληνικών γραμμάτων. Το 1939 του απονεμήθηκε το Κρατικό Λογοτεχνικό Βραβείο του 1938 για το σύνολο του ποιητικού του έργου. Κατά τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940 ο Άγγελος Σικελιανός μαζί με άλλους Έλληνες λογίους προσυπέγραψε την Έκκληση των Ελλήνων διανοουμένων προς τους διανοούμενους ολόκληρου του κόσμου. Κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην πνευματική αντίσταση του λαού, με κορυφαία εκδήλωση το ποίημα και τον λόγο που εκφώνησε στην κηδεία του Κωστή Παλαμά στις 28 Φεβρουαρίου του 1943. Την περίοδο 1943-1945 ήταν πρόεδρος της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών. Υπήρξε μέλος του Ελληνοσοβιετικού Συνδέσμου. Ήταν πέντε φορές υποψήφιος για το Βραβείο Νομπέλ Λογοτεχνίας. Πέθανε στην Αθήνα στις 19 Ιουνίου 1951 και ετάφη στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών. Η ανθολογία αυτή που διατίθεται μόνο σε ψηφιακή μορφή και επιμελήθηκε απο τον Δημήτρη Σπ. Τσερές, συμπεριλαμβάνει ποίηματα και αποσπάσματα ποιημάτων από τους τόμους «Λυρικός Βίος». Ο ποιητής εξέδωσε ο ίδιος τα έργα του σε τρεις τόμους με τον τίτλο «Λυρικός Βίος» (1946 Α και Β, 1947 Γ).

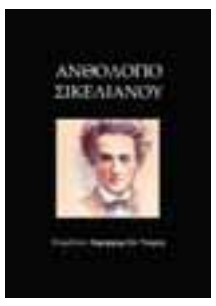

Βρείτε το δωρεάν και στη Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Υπήρξε ένας Ομηρος ή πολλοί;

Η Ιλιάδα και η Οδύσσεια ήταν, τελικά, έργο ενός ή προφορική κληρονομιά πολλών αγνώστων ποιητών ανά τους αιώνες;

Της **ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ**

Υπήρξε ο Ομηρος; Ποιος συνέθεσε την Ιλιάδα και την Οδύσσεια; Ηταν ένας ο δημιουργός των δύο επών ή πολλοί; Ηταν προφορικές ή γραπτές συνθέσεις; Αν και οι αμφιβολίες για την πατρότητα των δύο επών κρατούν από την αρχαιότητα, το λεγόμενο «ομηρικό ζήτημα» άνοιξε ριζοσπαστικά τον 18ο αι. ο Γερμανός καθηγητής κλασικής φιλολογίας Φρίντριχ Αουγκουστ Βολφ, προκαλώντας ρήγμα σε όσα πιστεύονταν έως τότε για τον Ομηρο. Με τη μνημειώδη πραγματεία του «Prolegomena ad Homerum» (1795), ο Βολφ υποστήριξε –όπως εξήγησε στην «Κ» ο ακαδημαϊκός Αντώνιος Ρεγκάκος– ότι τα ομηρικά έπη δεν είναι έργα ενός μόνον ποιητή, του Ομήρου, αλλά μεταγενέστερη (6ος αι. π.Χ.) «συνένωση» ανεξάρτητων σύντομων ραψωδιών άγνωστων προφορικών ποιητών.

Ντιμπέιτ ανάμεσα σε δύο κορυφαίους ειδικούς για το «ομηρικό ζήτημα», που ταλανίζει την επιστημονική κοινότητα περισσότερο από 200 χρόνια.

«Η θεωρία του συγκλόνισε την τότε πνευματική ζωή της Γερμανίας, διαιρώντας σε δύο στρατόπεδα μερικούς από τους επιφανέστερους "κλασικούς" Γερμανούς λογοτέχνες και διανοουμένους (Γκαίτε, Χέρντερ, Χούμπολτ, Σιλερ, Σλέγκελ, Βίλαντ κ.ά.). Χαρακτηριστική της αναστάτωσης που προκάλεσε ο Βολφ ήταν η αμφιταλαντευόμενη στάση του Γκαίτε, ο οποίος, ενώ αρχικά τη χαιρέτισε με ενθουσιασμό, αργότερα απηύθυνε έκκληση στους φιλολόγους να αποκαταστήσουν την ενότητα των ομηρικών επών», λέει ο κ. Ρεγκάκος.

Εκτοτε το «ομηρικό ζήτημα» κυριάρχησε στην κλασική φιλολογία. Η αδιέξοδη προσπάθεια να επιλυθεί δημιούργησε μια αχανή βιβλιογραφία και χώρισε τους ομηριστές σε «αναλυτικούς» (πολλοί «Ομηροι») και «ενωτικούς» (ένας «Ομηρος»). Η πιο ριζοσπαστική και επιδραστική μελέτη μετά τα «Προλεγόμενα» του Βολφ ήταν εκείνη του Αμερικανού φιλολόγου Μίλμαν Πάρι περί προφορικής σύνθεσης των ομηρικών επών, η οποία κυριαρχεί έκτοτε στην αγγλοσαξονική ομηρολογία. Ο Πάρι, ο οποίος ηχογράφησε ώρες σερβοκροατικής προφορικής ποίησης τη δεκαετία του 1930 στην τότε Γιουγκοσλαβία, υποστήριξε ότι, όπως τα γλωσσικά και υφολογικά χαρακτηριστικά της νοτιοσλαβικής προφορικής ποίησης οφείλονται στη ζωντανή εκτέλεση και επανεκτέλεσή της από τους Γιουγκοσλάβους βάρδους, έτσι και τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά των ομηρικών επών οφείλονται στην προφορική σύνθεσή τους.

Η «Κ» απηύθυνε το ερώτημα «Υπήρξε ο Ομηρος; Ηταν ένας ή πολλοί;» σε δύο επιφανείς ειδικούς, τους καθηγητές κ. Αντώνιο Ρεγκάκο και Χρήστο Τσαγγάλη, ανοίγοντας ξανά, υπό νέο φως, την ατέρμονη θερμή συζήτηση.

SHUTTERSTOCK

Ορειχάλκινη προτομή του Ομήρου στην Ιο, όπου πέθανε σύμφωνα με την παράδοση. Για την καταγωγή του τυφλού ποιητή ερίζουν επτά πόλεις, με επικρατέστερες τη Σμύρνη και τη Χίο. Υπήρξε, όμως, στην πραγματικότητα;

Εργα μιας ιδιοφυΐας – ή το πολύ δύο

Του **ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΡΕΓΚΑΚΟΥ**

Τα δύο μεγάλα ομηρικά έπη, η Ιλιάδα και η Οδύσσεια, που ασφαλώς βασίζονται σε μια μακραίωνη προφορική παράδοση επικής ποίησης, έχουν συντεθεί με τη βοήθεια της γραφής, με την έννοια ότι ο «Ομηρος» είχε τη δυνατότητα, κατά την καταγραφή τους, να ανατρέχει σε όσα είχε ήδη γράψει, να τα τροποποιεί, να τα συμπληρώνει και να τα βελτιώνει, προετοιμάζοντας έτσι και σχεδιάζοντας τη συνέχεια της πλοκής. Οι λόγοι που έχουν οδηγήσει κυρίως την ιστορικά κυρίαρχη στην ομηρολογία γερμανόφωνη έρευνα στο συμπέρασμα αυτό είναι εξωτερικοί αλλά και εσωτερικοί.

1. Κατά την επικρατέστερη σήμερα άποψη, η Ιλιάδα χρονολογείται γύρω στα μέσα του 7ου αι. π.Χ., ενώ η Οδύσσεια, η οποία πιθανότατα οφείλεται σε έναν άλλον ποιητή, τοποθετείται (συμβατικά) κατά μία περίπου γενιά αργότερα. Οι τελευταίες δεκαετίες έχουν φέρει στο φως ελληνικές επιγραφές που αποδεικνύουν την ύπαρξη ελληνικού αλφαβήτου από τις αρχές του 8ου αιώνα (αν όχι ήδη στα τέλη του 9ου), με τρεις από το δεύτερο μισό του αιώνα αυτού να είναι έμμετρες. Η χρήση συνεπώς της γραφής για τη σύνθεση των δύο πολύστιχων ομηρικών επών ενάμιση αιώνα μετά την εισαγωγή του αλφαβήτου στην Ελλάδα φαίνεται απολύτως εύλογη αν όχι αυτονόητη.

2. Η κατά περισσότερο ή λιγότερο αναλογική εφαρμογή στην ομηρική ποίηση πορισμάτων που έχουν συναχθεί από τη συγκριτολογική έρευνα δεκάδων προφορικών ποιητικών παραδόσεων από ολόκληρο τον κόσμο πάσχει, διότι κανένα από τα μέχρι σήμερα γνωστά προφορικά έπη δεν είναι συγκρίσιμο με τα ομηρικά, ούτε καν το πολύστιχο (πάνω από 12.000 στίχοι - Ιλιάδα: περ. 15.600, Οδύσσεια: περ. 12.000 στ.) έπος «Ο γάμος του Smailagić Meho» του Γιουγκοσλάβου «Ομήρου» Avdo Medjedović, που αποτελεί ανέκαθεν βασικό παράδειγμα των υποστηρικτών της προφορικής σύνθεσης των ομηρικών επών.

3. Η τέχνη των ομηρικών επών, δηλαδή: η περίπλοκη αφηγηματική δομή, η σεσοφισμένη συνύφανση κύριων και δευτερευόντων νημάτων και τμημάτων της πλοκής, ο αριστοτεχνικός τρόπος χειρισμού του αφηγημένου χρόνου, η άκρως διαφοροποιημένη και συχνά ψυχολογίζουσα ηθογράφηση ενός διψήφιου αριθμού πρωταγωνιστών, οι προωθημένες αφηγηματικές τεχνικές, όπως είναι η επιβράδυνση της δράσης, οι αναδρομές στο παρελθόν και οι κλιμακωτές προοικονομίες μελλοντικών γεγονότων, η έκπληξη, η εναγώνια ένταση (σασπένς), η δραματική ειρωνεία, οι πάσης φύσεως «συνειρμοί» που συνδέουν διάφορα τμήματα των επών, συχνά από απόσταση χιλιάδων στίχων – όλα αυτά υποστηρίζουν την άποψη ότι τα έπη είναι έργα μιας ποιητικής ιδιοφυΐας (ή το πολύ δύο) και φαίνονται αδιανόητα σε μια προφορική ποίηση παρόμοιας τελειότητας και έκτασης.

Η γραφή πρέπει να έπαιξε καταλυτικό ρόλο στη διαφύλαξη της λογοτεχνικής αρτιότητας των δύο επών.

4. Οπως έχει δείξει η «νεοαναλυτική θεωρία», η δεύτερη (δίπλα στην προφορική θεωρία) κυρίαρχη τάση στη σημερινή ομηρική έρευνα, που πρωτοδιατύπωσε ο μεγάλος Ελληνας ομηριστής Ι. Θ. Κακριδής τη δεκαετία του 1930 και συνέχισαν αργότερα σπουδαίοι Γερμανοί μελετητές, όπως ο W. Schadewaldt και ο W. Kullmann, η Ιλιάδα κυρίως (αλλά και η Οδύσσεια) βρίθει θεμάτων, μοτίβων και υπαινιγμών που παραπέμπουν σε προϊλιαδικά ή μεταϊλιαδικά γεγονότα, τα οποία αναμφίβολα εξιστορούνταν σε προφορικά προομηρικά έπη (απόηχο αυτών των επών αποτελούν τα μεταγενέστερα «κύκλια έπη» που σώζονται μόνον αποσπασματικά). Η σχεδόν «λογοτεχνική» αξιοποίηση αυτών των «πηγών» και «προτύπων» στα ομηρικά έπη οδηγεί και αυτή στην αναπόδραστη διαπίστωση της ύπαρξης ενός μεγαλοφυούς δημιουργού και επιβεβαιώνει την ενότητα των επών.

5. Οπως έχει τονισθεί πρόσφατα (M. West, W. Kullmann), η σύνθεση της Ιλιάδας (και της Οδύσσειας) δεν μπορεί να έγινε μονομιάς, αλλά μέσα από μια πολυετή διαδικασία συνεχούς αναθεώρησης και επέκτασης εκ μέρους του ποιητή τους, τα επιμέρους στάδια της οποίας δεν μπορούμε πια να εξακριβώσουμε. Η γραφή πρέπει να έπαιξε καταλυτικό ρόλο στη διαφύλαξη της εσωτερικής συνοχής αλλά και στη λογοτεχνική αρτιότητα των δύο επών.

Ο κ. Αντώνιος Ρεγκάκος είναι ακαδημαϊκός, καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας ΑΠΘ.

Προϊόν της επικής παράδοσης

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΤΣΑΓΓΑΛΗ**

Η ομηρική ποίηση δεν είναι δημιούργημα ενός ή περισσότερων ποιητών. Διαμορφώθηκε με μια μακρά διαδικασία σχηματοποίησης και αποκρυστάλλωσης από τους αοιδούς που τραγουδούσαν τον «θυμό του Αχιλλέα» (Ιλιάδα) και τον «νόστο του Οδυσσέα» (Οδύσσεια). Σύμφωνα με τη θεωρία της προφορικής σύνθεσης, ο ιστορικά βιογραφούμενος ποιητής «πεθαίνει» και τη θέση του παίρνει η επική παράδοση. Τα επιχειρήματα των υποστηρικτών αυτής της θεωρίας είναι τα ακόλουθα:

1. Δεν διαθέτουμε ιστορικά ασφαλείς πληροφορίες για τον Ομηρο. Το βιογραφικό υλικό είναι ανεκδοτολογικής φύσης, έχει πλαστεί αργότερα από την περίοδο σύνθεσης των ομηρικών επών και δεν αποτελεί βάση για την εξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με την ύπαρξη ενός ποιητή με αυτό το όνομα. Το όνομα Ομηρος δεν αποδίδεται σε κανένα άλλο πρόσωπο πριν από την ελληνιστική περίοδο. Το γεγονός ότι η πιθανότερη ετυμολογική εξήγησή του το συνδέει με το ρήμα «ἀραρίσκω» (συναρμόζω) και ότι στην ελληνική ποιητική παράδοση ο ποιητής περιγράφεται ως «τέκτων ἐπέων» (μάστορας των λέξεων) αποδεικνύει ότι πρόκειται για όνομα που επινοήθηκε για να δικαιολογήσει μια επαγγελματική ιδιότητα και όχι για να προσδιορίσει ένα υπαρκτό πρόσωπο.

2. Αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο των πρώιμων ποιητικών παραδόσεων διαφόρων λαών η αναγωγή σε έναν αρχετυπικό ποιητή-πρόγονο του οποίου η ιδιοφυΐα είναι απαράμιλλη. Το φαινόμενο είναι συχνό προκειμένου για επαγγελματικές συντεχνίες ή για όσους έχουν τυπικό ρόλο σε τελετές. Στη συνέχεια κατασκευάζονται θεωρίες συγγενικής σύνδεσης που οδηγούν στην επινόηση ενός πλαστού προγόνου. Είναι πιθανό ότι οι Ομηρίδες στη Χίο επινόησαν έναν ποιητικό προπάτορα, τον Ομηρο, από τον οποίο υποτίθεται ότι κατάγονταν, όπως συνέβη με τους Ασκληπιάδες στην Κω, τους Ευμολπίδες και τους Κηρυκίδες στην Ελευσίνα, οι οποίοι ισχυρίζονταν ότι κατάγονται από τον Ασκληπιό, τον Εύμολπο και τον Κήρυκα αντίστοιχα.

Κάθε ομηρική αναφορά στην ποιητική δημιουργία γίνεται με ορολογία που αφορά την προφορική ποίηση.

3. Η ομηρική διάλεκτος στηρίζεται σε ένα περίτεχνο λογοτυπικό σύστημα, που περιέχει στερεότυπες εκφράσεις ποικίλων ειδών και τυπικές σκηνές. Η διάλεκτος αυτή διαμορφώθηκε κατά τη διάρκεια μιας πολυετούς διαδικασίας σχηματοποίησης της επικής ποίησης. Αποτελεί το συλλογικό δημιούργημα της επικής παράδοσης και όχι το αποτέλεσμα της ιδιοφυΐας ενός ποιητή. Επιπρόσθετα, ένας βασικός μηχανισμός παραγωγής σημασίας στην ομηρική ποίηση είναι η παραδοσιακή αναφορικότητα: πρόκειται για τη συμμετοχή μιας λογοτυπικής δομής σε ένα ευρύτερο σύμπλεγμα θεμάτων και εκφράσεων με αποτέλεσμα η χρήση και μόνο αυτής της δομής να οδηγεί στην ανάκληση ολόκληρου του θεματικού συμπλέγματος στο οποίο αυτή ανήκει. Η διεύρυνση του σημασιολογικού ορίζοντα που επιτυγχάνεται από την παραδοσιακή αναφορικότητα είναι έμφυτο στοιχείο της προφορικής ποίησης.

4. Η ανυπαρξία οποιασδήποτε αναφοράς στη γραφή τόσο στην Ιλιάδα όσο και στην Οδύσσεια συνιστά ένδειξη του ότι η ομηρική ποίηση δεν δημιουργήθηκε διά της γραφής. Κάθε ομηρική αναφορά στην ποιητική δημιουργία γίνεται με ορολογία που αφορά την προφορική ποίηση. Πιθανότατα, ακριβώς επειδή συνετέθησαν προφορικά.

5. Οι αρχαίοι Ελληνες αναφέρονταν κατά την αρχαϊκή και κλασική εποχή στον Ομηρο και στα ομηρικά έπη με όρους που προσιδιάζουν στην προφορική ποίηση. Ενδεικτικό παράδειγμα συνιστά ο όρος «ῥαψῳδία» που δηλώνει μια απαγγελλόμενη θεματική ενότητα (recitation unit), όχι ένα «αρχαίο» βιβλίο, όπως π.χ. συμβαίνει στην περίπτωση του έργου του Ηροδότου και του Θουκυδίδη.

Τα επικρατέστερα σενάρια για τη μετάβαση από την προφορική εκτέλεση στο γραπτό κείμενο περιλαμβάνουν: α) τη θεωρία της υπαγόρευσης, σύμφωνα με την οποία τα ομηρικά έπη υπαγορεύτηκαν σε έναν ή περισσότερους γραφείς και β) ένα εξελικτικό μοντέλο της ομηρικής ποίησης με πέντε φάσεις αυξανόμενης αποκρυστάλλωσης, από μια ρευστή περίοδο χωρίς γραπτά κείμενα (2η χιλιετία - 750 π.Χ.) έως τη τελευταία φάση (μετά το 150 π.Χ.) που χαρακτηρίζεται από τη φιλολογική δραστηριότητα του Αρίσταρχου.

Ο κ. Χρήστος Τσαγγάλης είναι καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας ΑΠΘ.

Τα μυστικά ξόρκια του Τζάρβις Κόκερ

Αναζητώντας θησαυρούς στην αποθήκη του ιδρυτή των Pulp, με αφορμή την αυτοβιογραφία του «Good Pop, Bad Pop»

Της **ΒΑΡΒΑΡΑΣ ΣΑΒΒΙΔΗ**

Η ιδέα του βιβλίου φαντάζει απλή. Ο Βρετανός ιδρυτής των Pulp, Τζάρβις Κόκερ, αδειάζει την αποθήκη ενός παλιού σπιτιού του στο Λονδίνο και μας παίρνει μαζί του στο ταξίδι ανακάλυψης αυτού του κόσμου των συσσωρευμένων αντικειμένων, μέσα από τα οποία αφηγείται στιγμές από τη ζωή του.

«Με το πέρασμα των χρόνων έχω μάθει ότι τα πιο σημαντικά πράγματα στη ζωή δεν είναι πάντα τα πιο προφανή», αναφέρει αιτιολογώντας το σκεπτικό του, πριν ξεκινήσει να μας παρουσιάζει κουτάκια από τσίχλες εικοσαετίας, παλιά παιχνίδια, κασέτες, εφηβικά πουκάμισα, μινιατούρες, κόμικς, χαρτιά με διάφορες σημειώσεις και λίγες φωτογραφίες των νεανικών του χρόνων. Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα ευρήματα όμως είναι το σχολικό τετράδιο στο οποίο από έφηβος σχεδίαζε το λογότυπο της μπάντας με την αρχική ονομασία «Arabicus Pulp», τον ενδυματολογικό αισθητικό της κώδικα και το γενικό σκεπτικό πίσω από τα μουσικά κομμάτια, που φυσικά ακόμα δεν είχαν καν γραφτεί. Το «Good Pop, Bad Pop» εστιάζει σε αυτά τα πρώτα ξεκινήματα των Pulp, της μπάντας που δημιούργησε ο δεκαπενταχρονος Τζάρβις το 1978 στο Σέφιλντ, συστρατεύοντας αρχικά τους συμμαθητές του. Θα περνούσαν περίπου 15 χρόνια μέχρι την πολυπόθητη καταξίωση, η οποία ήρθε ως αποτέλεσμα της ασίγαστης πίστης του Τζάρβις Κόκερ σε αυτό το όνειρο. Οπως άλλωστε υποστηρίζει στην αυτοβιογραφία του, «τα όνειρα βγαίνουν αληθινά, αν είστε προετοιμασμένοι να περιμένετε όσο χρειαστεί».

Το βιβλίο διαβάζεται ταυτόχρονα και ως ένα ταξίδι στη δημιουργική διαδικασία του ίδιου του συγγραφέα του, αλλά και κάθε ανθρώπου. «Πιστεύω ότι όλοι έχουν το γονίδιο της δημιουργίας κι ελπίζω να σας διαφωτίσω για τον τρόπο λειτουργίας της», αναφέρει. Αν και ο ήρωάς του, ο Λέοναρντ Κοέν, του είχε πει πως «πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί όταν εξερευνούμε αυτούς τους ιερούς μηχανισμούς», ο Κόκερ επιμένει πως δεν γράφει αυτό το βιβλίο για να χαλάσει τη μαγεία της δημιουργικής διαδικασίας, αλλά για να αντιληφθούμε πως στην πραγματικότητα είμαστε όλοι καλλιτέχνες. «Αρκεί να κρατάς τις κεραίες σου ανοιχτές, γιατί η έμπνευση έρχεται από παντού».

Αναμνήσεις κρυμμένες σε κουτάκια από τσίχλες, παλιά παιχνίδια, κασέτες, εφηβικά πουκάμισα, κόμικς, φωτογραφίες...

Μέσα από τις αφηγήσεις του περιγράφει πως από πολύ νεαρή ηλικία ο ίδιος εμπνεύστηκε το στυλ του από καλλιτέχνες όπως ο Ελβις Κοστέλο και ο Χιου Κόρνγουελ των Stranglers, εκπαιδεύτηκε μουσικά από τις εκπομπές του θρυλικού ραδιοφωνικού παραγωγού του BBC, Τζον Πιλ, μελέτησε την ερμηνεία του Μπάρι Γουάιτ και τον ήχο της κιθάρας του Ρόμπερτ Σμιθ στον πρώτο δίσκο των Cure, πήρε ιδέες από την πανκ σκηνή, τον Αντι Γουόρχολ και τους Velvet Underground κι έφτιαξε ένα αμάλγαμα από την αφρόκρεμα της ποπ κουλτούρας της εποχής, που συνθέτει την ταυτότητά του. Η διαδικασία αυτή όμως δεν είναι χωρίς παγίδες. «Μπορείς να προσπαθήσεις με όλες σου τις δυνάμεις να αντιγράψεις κάτι, αλλά ποτέ δεν θα το κάνεις σωστά. Τα λάθη σου, δηλαδή ο τρόπος με τον οποίο διαφέρει το έργο σου από το πρωτότυπο, είναι αυτά που δηλώνουν ποιος είσαι. Κι αυτό μπορεί να είναι είτε καλό είτε κακό».

SHUTTERSTOCK

«Με το πέρασμα των χρόνων έχω μάθει ότι τα πιο σημαντικά πράγματα στη ζωή δεν είναι πάντα τα πιο προφανή», σημειώνει ο ιδρυτής των Pulp, Τζάρβις Κόκερ, στο βιβλίο του «Good Pop, Bad Pop».

Αυτό το ιδιότυπο άλμπουμ αναμνήσεων που είναι γραμμένο με άφθονο χιούμορ, σε στιγμές λειτουργεί και ως πραγματεία πάνω στην ποπ κουλτούρα. Για τον Τζάρβις Κόκερ, η «καλή ποπ» ήταν «ενδυνάμωση, γιατί ήταν προσβάσιμη σε όλους. Το μόνο που χρειαζόταν να κάνεις, ήταν να ανοίξεις την τηλεόραση, το ραδιόφωνο ή κάποιο περιοδικό». Ταυτόχρονα, ο ίδιος λάτρευε τα μουσικά βρετανικά pop charts, τα οποία περιγράφει ως «μια τρελή σύγκρουση του ανεξέλεγκτου εμπορίου με τη δημοκρατία της βάσης». Η «κακή ποπ» από την άλλη, είναι για εκείνον οτιδήποτε χρησιμοποιεί φτηνά κόλπα για να χειραγωγήσει το κοινό.

Το «Good Pop, Bad Pop», αυτό το «βιβλίο με μαγικά ξόρκια που προστατεύουν απέναντι στην κακή ποπ», είναι μια φροντισμένη στη λεπτομέρειά της έκδοση, όπως ταιριάζει σε έναν περφόρμερ που δίνει τόση σημασία στην αισθητική και το στυλ. Αλλωστε, αντί επιλόγου, το βιβλίο κλείνει με το γράμμα αποδοχής του κολεγίου Saint Martin's, όπου ο Κόκερ σπούδασε Καλές Τέχνες και Κινηματογράφο, γεγονός που μνημονεύει και στο δημοφιλέστατο «Common people» (1995), που οδήγησε τους Pulp στην κορυφή.

«Τα όνειρα βγαίνουν αληθινά αν είστε προετοιμασμένοι να περιμένετε όσο χρειαστεί», αναφέρει ο Τζ. Κόκερ.

Το «Good Pop, Bad Pop» δεν καταπιάνεται με την επιτυχία της μπάντας. Ούτε και με τις ιστορίες που ενέπνευσαν ορισμένα από τα τραγούδια. Αυτές, είναι κρυμμένες στην αφήγηση, για τους προσεκτικούς αναγνώστες και τους πιστούς θαυμαστές που θα τις αναγνωρίσουν εύκολα. Ανάμεσα στην καλή και την κακή ποπ.

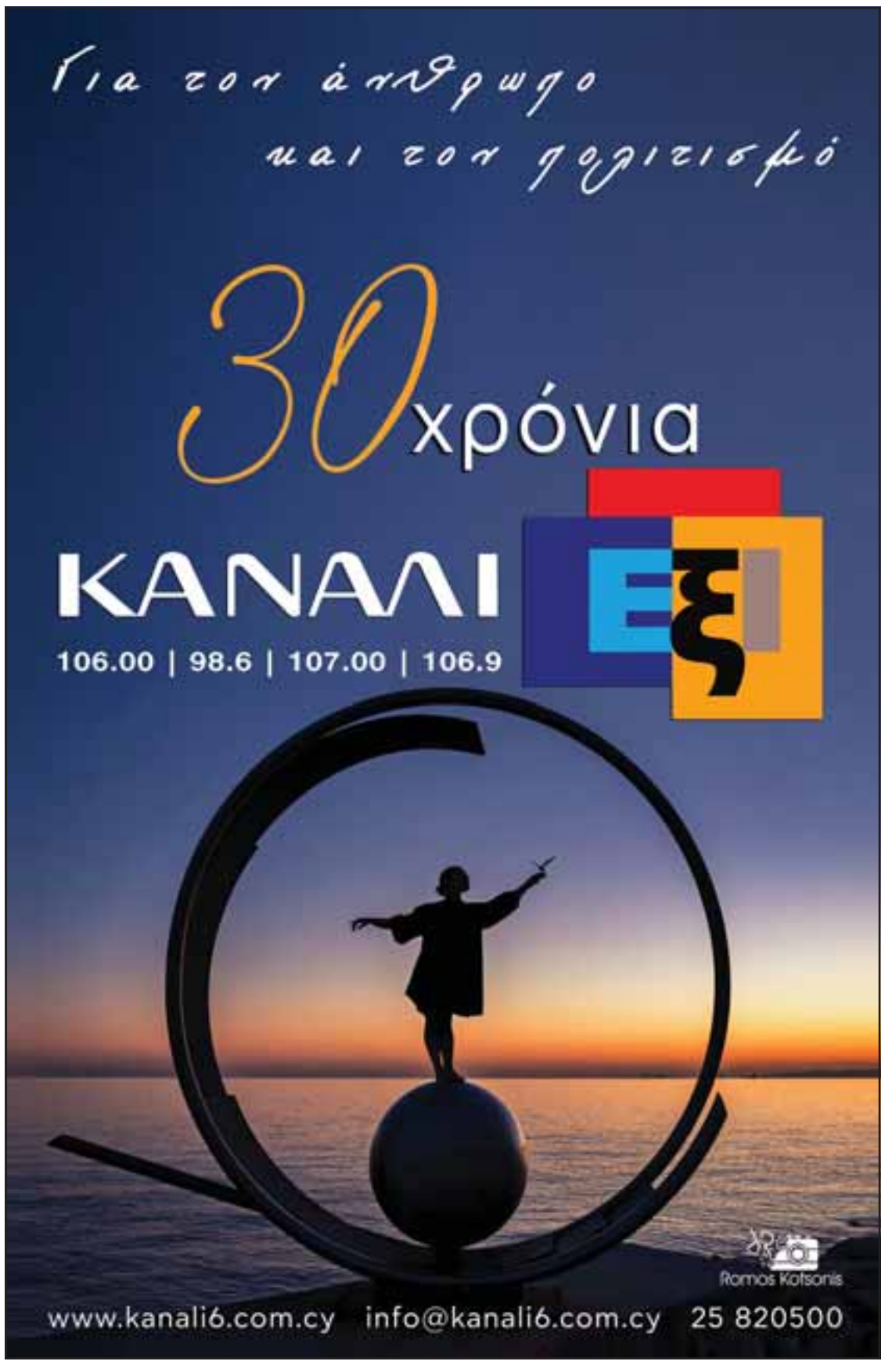

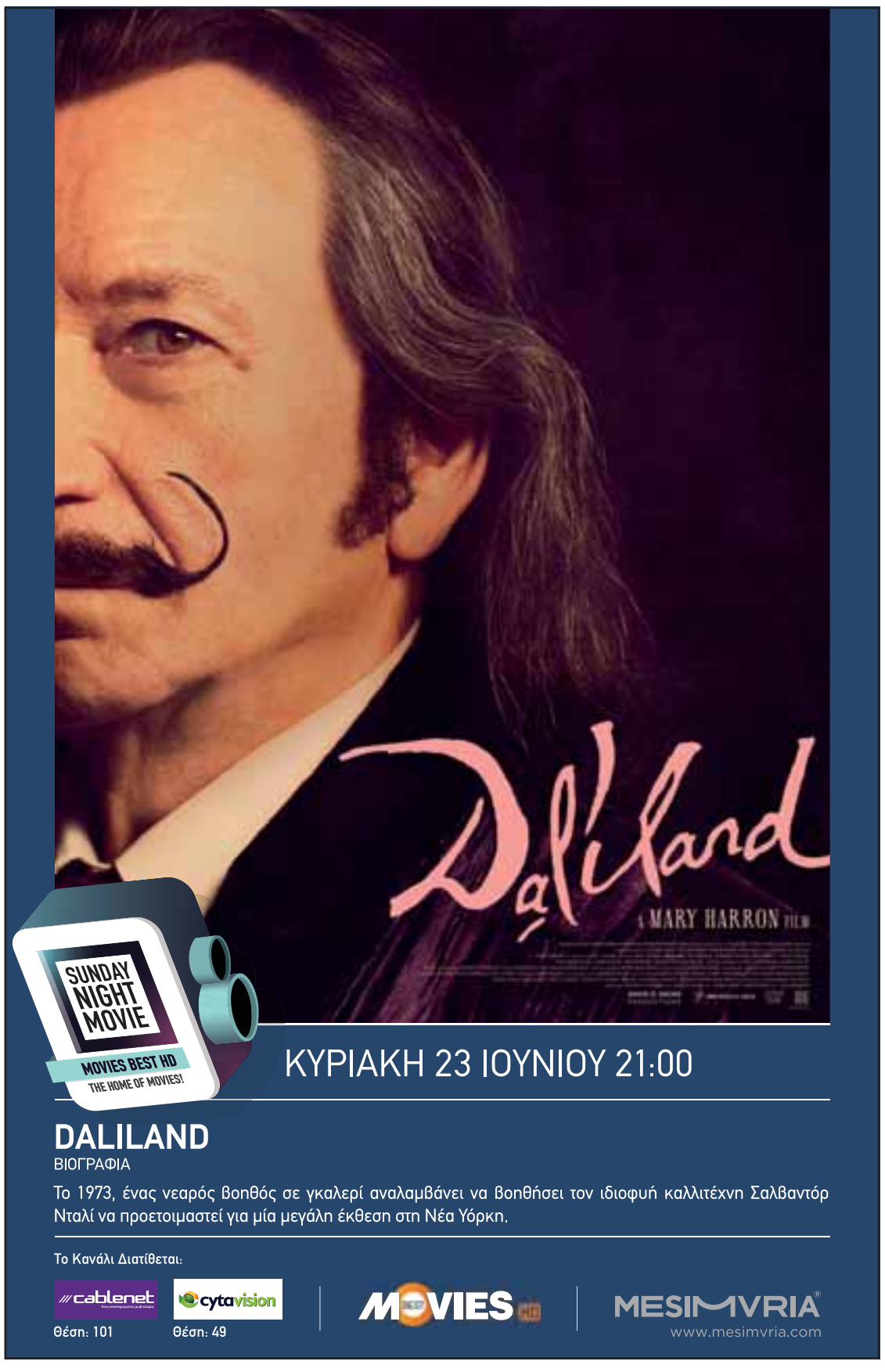

Συμμορίες, ρόδες και καυτές σέλες

Μοτοσικλέτες, αλκοόλ και οργισμένα νιάτα στις ΗΠΑ τη δεκαετία του '60

FOCUS FEATURES

Ο Οστιν Μπάτλερ υποδύεται τον Μπένι, το μέλος των «Βανδάλων» που ερωτεύεται και ακολουθεί η Κάθι (Τζόντι Κόμερ), στο φιλμ του Τζεφ Νίκολς.

Οι μηχανόβιοι ★★★
ΔΡΑΜΑ (2024), 116΄
Σκηνοθεσία: Τζεφ Νίκολς
Ερμηνείες: Οστιν Μπάτλερ, Τζόντι Κόμερ, Τομ Χάρντι

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο Τζεφ Νίκολς του υπέροχου «Mud» εμπνέεται από το κινηματογραφικό «The Wild One», το τηλεοπτικό «Sons of Anarchy» αλλά και την gonzo δημοσιογραφία του Χάντερ Σ. Τόμπσον στο «Hells Angels» προκειμένου να μας βάλει στον κόσμο των μηχανόβιων συμμοριών της Αμερικής. Βρισκόμαστε στα μέσα της δεκαετίας του 1960 και οι μοτοσικλετιστικές λέσχες ξεφυτρώνουν σαν τα μανιτάρια στις ΗΠΑ.

Η νεαρή Κάθι (Τζόντι Κόμερ) θα γνωρίσει και θα ερωτευθεί τον γοητευτικό Μπένι (Οστιν Μπάτλερ), επίσης νεαρό μέλος μιας λέσχης - συμμορίας με το ό νομα «Βάνδαλοι». Προοδευτικά η κοπέλα θα γίνει μέρος ενός τελείως ξεχωριστού κόσμου, γεμάτου από περιθωριακούς τύπους, βία, γνήσιο πνεύμα ελευθερίας και, φυσικά, μπόλικη τρέλα.

Ροκ εποχή

Ο Νίκολς αντλεί από όλες τις πηγές που αναφέραμε παραπάνω, όχι τόσο για να εμπλουτίσει την πλοκή του –αυτή άλλωστε είναι μάλλον υποτυπώδης–, αλλά κυρίως για να χτίσει όσο πιο αυθεντικά γίνεται την ατμόσφαιρα της ταινίας του. Είναι πράγματι δύσκολο το 2024 να περιγράψει κανείς στην οθόνη (ή οπουδήποτε) την πιο... ροκ κατάσταση της πιο ροκ εποχής που έχει υπάρξει ποτέ, και ο Αμερικανός κινηματογραφιστής, αν και γεννημένος μόλις το 1978, προσπαθεί σκληρά για να το καταφέρει.

Η ταινία του είναι αρκούντως «βρώμικη», βίαιη και (οριακά) σέξι· μοτοσικλέτες που βρυχώνται, δερμάτινα μπουφάν, μπαντάνες, σκισμένα τζιν και βαριές μπότες. Αφθονο αλκοόλ και λάδι μηχανής.

Ολα τα παραπάνω βρίσκονται εκεί μαζί με το αναρχικό πνεύμα που κυρίως ενσαρκώνει ο χαρακτήρας του Οστιν Μπάτλερ. Ο τελευταίος κάνει διαγωνισμό μπάσας φωνής και άγριας ματιάς (στην πρώτη κερδίζει, στη δεύτερη χάνει) με τον Τομ Χάρντι, ο οποίος υποδύεται τον αινιγματικό αρχηγό της συμμορίας.

Ο κινηματογραφικός φακός ακολουθεί τους «Βανδάλους» σε μια διαδρομή που συχνά θυμίζει την ατμόσφαιρα του «Easy Rider» του Ντένις Χόπερ.

Οι δυο τους αντιπροσωπεύουν την εποχή της αθωότητας στον κόσμο των «μηχανόβιων», παρόμοια με την αίσθηση που αναβλύζει π.χ. από το «Easy Rider» του Ντένις Χόπερ.

Κλειστή στροφή

Η παρακμή ωστόσο βρίσκεται κοντά. Ο πόλεμος του Βιετνάμ, τα πολιτικά σκάνδαλα και οι δολοφονίες αντικατοπτρίζονται στην αγριότητα, στα ναρκωτικά και στην παράνοια που θα αλλάξουν οριστικά και τους «Βανδάλους» στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Ταιριαστά και στο πνεύμα του Χάντερ Τόμπσον, όλα αυτά εμείς τα μαθαίνουμε μέσα από την εξομολογητική αφήγηση της Κάθι μπροστά στο μικρόφωνο ενός δημοσιογράφου ο οποίος παρακολούθησε από κοντά την ιστορία της λέσχης.

HOME CINEMA

Ο Χειμώνας έρχεται στο Μεγάλο Τείχος

Σκηνή από τον δεύτερο κύκλο της τηλεοπτικής σειράς «House of the Dragon», που έρχεται στη Vodafone TV.

Η Πάουλα Μπερ σε σκηνή της ταινίας «Κόκκινος ουρανός», του Κρίστιαν Πέτσολντ.

House of the Dragon (2ος κύκλος)
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2024)
Δημιουργός: Ράιαν Τζ. Κόνταλ
Ερμηνείες: Ματ Σμιθ, Εμα ντ' Αρσι

Μετά τον επιτυχημένο πρώτο της κύκλο, η spinoff σειρά του «Game of Thrones» επιστρέφει για τη δεύτερη σεζόν της, την οποία βλέπουμε στη Vodafone TV. Μετά τα συγκλονιστικά γεγονότα στο φινάλε του προηγούμενου κύκλου, ο πόλεμος μεταξύ των διαφορετικών δυνάμεων των Ταργκάριεν είναι πλέον ανοιχτός. Το πρώτο επεισόδιο πάντως παίρνει τον χρόνο του, προκειμένου να μας θυμίσει τα προηγούμενα, να τοποθετήσει τους ήρωες στη θέση τους και να ορίσει τα μεγάλα διακυβεύματα. Ξεκινάει δε με μια σχεδόν νοσταλγική σκηνή που λαμβάνει χώρα στο Μεγάλο Τείχος, με έναν πρόγονο των Σταρκ να δηλώνει αινιγματικά πως «ο Χειμώνας έρχεται».

Το πραγματικό δράμα διαδραματίζεται βέβαια στον Νότο, εκεί όπου οι ξανθομάλληδες Ταργκάριεν πετούν με τους αγριεμένους δράκους τους. Η αισθητική της σειράς παραμένει φυσικά η ίδια, ενώ είναι φανερή η πρόθεση πρωταγωνιστικοί χαρακτήρες, όπως αυτοί του Ματ Σμιθ, της Εμα ντ' Αρσι κ.ά. να περιβληθούν με μια λάμψη όμοια με των αντίστοιχων του «GoT». Σε κάθε περίπτωση αυτό που περιμένουμε, πέρα από τις εντυπωσιακές μάχες που σίγουρα έρχονται, είναι αυτό το κλίμα αρχαίας τραγωδίας που χαρακτήρισε σχεδόν ολόκληρο τον πρώτο κύκλο και έκανε μερικά από τα επεισόδιά του πραγματικά αριστουργήματα.

Κόκκινος ουρανός ★★★½
ΔΡΑΜΑ (2023), 102΄
Σκηνοθεσία: Κρίστιαν Πέτσολντ
Ερμηνείες: Τόμας Σούμπερτ, Πάουλα Μπερ

Από την πλατφόρμα της Cosmote TV επιλέγουμε το πιο πρόσφατο φιλμ του Κρίστιαν Πέτσολντ. Τέσσερις νέοι άνθρωποι συναντιούνται το καλοκαίρι σε ένα απομονωμένο εξοχικό δίπλα στη Βαλτική Θάλασσα. Τις μέρες που θα περάσουν μαζί οι εντάσεις θα ανέβουν και τα συναισθήματα θα φτάσουν σε σημείο βρασμού, καθώς και τα ίδια τα δάση που τους περιβάλλουν θα πάρουν (κυριολεκτικά) φωτιά.

Πιο ανάλαφρος από όσο συνήθως υφολογικά, αλλά ακόμη πιο οξύς στην παρατήρησή του, ο Πέτσολντ αφηγείται από την οπτική του γκρινιάρη, υπερευαίσθητου νεαρού συγγραφέα, ο οποίος πυροδοτεί και τις συγκρούσεις με τους υπόλοιπους.

Το «αμήχανο» χιούμορ του, εμφανώς (και) αυτοσαρκαστικό, βοηθάει στη μετάβαση από την ξέγνοιαστη καλοκαιρινή κομεντί του πρώτου επιπέδου στη φορτισμένη αυτοπαρατήρηση του δεύτερου. Οι οδύνες της δημιουργίας, το άγχος, η αναβλητικότητα, ακόμη και η ζήλια είναι πράγματα φυσιολογικά, ωστόσο πάνω απ' όλα είναι το πάθος και η χαρά της ζωής, μοιάζει να λέει ο Πέτσολντ· διότι δεν πρέπει να ξεχνάμε πως οι φλόγες απέχουν μόνο λίγο από το να μας καταπιούν οριστικά.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Λεωνίδας Καβάκος, Γιο-Γιο Μα και Εμάνουελ Αξ στο Ηρώδειο

Κατάμεστο το Ηρώδειο στις 15 Ιουνίου. Τρεις διάσημοι μουσικοί, ο βιολονίστας Λεωνίδας Καβάκος, ο τσελίστας Γιο-Γιο Μα και ο πιανίστας Εμάνουελ Αξ έπαιξαν το δεύτερο Τρίο με πιάνο του Μπραμς και το Τρίο «του Αρχιδούκα» του Μπετόβεν.

Το Ηρώδειο είναι ένας ξεχωριστός χώρος. Οι καλλιτέχνες χαίρονται να παίζουν κάτω από τον φωτισμένο Παρθενώνα και συχνά μοιράζονται από σκηνής με το κοινό τα συναισθήματα που τους δημιουργεί το μνημείο. Οι τουρίστες απολαμβάνουν τη συναυλία σε ένα αρχαίο ωδείο. Αλλοι έρχονται απλώς για να δουν έναν διάσημο μουσικό. Το Φεστιβάλ Αθηνών, πάλι, σε βραδιές με δημοφιλείς καλλιτέχνες χαίρεται να κόβει έως και 4.500 εισιτήρια. Κανένας άλλος αθηναϊκός χώρος δεν προσφέρει αυτή την ευκαιρία. Μένουν οι φιλόμουσοι.

Είναι κοινός τόπος ότι το Ηρώδειο δεν προσφέρεται για συμφωνική μουσική. Οπως, άλλωστε, κανένας ανοικτός χώρος, καθώς δεν παρέχει τις απαραίτητες ανακλάσεις για τη σωστή απόδοση του ήχου. Κι όμως, από την ίδρυσή του και επί δεκαετίες το Ηρώδειο φιλοξένησε τις σημαντικότερες ορχήστρες και τους διασημότερους καλλιτέχνες του χώρου. Τότε που η Αθήνα δεν διέθετε κλειστές αίθουσες συναυλιών και το κοινό ενδιαφερόταν για τη συμφωνική μουσική. Τότε που το Φεστιβάλ ανήκε ακόμη στον ΕΟΤ και η τουριστική συνιστώσα ήταν κυρίαρχη.

Στα χρόνια που υπήρξε διευθυντής του ο Γιώργος Λούκος, το Φεστιβάλ επιστράτευσε πλήθος χώρων για τις εκδηλώσεις του. Πιο εξειδικευμένων. Κατά κανόνα οι συναυλίες μικρών συνόλων και οι παραγωγές όπερας που εισήγε, πραγματοποιούνταν σε κλειστούς χώρους.

Εισπρακτική επιτυχία και «ατμοσφαιρική» βραδιά ως αντιστάθμισμα στη «διακριτική» ενίσχυση του ήχου.

ΘΩΜΑΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Μια κλασική προσέγγιση με έμφαση στην απόδοση του ύφους επέλεξαν στην ερμηνεία του δεύτερου Τρίο του Μπραμς οι Λεωνίδας Καβάκος, Γιο-Γιο Μα και Εμάνουελ Αξ.

Σε αίθουσες κατάλληλες. Δεν έγινε η Αθήνα Φερμπιέ, απλώς έγινε το αυτονόητο. Σήμερα το Φεστιβάλ Αθηνών προγραμματίζει μια συναυλία μουσικής δωματίου, όπως η συγκεκριμένη, στο Ηρώδειο.

Με «διακριτική»(;) ηλεκτρική ενίσχυση. Ωστε, τουλάχιστον, να εξασφαλιστεί η αναγκαία συνθήκη, δηλαδή τα τρία όργανα να ακούγονται αρκετά καλά στο άνω διάζωμα. Και πράγματι, η ηλεκτρική ενίσχυση επιτυγχάνει την επιθυμητή ένταση έστω ανισομερώς, καθώς σε άλλα σημεία του θεάτρου ακουγόταν περισσότερο το βιολί και σε άλλα το τσέλο. Ομως, ταυτόχρονα, καταργεί τη βασική και θεμελιώδη συνθήκη της μουσικής δωματίου που είναι ο φυσικός ήχος. Ολο το ενδιαφέρον στα έργα αυτού του είδους βρίσκεται στον τρόπο με τον οποίο συνομιλούν και διαπλέκονται τα τρία όργανα. Δεν πρόκειται για έργα μεγάλων χειρονομιών, που αντέχουν την αφαίρεση, αλλά για συνθέσεις στις οποίες η λεπτομέρεια έχει σημασία.

Παραβλέποντας την ενίσχυση, το δεύτερο Τρίο του Μπραμς αποδόθηκε με μάλλον κλασική αισθητική, με ταχύτητες και δυναμική που δεν δημιουργούσαν έντονες αντιθέσεις ανάμεσα στα τέσσερα μέρη, όπως επίσης χωρίς ιδιαίτερη φλόγα στην έκφραση. Η ίδια αισθητική προσέγγιση ταίριαξε, αυτονόητα, πολύ καλύτερα στο έργο του Μπετόβεν. Οι τρεις εξαιρετικοί μουσικοί ανέδειξαν τη χάρη του δεύτερου μέρους, την ευγένεια του τρίτου, όπως επίσης τη δύναμη και την ενέργεια του τελευταίου. Η καθαρότητα στο παίξιμο του Αξ, όπως και η απίστευτη αίσθηση ύφους του πιανίστα έδωσαν συνολικά παλμό στην ερμηνεία. Ενθουσιασμός, χειροκροτήματα. Mission accomplished.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Πλάνο από το φιλμ της Γκόσκα Ματσούγκα, με τον Νίκο Φωκά.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Μπουρτσού Φικρέτογλου και Γκιζέμ Κουντούνογλου.

Εργο της Τζανσού Γιλντιράν από τη σειρά «My Lost Homeland Pontos».

Τέχνη στα συντρίμμια της Ιστορίας

Η έκθεση «All Things Become Islands Before My Senses» δίνει ξανά ζωή στα κτίρια που σημάδεψαν τη Λέρο

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ**

Ενας άνδρας με στρατιωτική στολή και αργό βήμα καταδύεται σε μια μισογεμάτη πισίνα στο ξενοδοχείο Κριθώνι Paradise στα Αλίντα της Λέρου. Είναι απόγευμα, τέλη Απριλίου, ο καιρός είναι ακόμα ψυχρός και όλοι δείχνουν να βιάζονται να τελειώσουν το γύρισμα, πριν δύσει ο ήλιος. Ο άνδρας βγαίνει από το νερό, σκουπίζεται, βάζει μια στεγνή στολή και επαναλαμβάνει τις ίδιες κινήσεις μέχρι η Πολωνή καλλιτέχνις με έδρα το Λονδίνο, Γκόσκα Ματσούγκα, να δώσει το ΟΚ για να σταματήσει το γύρισμα. Είστε ηθοποιός, ρωτώ τον Νίκο Φωκά όταν επιτέλους κάθεται σε μια καρέκλα. «Εγινα», μου λέει «για τις ανάγκες του έργου». Με μακρινή καταγωγή από τη Λέρο και μέλος του διοικητικού συμβουλίου του Ναυτικού Ομίλου του νησιού δείχνει πρόθυμος να προσφέρει με όποιο τρόπο μπορεί στο καλλιτεχνικό εγχείρημα της Ματσούγκα. Μου εξηγεί πώς λίγες ώρες νωρίτερα οι αστυνομικές αρχές του νησιού είχαν απαγορεύσει στην εικαστικό, γνωστή για τις ταπισερί, τα κολάζ και τα γλυπτά της, να ολοκληρώσει την κινηματογράφηση στις παλιές εγκαταστάσεις του Ψυχιατρείου Λέρου και έτσι εκείνη σκέφτηκε να δώσει μια νέα τροπή στο φιλμ της. «Η ιστορία της Λέρου είναι ένα μωσαϊκό εικόνων από την ιταλική κατοχή και τη φασιστική περίοδο μέχρι και σήμερα. Μπορεί κανείς να αντλήσει έμπνευση από μια πληθώρα πηγών», αναφέρει και η ίδια. Βρίσκεται στο νησί για να ολοκληρώσει την έρευνά της σχετικά με το έργο που θα παρουσιάσει στο πλαίσιο της ομαδικής έκθεσης «All Things Become Islands Before My Senses», την οποία επιμελούνται οι Μπουρτσού Φικρέτογλου και Γκιζέμ Ναζ Κουντούνογλου, ιδρύτριες της καλλιτεχνικής πλατφόρμας Perasma, με έδρα την Κωνσταντινούπολη.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η πρόσοψη του κεντρικού κτιρίου των παλαιών εγκαταστάσεων του Ψυχιατρείου Λέρου. Οι πρώτοι ασθενείς έφτασαν στο νησί το 1957.

«Δυνατές εικόνες»

Η πρακτική της Ματσούγκα, υποψήφιας για το Turner το 2008, βασίζεται στη μελέτη ιστορικών αρχείων, ωστόσο, όπως με ενημερώνουν οι επιμελήτριες, αυτή ήταν η πρώτη φορά που θέλησε να δουλέψει με βίντεο. «Δεν έχω ξαναπιάσει κάμερα στα χέρια μου, οι εικόνες όμως του ψυχιατρείου ήταν τόσο δυνατές, ήθελα να έρθω και να δω αυτό το μέρος, να το διατηρήσω "ζωντανό" στη μνήμη πριν παραδοθεί ολοκληρωτικά στη φθορά», δηλώνει. Υπάρχει ακόμα ένταση στη φωνή της, αφού υποστηρίζει πως τόποι όπως η Λέρος με σκοτεινές σελίδες στην ιστορία τους μπορούν να ωφεληθούν από την τέχνη. «Το να κάνεις πως δεν συνέβη ποτέ ο εγκλεισμός των ψυχικά νοσούντων υπό αυτές τις τραγικές συνθήκες, δεν σε βοηθά να επεξεργαστείς το τραύμα». Το φιλμ της, μια μείξη ντοκιμαντέρ και μυθοπλασίας, θα ερευνά διαφορετικές ιστορικές περιόδους της Λέρου, συμβαδίζοντας έτσι και με το θέμα της έκθεσης που είναι η πολύπλοκη σχέση ανάμεσα στον χρόνο, το νερό και την ιστορία της Λέρου. Οι δύο επιμελήτριες οι οποίες εμπνεύστηκαν τον τίτλο της έκθεσης από έναν στίχο του Τσέζαρε Παβέζε, αναφέρουν πως «η ιστορία δεν είναι ποτέ μια ευθύγραμμη αφήγηση αλλά ένα κολάζ από αλληλεπικαλυπτόμενες εμπειρίες και αναμνήσεις». Το τι γλιστράει στις ρωγμές του χρόνου και τι παραμένει ζωντανό ως θραύσμα μιας μεγαλύτερης αφήγησης για λόγους γεωγραφικούς, πολιτικούς, κοινωνικούς, είναι κάτι που τις ενδιαφέρει να διερευνήσουν μέσα από την τέχνη. Η έκθεση αυτή αποτελεί το δεύτερο μέρος του The Leros Project το οποίο εγκαινιάστηκε πέρυσι το καλοκαίρι με την έκθεση «Time is a child». Η Μπουρτσού κάνει μια σύντομη ανασκόπηση του τι έχει προηγηθεί για να φτάσουμε έως τη φετινή διοργάνωση, ενώ ταυτόχρονα οδηγεί γρήγορα από τα Αλίντα στο γραφικό Παντέλι. Μιλάει με τρομερό ενθουσιασμό για το σκεπτικό της έκθεσης. Κάποιες φορές αφήνει το τιμόνι, στρίβει το κεφάλι της και προσπαθεί να συναντήσει το βλέμμα μου. Βλέπει ότι είμαι διστακτική. Πώς θα τα περιγράψω όλα αυτά, τη ρωτάω. Ακόμα δεν υπάρχει τίποτα! «Πρέπει να γνωρίσεις το νησί», επιμένει. «Να καταλάβεις. Η πλούσια αρχιτεκτονική του νησιού, η φύση, η αρχαϊκή του παράδοση θα τροφοδοτήσουν, θα συνομιλήσουν με τα έργα».

«Ηθελα να δω αυτό το μέρος, να το διατηρήσω "ζωντανό" στη μνήμη πριν παραδοθεί ολοκληρωτικά στη φθορά», αναφέρει η Γκόσκα Ματσούγκα.

Κατάλοιπα του φασισμού

Το επόμενο πρωί ξεκινάμε για το Λακκί, με τα εμβληματικά κτίρια της ιταλικής ρασιοναλιστικής αρχιτεκτονικής που ολοκληρώθηκαν τη δεκαετία του 1930, ως μέρος της νέας αστικής ανάπτυξης του Portolago κατά την ιταλική κατοχή του νησιού. Εδώ, στην αυλή του δημοτικού σχολείου, ο Σεβντέτ Ερέκ, ο καλλιτέχνης που είχε εκπροσωπήσει την Τουρκία στην 57η Μπιενάλε της Βενετίας, θα δείξει μια νέα εκδοχή ενός παλαιότερου έργου του, ενώ στο όρος Πατέλλα όπου έδρευε η πυροβολαρχία Fam -Di Cat, και στο οποίο υπάρχει ακόμα μια βάση για αερόφωνο, ο Τούρκος εικαστικός έχει δηλώσει πως θα ήθελε να κάνει μια περφόρμανς. Από τον παραβολικό - ακουστικό τοίχο εμπνέεται και η Ιρακινοαμερικανίδα Μαριάμ Τέρκι για να δημιουργήσει γλυπτά που πραγματεύονται την έννοια του χρόνου και του κατακερματισμού της ιστορίας.

Αφήνουμε την Πατέλλα και πηγαίνουμε στο δύσβατο Διαπόρι, για να συναντήσουμε την άλλοτε ιταλική πυροβολαρχία PL 288. Κρυμμένο μέσα στα δέντρα ένα υπέροχο κτίσμα. Την περίοδο της γερμανικής κατοχής, ένας στρατιώτης, ο Οτο Μάιστερ, φιλοτέχνησε στο εσωτερικό του κάποιες τοιχογραφίες που παραμένουν αναλλοίωτες έως και σήμερα. Η μία είναι αντίγραφο από πίνακα του Μπρέγκελ, η άλλη παραπέμπει στον Μιλού, τον σκύλο του Τεντέν, ενώ μια τρίτη δείχνει ένα τραπέζι γεμάτο φαγητά και ωραίες γυναίκες. «Ζωγράφιζαν αυτά που τους έλειπαν», σχολιάζει ο Νίκος Φωκάς που μας συνοδεύει σε όλες τις διαδρομές. Μαζί μας είναι και ο Πολωνός καλλιτέχνης Πάβελ Αλτχάμερ με έργα στη μόνιμη συλλογή του MoMA και εκθέσεις στο Πομπιντού και το New Museum. Οση ώρα μιλάμε, εκείνος πλάθει κοπριές με γυμνά χέρια προσπαθώντας να φτιάξει ένα γλυπτό. Δείχνει ενθουσιασμένος. «Ο Γουίλιαμ Κέντριτζ έχει εκφράσει την επιθυμία να εκθέσει εδώ», τον πληροφορούν οι επιμελήτριες. Τελικά, ο σπουδαίος Νοτιοαφρικανός καλλιτέχνης θα συμμετέχει στην έκθεση με την ταινία του «Shadow Procession» στα Παλαιά Στρατόπεδα του Ξηροκάμπου. Το έργο είχε πρωτοπαρουσιαστεί στην Μπιενάλε της Κωνσταντινούπολης, το 1999.

Η γοργόνα του Ψυχιατρείου

Επισκεπτόμαστε ξανά τις παλιές εγκαταστάσεις του Ψυχιατρείου και πάλι ο Πάβελ δημιουργεί με βάση τα υλικά που υπάρχουν στον χώρο. Με σύρμα, σκοινί, δυο μπιτόνια στη θέση του στήθους, σπασμένα κεραμικά για μάτια και μια κουρελιασμένη κουρτίνα για ουρά «τοποθετεί» μια γοργόνα σε ένα λερό στρώμα. Οι γοργόνες είναι πλάσματα του μύθου, δεν τις έχει δει κανείς, σχολιάζω. Ετσι και όσοι κατοίκησαν εδώ –στρατιώτες, παιδιά από το παιδομάζωμα της Φρειδερίκης, τρόφιμοι του ψυχιατρείου, πρόσφυγες– δεν ήταν ποτέ ορατοί από την κοινωνία. «Εγώ πάντα πίστευα στις γοργόνες», μου λέει ο Πολωνός γλύπτης.

«Η Λέρος ήταν το ιδανικό σκηνικό για αυτό που θέλαμε να πούμε», λένε οι Μπ. Φικρέτογλου και Γκ. Ν. Κουντούνογλου, ιδρύτριες της πλατφόρμας Perasma.

«Με αυτήν τη γλυπτική εγκατάσταση θα συμμετάσχει ο Πάβελ στην έκθεση;» ρωτώ τις δύο επιμελήτριες. «Οχι», μου απαντούν. «Αυτό προέκυψε. Ο Πάβελ θα ηγηθεί ενός πρότζεκτ που θα μεταμορφώσει τον Ναυτικό Ομιλο Λέρου σε μια καλλιτεχνική ακαδημία διάρκειας ενός μήνα για παιδιά από μεταναστευτικές κοινότητες του νησιού». Στον Ναυτικό Ομιλο, μια παλιά αποθήκη για νάρκες, θα παρουσιάσει και ο Κωστής Βελώνης μια γλυπτική εγκατάσταση με υλικά από το ναυπηγείο της Λέρου όπως και το ζωγραφικό έργο «Stairs on the Sea Embankment at night», σπίτια που μοιάζουν με ανθρώπινες φιγούρες στη θάλασσα. «Είναι μια μεταφορά για την ανθρώπινη κατάσταση, εξερευνώντας πώς τα άτομα πλέουν στις απρόβλεπτες θάλασσες, νιώθοντας ευάλωτα και χωρίς πλοηγό. Την ίδια στιγμή, αν και δεν το γνωρίζουν πάντα, έχουν τη δυνατότητα να αυτοπροσδιοριστούν και να είναι κυρίαρχοι στον οίκο τους, εν ολίγοις μεταφέροντάς τον», αναφέρει ο Ελληνας καλλιτέχνης.

Τελικός σταθμός το Perasma Space, μια νεοκλασική, δίπατη βίλα του 1886 στην Αγία Μαρίνα, που θα λειτουργήσει ως κεντρικός εκθεσιακός χώρος. Εδώ, θα δείξει η Φαρίντα Ελ Γκαζάρ μια σειρά έργων που αντλεί από τις αρχιτεκτονικές φόρμες αλλά και τους σχηματισμούς των φυτών, αλλά και η Τζανσού Γιλντιράν η οποία στο έργο της συνδυάζει αρχειακές φωτογραφίες από την ιστορία της οικογένειάς της στον Πόντο με νέες εικόνες από το τοπίο της Λέρου. Η σειρά «My Lost Homeland Pontos (2019-) επιχειρεί να ανοίξει μια σχισμή ώστε να αποκαλυφθεί ένα παρελθόν που έχει ξεχαστεί και να ξαναχτίσουμε τη συλλογική μας μνήμη».

«Δεν μου είπατε ποτέ γιατί επιλέξατε τη Λέρο», ρωτώ τις επιμελήτριες. «Η αρχική σκέψη ήταν η Νίσυρος, μας αποθάρρυναν όμως, λέγοντας πως η πρόσβαση στο νησί δεν ήταν τόσο εύκολη. Ο Δάκης Ιωάννου μας προέτρεψε να δούμε ένα άλλο νησί στα Δωδεκάνησα», εξηγεί η Μπουρτσού. «Η Λέρος ήταν το ιδανικό σκηνικό για αυτό που θέλαμε να πούμε. Καθένας που πέρασε από αυτόν τον τόπο, καθένας που τον κατέκτησε, κάθε οικοδόμημα πάνω σε αυτό το νησί και κάθε ανάμνηση ποτισμένη στους τοίχους αυτών των κτισμάτων συμβάλλει σε αυτό το περίπλοκο πλέγμα επικαλυπτόμενων πραγματικοτήτων. Αυτή η μοναδική συνάφεια παρελθόντος και παρόντος συμπιέζει τον χρόνο με τρόπο διαφορετικό στη Λέρο», παρατηρούν και οι δύο.

Από 30/6 έως 18/8, perasma.istanbul.

Προνόμια εκεί που δεν το περιμένεις.
pronomia
Το δικό μας ευχαριστώ
Το νέο Σχέδιο Επιβράβευσης που ανταμείβει ακόμη περισσότερο την εμπιστοσύνη σου στην Τράπεζα Κύπρου.
Μάθε για τα προνόμιά σου εδώ
Σε κάθε επόμενη κίνηση
Τράπεζα Κύπρου
ΚΟΙΝΟ ΚΥΠΡΙΩΝ
125 ΧΡΟΝΙΑ